

Börtönről álmodom mostanában

9.

GION NÁNDOR

GION NÁNDOR

**Börtönről álmodom
mostanában**

GION NÁNDOR REGÉNYEI 9.

1. *Engem nem úgy hívnak*
2. *Postarablók*
3. *A kárókatonák még nem jöttek vissza*
4. *Sortűz egy fekete bivalyért*
5. *Az angyali vigasság*
6. *Zongora a fehér kastélyból*
7. *Kétéltűek a barlangban*
8. *Testvérem, Joáb*

Sorozatszerkesztő: Kurcz Ádám István

GION NÁNDOR

Börtönről álmodom mostanában

Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó
Budapest, 2021

A kötet megjelenését
a Magyar Művészeti Akadémia
támogatta.

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

© Gion Nándor jogörököse, 2021
© Napkút Kiadó, 2021

I.

Mostanában ismét börtönről álmodom. Egyelőre még nem az igazi, nagy börtönről, amelyben rengeteg fáradt és unott ember csoszog, vakaródzik és átkozódik, hanem egy ócska falusi kócerájáról, ami úgy néz ki kívülről, mint egy rogyadozó lomtár, csak az ajtaja emlékeztet börtönre, mert az ajtó vasból van, és nagyot dörren, amikor becsukódik. Bent hideg van, nyirkos hideg, vacogok álmomban, de azt nagyjából természetesnek is tartom, nem tartom viszont természetesnek, hogy az ágyam szélén ott ül a szemüveges pszichiáter, és minduntalan azt kérdezgeti, hogy érzésem szerint a megérdemelt büntetést kaptam-e, vagy esetleg súlyosabbat érdemeltem volna. A lehető legkomolyabban faggat, én meg legszívesebben a pofájába röhögnék, de azért türtőztetem magam, ezzel a pszichiáterrel nem lehet viccelni, mély meggyőződéssel ismételvegetem neki tehát, hogy dehogyis kaptam én kevesebbet, mint amennyit megérdemeltem; sőt tulajdonképpen súlyosabb büntetést róttak ki rám a megérdemelnél, közben pedig kissé nyugtalanul azon töröm a fejem, hogy mit keres az ágyam szélén a pszichiáter, hiszen ő abban az igazi, nagy börtönben rendel, semmi keresnivalója sincs itt, ebben a vacak falusi fészerben, és egyáltalán nem segít rajtam, holott segíthetne, ha akarna, kinyithatná egy pillanatra a vasajtót, tudom, hogy ott kint a vasajtó előtt Hegedűs

Marcella néni üldögél, kukoricát főz egy nagy kondérban, szívesen adna nekem egy cső főtt kukoricát, és nekem most nagyon jólesne a meleg kukorica. Hideglelésen ébredek, és egyáltalán nem tetszik, hogy ismét börtönről álmodom, még ha arról a falusíróról is.

Mert én néha hiszek az álmoknak. Nem mindig, de néha hiszek, és azt biztosan tudom, hogy börtönről álmodni nem jó dolog. Amikor először álmodtam börtönről, egy igazi börtönről, ahol karvastagságú rácsok vettek körül, minden oldalról emberek bámultak rám, én meg rángattam a rácsokat, szerettem volna kiszabadulni, mert rengeteg halaszthatatlan ügyet kellett volna elintéznem, a rácsok azonban meg sem mozdultak, a halaszthatatlan ügyek csak halmozódtak; szóval amikor először álmodtam börtönről, meghalt Hegedűs Marcella néni. A házuk előtt ült egy október végi estén, kukoricát főzött egy kondérban, és árulta a főtt kukoricát, aztán egyszer csak szó nélkül lefordult a kisszékről. Nevelt fia, Istenfélő Dániel talált rá, az öregasszony mellére hajtotta a fejét, és mint-hogy annak már nem dobogott a szíve, Istenfélő Dániel megette a kondérból a maradék főtt kukoricát, majd ölbe kapta a kis töpörödött Hegedűs Marcella nénit és bevitte a házba, és ott elbőgte magát. Mindenszentek napján temettük el Hegedűs Marcella nénit, gyertyák égtek mindenfelé a temetőben, virágok borították a sírokat, az egész utca ott volt a temetésen, eljött még Kucsuk is, a török cukrász, hozta magával számtalan unokaöccsét, a Lírikusok bandá-

ja pedig szomorú Ady-verseket szavalt Istenfélő Dániel vezényletével. Vagyis szépen elbúcsúztunk Hege-dűs Marcella nénitől, igaz, hogy a Lírikusok bandája aznap este kissé harsányan ülte meg a halotti tort az Avala nevű kocsmában, és valamikor éjfél tájt összeve-rekedett a Mágnások bandájával, előkerültek a bicikli-láncok, néhány fejet befakasztottak, és csak az utolsó pillanatban sikerült elmenekülniük a kiszálló rendőr-ség elől. Én meg ekkor éjjel is börtönről álmodtam, és ekkor kezdtem megsejteni, hogy az ilyesféle álom rosszhat jelez.

Így is történt. Reggel beállított hozzánk Istenfélő Dániel, a homlokán ronda, vörös csík húzódott, az éj-szakai verekedés nyoma, nagyon szomorú volt, és a zsebei tele voltak gyertyával.

– Halottak napja van – mondta. – Menjünk a te-metőbe, és gyűjtsunk százezer gyertyát Marcella néni sírján. Azután majd megiszunk valamit. Törkölypálin-kát iszunk, Marcella néni is azt szerette. Köténye zsebé-ben mindig volt egy kis laposüvegben törkölypálinka.

– A temetőbe kimehetünk – mondtam óvatosan.
– De utána jöjjünk haza.

– Miért?

– Börtönről álmodom mostanában.

– Na és?

– Ez rosszhat jelent.

– Nem jelent az semmit – mondta Dániel. – Egy-szer majd belülről is megnézünk egy börtönt. És ek-kor majd meglátod, hogy nem is olyan szörnyű hely.

– Voltál már börtönben? – kérdeztem.

– Nem voltam. De Marcella nénit nagyon szerettem.

Kelletlenül, de öltözködni kezdtem, mert tudtam, hogy Istenfélő Dániel tényleg nagyon szerette Hegedűs Marcella nénit. Az öregasszony csecsemőkorában talált rá Istenfélő Dánielre egy elhagyott csángó házban. A háború végén a csángók hanyatt-homlok menekültek észak felé, Hegedűs Marcella néni pedig a nyomukban járt, szedte össze, amit azok hátrahagytak. Nem ő volt az egyetlen. Az egyik üres faluban egy visító csecsemőt talált, mellette egy kecskét. Hegedűs Marcella néni karjába vette a gyereket, madzagot kötött a kecske nyakára, és hazatért velük a külvárosi kis házába. Napokig az volt a legfőbb gondja, hogy milyen nevet adjon a gyerekeknek. Átjárt hozzánk a szomszédba, és hosszasan magyarázta, hogy a csángók kis falvainak Istensegíts, Istenhozzád és hasonló istenes nevük volt, a talált csángó gyereknek is ennek megfelelő nevet kell adni, és végül is az Istenfélő Dániel mellett döntött. És Istenfélő Dániel szépen növekedett a kecsketejen, persze Hegedűs Marcella néni egyéb tápláló élelmet is beszerezett neki, akkoriban még igen mozgékony asszony volt, járta a falvakat, csereberélt, üzletelt, ebből élt. Később még a határon túlra is elment üzletelni, napokat, éjszakákat utazott fapados vonatfülkékben, de megérte, mert a legszükségesebbeket mindig előteremtette. Ha elutazott, Istenfélő Dánielt és a kecskét áthozta mihozzánk, mi

hatan voltunk testvérek, hetediknek elfért ott Istenfélő Dániel is, a kecske tejéből pedig mi is ittunk. Így növekedett Istenfélő Dániel egyre nagyobbra, iskolába kezdett járni, ahol mindenki röhögött a nevén egészen addig, amíg Istenfélő Dániel legalább fél fejjel magasabbra nem nőtt, mint mi. És erős lett, mint a bika. Hegedűs Marcella néni kiadósan táplálta. De Istenfélő Dániel nem volt goromba természetű, a költészetet szerette, a borongós, szép verseket, tagja lett az önképzőkörnek, később pedig a szavaló szakcsoportot irányította a Kultúrkörben. Szavalgatott ő is békésen, amíg egy este meg nem verte őket a Mágánások bandája. Ez egy igen verekedős társaság volt, terrorizálták az egész környéket, a kocsmákban, tánccmultságokon, sőt még a cukrászdában is rettegtek tőlük az emberek, a Herceg vezette őket, akinek hályog volt a jobb szemén, és aki szintén talált gyerek volt, mint Istenfélő Dániel, csakhogy őt valahol Boszniában találták, egy felperzselt faluban. Szóval a Mágánások egy este ott ténferegtek a Kultúrkör előtt, és amikor a szavaló szakcsoport tagjai próba után hazaindultak, a Mágánások csak úgy szórakozásból felképelték őket. A sokadik pofon után Istenfélő Dániel visszaüött, és azt hiszem, akkor döbbsent rá az erejére. Hullottak körülötte a Mágánások, a Gróf, a Báró, a Márki meg a többi, és ettől vérszemet kapott a többi versbarát is, parázs verekedés lett a dologból, csakhogy akkor a Mágánások elővették a bicikliláncokat, és szétverték a szavalókórust. Istenfélő Dániel másnap összehívta

a szavaló szakcsoport tagjait, és bicikliláncokat osztott ki közöttük. Néhány hét alatt kiszorították a Mág-násokat a Kultúrkör környékéről, megszállták a Diófa és a Daruvár nevű kocsmát, a főhadiszállásukat pedig Kucsuk Sztambul nevű cukrászdájában ütötték fel. Ezután kezdtek itallal és cigarettával meg nejlon-ingekkel üzerkedni, és egyre kevesebbet szavalgattak. Hegedűs Marcella néninek nem tetszett, hogy nevelt fia egyre inkább elhanyagolja a költészetet, nagyszájú kis asszony volt, addig lármázott, amíg Istenfélő Dániel be nem iratkozott az egyetemre, az irodalom szakra. Csakhogy addigra már Hegedűs Marcella néni sem volt az a régi, furge asszonyka, a lába megdagadt, nem bírta az utazásokat, de azért nem hagyta magát, szövetkezett Kucsuk cukrásszal, az szerzett neki szelídgesztenyét és csemegekukoricát, és Hegedűs Marcella néni a háza előtt üldögélve sütögette a gesztenyét vagy főzte a kukoricát. Amíg egy őszi estén le nem fordult a kisszékről.

Mi meg gyertyákat gyújtottunk a sírján halottak napján, temérdek gyertyát. Álltunk ott jó ideig, néztük az égő és fogyatkozó gyertyákat, aztán lógó fejjel elindultunk, hogy törkölypálinkát igyunk Hegedűs Marcella néni emlékére. Először végigjártuk a környező kocszmákat, később átmerészkedtünk a Mág-nások területére is, a Mág-násokkal azonban nem találkoztunk, bizonyára az előző éjszakai verekedés fáradalmait pihenték ki. Valamikor délután már az autóbusz-állomáson lődörögtünk, a trafikok, az új-

ságos- és cukrászkioszkok között. Kucsuknak is volt itt egy kioszkja, két unokaöccse vezette, az egyik bent üldögélt és édességeket árult, a másik pedig, akit Hasszánnak hívtak, a kioszk mellett csemegekukoricát főzött, akárcsak nemrégén még Hegedűs Marcella néni. A különbség csupán az volt, hogy Hegedűs Marcella néni fával tüzelt a kondér alá, Hasszán pedig gázrezsón forralta a vizet. Hasszán adott nekünk egy-egy cső főtt kukoricát, és ez megint csak Hegedűs Marcella nénit juttatta eszünkbe, úgyhogy ismét elszomorodtunk.

– Hazaviszlek benneteket triciklin, ha akarjátok – mondta Hasszán jóindulatúan.

Istenfélő Dániel nagyon dühös lett.

– Ez a török azt hiszi, hogy részegek vagyunk – mondta.

– Nem vagytok részegek – mondta Hasszán. – De azért szívesen hazaviszlek benneteket.

Két lány jött arra, Istenfélő Dániel ráförmedt Hasszánra:

– Adjál nekik is főtt kukoricát!

Hasszán adott a lányoknak is főtt kukoricát, azok vihogva elfogadták.

– Hová mentek, lányok? – kérdeztem.

– Haza – mondták, és ették a főtt kukoricát.

– Szívesen hazaviszünk benneteket triciklin – mondta Dániel.

– Falura megyünk – vihogtak. – Mi falusi lányok vagyunk.

– Mi meg városi fiúk vagyunk – mondtam –, és elviszünk benneteket triciklin egészen a falutokba.

– Van már buszjegyük – mondták a lányok.

– Mikor indul a buszotok? – kérdeztem.

– Tíz perc múlva.

– Veletek megyünk – mondta Dániel.

Így hát felszálltunk mi is az autóbuszra, leültünk a két lány mögé, és mindenféle szellemességeket suttogtunk a fülükbe, ők meg nevettek. Közben elindult az autóbusz, zötyögött és melegített, lassan abbahagytuk az udvarlást, és elaludtunk. Akkor ébredtünk fel, amikor az autóbusz megállt a falusi piac tér mellett. A piactéren nem járt senki, kezdett alkonyodni és eléggé lehűlt a levegő, az árusok nyilván régen elkotródtak, viszont elég sok lezárt kerékpár volt ott szépen egymás mellé állítva. A két lány leszállt az autóbuszról, leszálltunk mi is. A lányok kiválasztottak egy-egy kerékpárt, kinyitották a zárat, felpattantak az ülésre, és elkarikáztak. Nevettek és intettek nekünk.

Tátott szájjal álltunk ott Istenfélő Dániellel, és én bánatosan megjegyeztem:

– Ebben a faluban, úgy látszik, az a szokás, hogy akinek dolga van a városban, az elbiciklizik a piacra, itthagya a biciklijét, és amikor dolga végeztével visszatér, ismét biciklire ül, és hazakarikázik.

– Nagyon jó szokás – mondta Dániel.

– Mit gondolsz, visszajönnek a lányok? – kérdeztem.

– Meg fogják bánni, ha nem jönnek vissza – mondta Dániel.

– Nem hiszem, hogy visszajönnek – mondtam csüggedten.

– Egész életükben bánni fogják – mondta Dániel.
– Van itt kocsma a közelben?

Volt. Bementünk, és szembe találtuk magunkat egy halálfejú pincérrel, aki olyan sovány volt, hogy csak a fehér pincérkabát és a fekete nadrág tartotta össze a csontjait. Tényleg nagyon sovány volt ez a pincér, én még életemben nem láttam ilyen sovány embert, keskeny váltakkal, horpadt mellel, mélabúsan álldogált ott pipaszár lábain az ajtó mellett, és én arra gondoltam, hogy talán meg sem tud mozdulni, mert ha megmozdulna, eltörne a lába. De megmozdult, és nem tört el a lába, hozott nekünk két törkölypálinkát, és nagyon udvarias volt, bár egy szót sem szólt hozzánk.

– Ez a pincér hamarosan meg fog halni – állapította meg Dániel. – Kár érte, mert csöndes, jóra való ember. Nem szeretem a fecsegő pincéreket.

– Alighanem tüdőbajos – mondtam.

– Akkor nem lehetne pincér – mondta Dániel.
– Szigorú előírások szabályozzák az ilyesmit. Lehet, hogy a szerelem sorvasztja el.

– Lehet, hogy az ő orra elől is elbiciklizett egy szép falusi lány.

– Mi is elsorvadunk egyszer – sóhajtotta Dániel.

– Elbicikliznek előlünk a lányok – sóhajtottam én is.

Így hablatyoltunk ott vég nélkül, miközben a sóvány pincért bámultuk, és még gyakrabban rendeltünk törkölypálinkát. A kocsmá megtelt hangoskodó falusiakkal, egyre nagyobb lett a zivaj, különösen egy öttagú társaság lármázott az egyik asztalnál, nagy iramban rendelték a borokat. A leghangosabb közöttük egy köpcös, vastag karú fickó volt, akit a többiek Bogyónak szólítottak. Leginkább ez a Bogyó rendelte ordítózva a borokat, és amikor a kehes pincér az asztalukhoz hozta, Bogyó hatalmasat csapott a vállára, amitől a pincér szemmel láthatóan megrogyant, és tényleg azt lehetett várni, hogy összetörnek a csontjai. Bogyó meg elégedetten szemlélte, és azt mondta ilyenkor:

– Jól van, Józsikám! Élni fogsz még egy darabig.

Nekem nagyon nem tetszett, hogy az a Bogyó így kínozza a nyiszlett pincért, rosszálló pillantásokat vettem arrafelé, és Bogyó ezt a borosüvegek mögül is észrevette. Felállt, odajött hozzánk, megállt az asztalunknál, és megkérdezte:

– Valami baj van?

– Nincs semmi baj – mondta Dániel.

– A barátod nagyon szemrehányóan néz bennünket – mondta Bogyó.

– Ő már ilyen kíváncsi természetű – mondta Dániel. – De majd leszokik róla.

– Szóval nincs semmi baj? – kérdezte Bogyó ismét.

– Nincs – rázta a fejét Dániel.

– Akkor jó – mondta Bogyó, és Istenfélő Dániel vállára csapott.

Istenfélő Dániel meg sem mozdult. Bogyó elismerően bólogatott, aztán hirtelen az én vállamra csapott. Majdnem lebuktam a székről, súlyos keze volt ennek a falusi tahónak.

– Ti még sokáig fogtok élni – mondta Bogyó, és otthagyt bennünket.

Az egész kocsma rajtunk röhögött. Szégyelltem magam, és mélységesen csalódtam Istenfélő Dánielben. Meg is mondtam neki.

– Úgy tudom, hogy te vagy a Lírikusok bandavezére. Orrba verhetted volna ezt a tahót.

– Öten vannak – mondta Dániel. – Ez még nekem is sok egy kicsit.

– Én is itt vagyok – mondtam harciasan.

– Te már elpuhultál – legyintett Dániel. – Amióta abban a portásfülkében üldögélsz és klasszikusokat olvasol naphosszat, elpuhultak az izmaid.

– Készülnöm kell a vizsgákra – mentegetőztem.

– Meg aztán szeretem is az irodalmat, akárcsak te.

– Titokban verseket is írok – súgta Dániel. – De ezt ne mondd el senkinek.

– Értem már – mondtam. – Ezért nem verted orra Bogyót.

– Az irodalom elpuhítja az embert – mondta Dániel. – Mostanában azért szavalgatunk olyan keveset a Lírikusokkal. De azért remélem, hogy egyszer még találkozom ezzel a Bogyóval.

Más érdemleges dolog nem is történt már abban a kocsmában. Éjfélkor Józsi, a sovány pincér kikísért bennünket a kocsmajaíjtaig, mert záróra volt.

– Megy ilyenkor autóbusz a városba? – kérdezte tőle Dániel.

– Nem megy.

– Hogyan jutunk akkor haza? – kérdeztem.

– Gyalog.

– Van-e szálloda ebben a koszos faluban? – kérdezte Dániel.

– Nincs – mondta a pincér, és otthagyt bennünket az ajtó előtt, a piactéren.

Ekkor már nagyon hideg volt, a szél is elkezdett fújni, és az eső is szemerkélt. Csúnya novemberi éjszaka volt, és mi ott álldogáltunk tanácstalanul egy ismeretlen falu közepén.

– Szeretem a szűkszávú pincéreket – mondta Dániel. – Márpedig ez a Józsi pontosan ilyen. Kár, hogy meg fog halni hamarosan. Elsorvasztja a szerelem, vagy valami más veszélyes kór.

– Mi pedig meg fogunk gebedni ebben az istenverte hidegben – mondtam.

– Menjünk ki az országútra – indítványozta Dániel. – Elkapunk egy kocsit.

Az országúton még jobban fújt a szél, még jobban fázunk, kocsi ellenben nem jött egy szál sem. A sötét falusi házak barátságtalanul meredtek ránk. Lehet, hogy ezek a házak belülről kellemesek és lakályosak, kívülről azonban, így, sötét éjszakán, módfelett ridegek és elutasítóak.

– Én figyelmeztettelek, hogy maradjunk otthon – emlékeztettem Dánielt. – Mostanában börtönről álmodom.

Istenfélő Dániel nem válaszolt, hosszasan gondolkozott, később megkérdezte tőlem:

– Mit gondolsz, van-e ebben a tetves faluban börtön?

– Biztosan van – mondtam. – Minden faluban kell hogy legyen börtön. Így kívánja az illem.

– A börtönben fogunk éjszakázni – jelentette ki Dániel.

– Nem akarok börtönbe menni – tiltakoztam.

– Remek hely a börtön – mondta Dániel. – Maszszív falai vannak, nem ázik be, és tűz duruzsol benne egy cserépkályhában. Éjszakára mindig kitakarítják.

– Azt sem tudjuk, merre van.

– Majd bevisznek bennünket – nyugtatott meg Dániel. – Ellopunk egy biciklit, megjelennek a rendőrök, és bevisznek bennünket a jó meleg börtönbe. Ilyen egyszerű az egész.

– Egyáltalán nem láttam itt rendőrt.

– Majd megjelennek – mondta Dániel. – Ismerem őket. Mihelyt ellopjuk a biciklit, itt lesznek a nyakunkon.

Visszamentünk a piactérre, és még három kerékpárt találtunk ott. Kettő le volt lakatolva, a harmadikon nem volt semmilyen zár. Amikor közelebből megnéztük, rájöttünk, hogy miért. Régi, ócska, rozsdás kerékpár volt, lámpák nélkül, nem kellett

azt bezárni, senkinek sem jutott volna eszébe ellopni. Istenfélő Dániel azonban meg volt vele elégedve. Intett, hogy üljek fel a csomagtartóra, ő elhelyezkedt az ülésen, és kigördültünk az országútra, vagyis a falu főutcájára. Nyikorgott alattunk az ócska kerékpár, de azért vitt bennünket, Istenfélő Dániel taposta a pedált, a fejünket meg áztatta a csöndes őszi eső. A rendőrök meg még mindig nem jelentkeztek.

Elég sokáig kerékpározgattunk ott, furcsa, hosszú falu volt ez, hosszúra nyúlt a főutcája, messzire eltávolodtunk már a piactértől, amikor észrevettük, hogy három ember ül az út közepén, a hideg betonon. Megálltunk, Istenfélő Dániel lefektette a kerékpárt, és közelebb mentünk az úton üldögélőkhöz. Rájuk ismertünk. Bogyó ült ott két cimborájával, és borosüvegeket szopogattak.

– Nicsak, nicsak! – kedélyeskedett Dániel. – Vállveregetős Bogyó és a kedves barátai.

– Már csak hárman vannak – mondtam.

– És milyen könnyelműen viselkednek – mondta Dániel. – Leülnek a hideg betonra. Felfázhatnak. De ez a kisebbik baj. A nagyobb baj, hogy akadályozzák a forgalmat. Eltaposhattuk volna őket.

– Aztán száz évig magyarázkodhattunk volna a rendőrségen, hogy mi ártatlanok vagyunk – mondtam.

Ekkor már felálltak Bogyóék, és elindultak felénk. Istenfélő Dániel teljes erőből állon vágta Bogyót. Az hátratántorodott, hadonászott a kezével, szeretett volna megkapaszkodni a levegőben. Istenfélő Dániel

még egyszer állon vágta, Bogyó lehempередett az útszéli árokból, Istenfélő Dániel oda is utánament.

Én viszont ott maradtam az út közepén két ádáz képi falusi vagánnyal. Az egyiknek még behúztam egyet, de ekkor elkaptak kétoldadról, és a kemény betonra csaptak. És elkezdtek módszeresen rugdosni.

– Dániel! – ordítottam. – Dániel, hülye vagy!

Istenfélő Dániel röhögve bújt elő az árokból, oda-jött hozzánk, és szétcsapott az engem rugdosó tahók között. Az egyik jobbra, a másik balra szédelt el, aztán gyorsan eliszkoltak a sötétbe. Én meg feküdtem az úton, és levegő után kapkodtam.

– Kemény legény ez a Bogyó – mondta Dániel.
– Ott lent az árokban orrba vágott egyszer.

Akkor láttam, hogy csöpög az orrából a vér.

– Összetörték a bordáimat – nyöszörögtem.

Istenfélő Dániel felrángatott, talpra állított, és megpróbált vigasztalni.

– Ne izgulj, nem törik el olyan könnyen az ember csontja. Arról van szó, hogy elpuhultál az utóbbi időben abban a portásfülkében. Ez az ülő foglalkozás átka.

– Galádul magamra hagytál – mondtam az oldalamat tapogatva. – Kiszolgáltattál ezeknek a gyilkosoknak.

– De visszatértem még idejekorán – mondta Dániel. – És miattad Bogyó végleg kicsúszott a kezeim közül. Pedig szerettem volna még egyszer-kétszer vállon veregetni. Gyerünk, biciklizzünk vissza a piactér felé!

– Mozdulni sem tudok – mondtam. – Fájnak a bordáim.

– Majd én viszlek – mondta Dániel. – Aztán meg visznek a rendőrök. Most már itt lesznek hamarosan, majd meglátod.

Felültünk ismét a biciklire, és elindultunk a piac-tér felé. Ezúttal igaza lett Istenfélő Dánielnek. Talán még száz métert sem tettünk meg, amikor megállt előttünk egy rendőrautó. Megálltunk mi is. Az autóból két fiatal, esőkabátos rendőr szállt ki, az arcunkba világítottak. Főleg Istenfélő Dániel vérző orrát nézték.

– Mi történt? – kérdezték.

– Leestünk a bicikliről – mondta Dániel. – A barátom megütötte a bordáit.

– Ezen a kerékpáron nincs lámpa – mondták szigorúan a rendőrök.

– Nincs – hagyta rájuk Dániel.

– Ez szabályellenes – mondták szigorúan.

– Nem tehetünk róla – mondta Dániel. – Nem a miénk a kerékpár.

– Hát kié?

– A piacterről vettük el – mondta Dániel.

– Szóval elloptátok.

– Csak kölcsönvettük – mondta Dániel. – Fázunk, és ezért bicikliztunk egy kicsit.

– Üljetek be a kocsiba!

– Rendben van – mondta Dániel. – De előbb visszavihetnénk a kerékpárt a piactérre. Biztosan valami

becsületes parasztemberé, aki holnap kétségbeesetten fogja keresni.

– Ne aggódj te a becsületes parasztemberért!
– mondták a rendőrök. – A kerékpárt is bevisszük a rendőrségre.

Beültünk hát az autóba, a rendőrök berakták a kerékpárt a csomagtartóba, a kerékpár első kereke és a kormányja kilógott, úgy tűnt, hogy minden pillanatban kiesik, de nem esett ki.

A rendőrállomás a főutca másik végén volt, egy koszlott, sárgára meszelt épület, inkább falusi vasútállomásra hasonlított, mint rendőrállomásra. Egyetlen ablaka világított csupán, ott nyilván az ügyeletes gubbasztott a telefon mellett. De minket nem oda vezettek be, hanem egy másik irodába, ahol két íróasztal volt és egy vaskályha, és én már akkor kételkedni kezdtem abban, hogy a börtönben cserépkályha van.

A rendőrök levetették az esőkabátjukat, leültek az íróasztalok mögé, az egyik papírt és golyóstollat vett elő, a papírt az asztalra fektette, és megkérdezte nevünket és lakcímünket. Mi ácsorogtunk az iroda közepe, és bemondtuk nevünket és a lakcímünket. Akkor a rendőrnek hirtelen eszébe jutott, hogy elkérje a személyazonossági igazolványunkat. Odaadtuk neki. Ellenőrizte az adatokat, és megjegyezte:

– Szóval ti amolyan városi strigók vagytok? Kerékpártolvajok.

– Nem vagyunk tolvajok – mondta Dániel. – Csak kölcsönvettük a kerékpárt.

– Ismerjük mi az ilyen városi striciket – mondta a rendőr. – Szombaton este eljönnek ide a faluba, ellopják a kerékpárokat, behajtják a városba, és vasárnap reggel eladják az ócskapiacon.

– Nem is a város felé mentünk, amikor leállítottak bennünket – jegyeztem meg csendesen.

A rendőr ettől kissé zavarba jött, ezért durván rám förmedt.

– Neked sunyi képed van! Akkor beszélj, ha kérdezlek!

Fogta a papírlapot és az igazolványainkat, és átment a szomszéd irodába. Kisvártatva írógékpogást hallottunk. A másik rendőr, aki eddig nem szólt és nem csinált semmit, cigarettára gyújtott és figyelt bennünket. Istenfélő Dániel időnként megdörzsölte az orrát, én meg az oldalamat tapogattam. Vártunk.

Jó félóra múlva jött vissza a kérdezősködő rendőr, hozta a legépelt jegyzőkönyvet. Az íróasztalra tette, és odaintett bennünket.

– Olvassátok el és írjátok alá!

Rövid jegyzőkönyv volt, és az állt benne, tetten érték bennünket kerékpárlopáson. A kerékpárt a városba akartuk hajtani eladás céljából. És az is benne volt még a jegyzőkönyvben, hogy részegek voltunk.

– Ezt mi nem írhatjuk alá – mondta Dániel.

– Miért?

– Túl sok benne a valótlanság.

– Ahhoz képest, hogy milyen ócska stricik vagytok – mondta a rendőr –, ahhoz képest még egészen enyhén fogalmaztam.

– Számunkra nem elég enyhe – mondta Dániel.

– Ne vacakolj velük! – mondta most a másik rendőr, aki eddig nem szólt semmit. – Zárd be őket a börtönbe, reggel behívjuk a vizsgálóbíró, akkor majd aláírják a jegyzőkönyvet.

– Helyes – bólogatott Dániel. – Majd a vizsgálóbíróval megbeszéljük a dolgot. Bizonyára intelligens ember. Mi, intelligens emberek könnyen szót értünk egymással.

– Kifelé! – mondta ingerülten a rendőr, akinek nem akartuk aláírni a jegyzőkönyvet.

Kituszkolt bennünket az irodából, és kivezetett bennünket az udvarra. Az udvaron villanyt gyűjtött. Az eső még mindig esett, és mi azt kémleltük, hol is van a börtön. Az udvar másik végében egy rogyadozó kis épület állt, a tető előrecsúszott rajta. Dűledező fészerre vagy lomtárra emlékeztetett. Istenfélő Dániel felháborodva megkérdezte:

– Ez a kajla bodega lenne a börtön?

– Prima vasajtaja van – mondta büszkén a rendőr.

– Remélem, van bent cserépkályha – mondtam.

– Cserépkályha, az nincs – mondta a rendőr. – Márványkandalló van bent.

– Remélem, ég már a tűz benne – mondta Dániel.

– Természetesen – mondta a rendőr.

Kitárta az ajtót, villanyt gyújtott, aztán ránk csapta a vasajtót. Akkorát döndült, hogy a falusi kutyák mind hideglelősen felugattak ott a környéken.

Körülnéztünk ebben a száralmas suf niban, mert száalmas volt belülről is, akárcsak kívülről. Három sodronyos ágy állt ott a falak mellett, matrac nem volt rajtuk, csak egy-egy kopott pokróc, a pokrócok nyirkosak voltak, és nyirkos, hideg volt a levegő is.

– Nincsen sem cserépkályha, sem kandalló – jegyeztem meg.

– Másodszor csalódtam ebben a faluban – mondta kiábrándultan Dániel. – Ez már sok. Soha többet nem jövök ide. Nyugodtan nevezd jellemtelen, hazug gazembernek, ha én még egyszer beteszem a lábam ebbe a tetves faluba.

– Itt is éppen olyan hideg van, mint kint – mondtam.

– De legalább nem ázunk.

– Ez igaz.

Tébláboltunk ott a sodronyos ágyak között, csapkodtunk a karjainkkal, egyre jobban fáztam, és a bordáim is fájtak nagyon. Fejünk felett egy gyöngye vilanyégő sápadozott, mintha az is megdermedt volna a hidegben.

– Szeretném, ha Marcella néni még mindig főzné a kukoricát a házunk előtt – mondta Dániel később.

– Mi is megmelegedhetnénk a tűz mellett – mondtam.

– Amikor eladta az utolsó főtt kukoricát is, letette a kondért a földre, és nagy tüzet rakott – mélázott

Dániel. – Nagy tüzet rakott, csak úgy magának. Az utóbbi időben fázós volt már szegény. Tüzelt, tüzelt ott a ház előtt, nézte a lángokat, a tűz pedig bevilágította a fél utcát. És akárki megmelegedhetett annál a tűznél.

– Én is melegedtem ott néha – mondtam.

Istenfélő Dániel odament a vasajtóhoz, és ököllel dörömbölni kezdett. A kutyák ismét felugattak, aztán lépések zaja hallatszott, kinyílt az ajtó, és a jegyző-könyves rendőr dugta be a fejét.

– Mi van?

– Fára lenne szükségünk – mondta Dániel. – Szeretnénk tüzet gyújtani itt, a cella közepén.

– Itt tilos tüzet gyújtani – mondta a rendőr. – Leéghet a börtön.

– Nem lenne kár érte – mondta Dániel. – De azért majd vigyázunk rá. Meg egyébként is földes a padlója, nem éghet le itt semmi.

– Tilos tüzet gyújtani – ismételte a rendőr. – Ez az egyetlen börtönünk van, és mi nagyon szeretjük. Óvjuk tűztől és víztől.

Azzal ismét ránk zárta az ajtót, és otthagyt bennünket.

Istenfélő Dániel csüggedten leült az egyik ágyra, beburkolózott a nyirkos pokrócba, és merőn nézte a cella közepét.

– Elképzelem, hogy itt most tűz gyullad fel és magasra csapnak a lángok – motyogta maga elé.

Leültem én is a másik ágyra, beburkolóztam a másik nyirkos pokrócba, és én is megpróbáltam el-

képzeln, hogy magasra csapnak a lángok. Sokáig csak a hideg földet láttam, dehog is csaptak magasra a lángok, később azonban elbóbiskoltam. És akkor izzani kezdett a föld ott, a falusi börtöncella közepén. Sötétvörös pont jelent meg, egyre nagyobbodott, egy halom parázs bukkant elő valahonnan a föld mélyéből, aztán egyszer csak a cella közepére csoszogott Hegedűs Marcella néni, és száraz gallyakat dobott a parázusra. Lassan, nagyon lassan tüzet fogtak a száraz gallyak, Hegedűs Marcella néni meg türelmesen táplálta a tüzet. Fellobbant a tűz, megvilágította az öregasszony arcát, csakhog ekkor a tűz már nem a börtönben égett, hanem ott, abban a külvárosi utcában, Hegedűs Marcella néni háza előtt.

Nem aludtam, csak bóbiskoltam vacogva a sodronyos ágy szélén, tudtam, hog félig ébren álmodom, de így is jólesett látnom, hogyan növekszik a tűz ott a mi utcánkban. Sötét éjszaka volt, a tűz egyre szebben világított, az utca végén felbukkant egy tricikli, Kucsuk cukrász két unokaöccse jött haza az autóbusz-állomás melletti kioszkból, éjfél tájt szoktak hazajönni, egyikük hajtotta a triciklit, a másik pedig ült benne. Most Hasszán hajtotta a triciklit és Ali üldögélt kényelmesen elől, mindenféle üres edények között, amelyeket majd reggel megtöltenek mindenféle édességgel, és viszik árulni a kioszgba. Hasszán és Ali is szerették a tüzet, őszi este ken gyakran lekuporodtak Hegedűs Marcella néni mellé, most is megálltak, odamentek a tűzhöz, kezüket

a lángok fölé tartották, a tenyerük olyan rózsaszínű volt, mint a négereké. Hegedűs Marcella néni egy kis üveget vett elő köténye zsebéből, kortyolt az üvegből, aztán megkínálta törkölypálinkával a két törököt is, de azok tiltakozóan magasra lendítették karjukat, ők csak az édességet szerették, szeszes italt sohasem fogyasztottak.

Egy pillanatra felriadtam, mintha telefoncsörgést, kiabálást, ajtócsapkodást hallottam volna a rendőrállomás felől, de aztán megnyugodtak a rendőrök, és én minden eddig látottnál nagyobb tüzet képzeltem magam elé. És magasra is nőtt a tűz, az egész utcát bevilágította. Hasszán és Ali eltűntek, nyilván lepihentek már Kucsuk házában, a cukrászda mögött, Hegedűs Marcella néni azonban a tűznél maradt, már vastag akácfahasábokat dobált a lángok közé, egyre fűrgében mozgott és egyre fiatalabb lett, olyan fiatal, mint amikor még járta az országot és a világot és adta-vette a különféle szajrét, igaz, abban az időben még nem gyújtott tüzet a háza előtt, de engem most egyáltalán nem zavart, hogy fiatalon ugrál a tűz előtt, sőt örültem is neki, mert éreztem, hogy a tűz engem is megvilágít, bár egyáltalán nem melegített, hiszen én a börtönben voltam, az agyam egyik felével azért ezt is tudtam.

Felébredtem. Megvirradt, az ajtó felett magasan egy kis koszos ablak volt, tompán beszűrődött a reggeli fény. Istenfélő Dániel a szemközti ágy szélén ült, lógatta a fejét, mint egy szomorú ló, ő is felébredt már, de nem mondta el, hogy ő mit álmodott.

Ideje sem lett volna, hogy elmondja, mert már jött a mi rendőrünk, kinyitotta a vasajtót, és fáradt hangon ránk szólt:

– Gyertek! Megérkezett a vizsgálóbíró.

A fiatal rendőrnek nyúzott volt az arca, a két szeme bedagadt, olyan volt, mintha végigkorrhelykedte volna az éjszakát. Feltápázkodtunk a sodronyos ágyakról, vacogtunk, mert fáztunk nagyon, és Istenfélő Dániel csöndesen megjegyezte:

– Miféle vizsgálóbíró?! Legfeljebb nyeszlett szabálysértési bíró lesz az.

Pedig az illető mégis inkább vizsgálóbíróra emlékeztetett. Szétvetett lábakkal állt az őrszoba közepén, hatalmas ember, olyasféle, mint Istenfélő Dániel, csakhogy a bírónak még fenyegetően meredező harcsabajusza is volt, és szúrós szemekkel méregetett bennünket. Kétoldalt mellette a padlóra helyezve hatalmas bevásárlószatyrok heverték tele gyümölcscsel és zöldségfélével, megnéztük a szatyrokat, és ettől kezdve a vizsgálóbíró már nem volt annyira félelmetes.

– Az embert még vasárnap reggel sem hagyják nyugodtan bevásárolni – mondta panaszosan a bajuszos ember. Leült az egyik íróasztal mögé, intett a rendőrnek, az kerített még két széket, és minket is leültettek. Közben csöndesen bejött a másik éjszakai rendőr is, és a két rendőr megállt a hátunk mögött.

– A jegyzőkönyvet nem írjuk alá – mondta Dániel, aki kezdett magához térni a meleg irodában. – Valótlanságokat tartalmaz.

– Hagyjuk most a jegyzőkönyvet – legyintett a vizsgálóbíró. – Meséljétek el, hogyan kerültetek a faluba és mi mindent csináltatok itt!

Készségesen elkezdtük mesélni. Elmondtuk, hogy két falusi lánnyal autóbuszoztunk idáig, aztán a lányok faképnél hagytak bennünket, mi pedig beültünk a kocsmába és megittunk néhány törkölypálinkát. Szegény Hegedűs Marcella nénit is emlegettük, de ez nem érdekelte a vizsgálóbíró.

– Kivel ismerkedtetek meg a kocsmában? – kérdezte.

– Senkivel – mondtam. – Békésen iszogattunk ott, és figyeltük, hogy mennyire szenved Józsi, az a kehes pincér.

– Aztán megismerkedtetek Bogyóval – mondta a vizsgálóbíró.

Egymásra néztünk Istenfő Dániellel, és nem értettük, hogy az miért fontos.

– Odajött az asztalunkhoz, és vállon veregetett bennünket – mondta Dániel. – Azt mondta, hogy még sokáig fogunk élni.

– Ez volt minden?

– Ez.

– Hát jó – hagyta ránk a vizsgálóbíró. – Szép békésen berúgtatok, éjfélkor pedig kiraktak benneteket az utcára. Meséljétek tovább!

Elmondtuk, hogy nagyon fáztunk, elcsaptunk egy gazdátlan biciklit, karikáztunk vele a főutcán, hogy kimelegedjünk egy kicsit, végül jöttek a rendőrök, és

behoztak bennünket. Hozzá tettük még, hogy a börtönben nagyon csalódtunk. Egy rendes falunak lehetne rendesebb börtöne is.

– És Bogyó? – kérdezte a vizsgálóbíró.

– Mi van Bogyóval? – kérdeztem vissza.

– Úgy értesültem, hogy akkor éjjel még találkozottatok vele.

Istenfélő Dániel idegesen rám nézett, és azt mondta:

– Úgy látszik, erről is tudnak!

– Mi mindenről tudunk – mondta a bíró. – Ez a dolgunk.

– Bogyóék az út közepén üldögéltek – mondtam.

– Ez szabályellenes.

– Erre ti megvertétek őket.

– Nekem összerugdosták a bordáimat – mondtam.

– Ezért aztán kicsit megfenyítettük őket – mondta Dániel. – Nem volt az komoly verekedés.

– Akkor még nem – mondta a vizsgálóbíró, és hátradőlt a székén. – Bogyót az éjjel halva találták a háza előtt. Valaki leszúrta hátulról.

Síri csönd lett az őrszobában. Néztam a vizsgálóbíróra, és egyszer csak nem láttam, eltűnt előlem, és csak a mögötte lévő sárga falat láttam, de azt is elmosódva, nagyon messziről. Mögöttem fenyegetően szuszogott a két fáradt, fiatal rendőr, az volt az érzésem, hogy kétoldalt a fülemhez hajolnak és egyre hangsúlyosabban szuszognak. Percekig hallgattunk, a bíró lassanként ismét megjelent előttem, és mintha kajánul

vigyorgott volna harcsabajsza alatt. Nagy sokára tudtam csak megszólalni, a hangom olyan rekedt volt, mintha vattát tömtek volna a számba.

– De hát mi a börtönben voltunk – krákoztam.

– Persze hogy a börtönben voltatok – mondta jó-ságosan a vizsgálóbíró. – Előbb azonban berúgtatok, és megvertétek Bogyóékat. Bogyó két cimborája már vallott. Aztán, amikor azok elszaladtak, ti követtétek Bogyót, és leszúrtátok. Nem tagadom, izgága, haszontalan ember volt, de mégis ember volt. Nem kellett volna megölni.

– Sohasem öltünk embert – mondta sápadtan Dániel. – Verekedni verekedünk néha, de embert nem tudnék ölni. Egyébként is, itt voltunk a börtönben.

– Az orvosok már vizsgálják a hullát – mondta a bíró. – Hamarosan megtelefonálják az eredményt. Megtudjuk majd, hogy mikor halt meg Bogyó. Ti pedig addig meséljétek el részletesen még egyszer, hogy mit csináltatok a falunkban!

És mi egymás szavába vágva meséltünk újra, és valóban részletesen. Az autóbusról, a kocsmáról, a piacterről, a biciklizésről, a verekedésről. A rendőrök szuszogása mind közelebből hallatszott, meleg lett nagyon a szobában, mindketten rettenetesen iz-zadtunk, valahol egyszer megszólalt egy telefon, de mi nem figyeltünk semmire, csak mondtuk a magun-két, és bizonygattuk, hogy nem vagyunk gyilkosok.

Észre sem vettük, hogy mikor nyílt az ajtó és mi-kor jött be Józsi, a pincér. Egyszer csak ott állt mellet-

tünk vékonyan és halálra ítéltén, elegáns, sötétbarna felöltő tartotta össze a csontjait, ő meg benyúlt a belső zsebébe, és egy hosszú kést húzott elő. A kést letette az íróasztalra.

– Ezzel a késsel szúrtam le Bogyót – közölte halkan.

Ismét nagyon nagy csönd lett az őrszobában, most még a két rendőr szuszogása sem hallatszott.

– Józsikám, miket beszélsz? – hüledezett a vizsgálóbíró.

– Megöltem Bogyót.

– De hát miért?

– Gyakran veregette a vállamat.

– Ezért?

– Nem szeretem, ha veregetik a vállamat.

Istenfélő Dániel megpróbált felkelni a székről, de egy rendőrkező visszanyomta. Beszélni azonban megint nem beszélt senki. Valamennyien Józsit néztük, ő meg a kést nézte az íróasztalon. Hallgattunk egészen addig, amíg be nem jött egy harmadik rendőr, és valamit súgott a bíró fülébe.

– Bogyót éjjel két óra és négy óra között ölték meg – közölte a vizsgálóbíró.

– Ezt a két strigót nulla óra ötven perckor hoztuk be az őrszobára – mondta a hang a hátunk mögött.

Istenfélő Dániel most már szabadon felállhatott, felálltam én is. Istenfélő Dániel előzékenyen felajánlotta a székét Józsinak, a sovány pincérnek.

– Ülél le, Józsikám! – sóhajtott a vizsgálóbíró.

– A kerékpártolvajokkal mit csináljunk? – kérdezte a jegyzőkönyves rendőr.

– Írják alá a jegyzőkönyvet, és menjenek haza! – mondta elkeseredetten a vizsgálóbíró, akinek egyáltalán nem tetszett, hogy így alakultak a dolgok.

Aláírtuk a jegyzőkönyvet. De még mennyire hogy aláírtuk. Alig vártuk, hogy kikerüljünk a rendőrségről és hogy kikerüljünk ebből a faluból. Továbbra is esett a novemberi eső, de mi azt sem bántuk, rohanunk a piacérre, és felkapaszkodtunk az első reggeli autóbuszra. Az autóbuszban szólalt csak meg Isten-félő Dániel:

– Józsi a börtönben fog meghalni.

– Bogyó szabadlábon halt meg – mondtam. – Ne ki szerencséje volt.

– Szegény Bogyó! – mondta erre Dániel.

– Szegény Józsi! – mondtam.

Ezúttal is elaludtunk ott a buszban, és én örültem, hogy nem álmodom börtönről. Mert akkor már biztosan tudtam, hogy az rosszat jelent. És később is örültem, hogy még sokáig, hónapokig nem álmodom börtönről. Megjött a tél, és én egész télen messze elkerültem a börtönöket.

II.

Enyhe, mocskos és békés volt ez a tél. Időnként esett a hó, de gyorsan el is olvadt, vastag latyak állt az úton, és a teherautók összefröcsköltek piszkos vízzel a rossz-kedvű járókelőket. Éjjelenként néha egy-egy külföldi teherautó megállt Kucsuk cukrászdája előtt, ilyenkor a gépkocsivezetők bementek a cukrászdába megenni valami édességet, Istenfélő Dániel pedig megjelent a Lírikusok bandájával, a teherautóból mindenféle ládákat és dobozokat pakoltak ki, bevitték valahová a cukrászda udvarába, és közben villogtatták a szemüket, hogy látja-e valaki, amikor kirámolják a szajrét. Én meg ezalatt az út túloldalán, a Fogászati Műszerek Gyárának portásfülkéjében gubbasztottam, figyeltem a Lírikusokat, és készenlétben álltam, hogy jelezzem nekik, ha rendőrök tűnnének fel vagy ha a Mágások bandája ólálkodna a közelben.

Vagyis éjjeli portás voltam, és örültem, hogy engem a portásfülkében nem fröcskölnék össze a teherautók, szívesen segítettem Istenfélő Dánieléknak, kedveltem a Lírikusokat, mindig megtapsoltam őket, amikor verseket szavaltak a Kultúrkörben, az már kevésbé tetszett, hogy csempészéssel is foglalkoztak, de hát tudtam, hogy szavalgatásból nem lehet megélni, és egyébként is, a külföldi teherautók nem álltak meg túl gyakran Kucsuk cukrászdája előtt. És ha nem jött teherautó, nyugodtan olvasgathattam a portásfülké-

ben, a gépek békésen pihentek a gyár csarnokban, éjjel nemigen járt ember a gyár közelében, abban az időben senki sem akart fogászati műszereket lopni, és én azon a télen Thomas Mann műveit olvastam, mert elhatároztam, hogy tavaszra Thomas Mannról írok dolgozatot az egyetemen. Thomas Mann-nal együtt szépen múltak az éjszakák, bár be kell vallanom, hogy idővel unni kezdtem a könyveit. Szerencsére majdnem minden éjjel bejött hozzám Simokovics úr, a festőművész, és vele hosszasan elbeszélgettünk a művészetéről és egyéb dolgokról. A festőművész bizonyára jogának és kötelességének érezte, hogy engem rendszeresen meglátogasson, hiszen az ő segítségével kerültem a portásfülkébe, meg aztán álmatlanságban szenvedett, jólesett beszélgetnie valakivel a hosszú téli éjszakákon.

Simokovics úr címfestő volt valamikor, és egy baleset után határozta el, hogy festőművész lesz. Akkor érte baleset, amikor felépült a Fogászati Műszerek Gyára. A homlokzata előtt még ott voltak a kőművesek állványai, Simokovics úr felkapaszkodott az állványzatra, a gyár homlokzatára kifüggesztette a cégtáblát, és elégedetten nézegette. A cégtáblára egy hatalmas, egészséges, vigyorgó fogsort festett, ezenkívül egy félelmetes foghúzó fogót és egy fogfúró gépet. Simokovics úr elégedetten szemlélgette művét, de addig téblábolt ott a magasban, mígnem rálépett az egyik deszka végére, a deszka megbillent, és Simokovics úr lebukfencezett az állványokról. Meghempere-

dett a földön, csodák csodájára nem történt semmi baja, ellenben utánaesett a vastag deszka is, és annak az éle szétzúzta a sarokcsontját. Simokovics urat kórházba vitték, megműtötték, később, amikor kisántikált a kórházból, nyugdíjba küldték. Akkor határozta el, hogy festőművész lesz, és attól kezdve álmatlanságban szenvedett. Éjjelenként elegánsan felöltözött, járta az utcákat, feltérképezte a várost, nappal pedig megjelent kopott, kék köpenyben, ecsetekkel, festékekkel és festőállvánnyal, és hangulatos utcarészleteket festett. Az ő házai előtt leginkább öreg diófák nőttek, és a képeken nagy, barna diók hullottak a földre.

Egy éjszakai körútja során találkoztam vele először, még gyerekkoromban. Én mindig rossz alvó voltam, talán azért, mert mindig másik ágyban kellett aludnom. Hatan voltunk testvérek, öt fiú és egy lány, közülük én voltam a legfiatalabb. A nővérem és a szüleim külön szobában aludtak, mi, fiúk egy másikban, ahol csak négy ágy fért el, így hát nekem minden este másik bátyám mellé kellett ágyba húzódnom, de mivel rossz alvó voltam, sokat mocorogtam, mert sehogy sem találtam a helyemet, testvéreim rengeteget szidtak, és igyekeztek kilökdösni az ágy legszélére. Így hát gyakran felkeltem, és fél éjszakákat kint ácsorogtam az utcán, ahol nem sok látnivaló volt, az emberek aludtak a házukban, és abban az időben még Hegedűs Marcella néni sem szokott tüzet gyújtani a házuk előtt. Nos, egy éjszaka bicegve feltűnt Simokovics úr. Elegáns öltözkében sántikált végig az utcánkon, úgy

lépkedett, mint akinek rövidebb az egyik lába, de én tudtam, hogy csak az egyik sarka hiányzik. Odajött hozzám, és én elpanaszoltam neki, hogy milyen rossz alvó vagyok, mire ő elmondta, hogy amióta festőművész lett, ő is álmatlanságban szenved. Aztán még azt is elmondta, hogy szeretne Indiába utazni, mert meg akarja nézni és lefesteni a Tádzs Mahalt, előtérben esetleg két-három diófával, és hogy már gyűjt is a repülőre. Én megpróbáltam lebeszélni a repülőgépről, mert a repülőgépekkel kapcsolatban riasztó élményeim voltak. Kétszer is jelen voltam repülő bemutatókon, és mind a kétszer baleset történt. Az ócskapiac melletti legelőn szokták tartani a repülő bemutatókat, és amikor először kimentem megnézni egyet, a hangosbemondó közölte, hogy a vacak duplaszárnyú gépek mellett álldogáló, kezeslábasba öltözött bátor férfiak között van egy bátor nő is. Megtapsoltuk. Aztán mindenki bemászott a maga repülőgépebe és felszállt a levegőbe, a bátor nő egy bilikék színű géppel röppent a magasba, és mi a földről főleg őt figyeltük. Röpködtek ott a fejünk felett a bátor férfiak, különböző merész trükköket mutattak be, meredeken zuhantak le és vágódtak fel, megperdültek a levegőben, sőt a bátor nő elhatározta, hogy elsuhan a távvezeték alatt. És el is suhan a távvezeték alatt, csak hogy a távvezeték túl emelkedett a vasúti töltés, a repülőgép nekiütközött, és felrobbant. Mire odafutottunk, a bátor nő szénné égett. Másodszor ejtőernyős bemutatót néztem végig. A kis, kerepelő repülőgépekből

ejtőernyősök ugráltak ki, és lebegve ereszkedtek le a legelőre, és akkor az egyik fickó túl korán nyitotta ki az ejtőernyőjét, és az beleakadt a repülőgép szárnyába. Úszott a levegőben, a repülőgép húzta maga után, a többi gép nyomban leszállt, és mindenki a földről nézte, hogy mi történik azzal a szerencsétlennel ott fent. Kötelet dobtak ki neki a repülőből, ő el is kapta a kötel végét, odavonszolta magát a gép ajtajához, de akkor elfogyott az ereje, visszahanyatlott, és megint a repülőgép szárnyára hurkolódva úszott a levegőben. Aztán megrepedt a tüdeje, vagy valami hasonló történt vele, mindenesetre mire a repülőnek elfogyott az üzemanyaga és földet ért, az ejtőernyős már halott volt. Elmeséltem mindezt Simokovics úrnak, és megpróbáltam lebeszélni az indiai repülőútról, de ő nem ijedt meg, mindenképpen le akarta festeni a Tádzs Mahalt, és gyűjtötte tovább a pénzt. Évekig gyűjtötte a pénzt, de úgy látszik, nem gyűlt össze elegendő, mert nem utazott el Indiába, továbbra is a városunkban festett utcarészleteket zöldellő diófákkal. A testvéreim közben megházasodtak, elköltöztek tőlünk, kiválasztottam a legkényelmesebb ágyat magamnak, de igazán nyugodtan aludni ezentúl is csak ritkán tudtam, éjszakánként még mindig találoztam néha Simokovics úrral. És elmondtam neki, hogy irodalmat szeretnék tanulni, akárcsak barátom, Istenfélő Dániel, de csak távhallgatóként iratkozhatok be az egyetemre, valamiféle munkát kell találnom, az apám nem keres eleget ahhoz, hogy taníttathasson. Simokovics úr

azonnal döntött. Kijelentette, hogy éjjeli portásnak kell szegődnöm, hiszen úgyis keveset alszom éjszákánként. Másnap elment a Fogászati Műszerek Gyárának igazgatójához, közölte vele, hogy ő az egészséget áldozta a gyárért, és beajánlott engem portásnak. A kis, ványadt, szemüveges Antal Márton volt már akkor az igazgató, talán nem is tudott Simokovics úr balesetéről, lehet, hogy kicsit örültnek is nézte Simokovics urat, de azért felvett engem éjjeli portásnak. És attól kezdve Simokovics úr rendszeresen meglátogatta a portásfülkében.

Az egyik téli éjszakán, amikor egy görög rendszámú tehergépkocsi állt meg Kucsuk cukrászdája előtt, Simokovics úr töprengő arccal nyitott be hozzám.

– El kell utaznom Üzbegisztánba – közölte velem csöndesen.

– Azt hittem, Indiába készül – mondtam, és fél szemmel a görög teherautót figyeltem. Körülötte már ott nyüzsögtek a Lírikusok.

– Érdekes dolgokat tudtam meg Leviathan-Lukić Simontól.

– Az kicsoda?

– Egy öreg zsidó ékszerész. Legalább százéves már. Üzbegisztánból származik. Buharából jött el, valamikor régen. Hallottál már Buharáról?

– Hallottam – mondtam bizonytalanul. – Üzbegisztán egyik városa.

– Buhara főterén egy hatalmas oszlop áll – mondta Simokovics úr. – Valamikor a halálraítélt bűnöző-

ket ennek az oszlopnak a tetejéről dobálták le a kikövezett térre. Látnom kell azt az oszlopot.

– Ezért akar Üzbegisztánba utazni?

– A Tádzs Mahalt üzbég kőfaragók építették.

– Honnan tudja?

– Leviathan-Lukić Simontól.

– Ő honnan tudja?

– Buharából jött. Az üzbégek közül. Azt mondja, hogy annak idején, pár száz évvel ezelőtt, rengeteg üzbég kőfaragó vándorolt el Indiába, és ők építették fel a Tádzs Mahalt. Meg kell látogatnom az üzbégeket, azután majd megnézem a Tádzs Mahalt is.

Ekkor nesztelenül kinyílt az ajtó, és mintha a semmiből lépnének elő, megjelent a portásfülkében a Mágasok bandájának két tagja, a Gróf és a Márki.

– Telefonálnunk kell a mentőknek – mondta a Gróf.

– Miért? – kérdeztem gyanakodva.

– A Bárt megkéselték.

– Hol?

– Itt a közelben.

– Nem hiszem.

– Nálunk is van kés – mondta a Gróf fenyegetően.

– Hát jó – mondtam. – Telefonálj, és tünjetek innen!

A Gróf tárcsázott, és csak ennyit mondott a telefonba:

– Baleset történt Kucsuk cukrászdájánál. Jöjjenek azonnal!

Lecsapta a kagylót, és elmentek.

Fogtam a telefont, felhívtam Kucsuk cukrászdáját. Istenfélő Dániel jelentkezett.

– Itt járt a Gróf és a Márki – mondtam. – A mentőket hívták. De lehet, hogy nem a mentőket.

– Értem – mondta Dániel.

Két perc múlva a Lírikusok eltűntek az utcáról, és elfüstölt a görög teherautó is. Öt perc múlva három rendőrkocsi állt meg Kucsuk háza előtt, rendőrök mentek be a cukrászdába. Simokovics úrral csöndben figyeltünk a portásfülkéből.

Később elmentek a rendőrök. Akkor kisvártatva felbukkant Istenfélő Dániel, átballagott az úton, bejött hozzám, hóna alatt egy üveg görög konyakot hozott.

– Megtalálták a szajrét? – kérdeztem.

– Nem. Mindent elrejtettünk – mondta Dániel.

– Gyorsan dolgoznak a szavalóid.

– Kucsuk unokaöccsei is segítettek. A törökök is gyorsan dolgoznak.

– Derék munkát végeztetek – mondtam.

– A Tádzs Mahalt üzbég kőfaragók építették fel – mondta Simokovics úr.

– Igazán? – kérdezte Dániel.

– Rengeteg üzbég kőfaragó ment annak idején Indiába – mondtam. – Vándoroltak hegyen-völgyön át, és felépítették a Tádzs Mahalt, India építészeti remekművét.

– Derék munkát végeztek ők is – mondta Dániel. – Igyunk az üzbég kőfaragók egészségére!

Elővettem három vizespoharat, az asztalra raktam őket, Istenfélő Dániel pedig görög konyakot töl-

tött mindegyikbe. Félig töltötte a poharakat, és ittunk az üzbég kőfaragók és a török cukrászok egészségére. Részemről ez igen nagy óvatlanság és felelőtlenség volt, mert egy esetleges éjszakai ellenőrzés nem bocsátotta volna meg a konyakozást, szolgálatban szigorúan tiltották az italozást, akár ki is rúghattak volna az állásomból, ekkoriban azonban ritkán jártak éjszakánként az ellenőrök, és az átélt izgalmak után nagyon jólesett az olajos görög konyak. Vagy csak én éreztem olajosnak? Szóval iszogattunk ott hármásban elégedetten és kissé álmosan, kibámultunk a csendes utcára, ezen az éjszakán már végképp eltűntek a rendőrök a környékről, eltűnt a Mágnessok bandája is, kocsik sem jártak az úton, csak két nagy kandúr macska jött át az úttesten, egy fehér és egy fekete. Kucsuk cukrászdájának a sarkánál bukkantak fel, ráérősen szétnéztek, aztán puha léptekkel átkocogtak az úttesten, elől a fehér, mögötte a fekete macska, eljöttek egészen a gyárkapuig, ott balra fordultak, a szeméttelp felé. A gyár mögött ugyanis szeméttelp volt. Azazhogy régebben ott egy szép kis völgy volt zöldellő nyárfákkal és bőven termő szederbokrokkal, gyermekkoromban még rengeteg vadszedret ettünk ott a völgyben, a nyárfák alatt, de egy szép napon valakinek eszébe jutott, hogy a völgyet fel kellene tölteni, azután építeni lehetne oda valamit. Kivágták a nyárfákat, és elkezdtek feltölteni a völgyet szeméttel, mindenféle bűzös hulladék lepte be a szederbokrokat, a környékről mindenki oda hordta a szemetet, és

a városi szemeteskocsikat is odaüritették. A szemétkupacok között pedig megjelentek a kóbor macskák, élelem után kutattak és prüsszöltek egymásra, éjszánként a portásfülkében sokszor hallottam a nyivákolásukat, látni azonban csak ezt a két macskát láttam, a fehér és a fekete kandúrt, amint minden éjjel átszaladnak az úttesten, az év legnagyobb részében selymesen sima volt a szőrük és barátságos egyetértésben osontak egymás után, tél végén és kora tavasszal azonban, amikor eljött a párzás ideje és a nőstény macskákat kezdték kerülgetni, fülsértő nyávogással estek egymásnak, tépett és borzas lett a szőrük, véresre harapták egymás fülét, bár az úttesten még ilyenkor is verekedés nélkül keltek át.

– Buharában vajon milyenek a macskák? – kérdezte Simokovics úr elmélázva a konyakospohár fölött.

– Fehérek és feketék – mondtam. – Esetleg círmosak.

– Sárgák – mondta határozottan Dániel. – Buharában főleg sárga szőrű macskák élnek.

– Miért éppen sárgák? – kérdeztem.

– Én még nem felejtettem el a földrajzot – mondta nagyképpően Dániel, és újabb adag görög konyakot töltött a poharunkba. – Buhara egy nagy sivatag közepén van. A sivatagban pedig rengeteg sivatagi róka szaladgál. Ezek módfelett ravasz és módfelett vérengző állatok, megtámadnak minden náluknál kisebb élőlényt, tehát a macskákat is. Csakhogy a buharai macskáknak halványsárga szőrük van, és ha megla-

pulnak a halványsárga homokdűnék között, olyanok lesznek, mint a kaméleonok, egybeolvadnak a környezettel, és a sivatagi rókák nem veszik észre őket. Szimatolva, támadásra készen bolyonganak a sivatagban, és nem veszik észre, hogy a macskák ott lapulnak a homokban. Merthogy a buharai macskák sárgák.

Hosszasan eltöprengtünk ezen, Simokovics úr később azt mondta, igen gondterhelten:

– Ebben lehet valami igazság. Mármint hogy a buharai macskák sárga szőrűek. De mi van akkor a kőfaragókkal? Az üzbég kőfaragókkal?

– Mi kellene hogy legyen velük? – kérdeztem.

– Ha arrafelé mindenütt sivatag van – mondta, még mindig gondterhelten, Simokovics úr –, akkor hol tanulta ki a szakmát az a rengeteg üzbég kőfaragó, akik aztán felépítették a Tádzs Mahalt. A sivatagban csak homok van, kő nincs.

– Nagyon ráunhattak a sivatagra és a sok homokra – morfondírozott Dániel. – Ezért aztán nekivágtak a nagyvilágnak, elindultak India felé. Bizonyára hatalmas, sziklás hegyeket kellett megmászniuk, ezeket útközben megfaragták, kitanulták a szakmát, és már mint képzett kőfaragók érkeztek Indiába, és itt, fáradtságos munkával bár, de felépítették a gyönyörű Tádzs Mahalt. Ez az egyetlen magyarázat.

– Lehet – mondta elgondolkozva Simokovics úr. – Bár az is lehet, hogy a sivatagban is vannak hegyek. Kopár, sziklás hegyek. Akkor viszont már otthon megtanulhatták a kőfaragást. Ennek mindenképpen

utánanézek. Okvetlenül el kell utaznom Buharába. Beszélni akarok az üzbégekkel.

– Engem most inkább a törökök érdekelnek – mondtam. – A török cukrászok. Szeretnék tőlük kérdezni valamit.

– Mit? – nézett rám Dániel.

– Azt, hogy hova rejtették el olyan villámgyorsan azt a rengeteg italt a rendőrök elől.

– Nem fogják megmondani.

– Lehet, hogy én megtalálnám a rejtekhelyet.

– A rendőrök sem találták meg.

– De én esetleg megtalálom.

– Rendben van – mondta Dániel. – Átmegyünk Kucsukhoz, ha megtalálod a rejtekhelyet, kapsz ajándékba egy üveg görög konyakot. Ez az üveg úgylis kiürült már.

– Mit kapok én, ha megtalálom? – kérdezte Simokovics úr.

– Szintén egy üveg konyakot – mondta Dániel.

– Nem kell a konyak – mondta Simokovics úr. – Tíz baklavát kérek. Nagyon ráéheztem az édességre. Mostanában nemigen futja rá a nyugdíjamból. És így, télidőben a képeimből is igen keveset tudok eladni.

– Rendben, meglesz a tíz baklava – mondta Dániel. – De maga sem találja meg az italokat.

– Ti ketten menjetek át Kacsukhoz – mondtam. – Hamarosan én is utánatok megyek. Mindjárt itt lesz a váltás. És a portásfülkében rajtam kívül nem tartózkodhat senki. Szeszest pedig szigorúan tilos fogyasztani.

– Ki vált fel? – kérdezte Dániel.

– Az öreg Šarić – mondtam.

– Nagy piás volt az öreg valamikor – mondta Simokovics úr. – De amikor már fel akart robbanni a mája, hirtelen áttért a tejure és a teára.

– Az alkohol szagát még most is megérzi száz méterről – mondtam. – No, tűnés innen!

Simokovics úr és Istenfélő Dániel elmentek a kiürült üveggel, átballagtak az úttesten, bezörgettek, azután bementek a cukrászdába. Szürküllött már, jelentkezett a homokszínű téli hajnal. Kiszellőztettem a portásfülkét, elmostam és elraktam a poharakat, beleszimatoltam a levegőbe, nem éreztem a konyak szagát.

Megjött az öreg Šarić, ő viszont mindjárt gyanút fogott.

– Kocsmaszag van itt – mondta. – Mi a fenét csináltál az éjszaka?

– Két macskát figyeltem, ahogy átkelnek az úton – mondtam. – Egy fehéret és egy feketét.

Šarić csontos, morózus öregember volt, veszekedett mindenkivel, de azért időnként tudott rendesen is viselkedni, mert most azt mondta:

– Menjél haza gyorsan! Jönnek a munkások is már, észreveszik, hogy tökrészeg vagy. Nehogy valamelyiknek a pofájába szuszogj!

Leszegttem a fejem, úgy mentem ki a gyárból, a munkásoknak hanyagul intettem, ők ügyet se vettek rám, ők is leszegték a fejüket és behúzták a

nyakukat, mert fáztak. Megzörgettem a cukrászda ajtaját, Kucsuk kinyitotta, előbb a homlokát ráncolta, aztán gúnyosan elvigyorodott, nyilván már tudta, hogy miért jövök. Beengedett, aztán bezárta mögöttem az ajtót.

A cukrászda közepes nagyságú, négyzet alakú, padlós terem volt, négyzet alakú asztalok álltak benne négyes, katonás sorban, az egyik asztalnál Simkovics úr és Istenfélő Dániel ült, kigombolták kabátjukat, mert Kucsuk már begyűjtött a cserépkályhába, egy másik asztalnál Kapossy Tamás bóbiskolt, a Lírikusok egyik alapító tagja, előtte félig kiürült görögkonyakos-üveg, ő bizonyára itt töltötte az éjszakát arra az eshetőségre, ha a rendőrök visszajönnének, akkor nyilván riasztotta volna Kucsukot és annak számtalan unokaöccsét, vagy az ördög tudja, hogy mit kellett volna csinálnia, mostanra mindenesetre már nem sok haszon lett volna belőle, a görög konyak megtette a magáét, Kapossy Tamás meglehetősen elernyed, bár felkapta a fejét, amikor a közelébe értem, rám meresztette véres szemeit, és megkérdezte:

– Te sem akarod, hogy elszavaljam *Az eltévedt lovast*?

– Dehogynem – mondtam. – Imádom *Az eltévedt lovast*. Majd később elszavalod.

– Jó – mondta Kapossy Tamás, és tovább bóbiskolt. Megálltam a terem közepén, körülnéztem. Nem láttam semmi különöset, főleg nem olyan rejtekhelyet, ahová italosládákat lehetne elrejtetni. A falakon

képek függtek: tájképek és egy középkori csatajelenetet ábrázoló olajfestmény, ami nem nagyon illett egy békés cukrászdába. Végimentem a falak mellett, itt-ott fontoskodva megkopogtattam a falat, még a csatajelenet mögé is benéztem, de ott is csak a sima falat láttam. Akkor az üvegezett pult mögé mentem, ott nézelődtem, a nagy üveglap alatt békésen várakoztak a török cukrászsütemények, ez volt minden. Megtapogattam a cserépkályhát is, a tűz biztatóan duruzsolt benne, a falai már átmelegedtek.

– Kimennék a raktárba – mondtam.

– Tessék! – mondta Kucsuk, és kinyitotta a hátsó ajtót.

Az udvarra léptem ki, itt Ali és Hasszán tüsténkedett, a triciklijuket rakták meg frissen sült kiflivel, süteményekkel és diós cukorral.

– Meggebedtek a hidegtől, mire kikarikáztok az állomásra – mondtam nekik.

Savanyúan rám mosolyogtak, nyilván tudták, hogy igazam van.

Az udvar végében hatalmas raktár állt. Odamentem, benyitottam, felgyújtottam a villanyt. Hát itt már el lehetett volna rejteni ezt-azt. A nagy hodályban lisztes- és cukroszsákok voltak felhalmozva, dióbelet és mákot is láttam zsákszámra, aztán volt itt még két fagylaltoskocsi, rengeteg kisebb-nagyobb edény, egy csomó szerkentyű, amelynek nem ismertem a rendeltetését, a fal mellett pedig mézesbödönök. Kerülgettem a zsákokat, a fagylaltoskocsikat és az edényeket,

szeszes italt azonban nem találtam, pedig kerestem elég sokáig. Biztos vagyok benne, hogy az éjjel a rendőrök is itt kutattak legtovább.

Mire kiléptem a raktárból, Ali és Hasszán már elmentek a triciklivel. Keresztülvágtam az udvaron, és benyitottam a konyhába. Édeskés, meleg levegő csapott az arcomba, a gyomromban megmozdult a görög konyak, összeszorítottam a fogamat, és megpróbáltam éber maradni. Kucsuk további négy-öt unokaöccse végezte itt a munkáját, tésztát dagasztottak, kiflit sütöttek, cukrot olvasztottak és mákot daráltak. Nem szóltak hozzám semmit, az egyikük, akit Szulejmánnak vagy Szelimnek hívtak, egy frissen sült kiflit nyomott a kezembe, ami tulajdonképpen pékárú volt és nem cukrászsütemény, de Kucsukék rájöttek, hogy kiflit sok ember vásárol, különösen az állomás melletti kioszkban, így hát beleváltak a kiflisütésbe is. Lassan majszoltam a kiflit, és megpróbáltam továbbra is éber maradni a cukorillatú, meleg konyhában, kerestem a rejtett zugot, amelyet még a rendőrök sem találtak meg. Én sem találtam meg.

Visszamentem hát a cukrászdába, leültem Simovics úr és Istenfélő Dániel asztalához, és azt mondtam:

- Eleget ittam ma éjszaka. Tulajdonképpen nem is szeretem a görög konyakot. Émelyeg tőle a gyomrom.
- Nem is való az mindenkinek – mondta Dániel.
- Vicc volt az egész – mondtam.

- Persze hogy vicc volt – mondta Dániel.
- Szeretném, ha valaki elszavalná *Az eltévedt lovast* – mondtam.

Kapossy Tamás felállt a másik asztaltól, meghajolt felénk, kissé megtántorodott, de aztán mégis kiegyenesedett, és elkezdte szavalni *Az eltévedt lovast*:

*Vak ügetését hallani
Eltévedt, hajdani lovasnak,
Volt erdők és ó-nádasok
Láncolt lelkei riadoznak.*

*Hol foltokban imitt-amott
Ős sűrűből bozót rekedt meg,
Most hirtelen téli mesék
Rémei kielevenednek.*

*Itt van a sűrű, a bozót,
Itt van a régi, tompa nóta,
Mely a süket ködben lapult
Vitéz, bús nagyapáink óta.*

Hibátlanul végigmondta a verset, és visszazötytyent a székére. Akkor fölkelt Simokovics úr, levetette télikabátját, és megkérdezte:

- Kezddetem én?
- Mit? – kérdezte Dániel.
- A kutatást.
- Természetesen – mondta Dániel.

Simokovics úr a pult mögé sétált, rátámaszkodott az üveglapra, és magyarázni kezdett:

– A háború alatt itt rőfösüzlet volt. A Sröder-féle rőfösüzlet. Akkor is ezen a helyen állt a pult, persze egy másik pult, amely fából készült és nagyon maszszívnak látszott, de az aljába ravasz kis görgők voltak beépítve.

Kucsuk a cserépkályha mellett állt, sötét bőrű, kopaszodó emberke volt, sötét bőre most lassanként kezdett elhalványodni.

– No, lássuk csak! – mondta Simokovics úr. Nekidőlt a pultnak, és az meglepően könnyedén előre csúszott.

Felugrottam az asztal mellől, és a pult mögé siettem. A pult helyén poros volt a padló, és semmi gyanúsat nem láttam. Simokovics úr azonban türelmesen tapogatta lábával a poros padlót, és egyszer csak hangtalanul felnyílt egy csapóajtó. Alatta sötét üreg tátongott.

– Kérek egy gyertyát! – mondta Simokovics úr.

– Van ott egy villanykapcsoló – krákgota falfehéren Kucsuk.

Simokovics úr lehajolt, kitapogatta a villanykapcsolót, és felkattintotta a villanyt. Egy létra bukkanat elő, Simokovics úr lemászott a létrán a mélybe. Utánamentem. Tágas pincébe jutottunk, a falak mellett pedáns rendben, egymásra rakva álltak a rácsos ládák, megpakolva görög konyakkal, skót whiskyvel és más külföldi italokkal, az egyik sarokban karton-

dobozokban külföldi cigaretták lapultak. Lehet, hogy az éjszaka ezeket a ládákat és dobozokat rendezte Kapossy Tamás, bár nem egészen értettem, miért kellett mindezt ilyen szépen rendbe rakni, hiszen az italok is, a cigaretták is hamarosan úgyis átvándorolnak innen a környező kocsmákba, amelyek a Lírikusok területén vannak.

Felmentünk a létrán a cukrászdába, Simokovics úr eloltotta a villanyt, lecsukta a csapóajtót, visszatolta helyére a pultot, és leült a székére.

– Tíz baklavát kérek – mondta.

Kucsuk egy nagy tányérra kirakott tíz baklavát, és odatette Simokovics úr elé. Simokovics úr élvezettel szemlélgette az édességet, megkóstolta, elégedetten bólintott, és teli szájjal mesélni kezdett:

– A háború alatt kommunisták rejtőzködtek a pincében, a rendőrség sohasem bukkant rá a rejtekhelyre, pedig keresték nagyon, mert tudták, hogy a környéken valahol sokszor igen fontos beosztású párttagok bujkálnak. Egyszer egy eléggé ismert elvtárs és elvtársnő is itt rejtőzködtek heteken át, kettesben.

– Nofene! – mondta Dániel. – Legalább nem unatkoztak.

– Tisztességes, szűzi életet éltek – mondta rendreutasítóan Simokovics úr. – Sohasem szólták meg őket, soha semmiféle rágalom vagy pletyka nem hangzott el. Pedig az emberek elég rosszindulatúak.

– Hogy hívták őket? – kérdeztem.

– Ne mondjunk neveket – legyintett Simokovics úr. – Nevezzük őket csak Elvtársnak és Elvtársnőnek. Szóval itt éltek sokáig, olyan sokáig, hogy az Elvtárs a végén klausztrófóbiás lett. Ez is csak azt bizonyítja, hogy tisztességes életet éltek. Meg aztán a háború előtt az Elvtárs néptanító volt, főleg a tanyasi iskolákban tanított, megszokta a tágasságot maga körül. Főleg büntetésből helyezték ki a tanyavilágba. Kommunistagyanús volt, magyar volt, tanító volt, ebből már egy dolog is elegendő lett volna ahhoz, hogy megbízhatatlanná válják a hatalom szemében, persze hogy az osztatlan tagozatú sáros, poros tanyasi iskolákat varrták a nyakába, csakhogy az Elvtárs szerette ezeket az iskolákat és a tanyasi gyerekeket, és megszerette a nagy tágasságot. Nem csoda, hogy klausztrófóbiás lett a pincében; a mi pincénk ugyan elég tágas, de hol van ez a szabad tanyavilágtól! Az Elvtársat hát sürgősen kiszöktették az erdőbe, és ő ott a szabadban végigharcolta a háborút, de a klausztrófóbiája még így is megmaradt. Nem akart visszajönni a városba, a szűk utcákba, a kőfalak közé, ezért megint a tanyavilágba küldték, hogy szervezze meg a beszolgáltatást. És ő buzgón szervezte a beszolgáltatást, olyan buzgón, hogy egyszer felpofozott egy fiatal parasztot, egykori tanítványát, mert az nem tudott leszállítani két disznót. Az egykori tanítvány elsírta magát, mire elsírta magát az Elvtárs is, és klausztrófóbiája ellenére visszajött a városba. Itt ismét találkozott az Elvtársnővel, és összeházasodtak. Az Elvtárs-

nő, aki nem lett klausztrofóbiás, állítólag azt szerette volna, hogy a pincében töltsék az első éjszakát. De ez valószínűleg csak amolyan pletyka. Mindenesetre eljöttek még egyszer megnézni a pincét, lementek, de gyorsan fel is jöttek, mert az Elvtárs borzongott odalent, és aztán, mint minden rendes ember, akinek pénze van, elmentek a tengerre nászútra. Az Elvtárs élvezte a tengert, messzire beúszott, ott nem voltak körülötte pincefalak, tágasság volt mindenfelé, olyan messzire beúszott, hogy már nem tudott visszaúszni, elmerült a vízben. A holttestét napok múlva vetette partra a tenger.

– Honnan tudja maga mindezt? – kérdeztem.

– Sokat kószálok éjjelenként – mondta Simokovics úr. – És vannak még hozzám hasonló, álmatlanságban szenvedő öregemberek, ők is kószálnak éjjelenként. Találkozunk néha és beszélgetünk mindenféléről.

– Ezek szerint mások is tudnak a rejtekhelyről?
– rebegte Kucsuk.

– Nem kell megijedni – csitította Simokovics úr.

– Mi csak egymással beszélgetünk, mi, éjjeli öregemberek. Mások meg sem hallgatnának bennünket.

– Jobb is, ha erről nem beszél senkinek – mondta Kucsuk.

Simokovics úr széttekintett a cukrászdában, és csöndesen azt mondta Kucsuknak:

– Vezetne már tőlem egy képet és kiakaszthatná a falra.

– Ez igaz – helyesletem. – Annak a csatajelenetnek a helyére sokkal jobban illene Simokovics úr egy utcarészlete diófával.

– Holnap hozhatja a képet – mondta Kucsuk.

– Akkor hát szépen megegyeztünk – mondta Dániel. – Miután Simokovics úr megette a tíz baklavát, ami igazán tiszteletreméltó teljesítmény, akár haza is mehetünk.

– Nagyon kívántam már az édességet – mondta Simokovics úr, és felállt.

Kucsuk elvette Kapossy Tamás elől a félig kiürült konyakosüveget, Kapossy Tamás is felállt. Kimentünk a cukrászdából, világos volt már az utcán, Kucsuk nem zárta be utánunk az ajtót. Elbúcsúztunk Simokovics úrtól, Istenfélő Dániellel hazatámogattuk Kapossy Tamást, aztán mi is hazamentünk.

Otthon hallottam, hogy anyám a konyhában matát, bizonyára nekem készítette a reggelit, de nem volt kedvem reggelizni, besurrantam a szobámba, levetkőztem, és gyorsan ágyba bújtam.

Az volt az érzésem, hogy alig aludtam egy keveset, amikor valaki megrázta a vállamat. Nehezen nyitottam ki a szemem, Istenfélő Dániel magasodott fölöttem, kezében két fehér borítékot tartott.

– Hány óra van? – kérdeztem.

– Dél van. Felkelhetsz ebédelni. Álmodtál valami szépet? Álmosan elgondolkoztam.

– Két macskáról álmodtam. Az úttesten mentek.

– Fehér és fekete macska?

– Nem. Két sárga macska.
– Sivatagi rókák nem voltak a közelben?
– Nem. A két sárga macska egy teherautó elől menekült.

– Jól van – mondta Dániel. – Az a fontos, hogy börtönről nem álmodtál mostanában.

– Miért? Mi történt?

– Péntekre beidézték bennünket a bíróságra – mondta Dániel, és kezembe nyomta az egyik levelet. – A kerékpárlopás miatt. Péntekig lehetőleg ne álmodj börtönről, maradj a sárga macskáknál, remélem, sikerült elmenekülniük a teherautó elől.

III.

Péntekig nem álmodtam semmiről, így hát börtönről sem, nem izgultam túlságosan a bírósági idézés miatt, hiszen csak egy lepusztult kerékpár eltulajdonításáért vádoltak bennünket, tulajdonképpen ebben is majdhogynem ártatlanok voltunk, Istenfélő Dániel azonban gondterheltnek látszott, és furcsamód akkor derült fel az arca, amikor beléptünk a bíróság épületébe. Mert ez a bírósági épület maga is derűs volt, ami, azt hiszem, elég ritka eset az efféle intézményeknél, ez azonban határozottan derűs volt, tágas előcsarnokkal, széles folyosókkal, hatalmas ablakokkal, melyeken keresztül még a halvány téli napfény is majdnem ragyogónak látszott. Egy széles folyosón ballagtunk végig, az ablakok előtt faládákba ültetett, magas pálmafák álltak, a pálmafák levelei tisztán és fényesen zöldelltek, ami szintén ritkaság az ilyen, folyosókra rakott növényeknél. Később megtudtam, hogy éppen ebben az időben a bíróság két új takarítónőt vett fel próbaidőre, és ezek nagyon igyekeztek a munkával, hetente háromszor lemosták a pálmafák leveleit és egyáltalán mindent tisztán tartottak, aztán, amikor felvették őket rendes munkaviszonyba, gyorsan elkanászkodtak, nem törődtek többé a pálmafákkal, amiről én is megbizonyosodtam, mert hónapok múltán, amikor ismét a bíróságra kerültem, a pálmalevelek éppen olyan porosak voltak, mint mindenütt, a vi-

lág összes folyosóján. De ekkor még nem tudhattam, hogy ez lesz a pálmafák sorsa, majdnem vidáman lépkedtem a nagy tisztaságban, a folyosó jobb oldalán, a pálmafákkal szemben csontszínű ajtók sorakoztak, az ajtók mellett néhol ideges emberek üldögéltek a kिरakott székeken, és várták, hogy beszélítsák őket az ajtók mögé, ahol majd elintézik ügyes-bajos dolgukat.

– Keress egy becsületes képű parasztembert!
– mondta Istenfélő Dániel. – Bizonyára lelógó, ősz bajusza van, és fekete kalapot visel. Ő az, akinek a biciklijét kölcsönvettük, és most mereven ül az egyik széken, kicsit dühös, mert ilyen jelentéktelen ügy miatt elrángatták a télutói mezei munkáktól, de azért miránk nem haragszik igazából.

Istenfélő Dániel tehát megnyugodott, amint ilyen magabiztosan jellemezte felperesünket, becsületes képű parasztembert viszont sehol sem láttam, így hát a tizennyolcas ajtót kerestem, mert ebbe a szobába szólt az idézésünk. A tizennyolcas ajtó mellett sem becsületes képű parasztember ült, hanem két nő; egy gyomorbajos kinézésű, fonnyadt arcú és nagyon rosszkedvű középkorú asszony szűk télikabátban, mellette pedig egy szép fiatal lány, aki kíváncsian ránk nézett, de aztán gyorsan félrefordította a fejét. Megálltunk az ajtó előtt, aztán én leültem egyik felől a kíváncsi és szégyenlős lány mellé, aki mintha el is pirult volna egy kicsit, Istenfélő Dániel pedig a másik oldalon a gyomorbajos asszony mellé ült, aki nem pirult el, csak egy árnyalattal rosszkedvűbb lett.

– Először van itt? – kérdeztem a fiatal lányt.
– Először – mondta, és most szemmeláthatóan elpirult.

– Többször el kellene ide jönnünk – mondtam.
– Kellemes, derűs hely ez a bíróság. Különösen a pálmáik szépek. Maga is szereti a pálmákat?

– A diófákat jobban szeretem – mondta a lány.

– Van egy festő barátom – mondtam –, állandóan diófákat fest. Gyönyörű diófákat. Ha akarja, egyszer elvezetem hozzá, és megnézzük a képeit.

A rosszkedvű asszony rám villantotta a szemét, és szigorúan azt mondta:

– A lányom nem jár senkivel sem képeket nézni!

– Kár – mondtam. – A barátom nagyon tehetséges festő.

Ezután elhallgatott mindenki, de én nem hagytam elbátortalanítani magam, megkérdeztem a lánytól:

– Maga miért van itt?

A lány helyett az anyja válaszolt:

– Mi károsultak vagyunk, kérem. Valami városi tekergők ellopták a lányom biciklijét, és most a tárgyalásra jöttünk.

Nyeltem egyet, Istenfélő Dániel meg csöndesen azt mondta:

– Attól tartok, hogy mi voltunk azok a városi tekergők. De higgye el, nem rossz szándékkal tettük!

Az asszony felugrott a székről, és felrántotta melőlem a lányát is.

– Szóval maguk miatt hurcolnak meg bennünket!
– kiáltotta, és összeráncolta az egész arcát.

– Visszakapták a biciklit, vagy nem? – kérdeztem.

– Visszakaptuk, de... meghurcolnak bennünket.

Istenfélő Dániel sóhajtott, és kétségbeesetten szét-tárta a karját.

– Miért van az, hogy egyes falusi asszonyok állandóan úgy járnak a világban, mintha valami förtelmes bűz facsarná az orrukat? Talán a sok háziállattól?

– A piaci kofák is megsavanyodnak néha – mondtam. – Amikor nem kelendő a portékájuk.

– Ne állj velük szóba! – mondta az asszony a lányának, és hátat fordított nekünk.

Amúgy sem szellemeskedhettünk volna tovább, mert kinyílt a tizennyolcas szoba ajtaja, és egy kerek arcú nő beszélította Istenfélő Dánielt és engem.

Mentünk a nő után, aki kellemesen kövérkés volt, megítélésem szerint legalább két gyereket szült már, de lehet, hogy szándékában áll megszülni a harmadikat is.

Bent, egy széles asztalnál egy másik nő ült, ő volt a bírónő, aki pedig behívott bennünket, a gépírónő.

– Úgy látszik, ma egész nap nőkkel leszünk körülvéve – mondta csöndesen Dániel.

– Zavarja ez magát? – kérdezte a bírónő.

– Nem – mondta Dániel. – Maga egyáltalán nem zavar. És a tisztára mosott pálmalevelek is nagyon szépek.

Nem csodálkoztam, hogy Istenfélő Dániel ilyen szabadszájúan beszélt. A bírónő szemüveges, sötét

hajú nő volt, olyan volt, mint egy jóságos tanítónő, akihez szeretnek iskolába járni a gyerekek.

– Vicces kedvében van – mondta a bírónő Dánielnek. – Pedig fél órán belül akár hat hónap börtönt is kaphatnak.

– Miért? – kérdeztem bambán. Aztán gyorsan befogtam a számat, és kissé riadtan szétnéztem az irodában. Afféle kisebb tárgyalóterem volt ez, bírói és gépírói asztallal és két sor székkal. Ilyen helyen tényleg elítélhetik az embert akár hat hónapra is. Istenfélő Dániel is elhallgatott.

– Maguk kerékpárt loptak – mondta a bírónő igen hivatalosan, de én még mindig bíztam a jóságában. – Aláírták a jegyzőkönyvet.

– Engedje meg, hogy megmagyarázzuk – kérlelte Dániel, mert ő sem szeretett volna fél évig börtönben ülni.

– Üljenek le! – mondta a bírónő.

Leültünk az első sorba, és őszintén elmondtuk, hogy mi történt a halottak napját követő éjjelen abban a tetves faluban. Áztunk és fáztunk, nem tudtunk hazautazni, meglovasítottunk egy kerékpárt, és furikáztunk vele, azt akartuk, hogy a rendőrök bevigyenek bennünket a börtönbe, hogy megmelegedjünk egy kicsit, be is vittek bennünket a börtönbe, ahol ugyan hideg volt, de legalább nem áztunk, ellenben majdnem a nyakunkba varrtak egy gyilkosságot, és természetesen ijedtünkben aláírtuk a jegyzőkönyvet a kerékpárlopásról.

Úgy láttam, a bírónő megértett bennünket és együttérez velünk, de azért megint azt mondta:

– Hat hónapot kaphatnak. Attól függ, mennyit ér a kerékpár. Ha a tulajdonos azt állítja, hogy a kerékpár értéke meghaladja a harmincezer dinárt, kénytelen leszek hat hónapra ítélni magukat.

– Egy rokonszenves fiatal lány a tulajdonos – mondta Dániel. – Ő nem fog bezáratni bennünket. De az anyját ne engedje be, mert akkor végünk van. Állandóan búzt szimatol a levegőben.

Beszólították a fiatal lányt, a rosszkedvű, ráncos falusi asszony kint maradt. A lányt Kovács Júliának hívták, ezt most tudtuk meg, és megint kipirult az arca, ahogy megállt mellettünk a bírónővel szemben. A bírónő őt is leültette, én meg a fülébe súgtam:

– Huszonötezer dinárt mondjon.

A lány nem értette, hogy mit akarok, nem is volt ideje gondolkozni, mert a bírónő megkérdezte tőle:

– Maga a piactéren tartja a kerékpárját?

– Csak amikor a városba jövök. Otthagynom a buszmegálló közelében, és amikor visszautazom a busszal, kerékpáron megyek haza. Mások is így csinálják.

Oldalba böktém Istenfélő Dánielt, majdnem büszke voltam magamra, én ezt már akkor megmondtam, amikor az a két falusi lány kerékpárra pattant és otthagyt bennünket a piactéren.

– November elsején a kerékpár éjjel is a piactéren állt – mondta a bírónő.

– Akkor késő estig dolgoztam, és a városban aludtam az egyik barátnőmnél.

– Hol dolgozik?

– Kormányos Ferenc ékszerésznél.

– Rendes munkaviszonyban van?

A lány egyszerre nagyon megijedt, láttam az arcán.

– Nem – hebegte. – Hetente háromszor járok be az üzletbe takarítani, és néha csiszolom az ékszereket.

– Be van jelentve?

– Nem. Nem vagyok bejelentve.

– Ez szabályellenes – mondta a jóságos bírónő, a lány pedig szenvedett.

– Dolgoznom kell valamit – mondta keservesen.

– Remélem, nem lesz baja az ékszerésznek, mert akkor én...

– Mennyit ér az a kerékpár? – kérdezte a bírónő.

A lány rám nézett, és akkor kapcsolt.

– Huszonötezer dinárt – mondta.

– Megkezdhetjük a tárgyalást – mondta a bírónő, és mintha ránk mosolygott volna. A gépirónőhöz fordult: – Hívja be az ügyészt!

A kellemesen kövérkés gépirónő elment, és behívta az ügyészt, egy zaklatott külsejű férfit, aki egy halom papírral érkezett, és jóformán semmivel sem vádolt bennünket, a papírjait lapozgatta, a bírónő pedig megismételte a korábban feltett kérdéseket. Isten-félő Dániel és én azt mondtuk, hogy a kerékpárt csak kölcsönvettük és hajkurásztuk ott a falusi főutcán,

hogy kicsit kimelegedjünk. Egy-egy hónap börtönbüntetést kaptunk, fél évre felfüggesztve.

Amikor kimentünk a bíróság épületéből, azt mondtam Istenfélő Dánielnek:

– Kovács Júlia megmentett bennünket. Meg kell hálálnunk neki valamivel.

– A bírónőnek is hálásak lehetünk – mondta Dániel.

– Kovács Júlia vallomásán múltott minden – mondtam. – Jóraló, becsületes falusi lány. Ha kitavaszkodik, felkeresem, szerelmet vallok neki, és megajándékozom egy Simokovics-féle diófával.

– Szavalóestet is rendezhetnénk a tiszteletére – mondta Dániel. – Egy este Kucsuk cukrászdájában. A Lírikusok csak Kovács Júliának szavalnának.

– Nem bánom – mondtam –, rendezünk szavalóestet is.

Akkor azonban elkezdett esni a hó, sűrű pelyhekben, és úgy látszott, hogy még messze van a tavasz.

Késett is eleget abban az évben. A tél, mintha csak arra várt volna, hogy mi túlessünk a bírósági tárgyaláson, akkor lendült neki teljes erővel, szórta a havat, hozta a hideg szeleket, a szelek meg hófúvásokat emeltek, a görög és egyéb teherautók megrekedtek valahol a hegyekben, nem érkeztek a titkos szállítmányok Kucsuk cukrászdája elé, a Lírikusok unatkoztak, unalmukban több szavalóestet rendeztek a Kultúrkörben, szép sikerük volt, mert szépen szavaltak, de ennek sem tudtak igazán örülni, a teherautókat vár-

ták, azt hiszem, kifogyott már az ital- és cigarettakészletük, így hát elfogyott a pénzük is, és ezt csak részben pótolta a költészet szépsége. Én viszont elégedetten üldögéltem éjjelenként a portásfülkében, a nagy fehérségben jóformán semmi sem mozdult körülöttem, olvastam Thomas Mann műveit, nem állítom, hogy kiválóan szórakoztam közben, de mégis jó könyveket olvastam, és addig nem keveredem bele semmiféle gyanús üzemekbe, ami miatt esetleg a kerékpártolvajlásért kirótt egy hónapot le kellene ülnöm. Thomas Mann vaskos kötetei mellett még a fehér és a fekete kandúr foglalkoztatott éjszakánként, ők a havas, szeles időben is puha léptekkel átsurrantak az úttesten minden éjjel, mentek a szemétrakások felé, bár nem tudom, hogy mit találhattak ott ilyenkor, hiszen a szemétkupacokat is betemette a hó, a két kandúr azonban oda járt rendületlenül, és minden bizonnyal oda jártak a nőstény macskák is; most, amikor eljött a párzás ideje, hangos nyávogást hallottam, és a kandúrok is egyre borzasabbak lettek.

Körülbelül a kandúrokkal egyidejűleg szokott megjelenni Simokovics úr is, a szerelmes macskákkal együtt dacolt az ítéletidővel, végezte az éjjeli terepszemléit, és amit nem egészen értettem, Simokovics úr sohasem festett téli tájakat, mindig tavaszi és nyári utcarészleteket festett dús lombú diófákkal, de télen sem tudott megjelenni az éjjeli kódorgások nélkül, néha szinte kékre fagyva bicegett be hozzám a portásfülkébe, ilyenkor én teát főztem neki, ő pedig, amikor fel-

melegedett, leginkább az üzbég kőfaragókról beszélt, akik kifaragták a Tádzs Mahalt és akikről rendszeresen gyűjtötte információit Leviathan-Lukić Simontól, a Buharából elszármazott zsidó ékszerésztől. Feltételezem, hogy Leviathan-Lukić Simonhoz is kéken-zölden bukdácsolt be naponta Simokovics úr, és lehet, hogy az öreg ékszerész is forró teával kínálta meg.

Aztán megjött a tavasz első hírnöke, egy görög teherautó, megállt Kucsuk cukrászdája mellett, a Lírikusok vidáman rámosták ki belőle a csempészárut, én éberen figyeltem a környéket a portásfülkéből, és eszembe jutott, hogy kedveskednem kellene valamivel Kovács Júliának. De vártam még egy ideig. Újabb teherautók érkeztek, görög, török, német és holland rendszámúak, fellendült a Lírikusok üzlete, a Kultúrkörnek már a tájékára sem mentek, és a fák is kizöldültek.

Akkor egy napon, egy szép tavaszi délután elmentem Kormányos Ferenc üzlete elé, a Posta utcába. Ténferegtem ott egy ideig, néztem a kirakatban sorakozó ékszereket, majd merészen benyitottam az ajtón, és szembe találtam magam egy rossz képű öregasszonnyal, akinek boszorkányorra volt.

– Kormányos Ferenc mestert keresem – mondtam zavartan.

– Nincs itt – mondta a nagyorrú asszony. – Én a felesége vagyok.

– Tulajdonképpen Kovács Júliát keresem.

Az asszony gyanakodva nézett rám, aztán valahová hátra kiáltott: – Júlia!

Hátulról, a függöny mögül előbújt Kovács Júlia, megkerülte az ékszerespultot, és odajött hozzánk. Elég kicsi volt az ékszerüzlet, közel álltunk egymáshoz Júliával.

– Beszélni szeretnék magával – mondtam.

– Nem ismerem magát – mondta Kovács Júlia, és elpirult, akár ott a bíróságon, és én láttam rajta, hogy igenis megismert.

– A faluból jövök – mondtam. – Üzenetet hoztam az édesanyjától. Menjünk talán ki az utcára!

Az ékszerészné továbbra is gyanakodva nézett rám, mi pedig kimentünk az utcára, és megálltunk a kirakat előtt.

– Miért jött ide? – kérdezte szomorúan Kovács Júlia. – Így is elég bajt csinált már nekem.

– De hát a bicikliügy lezárult – mondtam meglepetten.

– Nem zárult le – mondta egyre szomorúbban. – Kormányosék megtudták, hogy ők is szóba kerültek a bíróságon. Hogy törvényellenesen dolgoztatnak. Felmondtak. A jövő hónapban már nincs munkám...

– Örüljön, hogy megszabadul ettől a vasorrú bábatól – mutattam a kirakat mögé, és megpróbáltam jókedvű lenni.

– Mi szegények vagyunk – mondta Kovács Júlia. – Dolgoznom kell.

Gyorsan járt az agyam, eszembe jutott Simokovics úr diófás festménye és Istenfélő Dánielék szavalóestje, aztán eszembe jutott Leviathán-Lukić Simon is.

– Hallott már a Tádzs Mahalról? – kérdeztem.

– Nem – rázta meg a fejét.

– Menjen be a könyvtárba, és nézzen utána egy lexikonban! Indiában van, és nagyon szép épület. Üzbég kőfaragók építették. Az üzbégeknek is nézzen utánuk a lexikonban!

Kinyílt az ékszerészüzlet ajtaja, az ékszerészné kidugta a fejét, végignézett az utcán, jobbra és balra, és minket is megnézett.

– Mindjárt megyek – mondta Kovács Júlia.

A boszorkányszerű vénasszony visszahúzódott, én pedig megkérdeztem Kovács Júliától:

– Mikor találkozhatunk?

– Holnapután dolgozom ismét. Este hat óráig.

– Hatkor várom az utcasarkon. Addig olvasson a Tádzs Mahalról és az üzbégekről.

Kovács Júlia bement az üzletbe, én meg hazaballagtam. Este tíz óra előtt, amikor dolgozni indultam, betértem Kucsuk cukrászdájába, Istenfélő Dániel a Lírikusokkal ott üldögélt, közeledett a záróra, már csak ők tartózkodtak a cukrászdában, ők záróra után is ott maradtak, arra az éjszakára is vártak külföldi rendszámú teherautót. Megígértem nekik, hogy ezúttal is éberen fogok figyelni, és kértem tőlük egy üveg jófajta italt. Istenfélő Dániel egy üveg jamaicai rumot adott.

Azon az éjszakán nem teával, hanem jamaicai rummal vártam Simokovics urat. Szemmelláthatólag megörült neki, azt hiszem, unta már a teát, meg aztán felmelegedett az idő, már nem kékre fagyva jött be a

portásfülkébe, nyilván nem is kívánta túlságosan a forró teát. Így hát rumozgattunk ott csöndesen, Simokovics úr arról mesélt, hogy hamarosan kilombosodnak a diófák, és ő rengeteg képet fog festeni, és ha sikerül eladnia a képeket, elutazik Buharába, hogy megnézzze az üzbég kőfaragókat. Hagytam, hogy beszéljen, és amikor már megfogyatkozott a rum, azt mondtam:

– Leviathan-Lukić Simon bizonyára nagyon magányos öregember.

– Legalább százéves már – mondta Simokovics úr elmélázva. – Gyermekai, unokái már régen szétszédtek szerte a világban. Sőt még a dédunokái is. De azért jól tartja magát az öreg, és az üzlete is jól megy. Bár még így is néha visszavágyik Buharába.

– Szüksége lenne valakire, aki a gondját viseli.

– Buhára lenne szüksége – mondta Simokovics úr, és kortyolt a rumból. – Ott volt fiatal, a főtéren mindennap megnézte azt a magas oszlopot, melynek a tetejéről a halálra ítélt bűnözőket dobálták le a kikövezett térre.

– Ismerek egy tisztességes, fiatal falusi lányt – mondtam. – Mos, főz, takarít és ékszereket csiszol, ha kell. Érdeklődik a Tádzs Mahal és az üzbég kőfaragók iránt. Szívesen gondját viselné Leviathan-Lukić Simonnak.

– Nem hiszem, hogy a tisztességes, fiatal falusi lányokat különösképpen érdekelnék az üzbég kőfaragók – mondta Simokovics úr, aki még nem volt anyyira részeg, mint ahogyan én gondoltam.

– A börtöntől mentett meg engem és Istenfélő Dánielt.

Simokovics úr hosszasan elgondolkozott ezen. Töltöttem neki a rumból, ő pedig később megkérdezte.

– Istenfélő Dániel küldi ezt az italt?

– Igen.

Kucsuk cukrászdája elé megérkezett a Lírikusok által várt teherautó, megmozdult a szavalókórus, gyorsan pakolták ki a szajrét, én pedig most az utcára figyeltem, ahogyan megígértem, és kevésbé figyeltem Simokovics úrra.

– Holnap majd beszélek az öreg üzbéggel – mondta.

– Holnapután este elvezetem hozzá a lányt – mondtam.

– A Nagypiacon van az üzlete. A börtönnel szemben.

– Ott csupa ócska bodega van – mondtam. – Szegény kézművesek tengődnek bennük.

– Ne tévesszen meg a látszat – mondta Simokovics úr. – Háromszáz méterrel odébb szép nagy háza van az öreg Simonnak. És szép nagy műhelye.

– A lány mindent rendben tartana – mondtam. – Még az öreg Simont is.

Simokovics úr kiürítette poharát, és elindult, hogy folytassa a terepszemlét. Kereste az újabb diófákat a külvárosi utcában. Kissé imbolygott, és mint ha jobban sántított volna, mint máskor, de én bízam benne, hogy nem feledkezik meg az ígéretéről. A Lí-

rikusok közben kipakolták a nekik szánt árut, és a teherautó is elment.

Elmúlt két nap, és én a megbeszélt időben találkoztam Kovács Júliával. Azt mondta, hogy elolvasta, mi áll a lexikonban a Tádzs Mahalról, de nem tudott meg túl sokat, az üzbégekről pedig még kevesebbet, ebből kifolyólag nem nagyon bízott látogatásunkban Leviathan-Lukić Simonnál. Én viszont bíztam Simokovics úrban, és vidáman vezettem Júliát a Nagypiac felé. A piactér üres volt, csak a kézművesek száналmas sufnijai világítottak a piactér mellett. Megtaláltuk az öreg Simon ékszerboltját, jóval szegényesebb volt, mint Kormányos Ferencé ott a Posta utcában. Bementünk, és udvariasan köszöntünk. Leviathan-Lukić Simon apró pult mögött üldögélt, ő maga is apró öregember volt, lehetett akár százéves is, a fején fekete, szögletes sapkát viselt, vizenyős szemmel nézett ránk, de azért még vizenyősen is jó szeme lehetett, mert nem hordott szemüveget.

– Simokovics úr küldött bennünket – mondtam, és Júliára mutattam. – Ő Kovács Júlia, az a lány, akit nagyon érdekelnek az üzbég kőfaragók.

Leviathan-Lukić Simon bólintott, de nem szólt semmit.

– Üzbég sapka az, vagy zsidó sapka, ami a fején van? – kérdeztem.

– Üzbég sapka – mondta az öreg Simon. – Mosztanában gyakran visszavágyódom Buharába. De én csak a lányt vártam, magát nem.

– Majd kimegyek a piactérre – mondtam, elköszöntem, és kimentem az ékszerboltból. Nézelődtem a piacon, de nem sok látnivaló akadt, szemben, a piactér másik oldalán halványan világítottak a bőrtön ablakai, de azok mögött sem láttam semmit.

Kovács Júlia jó negyedóra múlva jött ki Leviathan-Lukić Simontól, és ragyogott az arca.

– Felvettek! – mondta. – Felvett ez a jóságos öregember. Végre lesz állandó munkahelyem. Ezt magának köszönhetem.

– Semmiség az egész – mondtam, és átöleltem a vállát. Nem tiltakozott, ezért a kezemet a vállán hagytam.

Így mentünk végig a piactéren, és elindultunk az autóbusz-állomás felé, mert Júliának haza kellett utazni a falujába.

– Milyen az a kóser étel? – kérdezte izgatottan.

– Bizonyára disznósír nélküli – mondtam.

– Ilyen ételeket kell főznöm az öregembernek. És segíték majd ékszereket csiszolni. Nagy háza van itt a közelben, azt is rendben kell tartanom.

– Mikor kezd dolgozni?

– Amikor akarok. Majd megbeszélem az anyámmal.

– A Tádzs Mahalról nem beszélgettek?

– Azt mondta, hogy majd mesél nekem sokat a Tádzs Mahalról és az üzbég kőfaragókról. Nagyon kedves öregember.

– Szereti a művészeket és a művészetet. Bizonyára a verseket is szereti.

– Nem tudom – mondta Júlia. – Erről nem beszélgettünk.

– Maga szereti a verseket?

– Szeretem, de nincs időm olvasni.

– És szereti hallgatni, ha mások mondják a verseket?

– Ha szépen mondják.

– Szombaton rendezünk magának egy szavalóestet.

– Kicsoda? És hol?

– Majd megtud mindent. Istenfélő Dániel és én meg akarjuk hálálni, hogy olyan rendesen viselkedett a bíróságon.

– Meghálálta már – mondta Júlia. – Szerzett nekem munkát. És ez a legfontosabb.

– De azért jöjjön be szombaton este a városba! Majd megvárom az autóbusz-állomáson. Azon az éjszakán nem dolgozom, és pazar szavalóestet rendezünk. Csak magának.

Egy ideig még szabódott, szigorú édesanyjára hivatkozott, végül mégis megígérte, hogy eljön szombaton. Lassan sétáltunk a sötét utcákon, időnként megsimogattam Júlia haját. Kellemes, langyos tavaszi este volt, akármilyen lassan mentünk, az volt az érzésem, hogy nagyon gyorsan odaértünk az autóbusz-állomásra. Júlia felszállt az autóbuszra, integetett nekem, én visszaintegettem.

Ha már itt voltam, benéztem Alihoz és Hasszánhoz a cukrászbódéba. Ott álltak mind a ketten, és vigyorogva néztek rám, módfelett boldogok voltak valamiért.

– Felcsíptem egy szép falusi lányt – hengegtem.
– Láttuk – mondták vigyorogva. – Mi pedig kap-
tunk Kucsuktól egy motoros triciklit.

– Hol van?

– Gyere a kioszk mögé! – intettek.

Odamentünk, tényleg ott állt a motoros tricikli, nem sokban különbözött a régi járgányuktól: három keréken egy ormótlan láda és egy ülés, csakhogy erre egy kis motort is rászzereltek.

– Nem kell többé pedáloznunk – mondta Hasz-
szán. – Nagyon untuk már.

– Nagyon rendes ez az izé – mondtam. – Haza-
vihetnétek rajta. Sohasem ültem még triciklin, és ma
már eleget sétáltam.

– Majd én hazaviszlek – ajánlkozott lelkesen Ali.
– Legalább bejárom egy kicsit. Ülj bele a ládába!

Beleültem a ládába, ettől aztán egészen kicsi let-
tem, Ali messze fölém magasodott, felpattant az ülés-
re, és begyújtotta a motort. A kis motor élesen berre-
gett, kikanyarodtunk a kioszkok mögül, és hangosan
végigberregtünk a csöndesedő városi utcákon. Ku-
csuk cukrászdája előtt megkértem Alit, hogy álljon
meg, kikászálódtam az alacsony ládából, és bemen-
tem Kucsuk cukrászdájába.

Néhány vendég ült a négyzet alakú asztaloknál,
a Lírikusok még nem voltak itt, ők majd később jön-
nek, de Istenfélő Dániel itt volt, Kucsukkal beszélge-
tett, talán az éjszakai szállítmányok sorsáról. Oda-
mentem hozzájuk, és azt mondtam halkan:

– Szombat éjjelre függesszétek fel a csempészt és az egyéb sötét üzemeket. Szavalóestet kell rendezni Kovács Júliának.

– Nem vagyunk csempészek és sohasem foglalkoztunk sötét üzemekkel – mondta sértődötten Dániel. – És szombaton egyébként sem várunk teherautót.

– Tehát rendben van?

– Rendben van – mondta Dániel. – Szép szerelmes verseket fogok összeválogatni.

– Én pedig megrendelem a képet Simokovics úrtól. Azt a képet, amelyiken a legnagyobb diófa van.

– Mást is kell csinálnod – figyelmeztetett Dániel.

– Mit?

– Szerelmet kell vallanod Júliádnak.

– Meglesz – mondtam magabiztosan. – Viszlát!

– Viszlát, Rómeó! – röhögött utánam Kucsuk.

Azon az éjszakán a szokottnál vidámabban olvastam Thomas Mannt, Simokovics urat is majdnem a keblemre öleltem, megköszöntem neki, hogy intézkedett Leviathan-Lukić Simonnál, megrendeltem tőle a diófás képet, és sokáig beszélgettünk. A két kandúr akkor éjjel sima szőrrel és békésen kelt át az úttesten, elmúlt a párázás ideje. Reggel vidáman mentem haza, ágyba dőltem, és nyugodtan elszenderedtem, de csakhamar rémülten felriadtam. Ismét börtönről álmodtam. Azt álmodtam, hogy este van, engem megbilincsel kézzel vezetnek a börtön felé, a börtönablakok halványan világítanak, és a fények egyre halványodnak, ahogy közeledünk. Mire beléptünk a börtönbe, a fények teljesen

kialudtak, engem pedig belöktek egy töksötét cellába, és még a bilincseket sem vették le a kezemről.

Rossz érzéssel aludtam el ismét. És ettől kezdve szombatig mindennap börtönről álmodtam, és mindig ugyanazt. Nem szóltam senkinek erről, még Istenfő Dánielnek sem, bár tudtam, hogy ez bajt jelent, de ébren nem tapasztaltam semmi bajnak az előjelét.

Megvártam Júliát az autóbusznál, és nem vette észre rosszkedvemet, mert ő jókedvű volt. Meglepően sokat beszélt, szinte végigbeszélte az utat Kucsuk cukrászdájáig, elmondta, hogy nagyon izgul a szavalóest miatt, de azért örül neki, és annak még jobban örül, hogy hétfőtől már az öreg Simonnál fog dolgozni, és hogy a gyomorhajos édesanyja sincs már olyan rossz véleményrel rólam és Istenfő Dánielről, mint régen.

Kucsuk cukrászdájában már vártak ránk a Lírikusok. Istenfő Dániel kezét csókolt Júliának, a többiek csak meghajoltak, úgy üdvözölték. Júlia most is elpirosvolt, talán még pirosabb lett az arca, mint ott a bíróságon. Leültünk és limonádét rendeltünk, azt iszogattuk, és vártuk, hogy elérkezzen a záróra. Záróra előtt megjelent Simokovics úr, egy bekeretezett és papírba csomagolt képet hozott, és baklavát rendelt, mert volt pénze, ugyanis kifizettem neki a képet.

Tíz órakor Kucsuk bezárta az ajtót, Júlia akkor már majdnem elájult az izgalomtól. A Lírikusok felsorakoztak, nyolcan voltak, Istenfő Dániel, a kilencedik, érces hangon bejelentette.

– Júliának, aki tiszteli a tisztességet!

És megkezdődött a szavalóest. Istenfélő Dániel vezényletével gyönyörűen szavaltak, csupa szerelmes verset, Adytól, József Attilától, Radnótitól. Júlia megfogta a kezemet az asztal alatt, idegesen szorongatta, azt hiszem, nem tudta, hogy mit csinál, talán azt sem tudta pontosan, hogy mi történik, mindenesetre nagyon élvezte az egészet, és én örültem neki, közben teljesen megfeledkeztem baljós álmaimról, tulajdonképpen én is élveztem a Lírikusok szavalását. Végezetül Istenfélő Dániel egyedül elszavalta egy ismeretlen költő szerelmes versét, a többiek meg zümmögtek hozzá. A versről sohasem hallottam azelőtt, négy sorát azonban akkor megjegyeztem.

*Diófalevelek sötétzöldje
Betakar, ha pihenni térsz.
A döglegyek messze elkerülnek
Mert te újhhold fényében élsz.*

Hát nem bántam volna, ha Istenfélő Dániel nem kotorja elő az ismeretlen költő versét. De azért megtapsoltuk: Júlia, Simokovics úr, Kucsuk és én, sőt még Kucsuk néhány unokaöccse is bejött a konyhából, és ők is tapsoltak.

Akkor felállt Simokovics úr, lehámozta a képről a csomagolópapírt, és odahozta Júliának, a képen természetesen utcarészlet volt diófával, de az utcának igen kicsiny részlete látszott, mert nagy volt a diófa. Júliának tetszett a kép, letette maga elé az asztalra és

gyönyörködött benne, a Lírikusok meg lassan körülvettek bennünket, és kaján arccal engem figyeltek. Megértettem, hogy mire várnak.

Felálltam, és hangosan közöltem:

– Fontos dolgot akarok mondani Júliának. De a pincében szeretném elmondani neki.

Kucsuk erre szétlökdöste a Lírikusokat, engem karon fogott és félrevonszolt.

– Ide figyelj, Rómeó! – sziszegte. – Ennyi hülyeség mára éppen elég volt. Nem mutathatjuk meg idegennek a rejtekhelyet.

– Ez az lány szívvel-lélekkel az enyém – mondtam. – Lehet, hogy egyszer majd elveszem feleségül.

– Ha bajt csinálsz, miszlikbe váglak! – mondta Kucsuk.

– Júlia megmentette Dánielt és engem a börtöntől – mondtam. – Jelenleg pedig azt sem tudja, hogy hol van. Nem látja, hogy majd elájul a gyönyörűségtől?

– Jól van, menjetek le! – mondta rosszkedvűen Kucsuk.

A pult mögé ment, előretolta az édességekkel megrakott pultot, felnyitotta a csapóajtót, és felkattintotta a villanyt.

– Mi ez? – kérdezte riadtan Júlia.

– Jöjjön csak utánam – mondtam, és elindultam a pincenyílás felé. – Valami fontosat akarok mondani.

Lementünk a pincébe, Júlia borzongva nézte a felhalmozott italosládákat és cigarettásdobozokat. Most nem volt piros az arca, és mintha félni kezdett volna.

– Mi ez? – kérdezte még egyszer.
– Ez itt a törökméz alapanyaga – mutattam körül a pincében.

– Mit akart nekem mondani?

– Szeretem magát.

A Lírikusok odafönt a csapóajtó mellett vihogni kezdtek, Júlia pedig azt mondta:

– Ne gúnyolódjon velem! Menjünk fel innen!

– Tényleg szeretem magát.

– Nem is ismerjük egymást.

– A háború alatt itt egy férfi és egy nő rejtőzködött heteken át. Itt ismerkedtek meg, és aztán összeházasodtak.

– Nem szeretnék hetekig itt élni – mondta Júlia.
– Máris fulladok.

– Klausztrofóbia! – állapítottam meg. – A maga kedvéért azonban hajlandó vagyok falura költözni, vagy akár tanyára is. Tanyára eljönne velem?

– Lehet.

– Akkor menjünk el! – mondtam.

Odafönt a Lírikusok már nem limonádét ittak. Whisky, rum és konyak került az asztalokra. Megtapsoltak bennünket, amikor előmásztunk a pincéből, Kucsuk pedig a helyére tolta a pultot. Görög konyakot töltöttem magamnak, bár úgy emlékeztem, hogy a múltkor kissé olajosnak és ragacsosnak éreztem a görög konyakot, de azért jócskán felhajtottam belőle most is. Kínáltam Juliának, de ő nem kért, Simokovics úr diófáját nézegette, és kissé ijedtnek látszott, mi viszont ittunk tovább.

– Haza kell mennem – mondta később Júlia. – Nincs már autóbuszom.

Körülnéztem, láttam, hogy Ali és Hasszán bejöttek a cukrászdába. Odaszóltam Kucsuknak.

– Kölcsönvenném a motoros triciklit. Haza kell vinnem Júliát. Szép, meleg tavaszi esténk van, kellemes utunk lesz.

– Viheted – mondta Kucsuk.

– Megtöltöm benzinnel a motort – mondta szolgálatkészén Ali –, és kitolom a triciklit az útra. Öt perc múlva jöhetnek.

Elbúcsúztunk a Lírikusoktól, Istenfélő Dániel ismét kezét csókolt Júliának, de Júlia akkor már nagyon félt, mint aki rosszat sejt, és nem pirult el. Öt perc múlva az út mellett voltunk, Ali és a tricikli várt bennünket. Júliát beültettem a ládába, kezébe nyomtam Simokovics úr festményét, én felültem az ülésre, Ali meg begyújtotta a kis motort. Elindultunk, és ekkor jöttem rá, hogy elég nehéz irányítani ezt az átkozott triciklit. Egy keresztbe erősített vasrúddal kellett kormányozni, de az első két kerék állandóan félrefordult, nyiklett-nyaklott az egész járgány, kóvályogtam az úttesten, szerencsére vagy kétszáz méter után rájöttem, hogyan kell fognom a vasrudat, és ekkor már nyílegyenesen mentünk ki a városból. Bátorítóan rámosolyogtam Júliára.

Kiértünk a városból a nyílt útra, és ekkor azt mondtam Júliának:

– Alapjában véve kellemes esténk volt, és most kellemes utunk lesz.

Júlia bólintott, most már mintha nem félt volna, bár a szoknyáját állandóan a térdére huzigálta, ezt még a sötétben is láttam, és arra gondoltam, hogy egyszer talán tényleg szerelmes leszek belé. De azért nem gondoltam ezt túl komolyan.

Ennek ellenére elkezdtem mesélni Júliának. Azt meséltem, hogy az egyetem befejezése után elveszem *őt* feleségül, elmegyünk valami tanyasi iskolába, nagy tágasság lesz körülöttünk, kopasz fejű tanyasi gyerekeknek fogok beszélni az irodalomról, ő, Júlia pedig ekkorra már kitanulja az ékszerésmesterséget, gyönyörű arany- és ezüstholmikat készít, havonta egyszer majd behozza Leviathan-Lukić Simonnak, aki eladja a gyönyörű holmikat, és majd sok pénzt keresünk. A kis motor hangosan berregett, Júlia a felét sem értette annak, amit meséltem, de mintha mégis felde-rült volna az arca, és lelkesen bólogatott.

Rajtunk kívül senki sem járt az úton, abban az időben még kevés volt a kocsi mifelénk, egy rendőráutóval találkoztunk csupán, az út szélén vesztegelt, két rendőr állt mellette, megijedtem, hogy leállítanak és majd mindenfélét kérdeznek, de nem állítottak le, csak gyanakodva néztek rám, ezt viszont már megszoktam, a rendőröknek az a dolguk, hogy gyanakodva nézzenek az emberekre, és akkor az jutott eszembe, hogy Kormányos Ferenc boszorkaorrú felesége teljesen indokolatlanul nézett rám gyanakodva. De most nem törődtem a csúnya ékszerésznével, továbbra is a tanyasi iskoláról beszéltem Júliának, megígértem,

hogyan szavalókórust alakítok a tanyasi gyerekekből, és gyönyörű verseket fogok szavaltatni velük.

Nem vettem észre, hogy előttünk egy pótkocsis traktor halad. Talán azért nem vettem észre, mert le-szegett fejjel meséltem a ládában kuporgó Júliának, és csak fél szemmel figyeltem az utat, közben már arról beszéltem, hogy lehet, hogy magam is verseket fogok írni, és azokat tanítom be a tanyasi gyerekekkel. A traktor pótkocsija már az orrom előtt volt, amikor észrevettem. Meg akartam előzni, hiszen senki más nem járt az úton, de ahogy az lenni szokott, ezúttal szembe jött valami, láttam a fényeket, ekkor jobbra rántottam a vasrudat, és lebukfenceztünk az útszéli árokba.

Hallottam, hogy Júlia élesen felsikolt, aztán percekig nem hallottam semmit. Nem ájultam el, de rettentően zúgott a fejem, és sötét volt körülöttem. Később felültem ott az árokban, és arra gondoltam, vajon mi lett Simokovics úr diófájával. Láttam, hogy az út szélén ott áll a pótkocsis traktor, mellettem pedig az égnek mered a tricikli három kereke. Aztán ott állt előttem az a becsületes képű parasztember, akiről Istenfélő Dániel beszélt a bíróság folyosóján. Fekete kalap volt a fején, és lekonyuló ősz bajuszát az arcomhoz nyomta.

- Kiss Lajos vagyok – mutatkoztam be kábultan. Fölegyenesedett, és ő is bemutatkozott:
- Szabó Pál vagyok.
- Azután adott egy hatalmas pofont.

Meginogtam, de azért igyekeztem egyenesen tartani magam.

– A lány meghalt – mondta a becsületes képű parasztember. – Kitérte a nyakát. Térj magadhoz, fiam!

– Hogyhogy meghalt? – kérdeztem.

Erre kaptam még egy hatalmas pofont a másik oldalról.

– Bajban vagy, fiam! – mondta a parasztember.

– Érződik a leheleteden, hogy ittál. Hívnunk kell a rendőrséget.

Kimászott az út menti árokból, a traktorhoz ment, és rátenyerelt a traktor dudájára. Éles, visító hang hallatszott a csöndes tavaszi éjszakában, talán száz kilométerre is elhallatszott. Hamarosan megérkeztek a rendőrök.

IV.

Két napon és három éjjelen át Leviathan-Lukić Simon ékszerész üzletét néztem a piactér szélén, a börtönablakon keresztül. Egyedül voltam a cellában, és szombaton éjjel majdnem úgy vittek be, mint ahogyan azt azon a héten többször is megálmodtam, igaz, nem bilincseltek meg, de durván belöttek a sötét cellába, szerencsére később meggyújtották a villanyt, aminek nagyon örültem, mert nem mertem elaludni. Reggel felé ugyan megpróbáltam elaludni, de mindjárt álmodni kezdtem, nem börtönről, hiszen börtönben voltam, hanem felborult tricikliről, a kis motor berregését is hallottam, riadtan ugrottam fel az ágyról, az ablakhoz szaladtam, és kibámultam a piactérre, ahol már nyüzsgöttek az emberek, adtak és vettek, nem történt semmi rendkívüli, így hát elkezdtem figyelni Leviathan-Lukić Simon üzletét, tulajdonképpen már éjszaka, elalvás előtt is ezt csináltam, de akkor minden csendes volt, mozdulatlan, most viszont elég nagy volt a mozgás, sokan benyitottak az ékszerüzletbe, és én elégedetten nyugtáztam, hogy ilyen nagy a forgalom Leviathan-Lukić Simonnál, jól keres tehát az öreg buharai üzbégzsidó, szép kis havi fizetést adhatna Kovács Júliának, kár, hogy nem adhat havi fizetést neki, és kár, hogy én nem tudok aludni, mert attól félek, hogy Kovács Júlia is megjelenik álmomban, de azért mégis örültem, hogy Leviathan-Lukić Simonnak jól megy az üzlet.

Aztán valami tumultus támadt a piactéren, akkor arra figyeltem, de nem sokat láttam, csak a kofaasszonyok sikoltozását hallottam, tolongtak az emberek egy rakáson, később két rendőr elvezetett egy megtépázott ruhájú férfit, és a kofák az öklüket rázták feléje. Másnap tudtam meg, hogy az illető bérkocsis, és megerőszakolt egy szlovák kofaasszonyt. Ott, a piactér kellős közepén, fényes nappal. Az egyik börtönőr mesélte el, ez volt az egyetlen börtönőr, aki szóba állt velem, nem tudom, hogy hívták, hallottam, hogy a többiek Bundásnak szólították, nyilván ez volt a gúnyneve, mivelhogy tökkopasz volt. Nos, Bundás elmesélte, hogy az egész erőszakolási ügy úgy történt, hogy a bérkocsis ott téblábolt a piacon, a kofaasszony meg hajlongott az áruja fölött, miközben a sok szlovák szoknya ringott a fenekén. A bérkocsisnak feltűnt ez a ringás, begerjedt, felemelte a rengeteg szoknyát, és hátulról megerőszakolta a kofaasszonyt. Persze nagy lett a sikoltozás és a lárma, a kofák nekiestek a bérkocsisnak, agyba-főbe verték és alaposan megtépázták, talán agyon is verték volna, ha nem jelennek meg időben a rendőrök és nem vezetik el a magáról megfélelkezett bérkocsist. Hát ezt láttam én a börtönablakból, és most, hogy megtudtam, mi történt, sajnáltam a kofaasszonyt, és sajnáltam kicsit a bérkocsist is, gondoltam, ezt el is mondom neki, ha találkozunk a börtönben, de nem találkoztunk, így aztán Bundásnak mondtam el, hogy sajnálom az esetet; ő nem nyilvánított véleményt, de az arcáról úgy láttam, hogy hely-

teleníti az erőszakolást, bár nem beszélt tovább róla, hanem megkérdezte tőlem:

– Vastagodik már a bőr a tenyereden?

– Nem – mondtam. – Miért kellene, hogy megvastagodjon a bőr a tenyerenem?

– Mindenkinek megvastagodik a bőre a börtönben – mondta Bundás. – Előbb a tenyereden vastagodik meg a bőr, aztán mindenütt, a fegyencek szervezete így védekezik az időjárás viszontagságai ellen, mert hogy az időjárás viszontagságai a börtönben jobban érződnek, mint a szabad világban. Ugyanakkor érdekes módon a fegyencek körme és haja lassabban nő, mint odakint.

– Én még csak most kerültem be – mondtam.

– Jó néhány évet fogsz kapni – mondta Bundás, majdnem sajnálkozva. – Részeg voltál, amikor kitörted annak a szegény lánynak a nyakát.

– Nem voltam részeg.

– Ittál. Vért vettek tőled, mielőtt behoztak volna.

– Igen.

– Megállapították, hogy elég sokat ittál. Jó néhány évet fogsz kapni.

– Nem szeretném, ha megvastagodna a bőr a tenyerenem – mondtam.

– Készülj fel rá! – mondta Bundás, és rám csukta a cellaajtót.

Én meg visszamentem a rácsos ablakhoz, néztem a Nagypiacot, de aznap senki sem erőszakolt meg senkit, délutánra megritkultak a vásárlók, estére szétszé-

ledtek az árusok is, akkor már csak Leviathan-Lukić Simon szánalmas, de forgalmas üzletét figyeltem, igaz, estefelé már az sem volt forgalmas. Felbukkant ellenben Simokovics úr, végigbicegett a piactéren, és betért az öreg Simonhoz, bizonyára teázta, jó sokáig teázta, mert Simokovics úr elég későn bűjt elő, azt hiszem, az én esetemet tárgyalták meg, Leviathan-Lukić Simon akkor értesülhetett Kovács Júlia haláláról, és én reménykedtem, hogy ennek ellenére nem formál túlságosan kedvezőtlen véleményt rólam; valahogy fontosnak tartottam a buharai öregember véleményét, bár tudtam, hogy ez után az eset után már sohasem fog túlságosan megkedvelni. Aztán eltűnt Simokovics úr is, én pedig arra gondoltam, hogy ideje lenne megírnom dolgozatomat Thomas Mannról.

Odakint időközben egyéb dolgok is történtek, melyekről én később értesültem. Vasárnap közös ebédre gyűlt össze népes családjunk, áthívták Istenfő Dánielt is, mert ő jóformán családtagnak számított. Ebéd után anyám a menyével átvonult a konyhába, a férfiak pedig megbeszélést tartottak az ügyemről. Nővérem nem vett részt az ebéden, ő messze volt tőlünk, messze délre, a hegyek közé ment férjhez, apámék egy napig utaztak vonaton az esküvőre és egy napig utaztak vissza, apámat akkor láttam először könnyezni, azt mondta, hogy igen furcsa emberek közé került a lánya, olyan emberek közé, akik nem hajlandók jegyet váltani a vonatra, majdnem mind-

egyik ingyen akar utazni, és rengeteget veszekszenek a kalauzokkal. Apám harmincöt évig dolgozott a vasúton, megértettük, hogy ennyire szívére vette az efféle léhaságot, igaz, anyám is sírdogált, de ő nem azért, mert a hegylakók nem hajlandók vonatjegyet váltani. Nővérem tehát nem vett részt a szomorú családi ebéden, de ha részt vett volna rajta, akkor sem hiszem, hogy a férfiak bevonták volna a megbeszélésbe, nyilván úgy gondolták, hogy a börtönügységek elsősorban férfiakra tartoznak. Szóval összedugták a fejüket, apám, a négy bátyám és Istenfélő Dániel, és gyorsan megegyeztek, hogy a lehető legjobb ügyvédet kell felkérni a védelmemre, ami persze sokba fog kerülni; apám akkor már nyugdíjas volt, a bátyáim kétkezi munkások, senki sem volt gazdag közülük, de elhatározták, hogy megszerzik a pénzt, akármennyi legyen is az. Tanakodtak egy ideig, hogy ki a legjobb ügyvéd a városban, elsőnek Szabó Antal neve merült fel, szép szál, dörgő hangú ember volt, nagy színélőadásokat rendezett a tárgyalásokon, patetikusan dicsérte védenceit, gorombán lepocskondiázta a szembenálló feleket, általában eredményesen, ebből kifolyólag állítólag naponként kapja a hálálkodó és fenyegető leveleket, Istenfélő Dániel azonban mégis inkább egy öreg szerb ügyvédet javasolt, név szerint Ilija Kuzmanovot, aki korántsem olyan attraktív, mint Szabó Antal, leginkább csendesen bóbiskol a tárgyalásokon, de Istenfélő Dániel szerint mégis sikeresebben megvédi ügyfeleit, mint Szabó Antal, egyszerűen azért, mert jó

kapcsolatai vannak. Végül is Kuzmanovra szavaztak, Istenfélő Dániel megígérte, hogy a Lírikusok is be-
szállnak a perköltségekbe, felajánlanak két láda skót
whisky Kuzmanovnak, bizonyára elfogadja, köztu-
dott, hogy szeret nagyokat enni és inni, részben talán
innen erednek kitűnő kapcsolatai.

Istenfélő Dániel még aznap este elsétált az ügyvéd
lakására, két Lírikus, Kapossy Tamás és Sendula Feri
egy láda whisky vitt utána. Ilija Kuzmanov elvállal-
ta az ügyemet, a láda whisky elfogadta előlegként, és
hétfőn már intézkedett is.

Kedden reggel Bundás kitárta cellám ajtaját, és
csak annyit mondott:

– Hazamehetsz.

– Még nem kezdett vastagodni a bőr a tenyere-
men – mondtam.

– Sor kerül arra is hamarosan – nyugtatott meg
Bundás. – Nem maradsz kint sokáig.

A börtön előtt Istenfélő Dániel várt rám. Végig-
mért, nem szólt semmit, elindultunk hazafelé, akkor
menet közben megjegyezte:

– Piros a szemed.

– Három éjjel nem aludtam. Ha lehunyom a sze-
mem, mindjárt a felborult tricikli kerekeit látom.

– Talpra állították azt már Hasszánék régen – mond-
ta Dániel. – Nem történt semmi baja, vígan berregnek
vele a városban.

– A lányt már senki sem fogja talpra állítani
– mondtam.

– Legalább boldog volt még azon az utolsó éjszakáján – mondta Dániel. – Igazán szép szavalóestet rendeztünk, no meg te is szerelmet vallottál neki.

– Félt ott lent a pincében – mondtam. – Talán megérezte valamit.

– Boldog volt – hajtogatta Dániel. – Halála előtt boldog volt, és az is valami.

Aztán hallgattunk egy sort, később pedig Isten-félő Dániel elmesélte a vasárnapi ebédet és a többi.

Otthon anyám csendesen sírdogált, akárcsak nővérem esküvője után, apám szemrehányóan vagy inkább dühösen nézett rám, de nem mondott egy rossz szót sem, én pedig gyorsan bementem a szobámba, levetköztem, és végigdőltem az ágyon. Ezúttal nem álmodtam az átkozott tricikliről, jó ideig nem álmodtam semmiről. Jóval később meghallottam a piaci kofaasszonyok ricsajozását, aztán eléem tárult a Nagypiac. A kofák lármáztak, mint akkor is, amikor a börtön ablakából néztem őket, a két rendőr zordan vezette a bérkocsist, a kiabálás egyre hangosabb lett, de furcsamód ezúttal mintha vidámabban hangzott volna, mint akkor, a valóságban, és aztán már láttam is, hogy nem is olyan dühösek a kofák, sőt egyáltalán nem voltak dühösek, nevettek, és vigasztalták a szegény, elvetemült bérkocsist, és ki tudja, milyen kedélyváltozások történtek volna még, ha tovább álmodhatok, de akkor apám felrázott.

Este kilenc óra volt, és Simokovics úr bicegett be hozzánk, hogy figyelmeztessen, hogy ma éjjel ismét

szolgálatban vagyok. Nem értettem, azt hittem, a törtétek után menten kirúgnak a gyárból, meg aztán azt is szerettem volna tudni, hogy miként alakulnak az események a piactéren, de apám addig rázogattott, amíg feltápaszkodtam, úgy, kábán megmosdottam, felöltöztem, és csak akkor kérdeztem meg Simokovics úrtól, hogy mi a helyzet tulajdonképpen. Röviden azt válaszolta, hogy minden rendben van, dolgozhatok tovább, sejtette azt is, hogy ismét szólt érdekemben az ijedt kis gyárigazgatónál, de ezt nem mondta ki nyíltan.

Elindultam hát a gyár felé, Simokovics úr jött velem, ott sántikált mellettem végig az utcán, elhagytuk Kucsuk cukrászdáját, átmentünk az úttesten, mint ahogy az a két éjszakai kandúr szokott, és bementünk a portásfülkébe. Az öreg Šarić szöszmötölt bent, készült hazafelé, hangosan üdvözölt, úgy tett, mintha mi sem történt volna, Simokovics úr jelenléte sem zavarta, pedig tudta jól, hogy idegeneknek tilos a portásfülkében tartózkodni, hazament szépen, és akkor én arra gondoltam, hogy nagyon rendes ember az az öreg Šarić, tulajdonképpen minden öregember nagyon rendes, sőt nem csak az öregemberek, mindenki rendesen viselkedik velem, én vagyok az, aki folyton bajba keveredik az utóbbi időben. Aztán gyorsan megpróbáltam másra gondolni.

Šarić után csakhamar kiözönlött a második váltás is a gyárból, a munkások szintén látták Simokovics urat benn a portásfülkében, de ők nem szóltak

semmit, Simokovics urat majdnem belső embernek tekintették, hiszen itt, a gyár előtt nyomorodott meg, és persze az a hiedelem is keringett róla, hogy jó barátja az igazgatónak.

Elcsöndesedett a gyár, egyedül maradtunk Simokovics úrral, és akkor ő megkérdezte tőlem.

– El akarod mesélni, hogy mi történt?

El akartam mesélni. Elmondtam neki részletesen az egész utat a triciklin, a balesetet, a börtönnapokat, az álmatlan éjszakákat, azt is, hogy miket láttam a piactéren, a felháborodott kofákat, és azt is elmondtam, hogy őt, Simokovics urat is láttam bemenni Leviathan-Lukić Simonhoz.

Simokovics úr elgondolkozva hallgatott, néha bölölgött, és amikor befejeztem az elég hosszúra nyúlt mesét, megkérdezte:

– Kinek adjam a képet?

– Milyen képet?

– Amelyiket Kovács Júliának ajándékoztam. Haszszánék visszahozták a triciklivel.

– Nekem nem kell – mondtam.

– Nem is gondoltam rád – mondta Simokovics úr.

– A lány anyjának kellene adnom, esetleg Leviathan-Lukić Simonnak.

– Talán az öreg Simonnak kellene odaadni. Nagyon rendesen viselkedett Kovács Júliával.

– Gyorsan megkedvelte Kovács Júliát – mondta Simokovics úr. – Lehangolta a lány halála.

– Engem persze megutált, igaz?

– Inkább sajnál – mondta töprengve Simokovics úr. – Legjobb lenne, ha eljőnnél velünk Buharába.

– Kikkel?

– Velem és az öreg Simonnal.

– Leviathan-Lukić Simon is Buharába akar utazni?

– Igen.

– Értem. Ezért hord üzbég sapkát a fején.

– Az utóbbi időben igencsak lehangolt – magyarázta Simokovics úr. – Amikor megkérdeztem tőle, hogy sárgák-e a macskák Buharában, nem tudott válaszolni, nem emlékszik már a buharai macskákra. A sivatagi rókákra sem emlékszik. Ettől aztán lehangolódott nagyon. Hiába vigasztaltam, hogy eljött onnan még gyerekkorában, nem emlékezhet mindenre, ő lehangolódott, és üzbég sapkát kezdett hordani. Aztán még bejött Kovács Júlia halála. Ettől teljesen lehangolódott. El akar menni Buharába, hogy még egyszer lássa az üzbég lányokat.

– Az üzbég lányokat? Kicsit későn jutott eszébe, nem?

– Az üzbég lányok imádják az aranyfogakat. Erre még emlékszik Leviathan-Lukić Simon. Ha tehetik, telerakják a szájukat aranyfogakkal, az öreg Simon magával akar vinni egy marék aranyat, és ha az üzbég lányok még mindig szeretik az aranyfogakat, szétosztja közöttük.

– Mikor mennek? – kérdeztem.

– Őszre – mondta Simokovics úr. – Nyáron nagyon meleg van Buharában. Öregek vagyunk már, nehezen bíránk a sivatagi hőséget.

– Őszre én már börtönben leszek – mondtam.
– Jó ügyvéded van.
– Nincs olyan ügyvéd a világon, aki megmenthetne a börtöntől.

– Igaz – hagyta rám Simokovics úr. – Részegen törted ki annak a szegény lánynak a nyakát. Kapsz legalább három-négy évet. De majd küldök neked képeslapot Buharából.

– Köszönöm. Pénze van már az útra?

– Kölcsönöz Leviathan-Lukić Simon. Őszre találkozni fogok az üzbég kőfaragókkal. Aztán majd elkezdek spórolni a Tádzs Mahalra. Főzhetnél egy jó teát.

Én is erre gondoltam. Feltettem hát a rezsóra a teavizet, és mire forrni kezdett, megérkezett Istenfélő Dániel. Kucsuk cukrászdájából egy üveg jamaicai rumot hozott magával. Tekintettel az elmúlt napok eseményeire, ez nem volt túlságosan tapintatos tőle, de azért nem bántam, hogy áthozta a rumot.

– Kérsz teát? – kérdeztem Dánieltől.

– Nem. Tisztán iszom a rumot. Nektek meg majd töltök a teába.

Megfőztem a teát, csészékbe öntöttem, Istenfélő Dániel hozzátöltött egy kevés rumot, maga elé pedig poharat tett.

– Később majd nekihasalunk az üvegnek, de előbb beszéljünk komolyan – nézett rám Dániel.

– Mit akarsz?

– Képes vagy továbbra is figyelni a teherautókat?

– Azt hiszem, igen. Holnap megkezdem a dolgozatom írását Thomas Mannról, de majd az utca felé fordulva írok, és közben figyelem a teherautókat.

– Elég sok jön majd ezekben a napsütéses hónapokban – figyelmeztetett Dániel.

– Bízzál bennem! – mondtam. – Rohadtul érzem magam, de még nem törtem össze teljesen.

– Jó író az a Thomas Mann? – kérdezte Simokovics úr. – Elolvassam a könyveit?

– Nagy író – mondtam. – Dolgozatomban be fogom bizonyítani. Elolvastam minden könyvét. A vége felé már untam egy kicsit, de azért ráéreztem, hogy jó író.

– Te vagy az első, aki ráérezett – mondta gúnyosan Dániel. – Mellesleg buzi hajlamai voltak.

– Akkor nem érdekel – mondta Simokovics úr.

– Lehet, hogy voltak ilyen hajlamai, de én ettől eltekintek, és azt fogom bebizonyítani, hogy milyen nagy író volt – mondtam.

– Rendben van – mondta Dániel. – Tehát figyeled továbbra is a teherautókat?

– Természetesen.

– Akkor igyátok ki a teátokat, és térjünk át a rumra!

Áttértünk a jamaicai rumra, és amikor már az üveg vége felé jártunk, megkérdeztem Dánielt:

– Elmondjam, hogy mi minden történt velem?

– Mondjad!

És én elmondtam ismét mindent részletesen, Istenfélő Dániel érdeklődve hallgatta, Simokovics úr

ellenben csöndesen unatkozott, hiszen ő már másodszor hallotta. Azután kiürítettük a rumosüveget, Istenfélő Dániel és Simokovics úr hazamentek, ott maradtam egyedül az éjszakában, bámultam ki a portásfülke ablakán, és azon gondolkoztam, hogy kinek mesélhetném még el a tragikus eseményt részletesen, mivelhogy már az, hogy kétszer elmeséltem, könnyebbített a lelkemen.

El is meséltem a történetemet később apámnak, mind a négy bátyámnak külön-külön, és végül Ilija Kuzmanovnak, az ügyvédemnek is; aki behívott az irodájába egy délelőtt és whiskyvel kínált, azt mondta, hogy igazi skót whisky, én elhittem neki, hogy ne hittem volna, és ekkor már úgy meséltem Kovács Júlia haláláról, mint egy távoli szemlélő. Fel is írtam magamnak ezek után egy ellentmondásos aforizmat, amely körülbelül úgy hangzik, hogy ha valamit el akarunk felejteni, beszéljünk róla minél többet. Elhatároztam, hogy ezt a bölcs mondást beépítem a Thomas Mannról szóló dolgozatomba, de aztán mégsem építettem be.

Mert közben írtam a dolgozatomat Thomas Mannról, éjszakánként a portásfülkében írtam, a buzi vonatkozásokat gondosan elkerültem, kizárólag azt bizonygattam, hogy milyen nagy író volt a nagy német író, közben pedig figyeltem a külföldi teherautókat, sok jött azokban a hetekben Kucsuk cukrászdája elé, a Lírikusok zavartalanul kirámolták a szajrét, a Mágások bandája abban az időben távol tartotta

magát a környékünktől, és a rendőrség sem okvetetlenkedett. Arattak tehát a Lírikusok, én meg befejeztem a dolgozatomat, beadtam az egyetemre, ott megdicsérték, és ennek köszönhetően később simán levizsgáztam a huszadik század világirodalmából.

De ez már jóval később történt.

Június elején behívtak a bírósági tárgyalásra. A testvéreim jöttek velem, és persze a Lírikusok Istentfő Dániel vezetésével. Végimentünk a derűs hatású folyosón, de ez most már nem volt annyira derűs látvány, mint első látogatásomkor, a pálmafák levelei ugyanis porosak voltak, az egykori szorgalmas, próbaidős takarítónők elkanászkodtak már, nem mosták le a pálmaleveleket, és a tárgyalóterem is jóval igénytelenebb volt, mint a tizennyolcas szoba, ahol a kerékpárlopási ügyünket intézték. A huszonhármas szobában bonyolódott le a tárgyalás, ez tényleg csak szoba volt, egy egyszerű iroda három asztallal, az egyiknél a bíró ült két ülnökkel, a másikon az ügyész, a harmadikon a gépirónő, velük szemben, a fal mellett állt a vádlottak padja, olyasféle pad, mint amilyeneket a falusi utcasarkokon lehet látni, erre ültünk én és a védőügyvédem, testvéreim és a Lírikusok pedig a fal mellett ácsorogtak, egy külön széket hoztak be Kovács Júlia régen megkeseredett anyjának.

Ilija Kuzmanov békésen szunyókált mellettem a vádlottak padján, az egész tárgyalás álmosító és unalmas volt, mintha ő rendezte volna meg. Az ügyész nem buzgólkodott túlságosan, de azért megvádolt

gondatlanságból elkövetett gyilkossággal, Kovács Júlia anyja kijelentette, hogy kezdettől fogva ellenszenves voltam neki, el is tiltotta a lányát tőlem, mert sunyi képem van, és látszott rajtam, hogy nincsenek tisztességes szándékaim, Ilija Kuzmanov viszont, aki előzőleg azt tanácsolta, hogy ne szóljak semmit, unottan fiatal koromra és büntetlen előéletemre hivatkozott.

Két évet kaptam, és akkor még hozzácsapták a kérempárlopásért járó egy hónapot. Azt mondták, hogy majd értesítenek, mikor kell bevonulnom az M.-i börtönbe. Azzal mehettünk is haza, a Lírikusok gratuláltak, szerintük megúszom az ügyet, dicsérték Ilija Kuzmanovot, és még akkor éjjel elvitték neki a második láda skót whiskyt is. Testvéreim kifizették az ügyvédet, sohasem tudtam meg, hogy mennyibe kerültem nekik, nem is érdeklődtem felőle, akkor, hazafelé menet, azon töprengtem, miért mondják rám, hogy sunyi képem van, ezt mondta az a falusi rendőr is, most meg Kovács Júlia édesanyja. Otthon megnéztem magam a tükörben, és megállapítottam, hogy egyáltalán nincs sunyi képem.

Júniusban Istenfélő Dániel az éjjeli csempészás közben is lerakott öt vizsgát az egyetemen, én viszont egyet sem. Én csak ültem a portásfülkében és vigyáztam a teherautók kirámolására. Lelkiismeretfurdalásom támadt, és elkezdtem tanulni az őszi vizsgaidényre, továbbra is ügyeltem a teherautókra, Simokovics úrral is elbeszélgettem éjjelenként, megtudtam tőle, hogy a Kovács Juliának szánt festményt végül is

Leviathan-Lukić Simonnak ajándékozta, de azért tanultam rendszeresen éjjelenként, egészen augusztus végéig, amikor ismét börtönről álmodtam. A piactéri börtöncellában voltam, heverésztem a kemény ágyon, felettem pedig Bundás állt, kopasz feje nagyra nőtt, majdnem a plafonig ért, és azt magyarázta nekem, hogy a férfiember akkor igazán férfi, ha türtőztetni tudja magát, és nem erőszakolja meg az asszonyokat fényes nappal a piactéren.

Akkor abbahagytam a tanulást, és majdnem egy hétig a börtönről és Bundásról álmodtam. Egy pénteki napon írásos felszólítást kaptam, hogy hétfőn vonuljak be az M.-i börtönbe.

Vasárnap éjjel még a portásfülkében ültem, és elbúcsúztam Simokovics úrtól és Istenfélő Dánieltől. Istenfélő Dániel ezúttal whiskyt ivott, skót whiskyvel búcsúzkodtunk, és akkor azt mondta Istenfélő Dániel:

– Elmúlik gyorsan ez a két év. Álmodjál szép, békés dolgokról, felejtsd el Kovács Júlia esetét! Vagy ha mégsem tudod elfelejteni, gondolj rá, hogy milyen boldog volt azon az utolsó éjszakán! Szavalóestet rendeztünk neki. És akinek a Lírikusok szavalóestet rendeznek, igazán boldog lehet.

V.

Az idézésben az állt, hogy ha úgy kívánom, elvisznek ingyen rabszállító kocsival a börtönbe, a rabszállító kocsi a bíróság elől indul reggel hat órakor, de mehetek a saját költségemen is, vonaton vagy autóbuszon, az a lényeg, hogy délelőtt tíz óráig jelentkeznek a börtönben. Az autóbust választottam. Hétfőn felkeltem kora hajnalban, felhúztam egy ronda, kockás nadrágot, amelyet valamelyik bátyámtól örököltem és mindig utáltam, felhúztam egy kockás inget, ezt én magam vásároltam és nem utáltam, de illett a nadrághoz, aztán belebújtam egy vérvörös színű pulóverbe, amit szintén utáltam és emellett még túlságosan melegített is, nyár vége felé jártunk, melegek voltak még a napalok, a vérvörös színű, vastag pulóverben már hajnalban is izzadni kezdtem, de akkor, reggel, szilárdan eltökéltem, hogy az elkövetkező két évben szenvedni fogok Kovács Júlia haláláért. Nagyon komolyan gondoltam ezt, ezért elballagtam Kucsuk cukrászdájához, bementem az udvarba, ahol Ali és Hasszán a süteményeket és a kifliket pakolták a triciklibe.

– Indulok a börtönbe – mondtam nekik mélabúsan. – Kivinnétek az autóbusz-állomásra?

Egymásra néztek, aztán szótlанul bólogattak. Hasszánnal beültünk a tricikli ládájába, Hasszán négy tálca pékkiflit rakott a térdére, én meg négy tálca diós és mákos cukrot tartottam az ölemben, Ali felpattant

az ülésre, begyújtotta a motort, és kiberregtünk az utcára. Elég nagy lármával érkezünk az autóbusz-állomásra, ott Hasszánék a kiflit és az édességet behordták a bódéjukba, én meg közben elég nagy feltűnést keltettem kockás nadrággal és a vérvörös pulóverrel. De aztán Hasszánék bezárták a kioszkot, két oldalról mellém álltak, akkor már nem voltam olyan feltűnő az öltözékemmel. Megjött az autóbusz, felszálltam, és elindultam a börtön felé. Hasszán és Ali szomorúan integetett utánam.

Az úton nem történt semmi különös, bámultam ki az ablakon, közben egyre jobban izzadtam a vastag pulóverben, szenvedtem is emiatt egy kicsit, de ez így volt rendjén. Terebélyes kanadai nyárfák zöldelltek az út két oldalán, vastag árnyékot vetettek az autóbuszra, örültem a nyárfáknak, mert nélkülük még jobban izzadtam volna, ezt tapasztalhattam is vagy két kilométeres távon, egy hosszú kanyarban, itt ugyanis évekket ezelőtt egy vezető politikusunk gépkocsijával lerepült az útról, nekiütközött egy nyárfának és szörnyethalt, ezek után ott kivágták a szép kanadai nyárfákat, nehogy más is szörnyethaljon esetleg, ami lehet, hogy bölcs dolog volt, viszont itt most zavartalanul sütött a nap, és már elég nagyon szenvedtem Kovács Júlia miatt. Talán ezért jutott eszembe, hogy miket is meséltem én szegény Kovács Júliának azon a végzetes utunkon, amelynek a végén kitörte a nyakát. Azt ígértem neki, hogy elviszem a nagy tágasságba, ki, a tanyavilágba, tanyasi gyerekeket fogok okítani hasznos

dolgokra, ő meg majd ékszereket csiszol, én közben verseket is írok, és a tanyasi gyerekek majd elszavalják a verseimet. Megpróbáltam megfogalmazni egy verset a kiirtott nyárfasorról. Így kezdődött volna:

*Foghíjas országúton
Elhervadnak az árnyak
Szárnyak
És szárnyak
Merevednek...*

Itt elcsüggedtem. Úgy éreztem, hogy túl sok a közhely ebben az öt sorban, és azt hiszem, igazam volt. Kovács Júlia ennél jobbat érdemelne, jól tudtam, de a kivágot kanadai nyárfák témájára csak ennyire tellett. Így hát egy ideig elfordultam az ablaktól, nem néztem a tájat, az utasok feje búbját szemlélgettem az ülések támlája felett, és arra gondoltam, hogy két évig rengeteg fejet fogok látni magam körül, bizonyára kopaszra nyírt fejeket, mert a filmekben láttam, hogy a fegyenceket leginkább kopaszra nyírják. Ismét kibámultam az ablakon, kis falvakon robogtunk keresztül, az egyik faluban rengeteg rácsos vaskerítést láttam, minden vaskerítés kékre volt festve, ekkor nagyon megsajnáltam magam, és ismét verset kezdtem fogalmazni, valahogy így:

*Kékre dagadt rácsok futnak
Kopaszra nyírt fejek felett
Felfelé kell nézni rájuk*

*Mert azt mondják
Gyönyörűek a kék rácsok...*

Abbahagytam. Ennél még én is jobb verset érdemelnék. Vagyis teljesen elanyátlanodtam, mire megérkeztünk M. városába.

Az autóbusz egy útkereszteződésnél állt meg, a város központjában, leszálltam, és továbbra is el voltam anyátlanodva, tétován forgolódtam, nem tudtam, hogy merre induljak. Volt ott a közelben egy újságosbódé, odamentem és bedugtam a fejem. Fiatal lány ült bent, kombinéban.

Ezen annyira meglepődtem, hogy nem tudtam megszólalni, csak bámultam a lányt.

– Nagyon meleg van itt bent – mondta mosolyogva a lány.

– Nekem is melegem van – mondtam. – Izzadok.

– Miért nem veti le azt a ronda pulóvert?

– Szeretek szenvedni – mondtam. – Merre van itt a börtön?

– Hány évet kapott? – kérdezte a lány.

– A sógoromat jöttem meglátogatni – mondtam.

– Mindenki a sógorát jön meglátogatni – mosolygott a lány. – Aztán itt maradnak néhány évig. Menjen jobbra, amerre a vasútállomást mutatja az útjelző tábla, az állomás előtt majd meglát egy hatalmas, szürke épületet, tulajdonképpen több hatalmas, szürke épületet. Az a börtön. Ha továbbmegy, talál egy szállodát is, ott meghálhat, ha tényleg a sógorát jött meglátogatni.

Valaki megveregette a vállamat, kihúztam a fejem a kioszkból, borostás arcú, fekete fiatalember állt mögöttem. Kezét nyújtotta és bemutatkozott:

– Radoman vagyok. Téged miért ítéltek el?

– Gyilkosságért – szaladt ki a számon, és kissé bambán én is bemutatkoztam.

– Ó, gyilkosságért! – mondta szinte elismerően Radoman. – Hány évet kaptál?

– Kettőt.

– Akkor az nem volt gyilkosság.

– Kitörtem egy lánynak a nyakát. Tulajdonképpen közlekedési baleset volt.

Radoman csalódott arcot vágott.

– Odabent jobb, ha nem magyarázkodsz sokat. A közlekedésieket általában pipogya embereknek tartják. Mindenkinék csak annyit mondjál, hogy gyilkosságért ítéltek el.

– Miért?

– A gyilkosoknak tekintélyük van odabent. Kémény legényeknek tartják őket. Ezért aztán minden csirketolvaj azzal dicsekszik, hogy gyilkosságért ül. Ezeket nem kell komolyan venni. Az igazi gyilkosok nem dicsekszenek.

Megborzongtam kicsit, és megkérdeztem Radomantól:

– Te honnan tudod ezt?

– Kétszer már bent voltam. Most megyek harmadszor. Velem tarthatsz, ha akarsz. Én ismerem az utat, elhiheted.

Vele tartottam hát. Befordultunk a jobb oldali utcába, és mentünk arra, amerre a vasútállomást mutatta az útjelző tábla.

– Miért voltál már kétszer börtönben? – kérdeztem Radomantól.

– Bankrablásért.

– És most?

– Természetesen bankrablásért. Négy évet kaptam. De megérte.

– Miért?

– Mert fejlődöm. Határozottan fejlődöm. Az első esetben jóformán még a pisztolyomat sem tudtam elővenni, máris lekapcsoltak. Másodszor a kezemben volt a pénz, akkor ért a hátam mögé az őr. Harmadszor eljutottam a kijáratig a pénzzel, de a portás elgáncsolt, hátracsavarta a kezem és megbilincselte. Mindez alig fél perc alatt. Értette a munkáját a fickó, biztosan rendőr volt valamikor. Ha kiszabadulok, felkeresem, és megkérem, hogy tanítson meg néhány jó fogásra. Azt akarom, hogy a negyedik bankrablásom már sikerüljön.

– Majd megint börtönbe kerülsz – mondtam kishitűen, mert még mindig izzadtam és el voltam anyátlanodva.

– Én árva gyerek vagyok – sóhajtotta Radoman.

– Egész életemben árva gyerek voltam. Kicsi koromban árván jöttem el Crna Gorából, és azóta egyre árvaabb vagyok.

Nem egészen értettem, hogy az árvaságnak mi köze van a sorozatos bankrabláshoz, de nem kérdez-

tem semmit, mert megérkeztünk a börtön elé. Egyenruhás őr állt a kapuban. Középkorú ember volt, rávigyorgott Radomanra és azt mondta:

– Már megint nem borotválkoztál meg.

Radoman megnézte az óráját, és hozzám fordult.

– Fél tíz van. Menjünk el a szállodába és igyunk meg valamit!

A szálloda a börtön mellett volt, nyilván itt szálltak meg a fegyencek látogatói, nekem is azt javasolta a kombinés lány, hogy itt vegyek ki szobát. Bementünk hát Radomannal, és leültünk az étteremben. Jóformán mi voltunk az egyetlen vendégek, a hétfő nem volt látogatási nap, pangott a szálloda. Egy sokfogú pincér jött az asztalunkhoz, amikor ránk mosolygott és megkérdezte, hogy mit rendelünk, akkor láttuk, hogy milyen sok foga van, szinte egymásra zsúfolódtak a szájában, de ezzel együtt rokonszenves volt.

– Jó kisüsti házi pálinka kellene most nekünk – mondta Radoman.

– Igazi kisüstit ma már sehol sem lehet kapni

– mondta a pincér. – Mindenütt cukrozzák a pálinkát.

– Talán mégsem mindenütt – mondta Radoman.

– Halálfejű a börtönben állítólag még cukormentes pálinkát főz. De csak a Villa lakóinak és az igazgatóság tagjainak ad belőle. A raboknak már ő is cukrozott pálinkát árul, majd kipróbálhatják maguk is, ha lesz rá pénzük.

– Ki az a Halálfejű? – kérdezte Radoman.

– Új fickó. Tavaly ősszel jött a börtönbe. Gyilkos. Gyorsan felfutott, ő a Villa gondnoka, a Villa pincéjében főzi a pálinkát.

– Okvetlenül beszélnem kell ezzel a Halálfejűvel – mondta Radoman.

– Nehéz lesz – mondta a pincér. – Kint lakik a Villában, és nagy hatalma van. Ő irányítja a börtönben az egész szeszforgalmat, testőrök kíséretetik, ha bemegy a börtönbe, és elhessegetik mellőle a tolakodókat.

– Hozzon két törkölypálinkát! – mondtam a pincérnek kissé idegesen, mert már majdnem tíz óra volt.

A pincér elment, és akkor megkérdeztem Radomant:

– Honnan tudta a pincér, hogy a börtönbe készülünk?

– Az öltözkédről. Ilyen ronda öltözékben csak börtönbe mehet az ember. Én is ezért szúrtalak ki a trafiknál.

A pincér megjött a pálinkával, letette az asztalra, és azt mondta:

– Ha mégis beszélnének a Halálfejűvel, mondják meg neki, hogy a cukormentes pálinkájából bármikor átveszek bármekkora mennyiséget. Jól megfizetném.

Kiürítettük a poharunkat, és mentünk, én meg Radoman. Pontban tíz órakor a börtön előtt álltunk. Az utcán posztoló őr kinyitotta a kaput, odabent két másik, egyenruhás őr vett át bennünket, az egyik bekísért egy közeli irodába. Civil ruhás tisztviselő ült az íróasztal mögött, megnézte a papírjainkat, egy könyv-

be bejegyezte az adatainkat, és miután kiforgattuk a zsebeinket, intett az őrnek.

– Vezesd őket a Karanténba!

Ismét az udvaron voltunk, kikövezett, nagy udvaron, hátunk mögött az igazgatóság épülete, baloldalt egy parkféleség, jobboldalt három hatalmas, ormóttlan, szürke falú épület, a távolban, szemben egy kisebb, de szintén elég ormóttlan, szürke épület.

– Mi az a Karantén? – kérdeztem Radomantól.

– Az a kis épület ott a falnál. Ott fogjuk kivárni, hogy végleg fegyencek legyünk. Néhány napig unatkozunk, aztán beszélget velünk a pszichiáter, és a jelentése alapján beosztanak bennünket, vagy a szabadosokhoz, az első nagy házba, vagy a melósokhoz, a második nagy házba, vagy a naplopókhoz, a harmadik nagy házba.

– Mi az hogy szabadosok, melósok és naplopók?

– A szabadosok kapják a könnyebb munkákat, mert ők a legmegbízhatóbbak. Örök jóformán alig vigyáznak rájuk, valamennyi fizetést is kapnak a munkájukért, néha még a városba is kimehetnek. Általában ők a munkavezetők. A melósok természetesen melóznak. A tehén- és a disznófarmokon meg a gyümölcsösben és a szőlősben. Majdnem önellátó ez a mi börtönünk, van néhány szép mezőgazdasági birtokunk. A naplopók főleg politikai elítéltek, ezek nem dolgoznak semmit, de hozzájuk csapják be azokat a köztörvényeseket is, akik nem hajlandók dolgozni. Ezek csak az udvarra és a parkba járnak

ki, szigorú felügyelet alatt, és nem kapnak semmilyen fizetést.

– Szenvedni jöttem ide – mondtam –, de azért nem akarok túlságosan szenvedni. Legjobb lenne a szabadosok közé kerülni.

– Majdnem mind besúgó – mondta Radoman. – A többi rab utálja őket. Próbálj a melósokhoz kerülni. Ott is kapsz egy kis fizetést, és nem utálnak a többiek. Ezért vigyázz, hogy hogyan beszélsz a pszichiáterrel! Légy udvarias, de ne legyél túlságosan szolgálatkész.

Végimentünk az udvaron, mögöttünk a börtönőr hangosan csattogtatta bakancsait. A Karantén előtt két egyenruhás őr állt, az egyik beirányított bennünket az épületbe. Most hosszú folyosón baktattunk végig, a folyosó mindkét oldalán súlyos faajtók voltak, az egyiket kinyitotta az őr, és mi bementünk Radomannal egy tágas cellába, ahol húsz ágy volt és velünk együtt tizenhét ember. Aztán becsukódott mögöttünk az ajtó. Odabent a tizenöt ember közül három álmosan megbámult bennünket, a többi aludt.

Egyszerre én is álmos lettem. Végigdőltem az egyik ágyon, és szinte nyomban elaludtam. És ettől kezdve főleg aludtam, éjjel is, nappal is. Időnként beszélgettem Radomannal, tőle tudtam meg, hogy tizenöt társunk közül hat gyilkosnak vallja magát, de Radoman szerint csak egyetlen igazi gyilkos van közöttünk, a többiek pedig már nem először kerültek börtönbe, és tudják, hogy mivel kell hencegni. Kétszer megborotváltak bennünket a Karanténban, egyszer

megfürödtünk, ilyenkor felébredtem valamennyire, aztán még álmosabb voltam, néha arra gondoltam, hogy talán altatót raknak az ételbe, mert a többiek is mindig álmosak voltak, de ez sem érdekelt túlságosan. Két dolog zavart csupán, az egyik, hogy sohasem álmodtam semmit, kábultan és süketen aludtam, a másik, hogy úgy éreztem, nem szenvedek eléggé Kovács Júlia halála miatt, de azért majdnem belenyugodtam volna, hogy végigszom a kétévi börtönbüntetést.

A hatodik vagy a hetedik napon azonban elvezettek a pszichiáterhez. Egy ór kíséretében álmosan visszagyalogoltam az igazgatósági épületbe, ott felmentünk az első emeletre, én pedig bementem a pszichiáter irodájába. A pszichiáter éppen olyan volt, mint amilyennek én a pszichiátereket elképzelem, meghatározatlan korú, szemüveges férfiú, aki mérhetetlen jóindulattal és megértéssel nézett rám a szemüvege mögül, és leültetett egy kényelmes székre. Megkért, hogy meséljek az életemről.

Mesélni kezdtem az életemről, arról, hogy sokan voltunk testvérek, én éjszakánként mindig az ágy szélére szorultam, ezért nagyon rossz alvó vagyok, és amikor idáig értem az elbeszélésben, hirtelen nagyon éber lettem, és ettől kezdve már ügyeltem arra, hogy mit beszélek. Istenfélő Dánielről is meséltem, meg a Lírikusokról, de csak annyit mondtam, hogy a Lírikusok remek szavalókórusává kovácsolódtak össze, azt nem mondtam el, hogy főállásban ital- és cigarettacsempészséssel foglalkoznak, és hogy időnként

nejlonegket is forgalmaznak. Aztán részletesen elmeséltem balesetünket Kovács Júliával, minek következtében szegény Kovács Júlia kitörte a nyakát. A pszichiáter kérdezgetett és jegyzetelt, a végén azt kérdezte, hogy viselkedésemmel hajlandó vagyok-e mindenben segítséget nyújtani a börtön igazgatóságának, tekintettel arra, hogy ők azt szeretnék, hogy lelki sérülések nélkül kerüljek ki innen, és tisztességesen fognak viselkedni velem szemben. Erre azt válaszoltam, hogy én is tisztességesen fogok viselkedni, tőlem telhetően igyekszem majd a lehető legjobban elvégezni mindazt a munkát, amit kironak rám, és nem fogok panaszkodni szenvedéseim miatt. Ezután a pszichiáter utolsó kérdése ez volt:

– Nem gondolod, hogy enyhébb büntetést kaptál, mint amit megérdemeltél volna?

– Nem gondolom – mondtam. – Pontosan annyit kaptam, amennyit megérdemeltem. A bíróság nagyon igazságos volt.

Ezzel befejeztük, a pszichiáter elbocsátott, és én, most már nagyon éberem, visszamentem a Karanténba, ahol nem az álmosító cellába, hanem egyenesen a fertőtlenítőbe irányítottak. Itt megfürödtem, befűjtak valamilyen porral, egy szabados rab pedig tisztára mosott, szürkés-kék rabruhát adott.

– A civil holmiból a bohócnadrágot és a bohóc-ingedet nem tarthatod meg.

– A nadrágot nem sajnálom – mondtam – de az inget igen kedvelem.

– Ezt a vörös pulóvert megtarthatod.
– Nagyszerű – mondtam. – Vörvörös pulcsiban akarok szenvedni.

– Miért ítélték el?

– Gyilkosságért.

A szabados rab mindjárt nagyobb tisztelettel adta át a vörös pulóvert, de azért megjegyezte:

– Szenvedsz te majd vörös pulóver nélkül is.

Kiültettek a folyosóra, egy hosszú padra, Rado-
man is ott ült már, és még hatan a mi álmos cellánkból,
közöttük az igazi gyilkos is, de egyáltalán nem látszott
gyilkosnak, lágy arcvonású, kissé zavart, szőke fiatal-
ember volt, aki állítólag a legjobb barátját szúrta le egy
kártyaparti után. Sokáig ültünk ott a padon, immár
rabruhában valamennyien, most senki sem volt álmos
közülünk, de nem volt kedvünk beszélgetni egymással,
idegesen vártuk, hogy a pszichiáter jelentése alapján
döntsenek a sorsunkról valakik, akiknek dönteniük
kell. Estefelé döntöttek, kettőt a padon ülőkből a sza-
badosok épületébe vezettek, kissé meglepődtem, hogy
az egyik éppen az igazi gyilkos volt, de aztán nem tö-
rődtem vele, minket, többieket a középső nagy épület-
be, a melósokhoz kísérték be. Itt először az lepett meg,
hogy nincsenek rácsos ajtók, ugyanolyan, súlyos faaj-
tók nyíltak a folyosóra, mint a Karanténban, aztán az is
meglepett, hogy nem a mozikban látottakhoz hasonló
cellába tereltek be, hanem egy nagy terembe, ahol több
mint száz ember volt és rengeteg emeletes vaságy. Ra-
doman kiválasztott nekünk egy emeletes ágyat, ő fel-

mászott a felső ágyra, én meg leültem az alsóra. Nagy volt a láрма ebben a nagy teremben, egyáltalán nem ilyennek képzeltem egy igazi börtönt, féltem, hogy rettentő horkolást csap majd éjjelenként ez a sok ember, és én majd egyáltalán nem tudok aludni, hiszen amúgy is rossz alvó vagyok. Radoman megnyugtatót, hogy biztosan el tudok majd aludni.

És tényleg meglepően gyorsan elaludtam lámpaoltás után, sőt amióta bejöttem, most először álmodtam is. Simokovics úrról álmodtam. Simokovics úr egy sziklát faragott, amit én egészen természetesnek tartottam, holott jól tudtam, hogy Simokovics úr festő tulajdonképpen, de azért egyáltalán nem csodálkoztam, hogy ért a kőfaragáshoz is, feltételeztem, hogy szobrot akar csinálni, bár Simokovics úr egy szóval sem mondta, hogy mi lesz végül is a sziklából, de én tudtam, hogy szép szobor lesz majd belőle, csupán az idegesített, hogy az alaktalan kőszikla sehogyan sem akar értelmesen formálódni, megítélésem szerint Simokovics úr túlságosan kényelmesen dolgozott, időnként nagyokat horkantott, mintha elaludt volna kőfaragás közben, bár továbbra is csapkodta a vésőt a kalapáccsal. Belenyugodtam, hogy ez a munka sokáig el fog tartani, és akkor felébresztettek bennünket.

Odakint sötét volt még, amikor átvezettek bennünket az udvaron reggelizni, megkerültük a parkot, a park mögött volt a menza, az is hatalmas, ormótlan épület, mi, melósok a szabadosokkal együtt befértünk az étterembe, több százan tolongtunk ott a pult mö-

gött, pléhtányért és kanalat kaptunk, a tányérba valami levesfélét lötytyintettek, kaptunk mellé egy darab kenyeret, akkor szétszéledtünk az asztalokhoz, gyorsan bekanalaztuk a levest, mert nagyon gyorsan felparancsoltak bennünket, visszavezényeltek az udvarra, ott fel kellett sorakoznunk. Akkor már virradt, és az új raboknak az örök egy papírról felolvasták, hogy hova mennek dolgozni. Engem a hármasszámú birtokra osztottak be, Radomant a kettes számú birtokra. Radoman tudta, hogy ez mit jelent, a fülembé súgta, hogy ő a gyümölcsösbe került, és roppant elégedett volt, én viszont a tehenészetbe megyek, ami szintén nem rossz hely. Teherautók jöttek, a teherautókat szabados rabok vezették, mellettük pedig egy-egy őr ült, ezek kikiabáltak az ablakon, hogy melyik teherautó melyik birtokra megy. Felszálltam a hármasszámú birtok teherautójára, összejöttünk ott vagy harmincan melósok a sátorponyva alatt, és a teherautó kigördült az udvarról, nem a főkapun, ahol mi valamikor egy héttel előbb bejöttünk, hanem egy hátsó kapun, a Karantén mögött. Kinéztem a ponyva résein, a naplopók akkor mentek reggelizni. Három-négy kilométert zötyöghettünk a rossz kövesúton, akkor megállt a teherautó. Leugráltunk, és felsorakoztunk egy szép állattenyésztő farm kapuja előtt. A kaputól nem messze egy fehérre meszelt, takaros tanyaépület állt, amint később megtudtam, ez volt az őrház. Beljebb, messze az őrháztól, három nagy istálló volt, az egyik a hasas teheneknek, a másik a növendék marháknak,

a harmadik az elválasztott borjaknak. Minden istálló előtt karámokat kerítettek el hosszú szálfákkal, tavasztól télig napközben itt kérődztek a tehenek és borjak, és szénát ettek a farácsos jászlaktól. A borjak istállója mellett még egy épület állt, ez volt a Daráló, ahol a kukoricát, árpát és egyéb gabonafélét őrölték az állatok napi igényeinek megfelelően. Persze ezt is csak később tudtam meg, azon az első reggelen kissé bambán álltam a sorban, és vártam, hogy mi lesz velem. A börtönőr kiszállt a gépkocsivezető mellől, a tanyáról kijött egy másik börtönőr, ezek ketten beszélgettek valamit, akkor a tanyasi börtönőr megszámolt bennünket, és megkérdezte, hogy van-e közöttünk új ember. Jelentkeztem. Azt mondta, hogy a Daráló előtt jelentkezsek egy Mitar nevű szabadosnál, és a továbbiakban annak a szavára hallgassak. Aztán bebocsátott bennünket a kapun. A többiek tudták, hogy merre kell menni, én mentem utánuk. Ők csakhamar szétszéledtek az istállókban és a Darálóban, előttem pedig egy kedélyes ember vigyorgott, aki kissé részeg volt. Ő volt Mitar. Tényleg részeg volt már most, kora reggel, talán ezért is kedélyeskedett velem. Mutatóujjával mellbe bökött, és azt mondta:

- Tetszik ez a vérvörös pulóvered.
- Nekem nem tetszik – mondtam.
- Akkor semmi akadálya, hogy nekem adjad.
- Nem adom.
- Miért nem? – csodálkozott. – Hiszen neked nem tetszik.

– Szenvedni akarok benne – mondtam.

– Sokféle helyre beoszthatlak – mondta. – A tehenekhez, a borjakhoz, az üszókhöz, még istállósnak is beoszthatlak, akkor nem kellene visszamenned a börtönbe, itt alhatnál valamelyik istállóban, de beoszthatlak zsákolónak is a Darálóba.

– Szenvedni akarok – mondtam konokul.

– Zsákoltál már? – kérdezte Mitar.

– Nem.

– Itt az ideje, hogy elkezdőd – mondta, és már egyáltalán nem volt kedélyes. – Maradj itt a Daráló előtt, mindjárt jön az első traktor, szép pótkocsin hozza a kukoricazsákokat, a pótkocsit itthagya neked, mindössze annyi dolgod lesz, hogy leszeded a zsákokat és beviszed a Darálóba. Aztán gyönyörködsz a tájban, és várod a következő pótkocsit.

Azzal otthagytam a Daráló előtt, én meg gyönyörködtem a tájban. Szép volt a táj. Az istállók mögött kukoricatáblák és szőlőskertek zöldelltek, azok mögött pedig vidám gyümölcsösök. Radoman valahol arra tevékenykedett, de akkor még nem tudtam, hogy neki mennyivel jobb dolga van, mint nekem. Csakhamar megtudtam, mert megérkezett az első traktor. Megállt a Daráló előtt, lekapcsolta a zsákokkal megpakott pótkocsit, és elpöfögött. Én pedig vállamra vettem az első zsákot. Azt hittem, hogy menten eltörik a gerincem. De azért hősieken bevittem a zsákot a Darálóba, és letettem a fal mellé. A Darálóban csendesen zümmögtek a fogaskerekek, néhány rabruhás ember

téblábolt a korpászsákok között, Mitar az egyik sarokból mosolygott rám, de nem kedélyesen. A második zsák alatt úgy éreztem, hogy máris eltört a gerincem. De azért azt a zsákot is bevittem. És behordtam a többi zsákot is, akkor a Daráló előtt leroggyantam a fal mellé, de nem tudtam gyönyörködni a tájban, mert vörös karikák ugráltak a szemem előtt.

Aztán megjött a másik traktor is, lekapcsolta a megrakott pótkocsit, az üreset pedig elvontatta. Zsákoltam ismét, a Darálóban egyre hangosabb lett a zümmögés, a rabruhás emberek kevergették az örleményt, más rabruhás emberek pedig mindezt elhordták az istállók irányába, a tehenek és a borjak pedig a karámokban ácsorogtak, és mintha szomorúan néztek volna rám, de ezt inkább csak képzeltem, mert a cipekedéstől alig láttam valamit. Hát tényleg szenvedtem Kovács Júlia miatt.

Dél körül ebédet hoztak egy nagy kondérban, szabados rabok sűrű babfőzeléket osztogattak a pléh-tányérokba, alig tudtam lenyelni néhány falatot, pedig éreztem, hogy nagy szükségem lenne a tápláló babfőzelékre.

Zsákoltam egészen estig, akkor teherautón visszavittek bennünket a börtönbe. Vacsorázni mentünk, ugyanúgy tolongtunk, mint reggel, és nagyjából ugyanazt a lötytyöt kaptuk vacsorára, mint reggelire. Később a hálóteremben Radoman vidáman mesélte, hogy egész nap kényelmesen nyesegetett a gyümölcsösben, aztán kacsozott a szőlőskertekben, annyi szőlőt ehetett,

amennyi belefért, meséje végén észrevette, hogy lenyúzódtott a bőr a jobb vállamról, akkor elszomorodott, és megígérte, hogy majd szerez valami gyógyító kenőcsöt, amivel esténként majd bekeni a vállamat, és javasolta, hogy időnként a bal vállamon is hordjam a zsákokat.

Azon az éjszakán hason fekve aludtam, és megint Simokovics úrról álmodtam, továbbra is a sziklát faragta, a szikla továbbra sem akart kifermálódni, Simokovics úr most már időnként nemcsak horkantott, hanem szabályosan horkolt, de ez nem zavart volna engem, csakhogy a hátam mögött Hegedűs Marcella néni tüzet gyújtott, őt ugyan nem láttam, de tudtam, hogy ő gyújtotta a tüzet, és nem volt benne semmi rossz szándék, de a tűz egyre jobban égette a hátamat, főleg a jobb vállamat, a sziklatömb pedig egyáltalán nem akart értelmes szoborrá formálódni.

Több mint két hétig zsákoltam, és minden éjjel Simokovics úrról és Hegedűs Marcella néniről álmodtam. Radoman esténként valamilyen halványsárga kenőccsel kenegette a vállamat, mind a kettőt, mert a zsákokat felváltva cipeltem a jobb és a bal vállamon. A kenőcs valamennyire lehűtötte kisebesedett vállamat, de azért néha már úgy éreztem, hogy a kelleténél jobban szenvedek Kovács Júlia miatt.

Egy délelőtt Radoman átszökött hozzám a gyümölcsösből, szőlőt és körtét hozott, amiből jóízűen ettem, tulajdonképpen ekkor ettem először jóízűen a börtönben, aminek talán örültem is volna, de ekkor, a szőlő szemeztetése közben vettem észre elő-

ször, hogy vastagodik a bőr a tenyeremen. Bundás jutott eszembe, a tökkopasz börtönőr, aki hónapokkal ezelőtt megjósolta ezt, és aki nem helyeselte, hogy az a szerencsétlen bérkocsis megfélekezett magáról és megerőszakolta hátulról a sokszoknyás kofaasszonyt. Abba is hagytam a szőlőevést.

– Ma eljön hozzánk a Halálfejű – mondta Radoman.

– Mit akar? – kérdeztem kedvetlenül és érdektelenül.

– Nyersanyagot gyűjt a pálinkájához – mondta Radoman. – Megpróbálok beszélni vele. Megpróbálok jóféle kisüsti pálinkát szerezni tőle. Neked van pénzed?

– Van.

– Beszélj vele te is! A lenyúzott bőrt a pálinka gyógyítja a legbiztosabban.

– Ide is eljön?

– Eljön hozzátok is. Mitar az ő embere. A tehenészeknek Mitar méri a pálinkát, természetesen a cukrozottat.

– Ő maga is sokat elfogyaszt belőle – mondtam.

– Próbálj cukormentes pálinkát szerezni a Halálfejűtől! – mondta Radoman, aztán a tehenistállók között visszaiszkolt a békés szőlőskertekbe.

Megkerestem Mitart a Darálóban, és azt mondtam neki:

– Hamarosan itt lesz a Halálfejű.

– Tudom – mondta Mitar. – De neked mi közöd ehhez?

– Ismerem a Halálfejűt. Beszélgetni fogok vele.

Mitar kissé elhalványodott, fürkészve vizsgálgattott, aztán mintha rájött volna, hogy blöffölök.

– Miért ítélték el? – kérdezte.

– Gyilkosságért.

Ismét elhalványodott, de még mindig nem hitt nekem.

– Nem tudnál te gyilkolni. Túlságosan pipogya vagy hozzá. Zsákolni sem tudsz. A Halálfejűnek nincsenek ilyen ismerősei. Különben is, érkezik a traktor, menjél dolgozni!

Délután megjelent a Halálfejű, és én lepődtem meg legjobban, hogy tényleg ismerem. A Halálfejű Józsi volt, a falusi pincér. Az a Józsi, akit a Bogyó nevű vagány folyton vállon veregetett, és aki ezért leszúrta Bogyót egy hideg őszi éjszakán. Igen, Józsi volt a Halálfejű, a szőlőskertek felől jött, két tagbaszakadt fegyenc kíséretében, és egyáltalán nem látszott olyan szánalmasnak, mint akkor régen, halottak napján, egy tetves kis falu tetves kis kocsmájában. Akkor pincér volt, fekete ruhában, aki szánalmasan és betegesen szolgálta ki a ricsajozó vendégeket. Igaz, hogy később egyet megkéselt a vendégek közül, de még azután is elég szánalmas volt szegény ott, a falusi rendőrségen. Most viszont méltóságteljesen jött felém a rabruhájában, most is hihetetlenül sovány volt, mint régen, civilben, de most nem hajbókoló pincér volt, úgy nézett ki, mint egy rideg ítélet-végrehajtó, akit talán még mindig halálos kór emészt, de éppen

ezért nagyon kegyetlen és nagyon közömbös embertársaihoz.

És az ő emlékezetében is megmozdult valami, megismert engem. Odajött hozzám, és magyarul mondta:

– Én téged ismerlek valahonnan.

– Egy nyomorult falusi kocsmából – mondtam.

– De akkor még nem tegeztük egymást.

– Itt mindenki tegeződik – mondta Józsi. – Tudom már, hogy ki vagy. Te vagy az, aki egy éjszaka megverte Bogyót.

– A barátom verte meg Bogyót – mondtam. – Istenfélő Dánielnek hívják azt a barátomat. Persze én is megpróbáltam segíteni neki.

– Miért vagy itt?

– Megöltem egy falubeli lányt. Triciklivel az árokba fordítottam és kitörte a nyakát.

– Hallottam róla – mondta Józsi. – Mit csinálsz itt?

– Zsákokat hordok. Lenyúzódtott a bőr a vállamról.

– Én pálinkát főzök és árulok. Elég sok pénzt keresek vele.

– És a Villában laksz. Mi az a Villa?

– Gyönyörű, kétemeletes villa a szántóföldek közepén. Előkelő rabok laknak ott, egykori neves politikusok, volt vezérigazgatók, államügyészek meg ilyenek. Engem pincérnek vittek ki oda, nagyon udvariasan szolgáltam ki őket, megtettek gondnoknak, és megengedték, hogy pálinkát is főzzek a pincében. Az ellátás azóta zavartalan. Öt szabados rab sürgőldök a Villában, két őr vigyáz a házra, de azok nem

avatkoznak a dolgainkba. Gyakori a vendégjárás. A börtön igazgatóságából is gyakran eljönnek oda es-ténként vendégségbe.

– Sok pálinkát főzöl?

– Amennyit akarok.

– A szállodában van egy sokfogú pincér. Akár-mennyit átvenne tőled. Persze cukormentes, rendes pálinkát.

– Honnan tudod?

– Beszéltem vele.

– Hallottam az illetőről. Ő is ült már börtönben, fajtalankodás miatt. Majd elküldök hozzá valakit. Ne-ked hogy ízlik a zsákolás?

– Nem tudok beletanulni. Szenvedni akarok ugyan a lány halála miatt, de mostanában túl sokat szenvedek.

– Mit szeretnél csinálni?

– Azt mondják, hogy jó dolog istállósnek lenni. Józsi odaszólt az egyik testőrének.

– Hívd ide Mitart!

Mitar fél perc alatt ott termett, és halotthalvány volt az arca.

– Ezt a fiút holnaptól oszd be istállósnek! – mond-ta neki unottan Józsi.

– Hova? – kérdezte.

Józsi rám nézett, én meg hirtelenében azt mondtam:

– A borjakhoz.

– Rendben van – mondta Mitar, és gyorsan elkot-ródott.

– Hamarosan rendbe jön a vállad – mondta Józsi, és végre elmosolyodott sovány, halálfejes arcával.

– A tenyeremen vastagodni kezdett a bőr – mondtam.

– Az én tenyeremen is vastagodik néha a bőr – mondta Józsi. – Menjünk a borjakhoz!

Odamentünk a borjak karámjához, Józsi benyújtotta a kezét a szálfák között. Percekig tartotta így a kezét, és nem tudtam, hogy ez mire jó. A borjak bután bámultak ránk, ők sem tudták, hogy mit akar Józsi, a Halálfejű. Aztán megmozdult az egyik borjú, lassan odajött hozzánk, és elkezdte nyalni Józsi tenyerét. Aztán odajött egy másik borjú is.

– Nyújtsd be a kezedet! – mondta Józsi.

Benyújtottam a jobb kezemet, a borjú meg elkezdte nyalni a tenyeremet. Érdes nyelve volt a borjúnak, úgy éreztem, mintha ráspollyal reszelnék a bőrömet, sohasem gondoltam volna, hogy a borjaknak ilyen érdes nyelvük van. Szegény lenyúzott, sebes vállamban enyhült a fájdalom. A tenyeremen pedig megpuhult lassan a bőr. Később benyújtottam a karámba a bal kezemet is.

VI.

A borjak jóraavaló, jámbor és kissé balga állatok, napközben békésen ténferegtek a karámban, ettek, ha enni kaptak, ittak, ha inni kaptak, este a rabok betereték őket az istállóba, ott is enni és inni kaptak, aztán a rabok teherautón visszamentek a börtönbe, én meg ott maradtam a hatalmas istállóban a sok borjúval, az volt a dolgom, hogy ügyeljek rájuk, ne történjen semmi baj éjszakánként, sohasem történt semmi baj, így aztán meg-megsimogattam a borjak fejét, azok meg békésen kérődztek, és ha úgy éreztem, hogy vastagodni kezd a tenyeremen a bőr, kinyújtottam a kezemet, és a borjak érdes nyelvükkel puhára nyalták a tenyeremet. Két viharlámpa volt az istállóban, ezeket meggyújtottam, az egyiket az ajtó fölé akasztottam, ez egész éjszaka égett, mert ez volt a szabály, a másikat az istálló végében egy falba vert szögére akasztottam, a fekhelyem fölé. Olvasmányaimból ugyan tudtam, hogy a béresek a jászolban szoktak aludni, de én inkább a földre vackoltam meg magamnak, az istálló végébe, szénakötegeket hordtam oda, vastagon szétterítettem a puha szénát, pokróccal letakartam, egy másik pokrócot összehajtogattam, ez volt a párnám, a harmadikkal pedig takaróztam. Volt ott még két pokróc, ezekkel is takarózhattam hidegebb éjszakákon. De kezdetben még nem voltak hidegek az éjszakák, egy pokróccal takaróztam, korán elfűjtam a

fejem fölött lógó viharlámpát, nagyokat aludtam, és ezúttal is Simokovics úrról álmodtam, rendületlenül faragta a kősziklát, most már azonban mintha megemberelte volna magát, nem aludt el munka közben, és a szikla is formálódni kezdett. Először egy gyönyörű női fej formálódott ki, a gyönyörű női fej vidáman kacagott, Simokovics úr pedig apró aranyfogakat rakott a szájába. Hegedűs Marcella néni is ott volt még a hátam mögött, de egyre távolabb húzódott tőlem, a tüzet már egyre távolabb gyújtotta meg, már nem égette, csak melegítette a hátamat, néhány éjszaka után pedig Hegedűs Marcella néni eltűnt a hátam mögül, lenyúzott vállaim meggyógyultak.

Reggelenként kiengedtem a borjakat a karámba, az istálló előtti vízcsapnál megmosdottam, aztán elballagtam a takaros tanyaépülethez, az őrházhoz, az örök reggelijével együtt kihozták az istállósok reggelijét is, az öröknek megterítettek benn, a házban, nekünk kiosztották az ételt az épület előtt, és ehettünk, ahol akartunk. Közben a borjakhoz beosztott rabok aljastak és rendet csináltak az istállóban, szénát raktak a jászlakba és örleményt hordtak a Darálóból. Néha arra gondoltam, hogy talán illene segítenem nekik, de azután mégsem segítettem, részint azért, mert ez nem tartozott a munkámhoz, részint meg azért, mert nem akartam barátkozni ezekkel a fickókkal, többnyire szabadosok voltak, és Radoman még annak idején figyelmeztetett, hogy sok közöttük a besúgó, bár rólam igazán nem tudom, hogy mit súghat-

tak volna be. Mindegy, nem barátkoztam velük, ők sem törődtek velem, nem volt nehéz a munkájuk, azt is gyorsan elvégezték, aztán szétszéledtek a gyümölcsösökben, szőlőt, körtét, almát és őszibarackot ettek, az örök nem szóltak rájuk. Ebédre valamennyien öszszegyűltünk a Darálónál, de akkor sem beszélgettem sokat a szabadosokkal, ők délután ismét megetették a borjakat, este visszamentek a börtönbe, én pedig az őrház előtt megkaptam a vacsorámat, megettem, visszamentem a borjaim közé, hallgattam békés szuszogásukat, és örültem, hogy itt lehetek az istállóban, nem kell a rabokkal tolonganom a börtönben, nem horkol senki körülöttem, majdnem úgy élek, mint a szabad emberek, a borjak jóra való, szelíd állatok, nem bántanak senkit, körülöttem nagy tágasság van, a kapunál ugyan őr állt, de az alig látszott a sötétben, és én arra gondoltam, hogy jó volna verseket írni, de nem volt se papírom, se tollam, meg nem is jutottak eszembe épkézláb verssorok.

Egyik nap mellém somfordált Mítar, a szabados főnök, most is bűzlött a pálinkától, valahonnan az ingéből elővett egy pálinkásüveget, és a kezembe nyomta.

– A Halálfejú küldi – mondta bizalmasan, de azért tisztességtudóan. – Rejtsd el gyorsan, és fogyaszd egészséggel!

A vörös pulóverem alá dugtam az üveget, beszéltem vele az istállóba, és elrejtettem a pokrócok alá. Este lefeküdtem a viharlámpa alá, magamhoz vettem a pálinkásüveget, és csöndesen iszogattam. Elszoktam

az italtól, talán egyharmadát ürítettem ki az üvegnek, amikor fejbe csapott, és nyomban elaludtam. Akkor este nem álmodtam Simokovics úrról, semmiről sem álmodtam. Még két éjszaka kiütöttem így magamat, és akkor sem álmodtam semmiről.

De ahogy elfogyott a pálinka, és Hegedűs Marcella néni is régóta felhagyott már a hátam mögött a tüze-léssel, hirtelen rám tört ismét a régi, egészséges álmat-lanság. Nem tudtam már elaludni esténként a szelíd borjak mellett, forgolódtam a fekhelyemen, zörgött alattam a sok széna, úgyhogy már inkább kimentem az istálló elé, tébláboltam a karámban, mint a borjak napközben, és a csillagos eget bámultam. Kezdett hiá-nyozni Simokovics úr, aki szabad ember koromban minden éjjel betért hozzám a portásfülkébe egy kis beszélgetésre, és hiányoztak a Lírikusok is, akik a kül-földi szajrét rámolták ki éjszakánként a teherautókból. Vagyis egyre inkább unatkoztam, és azon méltatlan-kodtam, hogy miért csak a vizet vezették be az istálló-ba, miért nem az áramot is, mert akkor kivilágítanám éjszakánként az istállót, és egy faággal esetleg verse-ket írhatnék a falakra. Aztán időnként eszembe ju-tott, hogy megfogadtam, szenvedni fogok Kovács Jú-lia haláláért, ilyenkor megnyugodtam és unatkoztam tovább, később el is aludtam, ismét Simokovics úrról álmodtam, aki már az aranyfogú lány vállát faragta ki.

Közben kiderült, hogy a növendék marhákra ügyelő istállós is magyar. Morózus öregember volt, azt hiszem, jócskán elmúlt hatvanéves, Gereben Mihály-

nak hívták. Ezt az öröktől hallottam, mert ő nemigen beszélt senkivel, sokáig hozzám sem szólt egy szót sem. Aztán egyszer, vacsoraasztásnál, mégis megszólított:

– Te gyilkos vagy? – kérdezte.

– Tulajdonképpen igen – mondtam.

– Nagy tekintélyed van itt a telepen – mondta.

– Azt mesélik, hogy jó barátja vagy a Halálfejűnek.

– Egyszer odakint megvédtem a Halálfejűt bizonyos kellemetlenkedő egyének zaklatásától – hencegtem az öregnek.

– Ezért kaptad a legjobb istállót – mondta.

– Az enyém a legjobb istálló?!

– Persze – bólogatott. – A borjak nyugodtak és szelídek, de amikor megnőnek és hozzám kerülnek, már nem tudnak mit kezdeni az erejükkel, és igen gyakran tusakodnak egymással. Még éjszaka is tusakodnak néha, ilyenkor köztük kell csapnom. De a legnehezebb a hasas teheneknél és a szopós borjaknál. Ott állandóan ébernek kell lenni, ellenek a tehenek, a kisborjúk meg gyöngék az első napokban, mindenféle baleset történhet velük.

– Maga miért került ide? – kérdeztem.

– Itt mindenki tegeződik – nézett rám szigorúan.

– Hát jó. Te miért kerültél ide?

– Nemi erőszak miatt.

– Nemi erőszak miatt? Ilyen öregem?

– Ilyen öregem – mondta Gereben Mihály dühösen. – Ilyen öregem is szenvedélyes ember vagyok. Megerőszakoltam egy fiatalasszonyt. Hátulról.

– Nem vagy te civilben véletlenül bérkocsis? – kérdeztem.

– Miért lennék bérkocsis?

– Egy nap a piactéren láttam egy bérkocsist, hasonló módszerrel erőszakolt meg egy sokszoknyás kofaasszonyt.

– Nem vagyok bérkocsis – mondta Gereben Mihály. – Malomipari dolgozó voltam, de értek a vízvezeték-szereléshez is. A malomból kiléptem, mert egy tudatlan ficsúrt hoztak oda munkavezetőnek. Ismertem még inas korából, akkor sem ért semmit, később sem tanult meg semmit, de odahozták a nyakunkra, és ő olyan szorosra állította a hengereket, hogy füstölni kezdett a liszt, búzlótt az egész malom. Akkor elmentem onnan. Az a baja ennek az országnak, hogy tudatlanok a vezetők. Ezért mentem én el a malomból nyugdíjba, és aztán már csak vízvezeték-szereléssel foglalkoztam, és ekkor történt velem a baj.

– A nemi erőszak?

– Nem volt az egyáltalán erőszak. Egy fiatalasszony konyhájában javítottam a vízcsapot, az asszony az ebédet főzte, a tűzhely fölé hajolt, és riszálta a fenekét. Mivel szenvedélyes ember vagyok, megsimogattam a szoknyáját, nem szólt semmit, erre ismét megsimogattam, még jobban riszálta a fenekét, akkor felhajtottam a szoknyáját, ő meg előrehajolt. Éppen a legnagyobb munkában voltunk, amikor egyszer csak azt látom, hogy két tagbaszakadt fiatalember áll a konyhaajtóban. A férj jött haza az egyik barátjával.

Alaposan helybenhagytak, az asszony meg sikoltott, azt sikoltotta, hogy megerőszakoltam. Hívták a rendőrséget, az asszony a rendőröknek is azt sikoltotta, hogy megerőszakoltam, a bíróságon pedig vén szatírnak nevezett. Az a baja ennek az országnak, hogy tudatlanok a vezetői, és hogy az asszonyok egyre erkölcstelenebbek lesznek és hazudnak. Ezért kell nekem most barmok között élnem öreg napjaimra.

– Én elégedett vagyok a borjaimmal – mondtam.

– Én nem vagyok mindig elégedett a növendék marhákkal – mondta Gereben Mihály, és elindult az istállója felé. Annyit szólt még vissza: – Azt a szegény bérkocsist is sajnálom. Lehet, hogy ő is itt van valahol, a börtönben.

Az volt az érzésem, hogy most egy évre előre ki beszélte magát.

Néhány nap múlva vacsora után meglátogatott a másik istállós is, az, aki a hasas tehének felügyeletével volt megbízva. Szabados rab volt, mindennap találkoztam vele az étkezéseknél, mindenkivel barátságosan beszélt, és nem látszott besúgónak. Fiatalember volt még, de a szívélyes beszélgetések közben néha öregesen ráncolta a homlokát, mint akinek valami titkos baja van és ezen gyakran eltöpreng. Elöttem is töprengő arccal állt meg, és azt mondta:

– Bora Vasić vagyok.

– Tudom – mondtam.

– Téged hogy hívnak? – kérdezte.

Megmondtam neki.

– Furcsa név – mondta. – Meg vagy elégedve vele?
– Szerintem elfogadható név – mondtam.
– Én nem vagyok megelégedve a nevemmel
– mondta.

– Mi bajod van vele?
– A vezetéknévemmel nem vagyok megelégedve. Túlsgagosan rövid. Nem szeretem a rövid vezetékeveket.

– Válassz magadnak egy hosszabbat, és változtass nevet! – tanácsoltam.

– Ezt akarom csinálni – mondta –, de nem találom megfelelő, hosszú vezetékevet. Nincs valami jó ötleted?

Elgondolkoztam egy kicsit, aztán kivágtam:

– Hédervár.

Hosszasan hallgatott, még a sötétben is láttam, hogy ráncolja a homlokát.

– Mi az, hogy Hédervár? – kérdezte.

– Magyar név. Magyar nemesi név.

– Nem fogok magyar nemesi nevet felvenni
– mondta.

– Hát jó – hagytam rá. – Akkor legyen Dimitrijević.

– Erre már én is gondoltam, de ez nem elég hosszú.

– Arandelović?

– Nem. Hosszabb nem jut eszedbe?

Kissé már kezdett idegesíteni a fiú, de azért megpróbálkoztam még egyszer:

– Karamehmedović.

Ezen már komolyan eltöprengett. Mozgott a szája, ízlelgette a hosszú vezetéknevet, de a végén ez sem tetszett neki.

– Ez meg mintha törökös lenne – mondta.

– Tényleg törökös egy kicsit – hagytam rá –, de a vége szlávósítva van.

– Szó sem lehet róla, hogy törökös vezetéknevem legyen! – jelentette ki határozottan.

– Maradjunk akkor a Hédervárynál – sóhajtottam. – Szép név, patinás név, mi bajod van vele?

– Egyáltalán nem szép név – mondta, és mint ha megsértődött volna. – Vissza kell mennem az istállóba, vigyáznom kell a hasas tehenekre, sok baj van velük.

Elment, és ezentúl napközben velem nem beszélgetett szívélyesen, és esténként sem jött el többé megkérdezni, hogy eszembe jutott-e egy-két jó hosszú vezetéknév. Mellesleg nem jutott eszembe semmilyen valamirevaló hosszú vezetéknév, nem is gondolkoztam róla sokat, pedig egyre hosszabbak lettek az éjszakák, és én továbbra sem tudtam aludni, járkáltam az istálló előtt, a karámban, az eget sem volt már érdemes nézni, mert egyre borúsabb lett, megjött az ősz, és én szép verseket szerettem volna írni, de a szép verssorokkal is úgy voltam, mint a hosszú vezetéknevekkel, nem jutott eszembe semmi érdemleges, talán azért nem, mert tudtam, hogy a bejárati kapunál egyenruhás őr sétál, akit mintha láttam is volna, vagy inkább csak odaképzeltam a sötét éjszakákba,

mert elég messze volt tőlem az őrház meg a bejárat-
ti kapu is. Egyre kevesebbet aludtam éjjel, és ez azzal
járt, hogy Simokovics úr ismét lelassult a szoborfa-
ragásban, az aranyfogú lány kebleit kifaragta ugyan,
szépen domborodtak egy népies hímzésű mellényke
alatt, de itt mintha elbizonytalanodott volna Simoko-
vics úr, a keblek alatt már csak pattogott a szikla, de
nem akart kialakulni semmi.

Így hát rákaptam a nappali alvásra. Leginkább
délelőtt aludtam, amikor a szabados rabok már nem
tébláboltak az istállóban. Egy ilyen, csendes délelőt-
tön Radoman rohant be az istállóba. Felrázott, és kö-
zölte, hogy a szőlőskertben most szüretelnek, és ő
szőlőt hozott nekem. Elégedettnek látszott, szépen le-
barnult a bőre odakint a földeken.

– Hallottam, hogy jól vagy – mondta mosolyogva.
– Nem cipeled már a zsákokat, úgy élsz, mint egy ta-
nyasi gazda, és élvezed magad körül a nagy tágasságot.

– A kapunál éjjel-nappal őr áll – mondtam álmo-
san, és a szőlőt szemeztettem.

– Ne törődj az örökkel! – mondta Radoman.
– Egyed a szőlőt, mert sok benne a vitamin, és aztán
aludj nagyokat! Igaz, hogy a Halálfejű jó barátod?

– Igaz.

– Szerezhetnél tőle jófajta cukormentes pálinkát.
A raboknak főzött vacak pálinkából iszom néha, de
attól fáj a fejem.

– Majd szólok a Halálfejűnek, ha megint eljön ide
– mondtam.

– Gondolj rám is! – mondta Radoman. – A Halálfejú most egyébként állandóan kint van nálunk a szőlőskertben, hordatja a szőlőt meg a seprőt is a Villába, bizonyára rengeteg pálinkát főznek most ott, a legtöbbjét megcukrozzák, de biztosan lesz ott jó pálinka is.

– Majd szerzek, és gondolok rád – mondtam. – Kapsz te is a pálinkából. Hogy vagy egyébként?

– Nagyon jól – mondta Radoman. – Összejöttem egy öreg, dörzsölt bankrablóval. Két bankot és három postát kirabolt már. Elmagyarázott néhány hasznos trükköt. Legközelebb nekem is sikerülni fog a bankrablás. Nem tartanál velem? Ketten könnyebben kirabolhatnánk egy bankot.

– Nem – mondtam. – Verseket szeretnék írni, de az sem megy.

– Nem érdemes verseket írni – mondta Radoman. – Komoly emberek úgysem olvasnak verseket.

– Tudom – mondtam. – De én nem tudnék egy bankot kirabolni.

– Húzódj meg csöndesen itt a borjak között! – mondta szánakozva Radoman. – Gyorsan elmúlik ez a két év. Aztán, ha semmi más nem megy, hát írdál verseket! De azért beszélj a Halálfejűvel!

Radoman ezután elment, én meg arra gondoltam, hogy tényleg jó volna beszélni Halálfejú Józsival, biztosan juttatna nekem rendes pálinkát. De Halálfejú Józsi nem jött az istállók tájékára, a szőlőskertben volt elfoglalva ez idő tájt, maradt Mitar, aki az ingéből bármikor elővette a pálinkásüveget.

Igaz, hogy ő nyilván a vacak, cukrozott pálinkát árulta, de már erre is rászomjaztam. Elhatároztam, hogy szóba állok Mitarral.

Éppen jókor érkezett apám látogatóba. Egy vasárnap reggel jött el a börtönbe, és másfél órát várakozott, amíg engem is bevittek az örök, akik az éjszakai váltás után mentek haza. A beszélőn apám nem sokat szólt, szomorúan nézte a vérvörös pulcsimat, amely már eléggé megkopott, és nem is volt olyan vérvörös, mint régen, apámat ez is elszomorította, elmondta, hogy otthon nagyjából mindenki jól van, adott valamennyi pénzt, nem túl sokat, de elegendőt néhány üveg pálinkára, aztán elbúcsúzott tőlem. Kimentem a börtönudvarra, sokáig ácsorogtam ott, vártam, hogy az örök visszavigyenek a tanyára, búbánatos, rosszkedvű rabok járkáltak körülöttem, és én alig vártam, hogy visszamenjek a borjaim közé.

Másnap bementem a Darálóba, szóltam Mitarnak, hogy van pénzem, vennék tőle egy üveg pálinkát. Udvariasan bólintott, öt perc múlva már hozta is a pálinkát. Ezúttal óvatosabban bántam az itallal. Esténként csak módjával kortyolgattam, éppen csak annyit ittam, hogy elálmosodjak tőle, de nem akartam fejbe csapni magam, nem akartam álomtalanul végigájulni az éjszakákat. És álmodtam is minden éjszaka, a pálinka Simokovics urat megmozgatta, ismét szorgalmasabban kezdett dolgozni, már a derekát faragta az aranyfogú lánynak.

Közben beköszöntött az igazi ősz. A szőlőskertben befejeződött a szüret, és hideg köd ereszkedett a földekre.

Mi, rabok, téli ruhát kaptunk, az őrök is egyre melegebben öltözködtek, a borjaknak pedig felborzolódt a szőrük, amikor reggelenként kitereltem őket az istállóból.

A második látogatóm Kucsuk volt, az egyik unokaöccsével jött, akit alighanem Juszufnak hívtak. Ők is vasárnap délelőtt érkeztek, ők is sokáig várakoztak rám, Kucsuk roppant dühös volt, azt hittem, a hosszú várakozás miatt. De nem azért volt dühös. Amint megérkeztem a beszélőre, rám förmedt:

– Fecsegtél valakinek a pincéről?

– Miféle pincéről?

– Tudod te jól, hogy miféle pincéről!

Ekkor eszembe jutott a pult alatti rejtékhely, és élénken tiltakoztam:

– Nem fecsegetem senkinek.

– Lehet, hogy kiverték belőled itt a börtönben.

– Egyáltalán nem vertek a börtönben – mondtam.

– Igaz, hogy lenyúzódt a vállamról a bőr, de már az is begyógyult, és most szelíd borjak fejét vakargatom, ők meg hálából nyalogatják a tenyeremet, nehogy megvastagodjon a bőröm. A pincéd felől egyébként sem érdeklődött senki.

– Valaki fecsegett – mondta Kucsuk még mindig dühösen. – A rendőrök mindennap bejönnek a cukrászdába, matatnak a pult körül. Sőt egy este bepofátlankodott a Báró is, és azt mondta, jól tudja ő, itt valahol a házamban egy titkos pince van. Pimaszkodott velem vagy fél óráig, de akkor bejött Istenfélő Dániel, és kihajította az utcára.

– Én nem fecsegetem senkinek – mondtam. – Lehet, hogy az unokaöcsök közül valaki elszólta magát.

– Ezek a fiúk hallgatnak, mint a sír – mondta Kucsuk. Aztán elgondolkozott egy kicsit. – Esetleg a Lírikusok közül valaki...

– A Lírikusok verseket szavalnak – mondtam. – Üzleti titkokról nem beszélnek. Erről jut eszembe, hogy megy az üzlet?

– Elég jól – mondta Kucsuk, és kissé mintha megnyihult volna. – Csakhogy most már nagyon veszélyes a dolog. Nincs emberünk a portásfülkében, aki szemmel tartaná a környéket. De eddig még nem volt semmi baj.

– Kopogja le!

– Lekopogom.

Kucsuk a zsebébe nyúlt, egy csomó pénzt húzott elő, és a kezembe nyomta.

– Istenfélő Dániel küldi – mondta. – Ő is hamarosan meglátogat majd. Mi meg hoztunk neked egy kis édességet.

Juszuf, aki eddig csak hallgatott és mosolygott rám, most elébem tett egy kartondobozt.

– Az örök megnézték, nyugodtan elveheted – mondta. – Jó süteményeket hoztunk.

Kezembe vettem a kartondobozt, és egyszerre nagyon ráéheztem az édességre. A börtönkosztot nem az édesszájúaknak csinálják, és én alig álltam meg, hogy ott, mindjárt el ne kezdjem enni a török cukrászsüteményeket. De azért türtőztettem magam, és még megkérdeztem:

– Hogy van Simokovics úr?
– Nem tudom – mondta Kucsuk. – Elment valahová Ázsiába. Azzal az öreg zsidó ékszerésszel.
– Biztosan Buharába mentek – mondtam.
– Azt hiszem, oda – mondta Kucsuk. – Többször is emlegetett ilyen lehetetlen nevű várost.
– Üzbég kőfaragókkal akar találkozni.
– Kőfaragókkal itthon is találkozhat – mondta Kucsuk. – Ezért kár volt olyan messzire utaznia annak a két kelektőya öregembernek.

Ezután Kucsukék elmentek, én meg aznap a borjak között, az istállóban megettem a cukrászsüteményeket. Néha arra gondoltam, hogy megkínálhatnám az öreg Gereben Mihályt is, hátha akkor nem haragudna annyira a vezető emberekre és a kikapós menyecskékre, de aztán mégsem kínáltam meg édességgel, befaltam magam az egészset. Ebből kifolyólag egész éjszaka émelygett a gyomrom, egyáltalán nem tudtam elaludni, folyton a jéghideg vizet ittam az istálló előtti csapból.

Akkor már megfagyott a föld körülöttünk, a borjakat nem terelhettem ki reggel a karámba, végképpen beszorultunk az istállóba. Szeretetreméltó állatok a borjak, megre szuszogták az istállót, bár éjszakánként most már két takaróval takaróztam, és pálinkát is állandóan tartottam a pokrócok alatt, a szénában, nem csak azért, hogy esténként elbágyasszam magam, hanem azért is, hogy melegítsen egy kicsit. És volt már olyan éjszaka is, amikor Simo-

kovics úr sötétkéék télikabátban faragta az aranyfogú lány szobrát.

Aztán egy hideg vasárnap délután megjelent Simokovics úr a valóságban is. Méghozzá ott kint, a telepen. Nem akartam hinni a szememnek. Az istálló előtt toporogtam, Simokovics úr pedig az őrház felől bicegett felém, sötétkéék télikabátban és sötétkéék kalappal a fején, és integetett nekem. Álltam tátott szájjal, Simokovics úr meg odasántikált hozzám, és azt mondta:

- Elég laza nálatok a fegyelem.
- Hogy kerül ide? – hebegtem.
- Kihozott az őrparancsnok kocsival.
- Hogyhogy?
- Adtam neki egy kis alkalmi ajándékot.
- Diófás képet?

– Azt is – mondta kurtán Simokovics úr, és többet nem szólt az ajándékról, mert mindig szeretett titkoskodni.

– Menjünk be az istállóba! – mondtam. – Nézze meg belülről a börtönömet!

Bementünk, és Simokovics úr megnézte a borjakat. Azt mondta:

– Egyáltalán nem hasonlít börtönre. A fegyelem pedig igen laza. Civilek járkálnak ki-be a börtönbe, és rabokat is láttam kimenni a városba.

– Azok szabados rabok. Én melós rab vagyok, és időnként megvastagodik a bőr a tenyeremen. Ha nem vigyázok magamra, az egész testemen megvastagodik a bőr. Ez pedig azt jelentené, hogy az ember nagyon

sötét rabságban él. Egy börtönőr mesélte ezt nekem, és ő bizonyára jól tudja.

– Hát akkor vigyázz a tenyeredre! – tanácsolta Simokovics úr, és megkérdezte:

– Hogy érzed magad a borjak között?

– Szenvedek, de megérdemlem – mondtam.

– Meg fogsz fagyni itt a télen.

– Dehogyan! Befűjják a borjak az istállót.

– Én már most is majdnem fázom.

Az istálló végébe irányítottam Simokovics urat, leültettem egy szénakötegre, elővettem a pokróc alól a pálinkásüveget, és odanyújtottam neki.

– Mondom én, hogy laza itt a fegyelem – mondta rosszállóan harmadszor is Simokovics úr, de azért meghúzta az üveget.

– A szeszforgalom kitűnően meg van szervezve – mondtam.

– Elég rossz ez a pálinka – mondta. – De azért melegít. Buharában nem kellett pálinkát inni. Ott sört ittunk az öreg Simonnal. Mert ott ősszel is kellemes meleg van.

– Meséljen Buharáról! – kérleltem.

– Repülővel utaztunk, Moszkván keresztül. Azt ajánlom, hogy sohase utazz Moszkvába ősszel, mert ott ilyenkor már hó esik és késnek a repülőgépek.

– Buharáról meséljen!

– Előbb Taskentba mentünk, onnan egy kis repülővel átszálltunk Buharába. Alacsonyan szálltunk, láttam a sivatagot, de sivatagi rókákat nem láttam.

- Biztosan elrejtőztek a homokbuckák között.
- Lehet – mondta Simokovics úr. – De sárga színű buharai macskákat sem láttam.
- Azok is bizonyára elrejtőztek a homokban. Mit látott egyáltalán?
- Láttam a főtéren azt a magas oszlopot, ahonnan valamikor a halálra ítélt bűnözőket dobálták le a kikövezett térre. Szépen faragott, kemény kövek borítják a teret, azokon holtbiztosan szétmállott a ledobott ember, akár a meleg viasz. Soha életemben nem éreztem olyan kemény köveket a talpam alatt, mint ott, Buharában. És azokat is a régi üzbég kőfaragók faragták ki. Értették a mesterségüket. Lehet, hogy tényleg ők faragták ki a Tádzs Mahalt. Oda is elmegyek egyszer, ott még melegebb van, mint Buharában.
- Találkozott üzbég kőfaragókkal?
- Hárommal találkoztam. De már csak sírköveket faragnak. Kaftánt viselnek és totyogva járnak a kemény köveken, mintha ágyéksérvük lenne, de azért ők is értik a mesterségüket. Persze a régiek különbek voltak.
- Maga nem próbálkozna meg kőfaragással? – kérdeztem. – Kifaraghatna egy szép szobrot.
- Milyen szobrot?
- Egy szép, kacagó lány szobrát. A lány szájába aranyfogakat rakhatna.
- Sok szép, aranyfogú lányt láttam Buharában – mondta elmélázva Simokovics úr. – És ezentúl még több lesz belőlük, mert az öreg Simon fogaranyat osz-

toogatott a kacagó üzbég lányoknak. Az öreg Simon becsempészett valamennyi fogaranyat, és kerestük az üzbég lányokat, hogy megajándékozzuk őket. Az utcán nem akartuk leállítani őket, így hát bementünk egy könyvtárba, ahol ránk mosolygott a könyvtáros-lány, legalább hét aranyfog volt már a szájában. Az öreg Simon nagyon felvidult, és még legalább három fognak való aranyat adott neki. Aztán kimentünk a piacra. Az üzbég lányok sajtot árultak, és nevettek felénk. Sok aranyfogát láttunk, én kis sajtgolyóbisokat vásároltam, majdnem olyan kicsik a sajtok, mint az üveggolyók, de fehérek és jóízűek, szóval én ezeket a kis golyóbisokat vásároltam, az öreg Simon meg aranyat osztogatott, végül már majdnem letartóztattak bennünket, de aztán mégsem bántottak, lehet, hogy kicsit hülyének néztek mindkettőnket, az üzbég lányok mindenesetre boldogan nevettek, az öreg Simon meg jókedvű volt és egészen megfiatalodott, és még ma is fiatalabb, mint amikor elindultunk Buharába.

– Kifaraghatná egy aranyfogú üzbég lánynak a szobrát – mondtam.

– Hagyjál békén! – mondta idegesen Simokovics úr. – Nem vagyok szobrász és nem vagyok kőfaragó. Én festőművész vagyok, és egyébként sem azért jöttem, hogy Buharáról meséljek. Buharáról beszélgethetünk éppen eleget, ha majd kijöttél a börtönből.

– Miről szeretne mesélni? – kérdeztem.

– Istenfélő Dánielről.

– Mi van vele?

– Börtönbe került. A Lírikusok egész bandája börtönbe került. Meg a Mágnessok bandája is.

– Mi történt? – hüledeztem.

– Összeverekedtek – mondta Simokovics úr.
– Egy éjszaka, amikor a Lírikusok egy német teherautót rámoltak ki, a Mágnessok rájuk támadtak bicikliláncokkal és vasbotokkal. A Lírikusok nem voltak felszerelve, így aztán a whiskysüvegekkel verték a Mágnessok fejét. Sok üveg összetört és rengeteg drága ital elfolyt azon az éjszakán. Aztán előkerültek a kések. Győri Pistát leszúrták a Mágnessok, viszont a Lírikusok is leszúrták a Márkit. Addigra megérkeztek a rendőrök is, és begyűjtötték az egész társaságot, Győri Pistát és a Márkit a hullaszállítók vitték el. A teherautó, persze, még időben elszelelt, de a két banda rács mögött van, ott a Nagypiac mellett.

– Nézhetik naphosszat a kofaasszonyokat meg Leviathan-Lukić Simon ékszerüzletét – mondtam, s magamban nagyon sajnáltam Istenfélő Dánielt és a Lírikusokat.

– Hamarosan bíróság elé kerülnek – mondta Simokovics úr. – Több vád is van ellenük, egyebek között a gyilkosság vádja is.

– Sokat fognak kapni – mondtam bánatosan.

– Nem biztos – mondta reménykedve Simokovics úr. – Mindenki verekedett mindenkivel, nehéz lesz egy emberre rábizonyítani a gyilkosságot.

– De azért elítélik őket néhány évre.

– Ezért vagyok most itt – mondta Simokovics úr.
– Biztosan ide kerülnek majd, és Istenfélő Dániel nem akar készületlenül érkezni.

– Ő küldte magát?

– Persze. Mondd el az összes tudnivalót erről a börtönről!

Ezúttal én is nagyot húztam a pálinkásüvegből, és végiggondoltam, hogy egyáltalán mit tudok a börtönről. Nem tudtam túl sokat, hiszen főleg a borjak között éltem. De aztán sorra vettem azt, amit Radoman mesélt, és elmondtam azt is, amit magam tapasztaltam a börtönben és itt kint, a telepen. Simokovics úr figyelmesen hallgatott, sötétkék kalapját feltolta a homlokán, és igyekezett mindezt megjegyezni. Azt üzentem Istenfélő Dánielnek, hogy igyekezzenek a melósok épületébe kerülni, és próbálják meg kiügyeskedni magukat az én tanyám közelébe. Sokáig beszéltem, és én magam csodálkoztam legjobban, hogy ilyen sokat tudok mesélni a börtönről. Simokovics úr közben felszívta a vacak cukrozott pálinkámat.

Alkonyatkor autó túlkölt az őrház felől. Az őrpáncsnok indult vissza a városba. Simokovics úr kezelt rázott velem, és én kikísértem az istállóból. Odakint ekkor kezdett esni az első hó. Lusta hópelyhek szállingóztak a magasból, Simokovics úr bicegve ment az őrház irányába, és a sötétkék kalapja és a sötétkék télikabátja egyre fehérebb lett. Néztem utána, és nagyon szerencsétlennek éreztem magam. Éreztem, hogy a tenyeremen már megint vastagodni kezd a bőr.

VII.

Napokig esett a hó, és ettől világosak lettek az éjszakák a telepen, a környező szántóföldeken és gyümölcsösökben, a fehér falú őrház is belesimult a hóba éjszánként, a kapunál posztoló őr viszont egyre jobban látszott a nagy fehérségben, sötétén és majdnem fenyegetően imbolygott a távolban, az volt az érzésem, hogy folyton engem néz, ha kiálltam az istálló elé és a megfehéredett tájban gyönyörködtem, így aztán leginkább rosszkedvűen mentem vissza az istállóba, és a tenyeremet a borjaknak nyújtottam, hogy nyalják puhára a bőrömet. Ahogy odakint kivilágosodtak az éjszakák, az istállóban egyre sötétebb lett, nemcsak éjszaka, hanem nappal is. Már napközben is égettem a viharlámpákat, és mind gyakrabban kezdett vastagodni a bőr a tenyeremen, sőt időnként úgy éreztem, hogy a hátamon és a mellemen is megráncosodik és vastagodik a bőr, a borjak azonban türelmesen nyalogatták a tenyeremet, és ilyenkor a hátamon meg a mellemen is kisimult a bőr. A nagy fehérséggel együtt nagy hideget hozott ez a tél, a borjak ugyan meleget fűjtak az istállóba, de így is felöltözve aludtam és már három pokróccal takaróztam, meg Mitartól továbbra is vettem néha pálinkát, és azzal is melegítettem magam. És ekkor már az álmaim is megbolydultak. Amióta meglátogatott, Simokovics úr többé nem jelent meg álmaimban, nem faragta tovább az

aranyfogú üzbég lányt, ellenben szinte rendszeresen megjelent maga az üzbég lány, egy nagy víz partján mosolygott aranyfogával, fehér lepedőt tartott maga elé és engem várt, én meg úsztam felé a nagy vízben, ami lehetett akár tenger is, tó, vagy nagyon széles folyó, mindenesetre hideg volt a vize, és én szerettem volna minél előbb partra érni és beleburkolózni a fehér lepedőbe, de mire kievickéltem a partra, az üzbég lány lepedőstül együtt eltűnt, én ott álltam vizesen, meztelenül és egyedül, kerestem mindenfelé a lányt; később már azt sem bántam volna, ha helyette Hegedűs Marcella néni kerülne elő és szokása szerint tüzet gyújtana, amely mellett megmelegedhetnék, de ő sem került elő, a távolban néha mintha felbukkant volna Istenfélő Dániel, az viszont csak képzelgés lehetett, mert érdekes módon még álmomban is tudtam, hogy Istenfélő Dániel börtönben van. Általában rosszkedvűen ébredtem reggelenként, szótlantul figyeltem a borjakat etető és itató rabokat, utána meg csak a Daráló halk zúgását hallgattam, de az sem derített jobb kedvre. Nem bántam volna, ha történik valami izgalmas dolog körülöttem, ami felrázna egy kicsit, mert lassan már bűdösödtem, és a tenyeremen minduntalan vastagodott a bőr.

Aztán hirtelen történt valami. Egy szép téli napon, amikor már a nap is majdnem rásütött a tájra, három melós rab megszökött a Darálóból. A vasútállomásról hozták traktoron a takarmányt a Darálóba, és amikor a zsákokat rakták a pótkocsira, elindult

egy tehervonat, ők meg felugrottak rá, és elszakatoltak a tejfehér tájban. Órákkal később tört ki csak a riadalom a telepen, akkor jöttek rá, hogy a három melós rab megszökött, összevissza futkároztak az örök, ordítózás hallatszott a Daráló felől, Mitar halálsápadtan magyarázkodott, még a börtön igazgatója is kijött a telepre, de ő sem tehetett túl sokat. Az eseménnyel felvidítottak egy kicsit, kimentem az istálló elé, félmeztelenre vetkőztem, és ledörzsöltem magam a fehér hóval, kivörösödött a bőröm, és már egyáltalán nem бүdösödtem. Akkor éjszaka az aranyfogú üzbég lány megvárta, amíg kimászok a víz partjára, és csak akkor tűnt el, amikor egészen a közelébe értem, de a fehér lepedőt otthagytá, beburkolóztam a lepedőbe, és végre nem fáztam. Az elkövetkező két napon a Daráló is másképpen duruzsolt, mint régebben, az egyhangú zúgás hol felgyorsult, hol köhögve akadozott, és én ennek is örülni tudtam.

Harmadik napon a még mindig halálsápadt Mitar jött be hozzám, szétnézett az istállóban, intett az ajtó felé, és akkor bejött még három rab pálinkásüvegekkel megrakodva. Mitar a kabátja alá nyúlt, és egy halom pénzt vett elő. A kezembe nyomta.

– Add át a Halálfejűnek! – mondta remegő szájjal.
– Majd eljön érte.

– Miről van szó? – kérdeztem, és a pénz fele kicsúszott a kezemből és a földre szóródott.

Mitar újabb pénzköteget nyomott a kezembe, néhány bankjegy ebből is a földre hullott.

– Mindjárt itt lesz a Macedón – mondta. – Minket biztosan kirámol a Darálóból és a rács mögé küld egy időre. Én bizonyára magánzárkába kerülök, mert én jelöltem ki a traktorra azt a három szökevényt. Rejtsd el a pénzt és a pálinkát, a Halálfejű majd eljön érte!

– Ki az a Macedón? – kérdeztem.

– Az új őrpárancsnok. Kegyetlen gazember. El fog bántani velünk. Lehet, hogy veled is.

– Velem? Miért?

– Azért, mert odafent nagyon dühösek ránk – mondta Mitar. – De lehet, hogy téged nem fog bántani. Ezért hoztam ide a pénzt. Meg máshova már nem is vihetném.

A három rab közben lerakta a pálinkásüvegeket, aztán valamennyien kisurrantak az istállóból. Én meg ottmaradtam egy rakás pénzzel és tizenkét üveg pálinkával. Először a pénzt szedtem össze, nekigomboltam, és az ingembe rejtettem a sok papírpénzt, aztán rájuk húztam a megfakult vörös pulóveremet, arra meg visszagomboltam a kabátom. A bankjegyek néha mintha megzördültek volna a derekam körül. Akkor fogtam az üvegeket, és a borjak között behordtam őket a jászol alá, és ott szalmát kapartam rájuk. Mélyen bent a jászol alatt sem a borjak, sem az almozó rabok nem szokták bántani a szalmát.

Félóra múlva jött be az istállóba a Macedón. Ősz hajú és ősz bajuszú ember volt, egyáltalán nem látszott kegyetlennek, és határozottan jól érezte magát az istállóban.

– Végre ismét kellemes istállósza-
got érzek – mondta elégedetten. – Szeretem az istállósza-
got. Gyermek-
koromban sokat dolgoztam istállóban. – Hirtelen
hozzám fordult: – Te szereted az istállósza-
got?

– Szeretem – mondtam.

– Miért? – kérdezte.

– Mert meleget áraszt – mondtam.

A Macedón elismerően bólogatott, továbbra is
elégedettnek látszott, kényelmesen elsétált az istálló
végéig, és ott hanyagul szétrugdosta a fekhelyemet.

– Nagy pálinkázások folytak errefelé – mondta.
– Tudsz róla?

– Nem tudok – mondtam, és az összegyűrt bank-
jegyek szorították az oldalamat.

– De arról bizonyára tudsz, hogy három rab meg-
szökött innen.

– Arról tudok.

– És arról tudsz-e, hogy máris elfogtuk őket?

– Erről eddig nem tudtam.

– Hát elfogtuk őket – mondta a Macedón büsz-
kén, mintha ő fogta volna el mind a hármójukat. – Az
első egy szalmakazalban találták meg, már félig meg
volt fagyva. A másik kissé messzebb jutott, egy asz-
szony ágyából rángatták ki, mellesleg az asszony je-
lentette fel. A harmadik különféle tehervonatokon el-
jutott egészen az olasz határig. Az erdőben kapcsolták
le a határőrök. No, mit szólsz hozzá!

– Ennek az országnak az a legnagyobb baja, hogy
a nők megbízhatatlanok – mondtam, aztán mindjárt

megbántam, megijedtem, hogy feldühítem a Macedónt a megbízhatatlan nőekkel.

Egy pillanatra dühösnek is látszott, de aztán elmosolyodott, és a szétrugdalt fekhelyemet vizsgál-gatta.

– Sajnos nem ez a legnagyobb baja az országnak. Tényleg nem tudsz semmit a pálinkázásokról?

– Nem tudok róla – mondtam. – Én sohasem iszom.

– Viszont bármikor megszökhetnél innen. Senki sem őrzi az istállókat.

– Én csak a művészetekbe szököm, ha nagyon elfog a keserűség.

– Te afféle művészember vagy?

– Igen – mondtam nagyképpően.

– Fettesz?

– Nem. Versekét írok. Azazhogy írtam, amikor volt papírom és ceruzám. Most csak kigondolom a verseket és elszavalom a borjaknak.

A Macedón gyanakodva nézett rám, mint aki nem tudja, hogy szánakozzék vagy nevéssen rajtam. Végül jóindulatúan azt mondta:

– Szavalj el nekem is egy verset!

Összeszedtem magam, és rögtönöztem neki néhány sort:

*Szűkülő réseken
hófehér függönyök ráncosodnak.
Rajtuk kanccsal borjúszermek.*

*Mögöttük az aprószentek
az ég alatt kékülnek,
dobognak, zsákolnak.
Vagy menekülnek.*

Várákozva néztem a Macedónra, ő pedig megkérdezte tőlem:

- Ez törökül van?
- Nem. Magyarul.
- Nem hangzik túlságosan szépen.
- Nekem tetszik.

– Neked meg a borjaknak – mondta megvetően a Macedón, de aztán megenyhült. – Majd küldök neked ceruzát meg papírt. Menekülj a verseidbe, de onnan ne tovább! A pálinkázást pedig befejeztük ezen a telepen.

Elindult ki az istállóból, az ajtóban visszafordult, most kegyetlenkedő arcot vágott, és megkérdezte:

- Tudod egyáltalán, hogy én ki vagyok?
- Tudom – mondtam. – Maga a Macedón.
- Szotirovszkinak hívnak – mondta, és kiment.

Megigazítottam a fekhelyemet, leültem és vártam. Aztán eldőlttem és bóbiskoltam egy kicsit. Az egyik ór ébresztett fel, ceruzát meg egy kisvonalas füzetet hozott, olyan füzetet, mint amilyenekbe kisiskolás korunkban a nagy- és a kisbetűket tanultuk írni. Most már teljesen megnyugodtam, hogy a Macedón nem fog elkergetni a borjak mellől, megvártam, amíg elmegy az ór, akkor széthajtogattam a párnául szolgáló pokrócot, az ingemből előszedtem a papírpénzt,

a pokrócra raktam, aztán a pokrócot ismét összecsavartam és visszatettem a helyére. Nem a legbiztonságosabb rejtékhely volt, de jobbat nem tudtam hirtelenében kitalálni, reméltem, hogy Halálfejű Józsi gyorsan eljön majd a pénzéért. A kisvonalas füzetet és a ceruzát a párna alá tettem, és átballagtam a Darálóba. Hát Mitarékat tényleg gyorsan kirámolta a Macedón. Teljesen új emberek sürgölődtek a Darálóban és a Daráló körül, a zsákokat melós rabok cipelték, a könnyebb munkát és a szállítást alattomos képű szabadosok végezték, lehet, hogy nem voltak alattomos képűek, de én ilyennek láttam őket, ezért nyomban elhatároztam, hogy ezentúl a borjak közé viszem az ebédemet és ott fogom megenni, minél távolabb az egyenletesen duruzsoló malomkerekektől, mert a néhány napos kihagyás után a Daráló ismét egyhangúan zúgott, és most már egy őr is ott sétálgatott állandóan a Daráló előtt, és nekem ez nem tetszett.

Visszamentem az istállóba, elővettem a füzetet és a ceruzát, úgy döntöttem, hogy leírom azt a hét sort, amit a Macedónnak rögtönöztem, és egyúttal be is fejezem a verset. Gyorsan elkészültem vele.

*Szűkülő réseken
hófehér függönyök ráncosodnak.
Rajtuk kancsal borjúszemek.
Mögöttük az aprószentek
az ég alatt kékülnek,
dobognak, zsákolnak.*

*Vagy menekülnek.
Az egyiknek az arcát
kivérezte a szalmaszál.
A másiknak a haját
asszonyok levágták.
A harmadik fenyőtobozokon hált
és eltörte bordáját.
Most mind az ezren sajnálják,
hogy a tehervonatok
nem mennek elég messzire.*

Majdnem elégedett voltam a versikével, pedig tanulmányaim során okos irodalomtörténészekről megtanultam már, hogy az önelégültség a dilettánsokra jellemző, de sokáig nem volt kezemben papír és ceruza, most jöttem rá csak, hogy mennyire örülök, hogy egyáltalán írhatok valamit, még a Thomas Mannról szóló dolgozatomat is hajlandó lettem volna újraírni, de ehhez kevés volt a kisvonalas füzet. Szerettem volna felolvasni valakinek a verset, valakinek, aki meg is értené, Halálfejű Józsi jutott eszembe, és ettől kezdve még türelmetlenebbül vártam, hogy jöjjön már a pénzéért.

Halálfejű Józsi napok múlva jött el hozzám, sürkületkor érkezett, most is vele volt a két tagbaszakadt testőre, ezek megálltak az ajtóban, az egyik kifelé, a másik befelé nézegetett, Halálfejű Józsi meg egyenesen bement a borjak közé, és előrenyújtotta mindkét kezét. A borjak lustán nyalták a tenyerét.

– Neked is vastagodik a bőröd? – kérdeztem.
– Mostanában igen – mondta. – Rossz idők járnak erre felétek, és ezt én is megérezem. Járt nálad a Macedón?

– Igen.

– Mit akart?

– Bemutatkozott. Szotirovszkinak hívják. Ezenkívül szétrugdalta az ágyamat. Pálinkát keresett.

– Talált?

– Nem.

– Mást sem talált?

– Nem – mondtam.

A fekhelyemhez mentem, szétgöngyölítettem a pokrócot, összeszedtem a pénzt és odavittem Halálfejű Józsihoz. Ő csak intett annak a pribéknek, aki befelé, az istállóba figyelt, az odajött hozzám, és elvette a pénzt...

– Van itt még számodra tizenkét üveg pálinka is – mondtam Halálfejű Józsinak.

– Maradjon nálad! – mondta.

– Mit kezdjek vele? – kérdeztem kicsit hülyén.

– Fogyaszd egészséggel! Úgysem tudjuk eladni.

– Elég rossz pálinka – mondtam. – Agyon van cukrozva.

– A jó pálinkát megisszák a Villa vendégei. Meg a sokfogú pincérnek is juttatok néha. A raboknak a rossz pálinka jut. De nem ez a baj. A sok pénzt a rossz pálinkával lehet keresni, csakhogy nálatok, a telepen most befuccsolt a kereskedelem. Miért kellett annak a három hülyének megszöknie?!

- Elfogták őket.
- Tehát kár volt megszökniük – mondta Halálfejú Józsi. – Most aztán a Macedón rendet csinál. Őt még a börtön igazgatója is respektálja. Látod, egyből elzavarta innen Mitart. Mitar állandóan részeg volt ugyan, de nagyon jól üzletelt. Hamarosan itt a tavasz, rengetegen fognak nyüzsögni a telepen meg a gyümölcsösökben. És a rabok szeretnek inni a kemény tél után. Annyi rossz pálinkát adhatnánk el, amennyit akarunk, de nincs olyan emberem, aki a Macedón mellett ezt megszervezné.
- Tavaszig lesz ilyen embered – mondtam.
- Kicsoda?
- Istenfélő Dániel.
- Ki az az Istenfélő Dániel?
- Beszéltem már neked róla. Ő az a barátom, aki megverte Bogyót.
- Ó, igen – emlékezett vissza Halálfejú Józsi. – Szép szál, erős fiú, testőrnek használhatnám, de már vannak testőreim.
- Istenfélő Dániel a legügyesebb szeszcsempész a városunkban – mondtam.
- Halálfejú Józsi elhúzta a tenyerét a borjak szája elől, és odajött hozzám.
- Hogy mondtad?
- Istenfélő Dániel a legügyesebb szeszcsempész. Játszva megszervezi a szeszkereskedelmet a Macedón mellett.
- Miért bukott le?
- Késelésért.

– Mikor jön ide hozzánk?

– Szerintem tavaszra itt lesz. Üzentem neki, hogy irányíttassa ki magát a közelembe.

Halálfejű Józsi az állát vakargatta, aztán kissé meglepő kérdést tett fel:

– Ért a barátod az állatokhoz?

– Nem hiszem. Viszont kecsketejen nevelkedett kiskorában.

– Ez is valami. Ő lesz az állatorvos segédje. Mozoghat az egész telepen, átmehet a disznófarmra meg a baromfitenyésztőbe is. Ismered az állatorvost?

– Járt itt néhányszor, amikor a megnőtt borjakat átterelték a növendék marhák istállójába, meg amikor új borjúkat hoztak ide.

– Amint megjön az Istenfélő barátod, jelentsd az állatorvosnak! Jóraivaló polgári személy, szereti a pénzt, és ő majd értesít engem. A többi az én dolgom.

Halálfejű Józsi ezek után kezet rázott velem, és elment a két testőrével. Téli öltözkéiben vastagabbnak látszott, mint egyébként, de még így is nagyon sovány volt. Besötétedett, mire eltűntek az istálló elől, és csak akkor jutott eszembe, hogy elfelejtettem felolvasni neki a versemet.

Ezért vacsora után, amikor a sötétben már csak a hó világított, elővettem a jászol alól egy üveg pálinkát, a kabátomba rejtettem, zsebre vágtam a kisvonalas füzetemet, és átosontam az öreg Gereben Mihályhoz a növendék marhák istállójába. Gereben Mihály egy hosszú bottal a kezében ácsorgott az istálló közepén, a botra

nyilván azért volt szüksége, hogy szétcsapjon a tusakodó barmok között, de azok most nem tusakodtak, békésen elfeküdtek az alájuk szórt szalmán, vagy pedig álldogáltak és egykedvűen bámultak maguk elé, engem észre sem vettek, hogy bejöttem, a morózus öregember viszont észrevett mindjárt, de ő sem örült nekem.

– Éjszaka nem szabad a raboknak a telepen kószálniuk – mondta rosszállóan.

– Hoztam egy üveg pálinkát – mondtam engesztelően, és előhúztam a kabátom alól az üveget.

Ennek sem látszott örülni, bár egy pillanatra mintha felcsillant volna a szeme, mindenesetre dühösen azt mondta:

– Amióta börtönben vagyok, nem ittam szeszes italt. Kirúgnának az istállóból, ha észrevennék.

– Akkor legalább nem kell a barmok között töltened öreg napjaidat.

– Mi mást csinálhatnék itt a börtönben? Komo-lyabb munkára gyöngye vagyok már.

– Vissza is vihetem a pálinkát – mondtam, azzal kihúztam a dugót az üvegből, és ittam egy kortyot.

Gereben Mihály sóhajtvá leült egy trágyahordó targoncára, és azt mondta:

– Add ide az üveget!

Kezébe nyomtam az üveget, sokáig szagolgatta, végre felderült az arca, aztán ivott. Elállt a lélegzete, ezért megvártam, amíg ismét levegőhöz jut, és akkor mondtam meg, hogy tulajdonképpen miért is jöttem.

– Írtam egy verset a minap, szeretném felolvasni.

De Gereben Mihály most már főleg a pálinkával törődött.

– Már az ízét is elfelejtettem – mondta.

– Szerintem elég jól sikerült a vers – mondtam.

– Tulajdonképpen a börtönről írtam.

– Három rab megszökött – mondta boldogan és a pálinkától kipirult arccal Gereben Mihály.

– Elfogták őket.

– Elfogták?

– El.

– Az bizony nagy kár – szomorodott el Gereben Mihály. – Sajnálom szegényeket.

– Felolvasnám a versemet – mondtam.

– Olvasd! – egyezett bele végre az üveget dajkálva.

Leakasztottam a viharlámpát az ajtó fölül, bal kézzel magasra emeltem, jobb kezemben a füzetet tartottam és felolvastam a verset. Aztán visszaakasztottam a lámpát a helyére, zsebre vágtam a füzetet, és megálltam Gereben Mihály előtt.

– Mit szólsz hozzá?

– Ez nem vers – mondta határozottan.

Olyan határozottan mondta, hogy magam is rémülten rádöbbsentem, hogy az egész rögtönzött iromány tényleg nem vers, akár igaza is lehet a vén szatírnak. De azért nem hagytam magam.

– Miért nem vers?

– Azért, mert még címe sincs.

– Adhatok neki címet. Mondjuk azt, hogy *Téli rege*.

– Kinek a haját vágták le az asszonyok?

– Az egyik szökevény rabot azért fogták el, mert egy asszony följelentette. Előbb ágyba feküdt vele, aztán följelentette.

– A haját is levágta?

– Levágta a haját is – mondtam összetörve.

– Az a baja ennek az országnak, hogy erkölcstelenek az asszonyai – mondta üvegesedő szemekkel Gereben Mihály.

– És tudatlanok a vezetői – mondtam ingerülten.

– Így van. Ez a Macedón is idejött, és azt hiszi, hogy máris rendet csinált. Mi közben itt vígan isszuk a pálinkát.

Pedig csak ő itta a pálinkát, és már jócskán megártott neki. Tényleg elszokott a szeszes italtól. Belekezdett egy történetbe.

– Egyszer régen, egy éjszaka, amikor a malomból mentem hazafelé, hozzám csapódott egy cigánylány. Jól öltözött cigánylány volt, elég tiszta, nem érződött rajta a parázsló faszénnek a szaga, de szegény volt nagyon, ezt panaszolta el nekem ott az éjszakában, azt mondta, hogy tizenegyen vannak a családban, nincs mit enniük, és amikor egy kis, sötét parkba értünk, elkezdett vetkőzni. Akkor már éreztem a faszénnek a szagát... No, mindegy... Azt akarom mondani, hogy nagyon sajnálom azt a három fickót...

Még egyet kortyolt az üvegből, és majdnem leesett a targoncáról. Kivettem az üveget a kezéből, és megkérdeztem, hogy hol van a fekhelye.

– A jászol végében – motyogta.

Elvezettem a jászol végéhez, ott beemeltem a jászolba. Öregember volt, könnyű volt a csontja. Az üveget a feje alá tettem, volt még benne elég sok pálinka.

Csendesen kimentem a növendék marhák istállójából, és kissé leverten ballagtam a borjak felé. Tulajdonképpen ekkor jöttem rá, hogy én már régóta tudom, hogy sohasem fogok igazi verseket írni, sem rögtönözve, sem megfontolt alapossággal. De hát valakinek verseket is kell írnia a börtönben, még ha nem is igazán jókat, bizonygattam magamnak, és elhatároztam, hogy még a tél folyamán teleírom a kisvonalas füzetet. Írtam is egy újabb verset még akkor éjjel.

A borjak istállójában ugyanis a Macedón várt rám. Szigorú arccal állt az istálló végében, a fekhelyemet már megint szétrugdosta, felvonta a szemöldökét, amikor beléptem az istállóba. Kissé megrettentem, zavaromban a füzetet kaptam elő a zsebemből, és feléje mutattam.

– Azt hittem, hogy megszöktél – mondta a Macedón.

– Az öreg Gerebennél voltam, a másik istállóban – mondtam, és lobogtattam a füzetet. – A versemet olvastam fel neki, ő ért magyarul.

– A versekhez is ért? – kérdezte a Macedón.

– Nem. A versekhez nem ért.

– Akkor kár volt átmenned hozzá. A raboknak egyébként is tilos a telepen kószálniuk éjszaka idején.

– Az öreg Gereben is ezt mondta.

– Ő rendes öreg fegyenc, tiszteli az előírásokat. No, mutasd azt a füzetet!

Úgy járultam elébe, mint egy iskolás diák, az egész eddigi beszélgetésnek is olyan iskolás íze volt, átnyújtottam neki a füzetet.

Belelapozott, és felháborodottan meredt rám.

– Egyetlen verset írtál csupán?

– Csak olyankor írok, ha nagyon elfog a keserűség.

Meg aztán nagyon vékony ez a füzet, gyorsan megtelne.

– Majd kapsz tőlem még füzeteket – mondta a Macedón. – Írjál egy verset.

– Most mindjárt?

– Most mindjárt!

Engedelmesen leültem feldúlt fekhelyemre, és a falon lógó pislákoló viharlámpa fényénél megírtam a verset.

*Érdemes hát verset írni
Lámpafénynél címét mérni
Mindenkitől számon kérni
Valamit.*

*Éjszaka a fénybe nézni
Fehér hóban megmártózni
Akárkitől megkérdezni
Akármit.*

*Bő szoknyákat simogatni
Aranyfogat berakatni
Három ujjal fenyégetni
Mindenkit.*

– Készen van – mondtam, és felálltam.

- Olvasd fel! – mondta a Macedón.
- Felolvastam.
- Ez jobb, mint az első versed – mondta elismerően. – Ez legalább rímel. De miről szól?
- Az öreg Gereben Mihályról.
- Mit írtál az öreg Gereben Mihályról?
- Azt, hogy nem szereti és nem érti a verseket.
- Miről írtál még?
- Magáról.
- Rólam? Mit írtál rólam?
- Azt, hogy szereti és érti a verseket. Persze ezt eléggé áttételesen írtam meg.
- Hát ez nem sok – mondta a Macedón. – De azért menekülj nyugodtan továbbra is a versekbe, ha elfog a keserűség. Majd kapsz még tőlem füzeteket. Az az igazság, hogy én tényleg szeretem a verseket.
- Ennek nagyon örülök – mondtam udvariasan.
- Ma itt járt a Halálfejú – mondta ekkor a Macedón. – Hallottam, hogy neked jó barátod.
- Ismerjük egymást még régebbről – válaszoltam óvatosan –, de nem vagyunk túlságosan jó barátok.
- Elkapatta magát a fiú az utóbbi időben. Ismét be akarja hozni a pálinkáját a telepre. Azt hiszi, hogy ha jobban van a fejeseikkel, akkor azt tehet, amit akar. Márpedig az én körzetemben nem fog pálinkával üzerkedni.
- Talán nem is akar.
- Dehogynem! Meg fogja próbálni. Ami nagy bűn, mert a rabok, amint berúgnak, mindjárt a szabad életről kezdenek álmodozni.

– Attól tartok, hogy anélkül is álmodoznak a szabad életről – mondtam.

– Értesíthetnél engem, ha a Halálfejű megpróbálkozik valamivel – mondta a Macedón.

– Van itt éppen elég besúgó. Itt van ez a sok szabad rab.

– Azokról mindenki tudja, hogy besúgók – legyintett a Macedón. – Nekem a Halálfejű barátai közül kell egy megbízható ember.

– Én gyilkos vagyok – mondtam.

– Egy frászt vagy gyilkos – mondta megvetően a Macedón. – Megnéztem az irataidat. Nyamvadt közlekedési vagy. És költő. Tőlem kapod a papírt és a ceruzát. És igen jó helyed van itt az istállóban. Ezt viszonzni is kell valamivel. Esetleg előbb szabadulhatsz. Biztosan te is álmodsz a szabad életről.

– Hát jó – mondtam keservesen. – Ha meghallok valamit, majd jelentem.

– Bármilyen ürüggyel bejöhetsz hozzám az őrházba – mondta elégedetten a Macedón, és végre elindult az ajtó felé. Útközben megsimogatta a borjakat, és mellesleg megkérdezte tőlem:

– Szereted a borjúhúst?

– Manapság ritkán jutok borjúhúshoz – mondtam.

– Én a bárányhúst szeretem – mondta a Macedón. – A hegyi bárány húsat. Láttál már bárányt több száz méter magasságban állni egy kősziklán?

– Nem láttam.

– A hegyi bárányok megállnak egy tenyérnyi kősziklán is, és sohasem zuhannak le. Ezért olyan jó a húruk. Gyermekkoromban sok bárányhúst ettem.

Akkor elment a Macedón, én meg siettem a borjak közé, odanyújtottam az orruk elé mindkét tenyereimet, hogy nyalják puhára a bőrömet.

Az elkövetkező napokban teleírtam a vékony füzetet versekkel. De a Macedón is betartotta a szavát, küldött nekem még három kisvonalas füzetet.

VIII.

Közeledett a tavasz, és ekkor megjött Istenfélő Dániel. Egy délelőtt, amikor a szép, fehér hótakaró szürke foltokban olvadozott a mezőkön, megláttam Istenfélő Dánielt, amint a zsákokat hordja be, a traktor pótkocsijáról a Darálóba. Ugyanazt csinálta, amit én börtönnapjaim kezdetén, és ugyanúgy kínlódott. Persze ő sokkal erősebb volt, mint én, a pótkocsiról könnyedén a vállára emelte a zsákot, de menet közben már ingott alatta, a zsákot tudni kell a vállon megfelelően elhelyezni, meg kell találni a legjobb súlyelosztást, de Istenfélő Dániel ezt még nem tanulta meg, így hát nehezék voltak a zsákok nagyon. Odarohantam hozzá, széttártam a karomat, ő imbolyogva megállt a zsákkal a vállán, és hidegen végigmért.

– Köszönöm a hasznos tanácsaidat – mondta fagyosan. – Örök életemben arra vágytam, hogy minél nagyobb zsákokat cipeljek naphosszat, lehetőleg térdig érő sárban.

Dühösen bevitte a zsákot a Darálóba, de amikor kijött, elmosolyodott, és összeöleleztünk.

– Hülye voltál örök életemben – mondta Dániel. – De én náladnál is hülyébb vagyok, mert tőled kértem tanácsot, hogy hova osztassam be magam. Most aztán kettétörök a derekam a zsákok alatt.

– Nem fogsz sokáig zsákolni – vigasztaltam. – Szereted az állatokat?

– Nem.
– Helyes. Akkor állatorvost fogunk csinálni belőled.

– Nem akarok állatorvos lenni! Az állatok büdösek, és én nem értek hozzájuk.

– Kecsketejen nőttél fel, és ez éppen elég szakértelmet szavatol. Az ebédedet hozd be majd a borjúistállóba, és ebéd közben megbeszélünk mindent. Hány évet kaptál?

– Kettő és felet.

– Csak? – szaladt ki ostobán a számon.

– Hogyhogy csak! A többiek két évet kaptak, mert személy szerint senkire se tudták rábizonyítani az emberölést. A Herceg meg én viszont két és fél évet kaptunk, mert azt be tudták bizonyítani, hogy mi vagyunk a bandavezérek, és a bíróság szerint elsősorban mi vagyunk a felelősek a tömegverekedésért, amelyben két ember meghalt.

Ekkor kijött a Darálóból a Mitar helyére kinevezett új munkavezető, akit Popovnak hívtak, és rászólt Istenfélő Dánielre, hogy hordja gyorsabban a zsákokat, mert odabent már üresben forognak a kerekek. Istenfélő Dániel vállára lendítette a következő zsákot, és morogva becipelte a Darálóba.

Én visszamentem a borjakhoz, és írtam egy verset az emberi szenvedésről, amely így kezdődött:

*Ha mázsás teher nyomja a vállát
és sárga agyag húzza a lábát...*

Délben megkaptuk az ebédünket, Istenfélő Dániel és én bevonultunk a pléhtányérokka az istállóba. Istenfélő Dániel fintonrogva ült le mellém a fekhelyre, és kijelentette:

– Továbbra is állítom, hogy az állatok bűdösek. Tulajdonképpen te is bűdös vagy. Borjúszagod és enyhe trágyaszagod van.

– Reggelenként rendszeresen megmosdom, szombatónként bevisznek a börtönbe megfürödni, télen pedig többször is bedörzsöltem a felsőtestemet hóval.

– Ez nem elég.

– Viszont nem cipelem a zsákokat.

– Jól van – sóhajtotta Dániel. – Valamit elkezdél mondani odakint.

– Egyél előbb!

– Nem vagyok éhes.

– Én sem voltam éhes első nap. De azért egyél!

Istenfélő Dániel kedvetlenül kopogtatta a pléhtányért, én gyorsan bekanalaztam az ebédet.

– Mi az, hogy állatorvost akartok csinálni belőlem? – kérdezte Dániel.

– Nem leszel éppen állatorvos, csak segíteni fogsz a börtön állatorvosának. Sokkal könnyebb munka, mint a zsákolás.

– Mit kell segítenem az állatorvosnak?

– Kihúzni a kisborjút az anyjából, kezelni a malacok vírusos hasmenését, gyógyítani a baromfipestist, meg ilyesmit. Tulajdonképpen én sem tudom pontosan.

– Okádni fogok, ha nekem kell kihúznom a borjút az anyjából.

– Majd megedzódasz. És emellett nagy lesz a mozgásterületed. Ez hasznos lesz a főállásod szempontjából.

– Miféle főállás?

– Te fogod megszervezni a szeszkereskedelmet itt a telepen meg esetleg a környező birtokon is.

Istenfélő Dániel eddig rosszkedvűen üldögélt az istálló sarkában, most egy pillanatra felcsillant a szeme, de aztán gyorsan kihunyt a csillogás.

– A szeszkereskedelmet régen megszervezte a Halálfejű – mondta. – Ennyit már én is tudok erről a nyomorult börtönről.

– Láttad már a Halálfejűt?

– Nem láttam még, de annyit tudok, hogy ő itt a nagymenő, a Villában lakik, főzi és árulja a pálinkát, rengeteg pénze van, és állandóan négy testőr kíséreti.

– Csak két testőr kíséreti, ezenkívül Józsinnak hívják, valamikor pincér volt egy falusi kocsmában, ahol duhajkodó vendégek veregették a vállát.

Istenfélő Dánielnek szabályosan leesett az álla, el tátotta a száját, és csak annyit tudott kinyögni:

– Józsi?

– Igen.

– Az a kehes pincér? Hát nem halt még meg szerelmi bánatában?

– Nem halt meg. Ő a Halálfejű, és arra kér, hogy szervezd meg újra a pálinka árusítását, mert az utóbbi időben itt befuccsoltak a dolgok.

Ezután részletesen elmagyaráztam, hogy mi történt a három fegyenc balul sikerült szökése után. Szigorítottak minden vonalon, szomszédhoz az egész marhatenyésztő telep, és a környező birtokok is. A Macedónról is beszéltem, elmondtam, hogy Szotirovszkinak hívják, és hogy komolyan veszi a dolgát.

Most már tartósan csillogott Istenfélő Dániel szeme. Egyszerre megváltozott, olyan lett, mint régen, Kucsuk cukrászdájában. Egy csapásra otthon érezte magát, megfedkezett az istállóbúzról is, felugrott, járkálni kezdett, és már vázolta is a terveit.

– Három fontos dolgot kell elintéznem nagyon gyorsan. Először fel kell térképeznem a felségterületet és kijelölni az elosztási pontokat.

– Ezt megteheted az állatorvost kísérgetve.

– Azután a Lírikusokat el kell helyezni az elosztási pontokra. Mindannyian melós rabok. Te hajlandó vagy bekapcsolódni a munkába?

– Természetesen – mondtam. – Én leszek a besúgó.

– Miféle besúgó?

– A Macedón rám parancsolt, hogy értesítsem őt a Halálfejű Józsi húzásairól.

– És te megígérted neki?

– Megígértem.

– Nagyszerű – mondta lelkesen Dániel.

– Miért nagyszerű? – kérdeztem értetlenül.

– Minden jól működő szervezetnek szüksége van egy megbízható besúgóra. Te leszel a mi megbízható

besúgónk. Időnként majd elárulsz bennünket a Macedónnak, hadd legyen a hatalomnak is sikerélménye. Majd pontosan megmondjuk, hogy mikor árulj el, mi pedig végezzük továbbra is a munkánkat.

– Odakint is volt besúgó köztetek?

– Persze hogy volt.

– Kicsoda?

– Szegény Győri Pista. Időnként elárulta a rendőrségnek, hogy milyen akciókra készülünk. A rendőrök lesben álltak, mi pedig szépen eloldalogtunk, a rendőrök is látták, hogy észrevettük őket, kicsit bosszankodtak, de továbbra is megbíztak Győri Pistában, nem próbáltak mást beszervezni közülünk. Néha óvatlanul rejtettünk el egy-egy láda whiskyt, Győri Pista révén megtalálták a rendőrök, de semmit sem tudtak ránk bizonyítani. Szóval jó besúgó volt szegény Győri Pista. Sajnos utolérte a besúgók végzete.

– Örülök, hogy énám is ilyen rózsaszínű jövő vár. Vagy éppen vérvörös.

– Véletlen baleset volt. Abban a nagy verekedésben bárkit leszúrhattak volna közülünk a Mágánások.

– A Mágánások hol vannak most?

– Együtt jöttünk a börtönbe. A Herceg a melósokhoz került, mert mégis ő a legkülönb abban a bandában, a többiek benyalták magukat a szabadosok közé, de most nincsenek késeik.

– Szerezhetnek, ha akarnak.

– Majd mi is szerzünk magunknak, bízd csak rám! Neked nem eshet semmi bántódásod. De néz-

zük a további teendőket! Sürgősen össze kell állítani a lekenyerezendő személyek listáját.

– Azt hiszem, Halálfejű Józsinál máris megvan a lista. Kezdheted mindjárt a Macedónnal. Bár vele nehéz dolgod lesz. Okosabb, mint amilyennek mutatja magát.

– Majd kipuhatoljuk a gyöngéit.

– Szereti a verseket és a bárányhúst.

– Verssel annyival szolgálhatunk neki, amennyit csak akar, és bárányhúst is szerzünk neki.

– A Macedón a hegyi bárányok húsát szereti. Olyan bárány kell neki, amelyik több száz méter magasban is biztonságosan megáll a szikla peremén és sohasem zuhan le. A mi alföldi bárányaink képtelenek lennének ilyesmire.

Istenfélő Dánielt azonban nem lehetett leállítani és zavarba hozni. Gondolkozott egy kicsit, aztán kivágta:

– Kucsuk a hegyekből származik. Majd fölveszem vele a kapcsolatot. Kötéltáncos bárányt is szerzünk, ha kell. Most pedig megyek zsákolni.

Úgy ment ki az istállóból, mintha hirtelen megszerette volna a zsákolást. Kimentem én is, és a hólétől megpuhult telepen sétálgattam, napközben a rabok is szabadon kószálhattak az istállók és karámok között, nem szóltak rájuk az őrök. Benéztem a növénydék marhák istállójába, Gereben Mihálynak csak a fejét látszott ki a barmai közül, köszöntem neki, ő meg dühösen azt mondta:

– Többet ne hozz abból a moslék pálinkából! Egy hétig fáj a fejem.

Valami szellemes válaszon gondolkoztam, de semmi sem jutott az eszembe, ezért továbbmentem, és hosszú vezetékneveken gondolkoztam, de hosszú vezetéknev sem jutott eszembe. Bora Vasić, a hasas tehének gondozója, aki nem szerette rövid vezetéknevét, idegesen topogott istállója előtt, és ő sem örült érkezésemnek.

– Stanivuković – mondtam neki, de nem hittem, hogy ezzel jobb kedvre derítem.

– Mi van vele? – kérdezte idegesen Bora Vasić.

– Szép hosszú név. Éppen megfelelne neked.

– Nem elég hosszú. Száz ilyen nevet fel tudnék sorolni. Nekem sokkal hosszabb kell.

– Odahaza az utcánkban lakik egy Stanivuković nevű ember – mondtam. – Ezeremester. Nekünk egy gyönyörű vaskaput csinált, de meg tudja javítani a villanyvezeték meg az ereszcatornát is.

– Nem érdekel.

– Három lánya van. Egyet férjhez adott közülük, három napig tartott a lakodalom. Három nap, három éjjel egyfolytában szólt a zene, senki sem tudott aludni az utcában. A másik két lánya azonban még hajadon.

– A lányai sem érdekelnek – mondta Bora Vasić.

– Tulajdonképpen az állatorvost keresem – mondtam.

– Minden pillanatban itt kell lennie – topogott továbbra is idegesen. – Már üzentem neki. Az egyik te-

hénnel baj van. Ezekkel a hasas és borjas tehenekkel folyton valami baj van.

És tényleg, csakhamar előbukkant az állatorvos, de ő egyáltalán nem látszott idegesnek. Gumicsizmában caplatott a sárban, cigaretta füstölt a szájában, nagy fekete táskával jött felénk, de nem sietett. Kis, gömbölyű polgári személy volt, a városból járt ki mindennap a börtön jószágait gyógyítani, azt hiszem, jól megfizették a munkáját, és bizonyára Halálfejű Józsi is juttatott neki a pálinka árából.

Elébe mentem és azt mondtam:

– A borjak gondozója vagyok, és a Halálfejűnek szeretnék üzenni.

– Nem ismerek semmiféle Halálfejűt – mondta elutasítóan.

– Tudom, hogy nem ismer semmiféle Halálfejűt – mondtam türelmesen –, de azért közlöm, hogy megérkezett a barátom.

– Mi közöm a barátodhoz?

– Istenfélő Dánielnek hívják, és imádja az állatokat.

– Ki sem tudom mondani ezt a lehetetlen nevet.

– Halálfejű már nagyon várta ezt a lehetetlen nevű Istenfélő Dánielt.

– Én tisztességes, családos ember vagyok – mondta az állatorvos, és félretolt az útjából.

Tovább dagasztotta a sarat a gumicsizmájával, aztán Bora Vasićtyal együtt bement a hasas tehenek istállójába. Én a tócsákat kerülgetve visszamentem a borjakhoz. Később elmentem a Darálóhoz. Isten-

félő Dániel már nem imbolygott a nehéz zsákok alatt. Könnyedén dobta a vállára és könnyedén vitte a Darálóba a zsákokat. Hihetetlenül gyorsan kitanulta a zsákolás fortélyait, énram sem nézett már hidegen és szemrehányóan. Akkor este újabb verset írtam, az első vidám hangú verset, amióta börtönben voltam. A tavasz szépségeiről áradoztam.

Istenfélő Dániel még három napig hordta a zsákokat. Mindennap együtt ebédeltünk a borjúistállóban, Istenfélő Dániel mesélt nekem apámékról, Kucsukról és annak számtalan unokaöccséről, meg Simokovics úrról, aki éjszakánként továbbra is rendületlenül járja az utcákat, de most bizonyára elhagyatottnak érzi magát nélkülünk. Én elmondtam, hogy igen gyakran megvastagodik a bőr a tenyeremen, ilyenkor a borjakhoz fordulok segítségért, hogy érdes nyelvükkel nyalják puhára a bőrömet, beszéltem az álmaimról is, főleg az aranyfogú üzbég lányról, aki a parton vár engem fehér lepedővel, én meg erős karcsapásokkal úszom a hideg vízben, bár mostanában már nem olyan hideg a víz, mint télen, de az aranyfogú lány még most is megszökik előlem, mire a partra érek. Azt is elmondtam, hogy hogyan lett Halálfejú Józsi nagy ember a börtönben.

A negyedik nap reggelén Istenfélő Dániel nem jelent meg a Darálónál, helyette egy másik melós rab zsákolt kínkeservesen, én meg kiültem az istálló elé, és figyeltem, hogy mi történik a telepen. Valamikor tizenegy óra felé megláttam Istenfélő Dánielt a távol-

ban, az állatorvos táskáját vitte, az állatorvos mögött gyalogolt a sárban, a kis, kövér állatorvos aprókat, Istenfélő Dániel hosszúkat lépett, olyanok voltak megszűrő, mint egy komikuspár a régi amerikai némafilmekben. De én tudtam, hogy a komikus látvány mögött komoly szervezőmunka folyik, és Istenfélő Dániel értett bizonyos dolgok szervezéséhez, amiről meg is bizonyosodhattam körülbelül egy hét múlva. Az ebédért álltam sorban, amikor valaki hátulról a fülembe súgta:

– Elszavaljam neked *Az eltévedt lovast*?

Megperdültem, Kapossy Tamás állt mögöttem vigyorogva.

– Szavald el! – mondtam.

Kapossy Tamás kilépett a sorból, egyik kezében a pléhtányért tartotta, a másikban az alumíniumkanalat, és hibátlanul elszavalta *Az eltévedt lovast*. A rabok, akik egy szót sem értettek Ady verséből, csak azt látták, hogy valaki verset szaval, tágra nyitották a szemüket és előreengedtek bennünket a sorban. Még a Daráló előtt posztoló őr is kissé riadtan nézett ránk, nyilván azt hitte rólunk, hogy örültek vagyunk.

Állva kanalaztuk be az ebédünket, és Kapossy Tamás elmondta, hogy őt bízták meg a Daráló és a marhatenyésztő telep szeszellátásával.

– Odabent lapátolom a takarmányt, és már gyűjtöm az igényléseket. Hamarosan megérkezik az első küldemény. Te hány üveggel kérsz? Neked ingyen szállítok.

– Nem kérek semmit. Van még a téli tartalékom-ból. Egyébként is, moslék pálinkát árultok.

– Te kaphatsz egy-két üveg jó pálinkát is. Olyant, amilyent az előkelőségek isznak a Villában.

– Majd szólok, ha kell – mondtam, aztán eszembe jutott valami, és megkérdeztem.

– Melyiktek ügyködik a gyümölcsösben?

– Lakner Feri. Miért?

– Dolgozik ott egy Radoman nevű bankrabló. Lakner Feri adjon neki egy üveggel az én jó pálinkámból! De tényleg igazi, jó pálinka legyen. Az illető nagyon érzékeny az ilyesmire.

– Mióta érzékenyek a bankrablók? – kérdezte Kapossy Tamás.

– Mindig is érzékenyek voltak – mondtam. – Kevesen vannak és mindig lebuknak. Te is vigyázz magadra!

– Én nem vagyok bankrabló – mondta Kapossy Tamás. – Én nem is vagyok túlságosan érzékeny, bár időnként szeretek verseket szavalni.

Kapossy Tamás nem hiába volt ennyire magabiztos, alig múlt el még egy hét, észrevettem, hogy a raboknak kipirul az arcuk és vidámabban dolgoznak, mint eddig. A szeszforgalom tehát megindult. És nemcsak a mi telepünkön, hanem tágabb körzetben is, mert egy napon beviharzott hozzám Radoman, és sugárzó arccal azt mondta:

– Rendes dolog volt tőled, hogy nem feledkeztél meg rólam. Régen ittam ilyen jó pálinkát.

– Tehát megkaptad?

– Persze. Remekül dolgoznak ezek az új fiúk, gyorsan és pontosan szállítják az árut. Igaz, pontosan meg is fizettetik. Én miért kaptam ingyen azt a jó pálinkát?

– Hetekig kezegetted a vállamat a gyógyító kenőccsel, pedig akkor még nem tudtad, hogy Halálfejű barátja vagyok.

– Örülök, hogy a Halálfejű barátja vagy. Érdemes barátkozni vele.

– Érdemes.

– Hanem van közöttünk egy rossz arcú fickó, az nagyon ágál ellenetek.

– Hogy hívják? – kérdeztem.

– Nem tudom. Az egyik szemén hályog van, de a másik szemével nagyon csúnyán tud nézni. Azt állítja magáról, hogy gyilkos, és én el is hiszem neki. Állandóan a szabadosokkal trafikál.

– Ismerem. Veszélyes bandája volt odakint. Most az egész banda itt van a börtönben.

– Egyszer még bajt csinálhat ez a hályogos szemű. Jó lesz odafigyelni rá.

– Majd szólok a Halálfejűnek.

– Elég jól élünk mostanában – mondta Radoman, és elbúcsúzott tőlem. – Hamarosan virágozni kezdenek a gyümölcsfák, nagyon szép lesz a világ, nem szeretném, ha valaki elrontaná a dolgot.

És tényleg csakhamar kivirágoztak a fák a gyümölcsösben, előbb a barackfák, a cseresznyefák és a meggyfák, aztán a többi is, méhek szálltak a fehér és rózsá-

szín virágokra, én meg reggelenként újra kiterelhettem a borjakat a karámba. A szelíd jószágok felélénkültek, meg-megiramodtak a karámban, néha már majdnem ugráltak is. Szóval megpezsduült az élet mindenfelé, és akkor végre Istenfélő Dániel is meglátogatott. Nekitámaszkodott a karám korlátjának, és megállapította:

– Tulajdonképpen szép és kedves állatok a borjak. Majdnem minden állat szép. Kezdem megszeretni őket. Pedig azt hittem, hogy hányni fogok tőlük.

– Nem hánytál?

– Nem. Milyen állapotban van a tenyered?

– Mostanában nem vastagodik a bőröm.

– Azelőtt is csak képzelődtél. Nekem sohasem volt bajom a tenyeremmel.

– Lehet, hogy egyszer te is képzelődni fogsz.

– Lehet, de nem arról, hogy vastagodik a bőröm.

Mi van az aranyfogú lánnyal?

– Egyre ritkábban jelentkezik, és továbbra sem vár meg a parton. De másról is álmodom az utóbbi időben. Az éjszaka Leviathan-Lukić Simonnal, az öreg ékszerésszel beszélgettem. Aranyat akart venni tőlem, rengeteg pénzt kínált, de nekem nem volt aranyam, amit nagyon sajnáltam, mert szükségem lett volna a sok pénzre.

– Szükséged van pénzre?

– Valójában nincs. Enni-inni kapok, és pálinkát is szerezhetek Kapossy Tamástól, ha éppen akarok.

– Feljavíthatnád a börtönkosztot. Elég pocsek ételeket adnak.

– Szenvedni akarok Kovács Júlia haláláért
– mondtam.

– Én viszont nem akarok szenvedni a Márki haláláért – mondta Dániel. – Ha meggondolod magad te is, csak szóljál. Van pénzünk.

– Jól megy az üzlet?

– Természetesen. Igaz, sokat kellett szaladgálnom, de most már minden rendben van, alig van dolgom, megy minden magától. Az emberek megszomjaztak a télen, meg aztán a Lírikusok is értik a dolgukat, bárkit meggyőznek arról, hogy jobban teszi, ha pálinkát vesz, mint ha a kávéházban csokoládéra, cukorkára, aszalt füge-re vagy egyéb haszontalanságokra költené összekuporgatott pénzét.

– A Herceg már megkezdte az áskálódást ellene-
tek – mondtam.

– Ez kezdettől fogva bele van számítva az üzletbe. Egyelőre azonban a Macedónnal van bajom. Tényleg kemény ember. Jó lenne, ha beszélne velem és kipuhitná, hogy mennyit tud a szeszforgalomról és hogy hogyan vélekedik róla.

– Mit súgjak be neki?

– Most még semmit.

– Anélkül nem mehetek be hozzá.

– Ne menj be hozzá, de ha alkalom adódik rá, beszélj vele!

Az alkalom előbb adódott, mint gondoltam volna. Másnap este, miután a borjak visszamentek az istállóba, én meg elballagtam a vacsorámért, a Ma-

cedón kijött az őrházból, félrevont az örök és az istál-
lósok közeléből, és azt mondta:

– A minap kaptam egy bárányt. Igazi hegyi bá-
rányt.

– Bizonyára örült neki – mondtam.

– Nem tudom, hogy örüljek-e neki. Egy Kucsuk
Szulejmanoglu nevű török küldte. Honnan tudta,
hogy szeretem a hegyi bárány húsát?

– Fogalmam sincs.

– Ti törökök összetartatok és mindenben össze-
játszotok.

– Én magyar vagyok.

– És nincs Kucsuk nevű ismerősöd?

– Olvasmányaim szerint minden második törö-
köt Kucsuknak hívnak – válaszoltam óvatosan.

– A bárány mindenesetre nagyon jóízű volt
– mondta a Macedón. – Igazi hegyi bárány volt, szin-
te illatozott. A telepen viszont egyre erősebb pálinka-
búzt érzek.

– Én csak trágyaszagot érzek – mondtam. – De
engem az sem zavar.

– Engem viszont zavar az erős pálinkabűz. Az
enyhe pálinkaszagot még elviselném, de az erős pá-
linkabűz rontja a tekintélyemet. Azért helyeztek ide,
hogy rendet teremtsék itt.

– Rend van – mondtam. – Senki sem akar meg-
szökni.

– Továbbra is rendnek kell lennie. És le kell csap-
nom a pálinkára. Nehogy túlságosan elkapassa magát

a Halálfejű. Meg hát időnként eredményeket kell felmutatnom.

– Majd szólok, ha megtudok valamit.

– Igyekezzél, de azért a versírást ne hanyagold el!

A Macedón otthagytott, visszament az őrházba, én megettem a vacsorámat, azután fél éjszakát ácsorogtam a borjak istállója előtt, főleg az eget néztem, mert most érdemes volt az eget nézni, szép, tavaszi éjszaka volt, rengeteg apró csillag az égen. Sokáig nem álmosodtam el, gondoltam, előveszek egy üveg pálinkát a jászol alól, de aztán mégsem vettem elő, éjfél után aludtam el nagy nehezen, és álmomban a Macedónnal beszélgettem valamiről, de nem emlékszem, hogy miről.

Istenfélő Dánielnek most már tényleg kevés dolga volt a szeszforgalom szervezése körül, az emberei szorgalmasan dolgoztak, azt hiszem, ő csak a pénzt gyűjtötte be és hurcolta az állatorvos táskáját, de ez nem vette túlságosan igénybe az idejét, mert első látogatása után jóformán mindennap eljött a borjakhoz, nézte őket a karámban, én pedig elmondtam neki, hogy miről beszélgettem a Macedónnal. Meghallgatott, és megkönnyebbülten lélegzett fel.

– Majd szerzünk neki sikerélményt – mondta.

– Most azonban szellemi értékeink megőrzéséről, tudatosításáról és terjesztéséről gondolkozom. Az élet nem csupán pénzhajhászásból és rideg üzletiességből áll.

Nem tudtam, hogy mit akar mondani és mire gondol tulajdonképpen, hiszen napokon keresztül csak a borjakat bámulta, többször körüljárta a kará-

mot, minden oldalról alaposan megszemlélte, és meglepően keveset beszélt. Közben körülöttünk a szántóföldeken kisarjadt a búza és napról napra zöldebb lett. Aztán egy napon odajött a karámhoz Kapossy Tamás is a Darálóból, és akkor előadták az ötletüket szellemi értékeink megőrzéséről és tudatosításáról. Istenfélő Dániel kezdte, igen körülményeskedve.

– Börtönben vagyunk – mondta. – Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy legfeljebb három dologgal foglalkozhatunk. Mezőgazdasággal, abból is elsősorban jószágtenyésztéssel, továbbá szeszkereskedelemmel, és, ha még nem vetköztünk ki civilizált emberi mivoltunkból és igényeljük a szellemi értékeket, akkor művészettel. A jószágtenyésztést megszervezték mások a számunkra, a szeszforgalmat megszerveztük mi mások számára, a művészetek pártolóit viszont bűnösen elhanyagoltuk.

– Főleg a költészetet hanyagoltuk el – mondta Kapossy Tamás.

– Márpedig a költészet az, amely igazából éltet bennünket – folytatta Dániel. – Költészet nélkül elviselhetetlen a börtönélet. A költészet lényegében...

– Mi a fészkes fenét akartok? – vágtam közbe idegesen.

– Szavalóestet fogunk rendezni – mondta Kapossy Tamás. – A Lírikusok szavalóestjét.

– Hol?

– Itt, a borjak karámjában – mondta Kapossy Tamás. – Szabadtéri színpadon szabadtéri szavalóestet rendezünk.

- Borjúszaros színpadon – mondtam.
- Istenfélő Dániel széttárta a karját, és azt mondta:
- Börtönben vagyunk. Börtönben csak borjúsza-
ros színpad van.
- Mit fogtok szavalni?
- A régi, bevált repertoárunkból válogatunk – mon-
ta Dániel. – Más szóval, azokat a verseket fogjuk el-
szavalni, amelyeket még nem felejtettünk el. Új versek
betanulására egyelőre sajnos még nincs lehetőség, de
talán majd erre is sor kerül. Vannak még ilyen ostoba
kérdéseid?
- Vannak – mondtam, és egyre idegesebb lettem.
- Kinek fogtok szavalni?
- A telep elnyomott népének, a raboknak – mon-
ta Dániel. – De minden más művészetbarátot és ér-
deklődőt is szívesen látunk.
- Az emberek egy szót sem fognak érteni a ver-
sekből, tehát meg sem hallgatják őket – mondtam.
- A Lírikusok hírneve ide vonzza őket, és a Líriku-
sok művészete a színpad elé szögezi őket, szavaljanak a
világ bármelyik nyelvén – mondta Dániel fellengzősen.
- Láttad te magad is, hogy milyen nagy sikerem
volt *Az eltévedt lovassal* – mondta Kapossy Tamás.
- Néztem, néztem őket egy darabig, aztán kijelen-
tettem:
- Beteg ötlet ez nagyon.
- A Lírikusok valamennyi tagja lelkesedik az öt-
letért – mondta Kapossy Tamás. – Már memorizálják
a verseket.

– Nem fog sikerülni a dolog – mondtam.

– Azt hittem, hogy szereted a költészetet – mondta Kapossy Tamás. Istenfélő Dániel a vállamra tette a kezét, és felhagyott a fellengzős beszéddel.

– Akkor hát térjünk át a szervezési dolgokra – mondta. – Elmész a Macedónhoz és elárulsz bennünket. Megsúgod neki, hogy nem messze innen, ott, ahol az út a disznóhizlaló felé kanyarodik, a zöld búzatábla szélében tíz üveg pálinka van félig a földbe ásva. Ezt onnan tudod, hogy véletlenül kihallgatnál valakiket, de nem láttad őket, így nem tudhatod, hogy kik voltak. A jó besúgót az különbözteti meg a rossz besúgótól, hogy a jó besúgó sohasem árul el embereket... Ezt követően elmondod neki, hogy van itt egy híres szavalókórus, s az szeretne műsoros estet rendezni a raboknak, de a rendezvényen szívesen látjuk az öröket is. Igazi költészetet ajándékozunk nekik, az igazi költészet nemesíti a lelket, a Macedónnak is könnyebb lesz nemeslelkű emberekkel dolgoznia, szóval ilyesféle szöveget adjál be neki, és azt is mondd meg, hogy estefelé szeretnénk fellépni, mindegy, hogy melyik napon, de legjobb lenne szombaton este. Műsorunk körülbelül háromnegyed óráig fog tartani.

Láttam, hogy hiába akadémuskodnék tovább, ezért csak boldogtalanul megjegyeztem:

– Mófdelett örülök, hogy jó besúgó lehet belőlem és hogy segíthetek egy trágyszagú szavalóest megrendezésében.

Este nem voltam túlságosan boldog, amikor be-
mentem az őrházba, a Macedón irodájába. Az íróasz-
tala mögött ült, elvigyorodott, amikor meglátott, és
megkérdezte tőlem:

– Tudod-e, hogy én egyáltalán nem vagyok ma-
cedón?

– Nem tudtam eddig.

– A nevem miatt mindenki Macedónnak hív, pe-
dig nem vagyok macedón. Egy régi ősöm macedón
lehetett, de a családom sohasem vallotta magát mace-
dónnak, nem mintha szégyellném, ha az lennék, hi-
szen én is a hegyekből jöttem, bár nem a macedón
hegyekből.

– Kapott újabb hegyi bárányt? – kérdeztem.

– Kaptam még egyet. Nyárson sütöttem meg,
a szomszédokat is meghívtam, mindenkinek nagyon
ízlett a húsa, és én sokat meséltem nekik a hegyi bárá-
nyokról, hogy hogyan ugrálnak a hegyormokon és so-
hasem esnek le. Rendes ember lehet ez a Kucsuk nevű
török, csak nehogy a végén benyújtsa nekem a számlát.

– Nem hiszem, hogy számlát fog benyújtani
– mondtam. – Ellenben dolgozik itt a telepen és a
környékén néhány barátom, akik gyönyörűen tudnak
verseket szavalni. Valamelyik este szívesen elszaval-
nának a borjúkarámban néhány szép verset a rabok-
nak és az őrszemélyzetnek.

– Törökül szavalnának?

– Nem, magyarul.

– Mindegy, azt sem érti senki.

– Az igazán szép vers mindenkor áttöri a nyelvi határokat – mondtam. Kezdtem úgy beszélni, mint Istenfélő Dániel.

– Kinek a verseit szavalnák?

– Magyar klasszikus költők verseit.

– Szidják a szocializmust?

– Nem szidják a szocializmust, hiszen nem éltek a szocializmusban.

– Gondolkoznom kell rajta – mondta a Macedón.

– Tegnap este valakik beszélgettek az istálló előtt, nem láttam őket, de hallottam, hogy miről beszélgettek – mondtam.

– Miről beszélgettek?

– Nem messze tőlünk, ahol az út a disznóhizlalo felé kanyarodik, a búzatábla szélében pálinkásüvegek vannak félig földbe ásva.

A Macedón gyanakodva nézett rám, aztán megint elvigyorodott.

– Szóval te csak hallottad ezt, de nem láttad, hogy kik beszélnek.

– Nem láttam őket.

– Hát akkor maradjunk ebben. Holnap kimegyek az útkanyarhoz, és ha legalább tíz üveg pálinkát talállok, szavalhatnak a barátaid. Mikor akarnak szavalni?

– Szombaton, vacsora előtt. Háromnegyed órás lenne a műsor.

– Rendben van.

Elgondolkozva mentem ki az őrházból, majdnem csodáltam Istenfélő Dánielt, hogy ilyen jól felmérte a

helyzetet, már-már magam is elképzelhetőnek tartottam, hogy esetleg sikerül a szavalóest. Másnap reggel a Macedón megtalálta a tíz üveg pálinkát, és ezután Istenfélő Dániel eltűnt, szombatig nem láttam. Szervezte a szavalóestet.

Jól megszervezte. Szombaton késő délután Istenfélő Dániel vezetésével megjelentek a Lírikusok. Heten voltak, Istenfélő Dániellel együtt nyolcan, szegény Győri Pista hiányzott csak közülük, őt leszúrták a Mágnessok. Komoly arccal álltak meg a karámnál, mintha Győri Pistát gyászolnák. És be volt itt szervezve a nagyközönség is. A telepen dolgozó rabok valamennyien eljöttek, és megálltak a karám előtt, az őrházból odajött három őr, aztán odajött a Macedón is, végül pedig megjelent Halálfejű Józsi is a két testőrével, ők a háttérből várták a fejleményeket.

A Lírikusok ekkor bevonultak a karámba, a borjakat a karám végébe terelték, aztán felsorakoztak és meghajoltak a közönség előtt. Halálfejű Józsi tapsolni kezdett, mire tapsolni kezdett a két testőre is, utána pedig valamennyi rab. A Lírikusok gyertyákat vettek elő a zsebükből, meggyújtották a gyertyákat és a magasba emelték. Minden Lírikus egy-egy gyertyát tartott a jobb kezében, Istenfélő Dániel két gyertyát emelt a magasba a jobb és a bal kezében. Elkezdtek szavalni. Istenfélő Dániellel az élen előrejöttek a korlátig, aztán visszahátráltak a karám közepéig, mondták a verseket, a gyertyák lángja sápadtan vibrált a magasban, a borjak a háttérből nedves szemekkel bá-

multak, a rabok is síri csöndben álltak a karám előtt. Kezdetben nem értettem, hogy mire valók a gyertyák. De ahogy múlt az idő, lassan bealkonyodott, a gyertyák egyre világosabbak lettek. Istenfélő Dániel ezt is jól kitervezte. A félhomályban az égő gyertyákkal a Lírikusok olyanok voltak, mint egy megátalkodott vallási szekta foglyai, akik valami lehetetlen csodáért esedeznek. Ady, József Attila és Radnóti verseit szavalták, és elmondtak még két Tóth Árpád- és Juhász Gyula-verset is. Sokféle vers elhangzott akkor este: istenes versek, szerelmes versek, osztályharcos versek és háborúk kínjait idéző versek. Vagyis igen zagyva versválogatás volt ez, ezekre emlékeztek még a Lírikusok, ez azonban senkit sem zavart, a szöveget csak hárman értették, Halálfejű Józsi, az öreg Gereben Mihály és én. Háromnegyed óra múlva vége volt a szavalóestnek. A Lírikusok akkor meghajoltak, és elfújták a gyertyákat. Hatalmas tapsot kaptak. A Lírikusok ismét meggyújtották a gyertyákat és ismét meghajoltak. Sokáig tapsolták őket, én meg szégyelltem nagyon, hogy valaha is kételkedtem a rendezvény sikerében.

Aztán Halálfejű Józsi eltűnt a két testőrével, a Macedón és a három őr visszavonult az őrházba, a rabok kimentek a kapuhoz, az út mellé, hogy felszálljanak a teherautókra, amelyek visszavitték őket a börtönbe. A karámnál csak az istállósook és a Lírikusok maradtak. A Lírikusok később segítették nekem betereni a borjakat az istállóba.

IX.

A szavalóest utáni éjszakán furcsán álltak a csillagok, mintha félrecsúsztak volna az égen, egyik sem volt a megszokott helyén; hiába próbáltam elrendezni őket onnan lentről, a marhatenyésztő telepről, nem mentek a régi helyükre, és összevissza mutogatták a világ tájakat; ha azon az éjszakán el akartam volna szökni a börtönből, nem tudtam volna, hogy melyik irányba induljak. Pedig megfordult a fejemben, hogy jó lenne megszökni és megkeresni Simokovics urat, hátha ezúttal rá tudnám beszélni, hogy keressen magának egy nagy sziklát és faragja ki belőle az aranyfogú üz-bég lány szobrát, egész biztosan meg tudná csinálni, hiszen, íme, a börtönben, a borjúkarámban is lehet szavalóestet rendezni. Persze nem mozdultam sehová, a csillagok amúgy is tévesen mutatták az irányt, meg aztán ki tudja, hogy Simokovics úr merre kóborolt akkor éjjel, nyilván a sötét utcákat járta, kereste a diófáit, a diófák már bizonyára kilombosodtak, Simokovics úr ilyenkor szerette őket legjobban, mindig dús lombú diófákat festett a képeire. A marhatenyésztő telepen nem volt egyetlen diófa sem, és én ezt akkor a megbolydult ég alatt nagyon hiányoltam. Sokáig rendezgettem a csillagokat, éreztem, hogy már megint nem fogok tudni elaludni, bementem az istállóba, a szendergő borjak között bebújtam a járszol alá, és megkerestem a pálinkát. Két üveg pálin-

kám maradt még télről, az egyik üveget magamhoz vettem, és kimentem a karámhoz. A karám is megváltozott egy kicsit, még így, trágyaszagúan is színpad lett belőle, ahol nemrégén verseket szavaltak a Lírikusok. Többször végigsétáltam a korlát mellett, nézegettem a karámot, akárcsak Istenfélő Dániel az előző napokban, amikor elhatározta, hogy szavalóestet rendez, és én is szavalóestről gondolkoztam, egy újabb szavalóestről, amikor ismét szép verseket szavalnának a Lírikusok, akár az én verseimből is elmondhatnának néhányat, de azt szerettem volna, hogy az én verseimet valamilyen magaslatról mondják; eszembe jutott, hogy berakhatnánk a karámba különböző nagyságú faládákat, azokra állnának fel gyertyával a kezükben a Lírikusok, és lépcsőzetes gyertyafénynél szavalnák a verseket. Közben iszogattam az üvegből, de a pálinka most nem kábított el, tudtam, hogy nem is fog elkábítani, mástól voltam kótyagos, hajnal előtt azonban mégis bementem az istállóba, és lefeküdtem.

Csak félig aludtam el, és félig-meddig azt álmodtam, amit akartam. A nagy vízbe vettem magam, és jókedvűen úsztam a part felé, ahol biztosan vár az aranyfogú üzbég lány, messziről mintha láttam is volna, és majdnem biztos voltam benne, hogy ezúttal tényleg megvár, nem tűnik el előlem, amikor a partra lépek. Várt is az aranyfogú üzbég lány, csakhogy mire a parthoz értem, nem ő állt ott, hanem Kovács Júlia. Nem ezt akartam álmodni, riadtan nyitottam ki a sze-

mem, és belepislogtam az istálló ajtaja fölött világító viharlámpába. A borjak olyan csendesen aludtak, hogy a szuszogásukat is alig hallottam; enyhe tavaszi éjszaka volt, nem volt már hideg az istállóban, a borjaknak tehát nem kellett belehelniük körülöttem a levegőt. Megembereltem magam, és ismét lehunytam a szemem. Kovács Júlia még mindig ott állt a parton, és szomorúan várta, hogy hazavigyem a falujába. Még mielőtt bármit is szólhattam volna, hangos berregéssel mellénk kanyarodott motoros triciklijével Ali, a török cukrászfiú, ránk mosolygott, leugrott a tricikliről, és gyorsan eltűnt a sötétben. Kovács Júlia beült a tricikli ládjába, én felpattantam az ülésre, és elindultunk, bár tudtam, hogy rossz vége lesz ennek az utazásnak. A víz partján mentünk, fölöttünk pálmafák hajladoztak, sokkal nagyobb pálmafák, mint amekkorát én a bírósági folyosón láttam, ezek szerint a tenger mellett voltunk, és én a tengerben úsztam éjszánként, de később a pálmafákat fűzfák váltották fel, ágaik majdnem a földig értek, így aztán megint nem tudtam, hogy tengerben vagy egy nagy folyóban úsztam-e álmomban. Végül kikeveredtünk arra az útra, amely Kovács Júlia falujába vezet. Rendőrökcsit most nem láttam, ellenben távolról valami világított, és én sejtettem, hogy ott lesz az a hely, ahol majd kitöröm Kovács Júlia nyakát. Lassan közeledtünk a világosság felé, és ahogy a fény erősödött, a Lírikusok hangját hallottam, tulajdonképpen ők világítottak, különböző nagyságú faládákon álltak, gyertyát tartottak a ke-

zükben, és folyton ugyanazt a verset szavalták, még hozzá azt a gyanús eredetű verset, amelyet a Kovács Júlia tiszteletére rendezett szavalóest végén mondott el Istenfélő Dániel Kucsuk cukrászdájában, és amely így kezdődött:

*Diófalevelek sötétzöldje
Betakar, ha pihenni térsz.
A döglegyek messze elkerülnek,
Mert te újhold fényében élsz.*

Óvatosan lefékeztem a Lírikusok előtt, Kovács Júlia zavartan nézett hol énám, hol a Lírikusokra. Még egy ember hallgatta a gyertyafényes szavalást, távolabb állt, a sötétben, először azt hittem, hogy az öreg Gereben Mihály, de aztán láttam, hogy az a Szabó Pál nevű, becsületes képű parasztember, aki felpofozott, amikor kitörtem szegény Kovács Júlia nyakát. A Lírikusok közben gajdolták a diófás verset, az egész kezdett nagyon egyhangúvá válni, Kovács Júlia szép csöndesen elaludt a tricikli ládjában. Akkor odajött a becsületes képű parasztember, ölbe kapta Kovács Juliát, és elvitte a falu irányába.

Reggel rosszkedvűen és fáradtan ébredtem, lehangolt, hogy Kovács Júlia ismét megjelent álmaimban, bár annak örültem, hogy legalább álmomban életben maradt. Fáradtan és kialvatlanul ténferegtem az istállóban és a karám mellett, szerettem volna valakivel az álmaimról és a költészetről beszélni, tulajdon-

képpen Istenfélő Dánielt vártam. Nemsokára meg is jelent kipihenten, vidáman és tettekrekeszen.

– Íme a költészet hatalma! – harsogta. – Érezted a költészet hatalmát tegnap este?

– Éreztem – mondtam. – Zűrzavaros éjszakám volt. A csillagok összekeveredtek az égen, és Kovács Júliáról álmodtam, először, amióta a börtönben vagyok.

– Ez is a költészet hatalmát bizonyítja – mondta továbbra is lelkesen Dániel. – A költészet félremozdítja a csillagokat és feltámasztja a halottakat.

– Emlékszel még arra a versre, amit Kucsuk cukrászdájában Kovács Júliának szavaltál? – kérdeztem. – Diófalevelekről és döglegyekről van szó benne.

– Hogyne emlékeznék – mondta Dániel. – Egy ismeretlen költő gyönyörű verse.

– Ki ez az ismeretlen költő?

– Én – mondta Dániel.

– Gondolhattam volna mindjárt – mondtam. – Már első hallásra sem tetszett. Az éjjel álmomban is végighallgattam vagy háromszor. Most sem tetszett.

– Nem értesz a költészethez – fortyant fel Dániel. – Pedig tudom, hogy titokban te is írtál már verseket.

– Írtam verseket – mondtam. – És nagyon jó volt a tegnapi szavalóestetek. Folytatni kellene.

– Lehet, hogy mégis értesz a költészethez – mondta Dániel megenyhülten. – Természetesen folytatjuk a munkát. Állandó költészeti színpadot teremtünk. Igaz, hogy kissé borjúszaros ez a színpad, de fenséges versek hangzanak el róla. A költészet legyőzi a trágabúzt.

– A Macedónnak azt mondtam, hogy a jó költészet a nyelvi határokat is lerombolja.

– Elhitte?

– Úgy tett, mintha elhitte volna.

– Küldünk neki még néhány hegyi bárányt. A hegyi bárányok már a sziklákon ugrálnak, sohasem zuhannak le a magasból, örülnek a tavasznak, a hegyoldalban legelik a szép, zöld fűvet, egyre ízletesebb a húsup, a Macedón boldog lesz. Mi pedig közben költészeti színpadot teremtünk, ahol ezentúl már nemcsak meglévő szellemi értékeinket tudatosítjuk, hanem újabb értékek megteremtését is serkentjük. Vagyis felkaroljuk és alkotásra ösztönözzük a helybeli tehetségeket. Börtönben is lehet maradandót alkotni.

– Természetesen – mondtam immár én is lelkesen.

– Következő szavalóestünkön börtönverseket adunk elő – mondta Dániel.

– Kinek a börtönverseit? – kérdeztem.

– Az enyémeiket – mondta Dániel.

– Írtál verseket itt a börtönben? – kérdeztem.

– Még nem – mondta Dániel. – De máától kezdve írok. Én leszek az első helyi tehetség, akit a költészeti színpad alkotásra ösztönöz. A te istállódban fogok alkotni, ez a legcsöndesebb hely az egész telepen.

– Sohasem akadályoztam a tehetségek kibontakozását – mondtam kissé kedvetlenül. – Írjál nyugodtan.

Istenfélő Dániel sima lapú, vaskos füzetet vett elő a zsebéből, megmutatta nekem.

– Amint teleírtam ezt a füzetet, megkezdjük az előkészületeket az újabb szavalóestre – mondta.

Bevonult a borjúistállóba, és órákig nem mozdult ki onnan. Néha belestem az ajtón, Istenfélő Dániel a fekhelyemre terített pokrócon ült, két térdét majdnem az álláig felhúzta, a füzetet a térdére fektette, és töprengve bámulta az üres lapokat. Szemmel láthatóan nehezen indult meg az alkotómunka. De aztán mégis megindult, előbb tétován, később egyre magabiztosabban rózta a sorokat, és meg volt elégedve magával. Ettől kezdve mindennap megjelent az istállóban és írt szorgalmasan. Egyéb munkáit is elvégezte, továbbra is segédkezett az állatorvosnál a beteg jószágok körül, begyűjtötte a szeszforgalomból származó pénzt, néha majdnem egész napra eltűnt, ilyenkor alighanem a Villába ment, hogy elszámolja Halálfejú Józsinak a pálinkáért járó bevételt, de még ezeken a napokon is szakított magának időt az alkotásra, ilyenkor is beült az istállóba verset írni.

Én napközben főleg a karámok körül ólálkodtam, néztem a gyarapodó állatállományt, a zöldellő búza-táblákat, simogattam a borjak hátát, és örültem, hogy már hónapok óta nem vastagodik a tenyeremen a bőr. Esténként pedig magam is rákaptam ismét a versírásra, a költészeti színpad engem is alkotásra ösztönzött. Volt még egy üres kisvonalas füzetem, ebbe írtam váltakozva szomorú és derűs hangú verseket, több szomorút, mint derűset, mert általában ugyan elégedett voltam az étellel, de azért jól tudtam, hogy börtönben vagyok.

Istenfélő Dániel három hét alatt teleírta a sima lapú füzetet, és akkor egy este, amikor a borjak bejöttek a karámból az istállóba, megjelentek a Lírikusok teljes összeállításban.

– Ezentúl minden este próbát tartunk itt – mondta Dániel. – Körülbelül félórányi időnk lesz minden alkalommal, akkor indul az utolsó teherautó a börtönbe. Tehát gyorsan és jól kell dolgoznunk. A börtönverseket sajnos lehetetlen sokszorosítani, így hát majd mindegyiket felolvasom néhányszor, aztán elmondjuk közösen. Igyekeztem minél több rímes verset írni, ezeket könnyebb megjegyezni.

– Szeretnék mondani valamit – szóltam közbe.

– Tessék – mondta Dániel udvariasan.

– Én is írtam verseket – mondtam.

– Ennek módfelett örülök – mondta Dániel. – Alkalomadtán majd megnézzük a verseidet, és lehet, hogy beiktatjuk a költészeti színpad műsorába. A költészeti színpadot azért alakítottuk meg, hogy felrázzuk szunnyadozó költőinket.

– Én már a télen is verseket írtam, amikor ti még itt sem voltatok.

– Mit akarsz ezzel mondani? – kérdezte Dániel.

– Azt, hogy ebben a börtönben én írtam az első verseket...

– Ezt is figyelembe vesszük alkalomadtán.

– ...lehet, hogy ezért az én alkotásaimmal kellene elindítani a börtönversek sorozatát. Az én verseim is vannak olyan jók, mint bárki máséi.

– Olvass fel egyet! – mondta ingerülten Dániel.

Elővettem a pokrócok alól az egyik kisvonalas füzetemet, belelapoztam, és felolvastam a *Rosszul állnak a csillagok* című verset.

*Északra kellene menni
de a Kis Medve
szétrakta lábait
hasra feküdt az árnyékban
szamócát eszik
majd hátára fordul
az erdei ösvényen.
Talán nem is látja
hogy a Sarkcsillag
merre bolyong a Tejúton.
A Nagy Medve a semmibe mutat
orra régen elgömbült
a Földet szagolja
nyilván szimatot fogott
keresi Keletet Nyugatot,
ha egyszer megtalálja
vajon mitől fél?
Szemei sokfelé szállnak
sohasem fogja megtudni hogy
merre van Dél.*

– Nem rossz – mondta Dániel elgondolkozva.

– De túlságosan elvont. Majd csiszolunk még rajta imitt-amott.

- Alkalomadtán? – kérdeztem.
- Alkalomadtán – mondta Dániel. – Majd ha több időnk lesz. Most be kell magolnunk a verseimet.
- A te verseiden nem kell csiszolni? – kérdeztem.
- Nem – mondta Dániel.
- Szeretném hallani őket.
- Hallhatod őket minden este, itt fogjuk a próbákat tartani. Hallgathatod a verseimet te is, meg a borjaid is.
- Olvass fel egyet! – követelőztem most én.
- Szívesen – mondta Dániel, és elővette a vaskos füzetet. – Tessék. Itt van például ez, amelynek az a címe, hogy *Disznók a börtönben*.

*Fehér gombolyagok gurulnak
Visítanak a padlón
Szalmában összeborultak
Benyálazzák a tarlót.*

*Farukat tűvel szúrják
Ettől dagad a hátuk
A betont hiába túrják
Rövid marad a lábuk.*

*Úgyis vérüket ontják
Moslékot kaptak érte
Életük rövid útján
Röfögni megérte.*

– Szerinted ez jó vers? – kérdeztem elképedve.

– Börtönirodalmunk egyelőre ennyire képes – magyarázta Dániel. – Lehet, hogy még nem szárnyalunk szédítő magasságokban, de a tartalmi lényegét már megragadtuk. A felolvasott versen kívül vannak itt még ilyenek, hogy: *Szarvasmarhák a börtönben*, *Kakasok a börtönben*, *Emberek a börtönben* és hasonlók. Szóval igazi börtönversek, amelyek tetszeni fognak az embereknek.

– Nem hiszem, hogy a döcögő kínrímek tetszeni fognak az embereknek – mondtam.

– A rímek miatt tettem bizonyos engedményeket – ismerte be Dániel –, de amint már említettem, az ilyen verseket könnyebb megtanulni, és emellett ne felejtjük el, hogy a hallgatóság zöme nem érti nyelvünket, nekik fontos a rím és a dallam, márpedig az én verseimnek tisztán követhető dallamuk van, ami az adott esetben egyáltalán nem elhanyagolható szempont.

– Jobb lenne az én verseimmel kezdeni a börtönversek sorozatát – mondtam.

– Az én verseimmel fogjuk kezdeni – mondta Dániel.

– Miért?

– Azért, mert az én verseim érthetőbbek és jobbak, és főleg azért, mert én így döntöttem – mondta Dániel.

– Mit szólnak ehhez a többiek? – kérdeztem reménykedve.

De a többiek nem nagyon szóltak semmit, a válukat vonogatták. Végül Somogyi Jóska, aki a disznóhizlaldában üzerkedett a pálinkával, mégis megszólalt, és röviden ennyit mondott:

– Dániel már döntött.

– Kezdjük el a próbát! – mondta türelmetlenül Klemm Dezső, aki a baromfitelepen árulta a pálinkát.

– Hát akkor sok szerencsét! – mondtam.

– Ne búsulj! – veregetett vállon Dániel. – Ennek utána a te verseidet fogjuk előadni. Nyár elejéig betanuljuk azokat is, és egy meleg hangú szavalóestet rendezünk neked.

Beleegyeztem, mást nemigen tehettem, csak annyit jegyeztem meg:

– Szeretném, ha az én verseimet valami magaslatról mondanátok el. Különböző nagyságú faládákat helyezhetnénk el a karámban, azokra felállnátok égő gyertyákkal, és úgy szavalnátok.

– A gyümölcsösből annyi faládát hozhatunk, amennyit akarunk – mondta Lakner Feri.

– Rendben van, majd magaslatokról szavaljuk el a verseidet – mondta Dániel. – Közelebb megyünk a csillagokhoz, ami rendjén való, hiszen te folyton a csillagokról írsz.

– Nem csak a csillagokról írok – mondtam, és elmentem vacsorázni.

A Lírikusok pedig szorgalmasan tanulták Istenfélő Dániel verseit. Minden este eljöttek a borjúistállóba, Istenfélő Dániel hangosan felolvasta a ver-

seket, a többiek néhányszor utánamondták, aztán felmondták, egyre hangosabban mondták, visszhangzott az istálló a versektől, néha még az igazán béketűrő borjak is nyugtalankodni kezdtek. Jófejú szavalók voltak a Lírikusok, gyorsan és könnyen tanultak, rövid, félórás próbákkal is három hét után már hibátlanul felmondták a sima lapú füzet minden versét. Istenfélő Dániel elégedett lehetett, és elégedett is volt, mosolyogva nézett szét maga körül, és azt mondta nekem:

– Igazi alkotóműhelyt csináltunk a borjúistállóból. Időtálló értékeket teremtünk itt. Három hét alatt írtam egy kötetnyi verset, három hét alatt elkészítettük az előadást.

– Én is írtam a verseimet – mondtam fanyarul.

– Igazi alkotóműhely – ismételte Dániel. – El-mehetsz a Macedónhoz. A disznóhizlaldában, a raktár melletti fészerben, üres zsákok alatt talál húsz üveg pálinkát, mi pedig szombaton este fáklyás szavalóestet rendezünk.

– Milyen az a fáklyás szavalóest?

– Majd meglátod.

– Tehát az üres zsákok alatt lesz a pálinka.

– Már ott is van. És senki sincs a közelében.

– Persze – mondtam. – A jó besúgó sohasem árul el embereket.

– Így van – mondta Dániel.

Elindultam az őrházba, a Macedónhoz, az utóbbi hetekben csak messziről láttam, és messziről úgy

tetszett, mintha meghízott volna egy kicsit, Kucsuk bizonyára rendszeresen szállította neki a hegyi bárányokat, sőt lehet, hogy török cukrászsüteményeket is küldött neki időnként, mindenesetre a Macedón nem zavarta Istenfélő Dánielék szeszforgalmát, és én reméltem, hogy a szavalóest miatt sem fog akadékoskodni, hiszen az elsőt is engedélyezte. Ezúttal is az irodájában találtam, az ablaknál állt, az utat nézte, mintha várna valakit, és tényleg meghízott egy kicsit, amitől mindjárt kedélyesebbnek látszott. Kedélyesen fordult felém, széttárta a karját, mintha meg akarna ölelni, aztán mégsem ölelt meg, csak érdeklődően felvonta a szemöldökét.

- Hogy haladtok a próbákkal? – kérdezte.
- Maga tud a próbákról?
- Én mindenről tudok – mondta a Macedón.
- Azért vagyok itt.
  - Már kész az előadás. A Lírikusok szombaton este szeretnének színpadra lépni.
  - Megint magyar klasszikus költők verseit akarják szavalni?
  - Nem. Istenfélő Dániel verseit.
  - Az meg kicsoda?
  - Az állatorvos segédje. A Lírikusok vezetője.
  - Az a nagyra nőtt fickó? Abból is költő lett?
- csodálkozott a Macedón, majd így morfondírozott: – Mindenki költő lesz mostanában. Nem biztos, hogy ez jó lesz. A költőkből tulajdonképpen nincsen semmi hasznunk.

– A költők örökítik meg az emberi lélek rezdüléseit – mondtam. – Egyébként a disznóhizlaldában, a raktár melletti fészkerben, az üres zsákok alatt valaki pálinkát rejteget. Véletlenül kihallgattam egy beszélgetést, de...

– ...de nem láttad, hogy kik beszélgetnek.

– Nem láttam.

– Ilyenek vagytok ti, költők. Kifinomul a hallásotok, közben megromlik a látásotok. Holott éppen fordítva kellene hogy legyen. Még ha zenészek lennétek... Miről ír az a nagydarab fickó?

– Arról, hogy a borjak véresen születnek és pálcikálábakkal úsznak a semmiben, hogy a malacok fehéren és halálraítélten bújnak meg a szalmában és hogy a kakasok egészen halkán kukorékolnak hajnalonként. Szóval ilyesmiről...

– Hol vannak itt az emberi lélek rezdülései? – kérdezte a Macedón.

– A költő a saját lelkét tárja elénk az oktalan állatok sorsával példálózva – mondtam.

– Unalmas lelke lehet a költőnek. Félek, hogy a szombat esti szavalóest is unalmas lesz. Még jó, hogy egy szót sem fogok érteni belőle.

Ezek után tehát a Lírikusok megtarthatták szavalóestjüket. Kezdődhetett a közönségszervezés. Tudtam, hogy ezzel nem lesz baj, Istenfélő Dániel ismét a borjak karámjához fogja terelni az embereket, minden bizonnyal még nagyobb hévvel, mint az első szavalóestre.

Szombaton délután már kipirult arccal és nevetgélve járkáltak a rabok a marhatenyésztő telepen. Tavasz vége felé jártunk, szépen sütött a nap, zöldellt a határ, úgy látszott, hogy mindenki örül valaminek, azt hiszem, azon a napon Istenfélő Dániel ingyen osztogatta a pálinkát az embereknek. A piros arcú rabok alkonyattájt valamennyien ott szorongtak a borjúkárám előtt, még mindig örültek a tavasznak és a költészetnek, az őrházból most is kijött a Macedón három egyenruhás őrrel, és Halálfejű Józsi is megjött két tagbaszakadt testőrével. Vártuk a Lírikusokat, de előbb a Mágناسok jelentek meg. Az ő arcuk nem pirult ki a tavaszi napsütéstől és az ingyen pálinkától, mogorván néztek maguk elé, és az első sorba, a korláthoz tolakodtak. Akkor Gereben Mihály istállója mögül előbukkantak a Lírikusok.

Égő fáklyákkal jöttek, libasorban, Istenfélő Dániel lépkedett elől, az ő fáklyája égett legnagyobb lánggal, de a többi fáklya is szépen lobogott, olyanok voltak a Lírikusok, mint a Hófehérkéről szóló rajzfilmben a törpék, amikor a bányából jöttek hazafelé lámpásokkal a kezükben és énekeltek. A Lírikusok nem énekeltek, ellenben hangosan dúdoltak valami egyhangú és szomorú melódiát, úgy hangzott a dúdolgatás, mint egy mesebeli Daráló malomköveinek a kissé idegesítő zúgása. A fáklyák is mesebeli szagot árasztottak. Nem tudom, hogy miből csinálták a fáklyákat, de mintha fáradt olajjal és mézzel átitatott kóccsomók égtek volna, édeskés olajbúz terjengett

a Lírikusok nyomában, ez még jobban elkábította a már amúgy is kissé kábult rabokat, harsányan megtapsolták a felvonuló Lírikusokat, a borjak pedig engedelmesen visszahúzódtak a karám másik végébe. A Lírikusok bementek a karám közepére, megálltak és még mindig zümmögték az egyhangú, szomorú melódiát, a közönség tapsolt. Aztán elhalkult a zümmögés, abbamaradt a taps, és akkor a Lírikusok elkezdtek mondani a verseket.

Istenfélő Dániel csikorgó sorai meglepő hangerővel robbantak bele a szép, tavaszi estébe, az égő fáradt olaj és a méz összegyűlt, édeskés bűze egyre súlyosabban feküdt rá a tájra, a fáklyák is megmozdultak a magasban, a Lírikusok feje fölött, előbb csak kis, fényes köröket rajzoltak a levegőben, aztán a körök egyre nagyobbak lettek, és égő kereszteteket is rajzoltak a lobogó fáklyák, titokzatos fényjeleket adtak egy távoli világból, amely lehetett akár mesevilág is. Hófehérke törpéi felnőttek, de azért továbbra is meséket mondtak, igaz, hogy talán még ők sem tudták, hogy jól végződnek-e ezek a mesék. Ropogtak Istenfélő Dániel rímes versei, valamiképpen rákapcsolódtak a kissé zűrzavaros fényjelekre, és már az én fülemnek sem hangzottak olyan rosszul, mint odabent az istállóban. Vagyis a borjúkarámból színpad lett ismét, a füstölgő fáklyák szaga elnyomta a trágyabűzt a marhatenyésztő telepen. A közönség nyilván nem értette a meséket, mint ahogy én sem értettem egészen, de mindenkinek tetszett a harsogó szavalással kísért, furcsa fáklya-

tánc, többször is felharsant a taps, a Lírikusok pedig dörögtek tovább a rímes börtönverseket és tűzkereszteket rajzoltak az égre.

Egyszer csak a Mágások elkezdtek ütemesen kiabálni:

– Nem értjük! Nem értjük!

Mindenki csodálkozva nézett rájuk, csak a Lírikusok nem csodálkoztak. Harsogták a verseket, lassan előrejöttek a korláthoz, az égő fáklyákat leengedték a magasból, előrenyújtották és a Mágások arcába világítottak velük. Égetett a fáklyák lángja és bűdös füstöt árasztott, a Mágások hátrahőköltek, de akkor már mögöttük állt Halálfejű Józsi két marcona testőre, semerre sem mozdulhattak, így hát nem kiabáltak tovább. A Lírikusok akkor visszahátráltak a karrám közepére, és még hangosabban és dühödtebben szavaltak, mint akik mindenáron azt akarják, hogy az a sok mese, amibe fénnel, szóval és bűzös füsttel belekezdtek, mindenképpen jól végződjön.

Akkor este jól végződtek a mesék. A Lírikusok ismét hatalmas tapsot kaptak a szavalóest végén, néhányan még meg is éljeneztek őket, csupán a Mágások nem tapsoltak, de őrájuk már senki sem figyelt.

Teljesen besötétedett már, mire az emberek szétseledtek, a borjakat meg fáklyás menettel tereltük be az istállóba. Lelkesen gratuláltam Istenfélő Dánielnek:

– Remekül csináltátok! A fény és a hang tökéletesen összeillett. A bűz kissé erős, néha majdnem kénköves volt, mintha a pokolból mondanátok meséket,

de alapján véve minden jól sikerült. Holnap este már elkezdhették az én verseimnek a betanulását.

Istenfélő Dániel azonban nem lelkesedett annyira, mint én. Fáklyáját belenyomta a vizesvödörbe, a Lírikusok is eloltották fáklyáikat, akkor azt mondta Istenfélő Dániel:

– A Mágnesok maguktól nem jöttek volna ide. Valakik küldték őket. Ez azt jelenti, hogy támadás készül ellenünk.

– Sohasem féltetek a Mágnesoktól – mondtam.

– Most sem félünk tőlük – mondta Dániel. – Mások is benne vannak a játszmában.

Ezzel elmentek, én pedig megnéztem a csillagokat, hogy a helyükön maradtak-e ma este. A helyükön voltak, most nem csúsztak félre az égbolton, a csillagok talán jobban értenek a költészethez, mint mi. Ezért visszamentem az istállóba, elővettem a verseimet, és a viharlámpa alatt javíthatni kezdtem őket. Megint bosszankodtam, amiért az istállóba nem vezették be a villanyt, de a viharlámpa fényénél is sokáig csiszolgattam a verseimet, későn feküdtem le, amikor már nagyon fájt a szemem.

Másnap sehol sem láttam Istenfélő Dánielt a telepen, és este sem jött el Lírikusaival a borjúistállóba. Eljött viszont a Macedón, kissé meghízva, de ezúttal egyáltalán nem kedélyesen. És mindjárt a tárgyra tért.

– Nem lesz több szavalóest – mondta, már az ajtóból. – A tegnapi botrány után nem szavalgatunk többé.

- Nem volt semmiféle botrány – mondtam.
- Az emberek tiltakoztak, mert egy szót sem értettek a barátaid handabandázásából.
- A Mágások bandája tiltakozott. Ők már évek óta gyilkolják egymást a Lírikusokkal. A többiek tapsoltak a verseknek.
- Beszélgetésre hívtak ma – mondta a Macedón.
- Amolyan rossz ízű beszélgetésre. Elmagyarázták nekem, hogy nagy hibát követtem el, amikor megengedtem a raboknak, hogy színházat játsszanak, egyetlen nyelven, még hozzá olyan nyelven, amit alig ért valaki. Azt is megmagyarázták, hogy többnyelvű környezetben élünk és minden nemzetieskedés nyugtalanságot kelt.
- A Lírikusok csak verseket szavaltak, nem csináltak semmi mást – magyaráztam kétségbeesetten.
- Szavalhatnak mások is, közérthetőbb nyelveken, költészeti színpadunkat bárkinek a rendelkezésére bocsátjuk.
- A rabok nem azért vannak itt, hogy szavalgassanak – mondta a Macedón. – Azért vannak itt, hogy dolgozzanak és bűnhődjenek egy kicsit. Ha minden nyelven szavalóestet akarnánk szervezni, megállna az élet, hasznos dolgokkal egyáltalán nem foglalkozhatnánk. Megdöglénének a jószágok, a fák megrohadna a gyümölcs. És mindezt miért? A költészetért? A költészet már önmagában haszontalan és káros dolog. Ábrándozóvá teszi és elpuhítja az embereket.

– Egyszer azt mondta nekem, hogy szereti a verseket.

– Írjad magadnak a verseidet és húzd meg magad békességben – mondta a Macedón. – A költészeti színpad megszűnt.

Sarkon fordult és faképnél hagyott.

Leültem a heverőmre, elővettem a kisvonalas füzetemet, lapozgattam, és néztem a verseket, de most nem javítottam és nem csiszolgattam rajtuk semmit. Kisvártatva ismét lépteket hallottam, azt hittem, a Macedón jött vissza, hogy esetleg valami vigasztaló szót is mondjon, de nem ő volt, három Mágnaś lépett be az istállóba, a Herceg, az Örgróf és a Gróf.

Vigyorogva néztek szét az istállóban, lassan odajöttek hozzám, a Herceg és az Örgróf megállt előttem, a Gróf a hátam mögé került. Ülve maradtam, a kisvonalas füzeteket letettem a térdemre, megpróbáltam nyugodtan viselkedni, de nem éreztem jól magam. A Herceg gonoszul rám meresztette ép bal szemét, és csöndesen azt mondta:

– Majdnem mindent tudunk a szeszforgalomról. Tudjuk, hogy a Villában főzik a pálinkát, valamenynyit átadnak az igazgatóságnak a Halálfejűék, de ennél sokkal többet eladnak suba alatt a börtönben a Lírikusok révén, és a városba is kicsempésznek belőle. Három dolog érdekel még bennünket: hogyan szállítják a pálinkát a telepekre, hol van a fő elosztóhely és kicsoda a külső ügynökük?

– A Lírikusokról csak annyit tudok, hogy pártfogolják a költészetet – mondtam. – Gyönyörűen szavalnak verseket.

A Gróf hátulról megragadta az üstökömet, hátrarántotta a fejemet, és egy szépen fénylő kést villantott a szemem elé.

– Bármikor elvághatjuk a torkodat – mondta, még mindig csöndesen, a Herceg. – Lírikus barátaid messze vannak, mire ideérnek, hideg leszel, mint egy ebihal.

– Én már régen elhatároztam, hogy költő leszek – mondtam hősiesen, de kissé elvékonyodott hangon. – Nem törődöm a mindennapi, alantas dolgokkal, és nem iszom szeszes italt.

– Megértetted, hogy mi érdekel bennünket? – kérdezte a Herceg.

– Igen.

– Hamarosan ismét meglátogatunk – mondta a Herceg. – Addig gondolkozz a dolgon!

– Legközelebb többen gyertek! – mondtam. – Akkor még bátrabbak lesztek, mint most.

– Nagy a pofád – mondta a Herceg. – Pedig látszik rajtad, hogy meg vagy ijedve. Legközelebb még jobban meg leszel ijedve, biztosíthatlak róla.

Intett a Grófnak, az elengedte a hajamat és elrakta a szépen fénylő kést. Lassan kísértáltak az istállóból. Felálltam, de annyira remegett a lábam, hogy vissza kellett ülnöm. Kezembe vettem az egyik versesfüzetet, de a kezem is remegett, így hát félreraktam a

verseket, és a borjakat meg az ajtó fölött világító viharlámpát bámultam. Később megszűnt a remegés, kimentem, és a csillagokat néztem, de azok se tudtak segíteni rajtam. Megnéztem a borjak karámját is, közönséges karám volt, egyáltalán nem hasonlított költészeti színpadra, és trágyaszaga volt.

Hosszúra nyúlt ez az éjszaka, mert egyáltalán nem tudtam elaludni, türelmetlenül vártam a reggelt, nagyon szerettem volna Istenfélő Dániellel beszélni, tőle vártam valamiféle vigasztalást, de aztán eszembe jutott, hogy ő már a szavalóest után is aggodalmaskodott, bizonyára ő sem fog semmi jóval biztatni, a szavalóestekről szóló fáklás mese mégis rosszul végződik, bár Istenfélő Dániel a Mágнасoktól talán meg tud védeni.

Végre elérkezett a reggel, Istenfélő Dánielt azonban hiába kerestem egész nap, nem volt a telepen. Este jelent meg a Lírikusokkal, gyászos arccal vonultak be a borjúistállóba, utánuk bejött Halálfejű Józsi is, a két testőr az ajtónál maradt, az egyik most is kifelé, a másik befelé figyelt. Az istálló végébe mentünk, leültünk a szénakötegekre, és ekkor Istenfélő Dániel rövid beszédet tartott. A tőle megszokott, kissé fellengzős modorban kezdte:

– Börtönben vagyunk. Ez azt jelenti, hogy legfeljebb három dologgal foglalkozhatunk. Jóságte nyészttéssel, szeszkereskedelemmel és költészettel. De a börtönben veszélyes és sokszor rossz szándékú erők irányítják az emberek sorsát, és még a há-

rom lehetséges tevékenységet is megnyirbálják. A jószágtenyésztés szükségességét senki sem vonja kétségbe, mert ez hozzájárul a börtönlakók jólétéhez, marad tehát a szeszereskedelem és a költészet. Tegnap és ma hosszú beszélgetésen voltunk Józsi-val, megtudtuk, hogy káros, sőt veszélyes cselekedet volt részünkről a szavalóestek megrendezése és a költészeti színpad megalakítása. Érthetetlen nyelven szavaltunk verseket, és ezzel már-már nemzeti türelmetlenséget szítottunk és nyugtalanságot keltettünk a fegyencek körében. A költészeti színpadot tehát be kell zárni, és a továbbiakban, eredeti rendeltetésének megfelelően, kizárólag borjúkarámnak kell használni. A hosszú beszélgetés végén azonban sejtették velünk, hogy talán mégis meg lehetne menteni a költészeti színpadunkat, amennyiben elállunk a szeszereskedelemtől, és ezt a területet átengedjük másoknak, akik minden bizonnyal nagyobb sápot ígértek, mint mi. Mai összeövetelünk célja tehát a következő: eldönteni, hogy ezentúl verseket szavalgatunk-e, avagy pálinkát árulunk.

– Természetesen a költészeti színpadot kell megmentenünk – mondtam lelkesen, és tényleg örültem, hogy maradt egy ilyen lehetőségünk. – Nagyszerűen sikerültek az eddigi szavalóestek, elindult a komoly alkotómunka, egyedül a költészetben teremthetünk tartós értékeket. A pálinkával való üzérkedés viszont állandó veszéllyel jár, minden lebukásnak súlyos következményei lehetnek, azonkívül pálinkát minden-

ki tud árulni, de költészetet mi tudunk legjobban csinálni.

– Pálinkát is mi tudunk legjobban árulni – mondta Lakner Feri, aki a gyümölcsösben és a szőlőskertekben dolgozó rabok szeszellátásával volt megbízva.

– Vizsgáljuk meg a kérdést a maga összetettségében – mondta Istenfő Dániel. – A szeszkereskedelem nem veszélytelen, de az egyetlen tevékenység, amely sok pénzt fiadzik, a pénz pedig még itt a börtönben is jólétet és hatalmat jelent. Ezzel szemben a költészet a szellemi élet ingoványos talajára terel bennünket, ahol bármikor gonoszkodó hüllők és csúszómászók marhatnak a lábikránkba, mint ezúttal is. Szóval a költészet szép és magasztos dolog, de az egyetlen sebezhető pontunk, mert minden belemagyarázható, ráadásul hosszú távon elpuhít és ábrándossá tesz bennünket.

– Akár a Macedónt hallgatnám – mondtam megvetően.

– A Macedón okos ember, ami abból is látszik, hogy a bárányhúsok közül a hegyi bárányok húsát szereti legjobban – mondta Dániel.

– Te alapítottad meg a költészeti színpadot – mondtam Dánielnek. – Te szónokoltál a költészet hatalmáról és szellemi értékeinek tudatosításáról.

– Börtönben legyen rugalmas az ember – mondta Dániel. – Időnként visszavonulunk, de ez még nem jelenti azt, hogy feladtuk elveinket. A szeszkereskede-

lemből még lehet egy újabb költészeti színpad, a költészetből viszont sohasem lesz jó üzlet.

– Márpedig én ragaszkodom hozzá, hogy nyár elején előadjatok a verseimet – mondtam harciasan.

– Én pedig ragaszkodom a pálinka főzéséhez és forgalmazásához – mondta ekkor Halálfejű Józsi, és álnokul hozzátette:

– Mindenki velünk együtt tudok működni, még a Mágusokkal is, ha kell.

– Hagyjuk azt az aljas társaságot – legyintett Dániel. – A szeszforgalmat továbbra is mi irányítjuk, sőt kibővítjük az üzletet. Ezentúl több pálinkát fogunk piacra dobni a börtön falain kívül. Kucsuknak megcsappant a jövedelme, amióta mi börtönbe kerültünk, unatkozik otthon, kotyvasztja a török édességeket és néha hegyi bárányt küld a Macedónnak, de ez nem elégíti ki az ambícióit. Bevonjuk az üzletbe, legyen egy kis haszna a barátságunkból. Bármilyen pocsék pálinkát el tud adni minden mennyiségben. Ez persze nem jelenti azt, hogy lemondunk a költészetről. Aki elhivatottságot érez magában, írjon egyelőre az asztalfióknak. A világirodalom nagyjai is ezt csinálták rengetegszer.

– Az ilyen beszéd tetszik nekem – mondta Halálfejű Józsi.

– Nekem viszont az olyan beszéd tetszik... – kezdtem, de Kapossy Tamás gorombán rám förmedt:

– Ne akadémikodj, az isten áldjon meg! Dániel már úgylis eldöntötte, hogy pálinkát fogunk árulni.

Sértődötten felálltam, végigmértem mindenkit, aztán én is mondtam egy rövid beszédet:

– Börtönkorszakom elején megismerkedtem egy börtönőrrel, akit Bundásnak hívtak, mert teljesen kopasz volt a feje. Ez a bundás elmondta nekem, hogy a börtönlakóknak előbb-utóbb megvastagodik a bőrük, ebből tudják igazán, hogy börtönbe zárták őket. A bőr először a tenyéren kezd vastagodni. Sokszor megvastagodott már a tenyeremen a bőr, amióta itt vagyok, ilyenkor a borjak közé mentem, és a borjak puhára nyalták a tenyeremet. Azután megjöttetek ti, és azóta puha és vékony a bőröm. De most úgy érzem, hogy hirtelen nagyon vastag lett a bőr a tenyeremen. Megyek a borjak közé. Akinek hasonlóan kellemetlen érzései vannak, velem tarthat.

Bementem a borjak közé, előrenyújtottam mindkét kezemet. Halálfejú Józsi jött elsőnek utánam, aztán Istenfélő Dániel, aztán a borjak közé jöttek a Lírikusok valamennyien.

Csak a két ór maradt az ajtóban, ők nem értették, hogy miről beszélünk, magyarul, az egyik boszniai muzulmán, a másik kelet-szerbiai bolgár volt.

A borjak lustán, de odaadóan nyalták a tenyerünket, és akkor én hanyagul megjegyeztem.

– Az este nálam jártak hárman a Mágások közül. Udvariasan viselkedtek, kést szorítottak a torkomra, és a szeszforgalom titkairól érdeklődtek.

– Hallottunk róla – mondta Dániel. – A Mágások röhögve mesélték, hogy rettenetesen berezeltél.

– Megijedtem egy kicsit, de igyekeztem leplezni.
– Rosszul leplezted – mondta Halálfejú Józsi. – Persze nekem sem lenne mindegy, ha kést nyomnának a torkomra.

– El kell menned innen – mondta Istenfélő Dániel. – Túlságosan magányos vagy itt éjszakánként. Mi meg tudjuk védeni magunkat, de belőled kiszurkálhatnak valamit, ami ártalmunkra lenne.

– Hová menjek? – kérdeztem.

– Elküldetünk a tengerpartra – mondta Halálfejú Józsi.

– A tengerpartra?

– A tengerparton nagyon sok szép szálloda van – mondta Dániel. – És ezek között különféle rejtélyes szállodák is vannak. Ilyes rejtélyes szállodákban pihennek és nyaralnak a kiemelkedő igazságügyi és belügyi dolgozók. A szállodai személyzet zöme rabokból áll. Az egyik szállodát a mi börtönünk látja el személyzettel, természetesen a legmegbízhatóbb rabokat küldik oda, márpedig te megbízható vagy, hiszen besúgással is foglalkoztál. Most éppen üresedés van, Józsi majd elintézi, hogy a gyönyörű tenger mellé kerülj.

– Mit fogok ott csinálni? – kérdeztem.

– Ámuldozol a tenger szépségein és gyönyörködsz a sirályok röptében. Ezenkívül előfordulhat, hogy még klozetot is kell pucolnod, de ha ügyes vagy, felverekedheted magad akár éjszakai portásnak. Szóval mindenképpen szép életed lesz.

– Megpróbálom minél gyorsabban elintézni a dolgot – mondta Halálfejű Józsi.

– Én meg addig beköltözöm hozzád ide, az istállóba – mondta Dániel. – Vackolj meg nekem a jászol végében! Nem leszel többé magányos éjszakánként.

– A Mágánások késekkel járnak – mondtam.

– Nekem is van késem – mondta Dániel. – Legalább olyan jó késem van, mint a Mágánásoknak. Te pedig lefekvéskor tegyél egy vasvillát az ágyad mellé!

X.

Két hétig vigyázott rám Istenfélő Dániel éjszakánként, késsel a feje alatt aludt a jászolban, és nyilván elővette volna a kést, ha ismét rám törnek a Mágna-sok, de a Mágna-sok hirtelen mintha megszélidültek volna, talán megtudták, hogy Istenfélő Dániel is a borjúistállóba költözött, de olyasmit is hallottam, hogy a börtönben egy este vacsora után egy csoport szabados rab megverte az Őrgrófot és a Bárót. Ha így történt, bizonyára figyelmeztetésnek szánták a verést, tudtára akarták adni a Mágna-soknak, hogy Halálfejű Józsinnak a szabadosok között is vannak emberei. Halálfejű Józsinnak majdnem mindenütt voltak emberei, mindössze két hét alatt elintézte, hogy indulhassak a tengerpartra. Egy este közölték velem, hogy másnap hajnalban menjek ki a kapuhoz, az ott posztoló őr majd felrak egy teherautóra, amely füstölt sonkát és szalonnát szállít abba a szállodába, ahol a kiemelkedő igazságügyi és belügyi dolgozók üdülnek, és ahol én minden bizonnyal valamilyen alantas munkát fogok végezni.

Még virradat előtt elindultam a kapuhoz, Istenfélő Dániel elkísért, a tenger szépségeiről mesélt, és azt mondta, hogy biztosan jót fog nekem tenni az egészséges tengeri levegő. Nem szóltam semmit, eddig csak egyszer jártam a tengeren, még általános iskolás koromban, egy kirándulócsoporthal, vonaton utaztunk

két és fél napig, fapados fülkékbe zsúfoltak össze bennünket, sokat vesztegeltünk különféle állomásokon, de ott sem engedtek ki bennünket a fapados fülkéből, így hát nemigen tisztálkodtunk, lassan бүдösödni kezdtünk, főleg a lábaink бүдösödtek, mire a tengerre értünk, már szédelegtünk az erős lábszagtól. Megfürödtünk a tengerben, kiszellőztettük a fejünket és a lábunkat, de nekem a tengerről azóta is a lábszag jut először eszembe.

A kapunál köszöntünk az őrnök, ő meg szótlanul arrább sétált, és vagy tíz méterről figyelt bennünket, ahogy a teherautóra várakozunk. Világosodni kezdett az ég, mire megjött a teherautó, hangosan зörögve és füstölt sonka szagát árasztva. Az őrnök egy lepecsételt borítékot nyújtott át a gépkocsivezetőnek, a borítékban bizonyára a rám vonatkozó tudnivalók lapultak. Istentől Dániel kezét fogott velem, és egy köteg papírpénzt csúsztatott a zsebembe. Felleptem a sofőr mellé, aki domborodó sörpocakkal ült a kormánykerék mögött, olajos kék nadrág és kifakult kék ing volt rajta, az oldalán pisztolytáska lógott egy széles bőrvön, a széles öv szemmel láthatóan szorította a derekát. Rám mordult, hogy erősen csapjam be az ajtót, aztán olyasvalamit дүнnyögött, hogy meg kellene bilincselnie, azzal elindította a teherautót, és nem bilincsel meg. Végigszeltük a бörtönhöz tartozó szántóföldeket, gyümölcsösöket és szőlőskerteket, kíváncsi voltam, vajon milyen érzés fog el, ha elhagyjuk a бörtön területét, de nem fogott el semmilyen különös érzés,

mert tulajdonképpen nem tudtam, hogy mikor hagytuk el a börtön területét, a búzatáblák mindenütt egyformán hajladoztak, és egyébként is, fegyveres gépkocsivezető ült mellettem. Később falvakon robogtunk keresztül, ekkor már tudtam, hogy messze járunk a börtöntől, jólesett látni a takaros falusi házakat, de továbbra sem mámorosodtam meg az örömtől. A sofőr nem szólt hozzám, töprengő arccal vezetett, mint aki még mindig azon gondolkozik, hogy a kezemre rakja-e a bilincset, így hát én sem szóltam, hagytam zavartalanul töprengeni. Rákanyarodtunk egy szélesebb aszfaltútra, itt mintha valamelyest felderült volna a sofőr arca, bár időnként még ráncolta a homlokát, de amikor egy kopottas motel mellett mentünk el, kimutatott az ablakon, és végre megszólalt:

– Egyszer megálltam itt kávézni. Egy hozzád hasonló, jámbor képű rab volt velem, őt is a tengerpartra szállítottam, fizettem neki egy kávé. Hirtelen megvadult, az arcomba öntötte a forró kávé, és futni kezdett. Megtöröltem az arcomat, utánamentem, és rákiáltottam, hogy álljon meg. Nem állt meg. Akkor szétlőttem a lábikráját. Az orvosok sokáig foltozgták, de örök életére sánta maradt.

– Nekem is van egy sánta ismerősöm – mondtam.
– Címfestő volt, leesett az állványról, és szétroncsolta a sarkát. Azóta sántít, és festőművész lett belőle.

– Lecsúszott jó mélyre szegény – állapította meg a sofőr. – Haszontalan ember lett belőle. Nem jó dolog sántának lenni.

– Én nem akarok megszökni – mondtam. – Szeretnék két lábon megérkezni a tengerre.

– Tulajdonképpen meg kellene hogy bilincseljelek, ez a szabály – mondta a sofőr, de vezette tovább a teherautót, és most sem bilincselte meg.

Sokáig hallgattunk ismét, a nap egyre melegebben sütött, szerencsére a búzaföldeket lassan erdők váltották fel, és az út menti fák beárnyékoltak bennünket. A fegyveres gépkocsivezető mintha megnyugodott volna, lehet, hogy elhitte, hogy nem akarok megszökni, majdnem derűs arccal figyelte az utat, pedig a széles bőrvön még mindig szorította a derekát. Egy gyors vizű folyóhoz értünk, a folyón túl hegyek látszóttak. Rozoga fahídon zötyögtünk át a folyón, és akkor a sofőr megint kimutatott az ablakon.

– A háború alatt sokszor volt vörös a víz ebben a folyóban – mondta. – Egyszer itt ütköztünk meg a csetnikekkel. Övig érő vízben gyilkoltuk egymást, késekkel. Én is kaptam két késszúrást, egyet a combomba, egyet az oldalamba. A legjobb barátom szúrt belém.

– A legjobb barátja?

– Igen. Még a háború legelején együtt szöktünk el az erdőbe az usztrasák elől. A csetnikek fogadtak be bennünket maguk közé, így hát mi is szakállat növesztettünk. Mire kinőtt a szakállunk, találkoztunk a partizánokkal, én rögtön átálltam hozzájuk és leborotvtam a szakállamat. Aztán ebben a folyóban találkoztam a legjobb barátommal, bozontos képpel állt

előttem, nekem meg csupasz volt az arcom. Szó nélkül belém szúrt kétszer.

– Maga mit tett?

– Hasba szúrtam a legjobb barátomat. Gyerekkorunk óta ismertük egymást.

– Meghalt?

– Nem. Kivitettem a partra, aztán magunkkal cipeltük a hegyekbe. Keménykötésű legény volt, meggyógyult. Akkor ő is leborotválta a szakállát, beállt közénk, igazi forradalmárt csináltunk belőle, gyűlölte az osztályellenséget és irtotta kíméletlenül. A háború után is ő üldözte legnagyobb hévvel az ellenforradalmi bandákat. Azután rendőrfőnök lett egy határmenti városban. A Tájékoztató Irodás időkben rengeteg megtévelyedett elvtárs menekült arrafelé, át akartak szökni a határon. A barátom begyűjtötte őket, mint a fácáncsibéket. Akit nem sikerült elfognia, azt lelőtte. Sokat dolgozott abban az időben, és boldog volt. Később is boldog volt még egy ideig, vadászni járt, nemes vadakat ejtett el, és megnősült. A békésebb idők azonban valahogy elrontották a jókedvét. Meg az emberek is pusmogtak mindenfélét a háta mögött, véres kezű pribéknek nevezték. Áthelyezték egy másik városba, egy nagy folyó mellé, a folyó menti erdőkben sok vaddisznó tanyázott, egy ideig kedvtelve lövöldözött a vaddisznókra, aztán erre is ráunt, hallgatagon üldögélt otthon, és csak a két gyerekének tudott örülni, mert közben gyerekei is születtek. Egy napon a felesége is véres kezű pribéknek nevezte, és

elköltözött a házából a két gyerekkel. Ezek után már nem volt minek örülnie, nyitott pisztolytáskával járta az utcákat, és hangosan beszélgetett önmagával. Ideg-szanatóriumba küldték... Mit gondolsz, miért mesé-lem mindezt?

– Nem tudom – mondtam.

– Azért, hogy viselkedj vele tisztességesen, ha találkoznátok.

– Nem hiszem, hogy találkozni fogunk valaha is.

– Egész biztosan találkoztok – mondta a sofőr.

– A szanatóriumban helyrepofozták valamennyire, és elküldték pihenőre abba a szállodába, ahová most téged viszlek. Eléggé rendbe jött már, úgy tudom, a pisztolyát is visszakapta. Viselkedj vele tisztességesen, megérdemli, sokat tett ezért az országért, igaz, hogy úgy kezdte, hogy kétszer is kést szúrt belém.

– Nemrégem nekem is kést szorítottak a torkomra – mondtam. – Nagyon kellemetlen érzés volt. De a barátjával tisztességesen fogok viselkedni.

– Több mint fél éve lakik a szállodában, hamarosan teljesen meggyógyul. Minden fegyencnek, akit én szállítok a tengerpartra, megparancsolom, hogy viselkedjen vele tisztességesen.

A hegyek közé értünk, az út egyre kanyargósabbá vált, zörögve kapaszkodtunk a magasba, az erdőket hegyi legelők váltogatták, a legelőkön birkanyájuk mozogtak lustán, és hegyi bárányokat is láttam ugrándozni a nyájak körül. A nap már felülről, az ég közepéről tűzött ránk, melegem volt, a teherautóból

erős benzinszag és füstölt sonka szaga áradt be a sofőrfülkébe.

– Dél felé járhat az idő – mondtam. – Ha lenne itt valahol egy útszéli csárda, megállhatnánk ebédelni. Meghívnám egy báránysültre, ha megengedi. Azt mondják, hogy a hegyi bárány húsa a legjobb a világon, mert a hegyi bárányok biztosan megállnak a legmagasabb szikla peremén is.

– A hegyi bárányok inkább a hegyoldalban szeretnek ugrándozni – mondta a sofőr. – A húsuk azonban tényleg jó. Van pénzed?

– Van – mondtam, és elővettem a pénzköteget, amit Istenfélő Dániel csúsztatott a zsebembe. Megmutattam a sofőrnek, és ő ettől ismét töprengővé vált.

– Honnan kerül hozzád ennyi pénz? Egy fegyenc tisztességes úton nem juthat hozzá ilyen sok pénzhez.

– Divatszabó az apám – mondtam. – Mostanában az emberek bolondulnak a divatos ruhákért. Az apám annyit keres, amennyit akar, és nekem is jócskán küld belőle.

A sofőr ezen is eltöprengett, és egy jó óra hosszáig nem szólt hozzám. Akkor hirtelen letért egy keskeny mellékútra, néhány percnyi zötykölődés után egy faház előtt álltunk meg, három másik teherautó mellett. A faház kocsma volt, udvarában egy borzas hajú suhanc hosszú rúdon két bárányt forgatott parázsló tűz fölött. Kiszálltunk a teherautóból, és akkor láttam, hogy a sofőr húzza a bal lábát.

– Ez a késszúrástól van? – kérdeztem.

– Attól. Nagyon rossz helyen szúrta meg a lábamat a legjobb barátom. Azóta sántítok. Nem is vittem sokra az életben. Füstölt sonkát és szalonnát meg mindenféle élelmiszert szállítok egy tengerparti szállodába, és fegyenceket hordozgatok oda-vissza.

– Pisztoly van az oldalán – vigasztaltam. – Ez is valami a mai világban.

– Ez igaz – mondta a sofőr. – Pisztolyom van, és használni is tudom, ha kell.

– Nem lesz rá szüksége. Nézzük meg inkább a bárányokat!

Megnéztük közelről a hosszú rúdon forgó bárányokat, szépen megpirult már a húruk, az ifjú hegylakó azt mondta, hogy mindjárt elkészül a sütéssel, ülünk asztalhoz. Bementünk a kocsmába, odabent teherautó-sofőrök hangoskodtak, megnéztek bennünket, de minden különösebb érdeklődés nélkül, és a továbbiakban nem törődtek velünk. Leültünk, két adag báránysültet rendeltünk a kocsmárostól.

Hozták is hamarosan a húsokat, talán egyenesen a parázsról szelték a tányérjainkba, és én majdnem könnybe lábadt szemmel néztem magam elé, mert már attól is meghatódtam, hogy nem pléhtányérból, hanem rendes tányérból ehetem, késsel és villával. A bárányhús nagyon jó volt, puha és ízletes, élvezettel és sokáig ettem, és ezek után már minden kételkedés nélkül elhittem, hogy a hegyi bárányok szilárdan meg tudnak állni a legmagasabb sziklák peremén is. Egy-egy üveg sört ittunk a bárányhúsra, a fegyveres so-

főrr ennyit engedélyezett magának és nekem is. Aztán a sofőr megivott két kávét, én egy csésze kávét ittam meg, és ettől ismét meghatódtam, most ittam először feketekávét, amióta börtönbe kerültem. Kifizettem az ebédünket, fizetés után is sok pénzem maradt még, a sofőr mintha rosszallóan nézett volna rám ezért, holott neki is ízlett a hegyi bárány húsa, láttam rajta.

Indultunk tovább. Zörgő teherautónkkal visszagurultunk a főútra, és folytattuk a kapaszkodást fölfelé. Az erdő egyre sűrűbb lett körülöttünk, a sofőr azt mondta, hogy ő valamikor ezekben az erdőkben bujkált, és úgy vezette a teherautót, mint aki nagyon jól ismeri a járást. Időnként még előbukkant egy-egy füves tisztás, ezeken birkákat és bárányokat is láttam, de egyre kevesebbet. Később kopár sziklák tűntek fel a fák között, azután teljesen kopár hegyek a távolban, ezeket is megmásztuk, a sziklák fenyegetően meredeztek fölöttünk, a sziklák peremén nem álldogáltak hegyi bárányok, nem is lett volna sok értelme, hiszen tápláló, zöld fű sehol sem volt a közelben, legfeljebb bizonyíthatták volna a hegyi bárányok, hogy meg tudnak szilárdan állni a kopár magasságokban, de én ezt most már újabb bizonyítékok nélkül is elhittem. Rettenetesen kanyargott az út a csupasz hegyoldalon, felkavarodott a gyomrom, nagyon szerettem volna már a tengerparton lenni.

Besötétedett, mire megéreztem a sós tengeri levegőt, egy pillanatra eszembe jutott gyermekkorom lábszaga, de aztán mindjárt megfeledkeztem róla,

mélyen beszívtam a sós levegőt, és örültem, hogy hamarosan vége lesz az utazásnak. Gyéren megvilágított tengerparti városkába vagy faluba érkeztünk, de nem álltunk meg, kimentünk a házak közül egy nyílegyenes útra, amely fenyőerdőn át vezetett, ekkor már mintha a tenger hullámverését is hallottam volna, és a gyomrom teljesen megnyugodott. Csakhamar egy bekötőúthoz értünk, az út mellett egyenruhás őr állt, felemelte a kezét. Megálltunk, a sofőr előkotort egy papírlapot, és az ablakon keresztül kinyújtotta az őrnek. Az zseblámpával a papírlapra világított, visszaadta, és intett, hogy mehetünk. Ráfordultunk a bekötőútra, még mindig fenyőfák között jártunk, de látszottak már a szálloda fényei. A fenyőfák közül egyenesen a szálloda elé jutottunk, ötemeletes kockaépület volt forgóajtós főbejárat, a földszint ki volt világítva, az emeleteken is világított néhány ablak. A sofőr a hátsó bejáratához hajtott, lefékezett, megkönnyebbülten felsóhajtott, nyújtózkodott, majd lecsatolta derekáról a széles bőrvet és az övvel együtt a pisztolytáskát is. Kikászálódunk a teherautóból, egy fekete nadrágos, fehér inges, fekete nyakkendőes fiatalember jött ki elénk.

– Hoztam neked füstölt sonkát, szalonnát és egy új embert, Damir – mondta a sofőr, és átadta a borítékot, amelyben bizonyára a rám vonatkozó tudnivalók voltak.

– Mihez értesz? – kérdezte tőlem Damir.

– Borjakat őriztem eddig és verseket írtam néha – mondtam.

– Tehát semmihez sem értesz – szögezte le. – De azért majd találunk számodra munkát. Holnap a reggelinél jelentkezz nálam. A rabok a konyhában étkeznek. Most elmehetsz a konyhába vacsorázni, azután lefekhetsz, pihend ki magad! A rabok a padlásszobákban laknak, tiéd lesz a hatvanhármas. Magad tartod rendben a szobádat. Van egy közös fürdőszobátok is ott a padláson.

A továbbiakban nem törődött velem, a sonkáról és a szalonnáról kezdett beszélgetni a sofőrrel. Eloldalogtam a közelükből, bementem a hátsó ajtón a szalodába, egy széles, ételszagú folyosón mentem végig, jobbról is, balról is ajtók voltak, jobbról edénycsörgés hallatszott, ott lehetett a konyha, bal felől keskeny lépcső vezetett fölfelé, feltehetőleg ez volt a személyzeti följáró. Nem voltam éhes, és amióta megnyugodott a gyomrom a serpentinek után, ismét éreztem a hegyi bárány húsának pompás ízét, kár lett volna elrontani, így hát nekivágtam a lépcsőknek. Fölmentem az ötödik emeletre, ott szuszogva végignéztam a folyosón, tarka szőnyeg borította és nagyon tiszta volt, nyilván ilyen tiszta volt a többi emelet is. Amikor kifújtam magam, felgyalogoltam a padlásszobákhoz, itt a folyosót nem borította semmilyen szőnyeg. Benyitottam a hatvanhármas szobába, és felgyújtottam a villanyt. Kis, ferde mennyezetű szoba volt egy ágygal, egy székkal, egy szekrénnel, egy mosdókagylóval, egy törülközővel és egy szappannal. Ismét meghatódtam, akárcsak ott, a hegyek között, amikor kést,

villát és feketekávét raktak elé, most főleg attól hatódtam meg, hogy az ágy fehér lepedővel volt letakarva. Óvatosan leültem az ágyra, utána mindjárt fel is pattantam. Kimentem a folyosóra, és megkerestem a fürdőszobát. Nagy fürdőszoba volt nyolc zuhanyozófülkével. Lezuhanyoztam, visszamentem a szobámba, és akkor félmeztelenül végighevertem a fehér lepedős ágyon. Tíz perc alatt elöntött a veríték, csak most vettem észre, hogy rettenetesen meleg van a szobában. A nyár eleji nap felforrósította a tetőt a padlásszobák fölött, és a tető éjszaka is sugározta a meleget. Kinyitottam az ablakot, de így sem lett sokkal hűvösebb a szobában, odakint állt a levegő, bár a tenger hullámozott, de én azt sem láttam, csak sejtettem, hogy merre mozog a nagy, sós víz, a szállodát fenyőfák vették körül, és ettől még sötétebb lett az éjszaka a kocka alakú épület körül, amelyben az igazságügy és a belügy arra érdemes dolgozói pihenték ki fáradalmaikat.

A nagy meleg kissé elkedvetlenített, nem tudtam, hogy mennyire örüljek annak, hogy ide kerültem, erre a gyönyörű helyre, végül úgy döntöttem, hogy a forró padlásszoba ellenére is őszintén örülni fogok, és egyszer még meghálálom Halálfejű Józsinak, amiért elintézte, hogy a börtön vezetői a tengerpartra küldjenek. Visszaheveredtem az ágyra, lehunytam a szemem, akkor meg a kanyargós hegyi utat láttam magam előtt, megint mozogni kezdett a gyomrom, és tovább izzadtam. Így hát kinyitottam a szemem, bámultam a ferde mennyezetet, és nagyon szerettem volna megfüröd-

ni a tengerben, de csak a mosdókagylóhoz mentem el, vizet engedtem a tenyerembe és lefröcsköltem magam, ismét ledőltem az ágyra, és összegyűrtem a simára vasalt fehér lepedőt. Az alattam levő emeletekről hangok hallatszottak, úgy látszik, a nyaraló vendégek megették a vacsorájukat és vonultak a szobájukba; ha arra gondoltam, hogy az ő szobáikban is olyan meleg van, mint nálam, majdnem sajnáltam őket, de hát az ő szobáik nem a padláson voltak, náluk bizonyára kellemesebb a levegő. Később a padlás is megélénkült, a személyzet tagjai, a rabok is jöttek lepihenni, őket már tényleg sajnáltam, mert tudtam, hogy melegük lesz. Éjfél körül elcsöndesedtek a folyosók, akkor elhatároztam, hogy nem szenvedek tovább.

Felöltöztem, és kimentem a szobából. Leereszkedtem az ötödik emeletre, ott csöndesen végigjósoltam a folyosón a fölépcsőig, és óvatosan megindultam lefelé. Senkivel sem találkoztam, némelyik ajtó mögül hangok szűrődtek ki, de egyébként csönd volt a szállodában, a folyosókat minden emeleten tarka szőnyeg borította, a lépcsőkön is szőnyeg volt, és ahogy haladtam lefelé, a levegő egyre kellemesebb és hűvösebb lett körülöttem. Leértem a kivilágított előcsarnokba, itt kényelmes fotelek és alacsony asztalok álltak szépen elrendezve, szemben a forgóajtóval. A forgóajtótól balra, egy széles pult mögött fehér inges, fekete nyakkendős, szemüveges férfi ült, és egy könyvet olvasott. Fél szemmel felnézett rám, és kissé szórakozottan azt mondta:

– A raboknak éjfél után tilos elhagyni a szobájukat. Ezt írja elő a szabályzat.

– Az este érkeztem – mondtam. – Tulajdonképpen a forgóajtót akartam megnézni közelebbről.

A pult alá nyúlt, egy pisztolyt vett elő, a pultra tette, a könyv mellé, és még mindig a könyv fölé hajolva mondta:

– A szabályzat szerint akár le is lőhetlek, ha megpróbálsz kimenni a forgóajtón. A rabok még nappal is csak akkor hagyhatják el az épületet, ha erre külön utasítást kapnak.

– Nem tudtam, hogy ebben a szállodában a portások pisztolyt hordanak – mondtam. – A fehér inghez valahogy nem illik a pisztoly.

– A fekete nyakkendőhöz viszont illik – mondta a portás. – Akinek itt nyakkendője van, annak pisztolya is van. A pincérek például valamennyien fehér ingben járnak, de csak a főpincérnek van nyakkendője. A karbantartó munkások kék munkaruhában járnak, de közöttük is csak egynek van nyakkendője. Erről tudjuk, hogy ki kicsoda, mert egyenruhát csak a bekötőútra vigyázó őrök viselnek.

– Elteheti nyugodtan a pisztolyát – mondtam. – Erről a szép helyről úgysem szökik meg senki. Én sem akarok megszökni. Legfeljebb megfürödnék a tengerben, ha kimehetnék a szállodából.

– A rabok nem azért vannak itt, hogy a tengerben fürödjenek – mondta a portás. – Azért vannak itt, hogy dolgozzanak és hogy gondolkodzanak.

– Miről gondolkozzanak?
– Mindenről – mondta a portás. – Hallottál már Blaise Pascalról?

– Hallottam. Okos gondolatokat írt le, de ő francia volt, és nem a börtönben gondolkozott.

– Mindenkinek lehetnek okos gondolatai – mondta a portás, és az előtte heverő könyvre mutatott. – Itt vannak Blaise Pascal *Gondolatai*. Két évvel ezelőtt egy államügyész a szobájában felejtette a könyvet, és én azóta minden éjszaka olvasom. Legalább nyolcszor végigolvastam már, nagyon okos gondolatok vannak benne, nagyon oda kell figyelni olvasásakor, engem minden éjszaka kifáraszt.

– Megértem – bólogattam. – Én Thomas Mann-nal küszködtem így, hosszú éjszakákon keresztül, ő is rengeteg okos gondolatot írt le rengeteg könyvben, és nekem mindet végig kellett olvasnom. Reggelig bevörösödött a szemem az olvasástól.

– Te is éjszaka szoktál olvasni? – kérdezte a portás, és először nézett meg jobban a szemüvegén át.

– Álmatlanságban szenvedek – mondtam. – Éjszakai portás voltam valamikor, méghozzá jó éjszakai portás, fogorvosi műszereket őriztem, és mondhatom, hogy sohasem loptak el tőlem egyetlen fűrófejet sem, és még Thomas Mann könyveit is kiolvastam.

A portás visszatette a pult alá a pisztolyt, levette a szemüvegét, megtörölte, ismét az orrára tette a szemüvegét, hangosan töprengett Pascal *Gondolatai* fölött. Megkérdezte tőlem:

- Damir beosztott már valahová munkára?
- Még nem. Reggel kell jelentkeznem nála.
- A szabályzat szerint nekem jogom van egy ki-
segítőre a rabok közül – mondta a portás elgondol-
kozva. – Egy időben volt is mellettem egy fickó, de
minden éjszaka elaludt, és nem szerette a könyveket.
- Én még az ágyban sem tudok elaludni éjsza-
kánként.
- Régóta egyedül dolgozom már – panaszolta a
portás. – Végigügyeleteskedem az éjszakákat, igaz, hogy
téli háromhavi szabadságot kapok, de akkor is fárasztó
minden éjjel virrasztani és Blaise Pascalt olvasni.
- Más könyvei nincsenek?
- Előbb Blaise Pascallal akarok végezni.
- Szívesen olvasnám én is a *Gondolatokat* –
mondtam.
- Ismét megtörölte a szemüvegét, és ismét elgon-
dolkozott.
- Menj és zuhanyozz le! – mondta. – Aztán gyere
vissza, kapsz tőlem egy fehér inget.
- Lezuhanyoztam már.
- Gyere! – intett. A háta mögött kinyitott egy aj-
tót, bevezetett egy tágas irodába.
- Az irodában egy íróasztal volt széssel, egy nagy
szekrény és egy heverő. A portás a szekrényből ki-
vett egy fehér inget. Ledobtam magamról a szürke fe-
gyencblúzomat, és felhúztam a fehér inget.
- Holnap kapsz fekete nadrágot is – mondta a
portás.

Kituszkolt az irodából, leültetett a széles pult mögé, benyúlt a pult alá, és elvette a pisztolyt a kezem ügyéből.

– A szabályzat szerint nekem este héttől éjfélig kell ügyeleteskednem, azután lepihenhetek itt az irodában, ha van segédügyeletesem – magyarázta. – Mostantól kezdve te vagy a segédügyeletesem, reggel majd megbeszélem Damirral. Éjfélről reggel hatig kell itt ülnöd, akkor felébresztesz engem, elmegyünk reggelizni, utána te is lepihenhetsz a szobádban. Pontosan délben ebédelünk, mert egy órától a vendégek ebédelnek. Amíg a vendégek ebédelnek, te leszaladsz a strand mellé, az újságosbódéhoz, felhozod a vendégek újságjait és széthordod a szobákba. Majd kapsz egy listát, hogy melyik szobába milyen újságot kell vinni.

– Reggel is elhozhatom az újságokat.

– Ide dél körül érkeznek az újságok, mert meszsziről hozzák őket. Tehát ebéd után menjél az újságokért! Ha valaki megkérdezné, hogy miért mentél ki az épületből, mondd, hogy a Bagoly megbízásából.

– Magát Bagolynak hívják?

– Igen. Minden éjszaka virrasztok, szemüveget hordok, és sokan bizonyára azt hiszik, hogy bölcs is vagyok, mert látják, hogy állandóan olvasok. Lehet, hogy tényleg bölcs lettem egy kicsit a sok olvasástól. De a baglyoknak is aludniuk kell néha, most megyek és lepihenek. Ha valami baj lenne, ébressz fel! De nem lesz semmi baj, itt nagyon fegyelmezetten viselkedik mindenki. A rabok boldogok, hogy ide kerültek dol-

gozni és nem szakadnak bele a munkába, jó levegőt szívnak és borraivalót kapnak, a vendégeink pedig kiváló emberek, akik munkahelyükön a rendfenntartás ügyét szolgálják, és természetesen itt is tisztelik az előírásokat. Tehát senki sem okvetetlenkedik. Egyik-másik vendég néha letelefonál éjszaka és italt kér, akkor vigyél fel italt az étteremből. A Szigonyos a tizennégyes szobából biztosan jelentkezik ma éjszaka is, vigyél fel neki egy üveg hideg sört a hűtőszekrényből.

– Ki az a Szigonyos?

– Rendőrfőnök volt sokáig, aztán a bolondokházába került, onnan küldték ide hozzánk, már hónapok óta itt van, idegcsillapítót szed, de még így is csak hideg sörrrel tud elaludni.

– Azt hiszem, hallottam már erről a Szigonyosról idefelé jövet – mondtam. – Valamikor nagyon ügyesen bánt a késsel, de őt is hasba szúrták egyszer egy folyóban.

– Most nem késsel, hanem szigonyos puskával jár állandóan, és naphosszat búvárkodik a tengerben. Üldözi a szegény halakat, de eddig még nem szúrt le egyet sem.

– Nekem azt tanácsolták, hogy viselkedjek vele tisztességesen.

– Minden vendéggel viselkedj tisztességesen! – mondta szigorúan a Bagoly. – És a személyzet nyakendős tagjaival is viselkedj tisztességesen!

Bement az irodába, behúzta maga mögött az ajtót. Én meg ültem a pultnál és vigyorogtam. Alig

akartam elhinni, hogy igaz minden, ami az utóbbi fél órában történt velem. Igaz volt, ismét éjjeli portás lettem, még csak Simokovics úrnak kellett volna besántikálnia a forgóajtón. Simokovics úr persze messze volt, nem lehetett minden úgy, mint régen, valamelyest mégiscsak szenvednem kellett Kovács Júlia haláláért. De még így is szerettem volna levelet írni Istenfélő Dánielnek, és eldicsekedni, hogy milyen szépen eligazodtam az új környezetben. Levelet nem írhattam, így hát belelapoztam a pulton heverő *Gondolatok*ba, a Bagoly ezt nálam hagyta, csak a pisztolyát vitte el. Ilyen mondatot is feljegyzett Pascal: „Senki sem olyan boldog, józan, erényes és szeretetre méltó, mint az igazi keresztény.” Akkor, ott, a portás helyén üldögélve a Bagolyt majdnem igazi kereszténynek tartottam, de magamat is, hiszen majdnem boldog voltam, amiért éjszakai portás lehettem a börtönben.

A Szigonyos éjféli után két óra körül telefonált, és egy üveg hideg sört kért a tizennégyes szobába. Felpattantam a székről, átvágtam a gondosan berendezett előcsarnokon, bementem az ebédlőbe, felgyújtottam a villanyt, a söntés mellett megtaláltam a hűtőszekrényt, kivettem belőle egy üveg sört, tálcára tettem, tálcára tettem egy poharat is, és felügettem az első emeletre. Kopogtattam a tizennégyes szoba ajtaján, belülről azt kiáltották, hogy menjek be, benyitottam és bementem a szobába, amely jóval tágasabb volt, mint az enyém, a Szigonyos pedig egy fotelban

ült pizsamában, és a nevéhez híven egy szigonynak a hegyét reszelgette.

– Te ki vagy? – kérdezte meglepetten. – Eddig nem láttalak itt.

– Ma este érkeztem – mondtam, és a tálcát leraktam az előtte lévő alacsony asztalra.

– Gyilkos, avagy hazaáruló? – kérdezte a Szigonyos.

– Egyik sem – mondtam. – Közlekedési balesetet okoztam véletlenül, és egy lány meghalt. Szerelmes voltam abba a lányba.

– Kis semmirekellők szaladgálnak ebben a szállóban – mondta csalódottan a Szigonyos. – Régebben még voltak igazi, nagy formátumú bűnözők, gyilkosok, hazaárulók és osztályellenségek. Azokra érdemes volt vadászni. Manapság kelekótya szerelmesek a törvényszegők, tulajdonképpen nem is érdemes velük foglalkozni. Az a legnagyobb baja ennek az országnak, hogy már igazi bűnözői sincsenek.

– Az is nagy baja ennek az országnak, hogy a nők állhatatlanok és egyre erkölcstelenebbek – mondtam.

– Ezt egy Gereben Mihály nevű, hetvenéves fegyenc állítja, akit nemi erőszak miatt ítélték börtönbüntetésre, és aki most bizonyára a növendék marhák istállójában, a jászol végében alszik, nagyon messze tőlünk.

– Kétségtelenül ez is nagy baja az országnak – mondtam a Szigonyos, és akkor észrevette, hogy a tűhegyesre reszelt szigonyt nézem. A magasba emelte, és megkérdezte tőlem: – Mit szólnál hozzá?

– Elég gonosz fegyvernek látszik – mondtam.

- Ezzel fogom megölni Paolót.
- Ki az a Paolo?
- Egy nagy hal. Alighanem cápa. Időnként felbukkan a partjaink közelében, és felfalja a kisebb halakat.
- Errefelé nincsenek cápák – mondtam.
- Paolo az olasz partokról jön ide – mondta a Szigonyos. – Üldözi a halainkat, négyszer vagy ötször is láttam már, de mindig megszökött előlem. De egyszer úgymint elkaptam, és átszúrom a szívét a szigonnyal.
- Miért éppen Paolo? – kérdeztem. – Lehetne Giovanni is, ha már az olasz vizekről jár ide.
- A háború vége felé hetekig üldöztem egy olasz ezredest. Őt emberemet megölte, mire elkaptam. Vérengző és ravasz ember volt. Egyetlen lövéssel végeztem vele. Szíven lőttem. Azután megnéztem az iratait, kiderült, hogy Paolo Perminnek hívták, negyvennyolc éves és négy gyermeke van otthon.
- A cápák még vérengzőbbek, mint az olasz ezredek – mondtam. – Nehéz megölni őket.
- A Szigonyos megint felmutatta a hegyesre reszelt vasszigonyt.
- Ezzel fogom megölni Paolót. Szíven fogom löni, még ezen a nyáron.
- Úgy éreztem, hogy ennyi elég volt Paolóból, és úgy éreztem, hogy eléggé tisztességtudóan viselkedtem a Szigonyossal, a gépkocsivezető, aki felszólított erre, bizonyára elégedett lenne velem. Jó vadászatot kívántam a Szigonyosnak, és visszamentem a portára. Azon az éjszakán senki más nem kért italt, rákönyö-

költem a pultra, hallgatóztam az éjszakában, távolról néha hallottam a tenger hullámainak csapkodását, lapozgattam Pascal könyvét, de nem merültem el túlzottan a *Gondolatokban*.

Reggel felébresztettem a Bagolyt, ő átadta nekem az újságok listáját, aztán elmentünk reggelizni. Bagoly az étteremben ült le a személyzet nyakkendőös tagjaival, én meg a nyakkendő nélküliekkel a konyha végében reggeliztem, egy hosszú asztalnál. Reggeli után a személyzeti lépcsőn mentem fel a padlásszobába, a szobában most nem volt olyan meleg, mint az éjszaka, friss tengeri levegő áramlott be az ablakon, és a fenyőfákon túl a tenger is láttam, a nagy víz fölött sirályok lebegtek, és én tényleg gyönyörködtem a sirályok röptében, amint azt Istenfélő Dániel megjósolta, amikor Halálfejú Józsival eldöntötték, hogy a Mágna-sok kései elől leküldetnek a tengerpartra.

Aztán hagytam a sirályokat zavartalanul röpködni, ágyba feküdtem, és végre elaludtam, és akkor, hosszú hónapok után, ismét megjelent Simokovics úr, gyakorlott kőfaragó-csapásokkal faragta az aranyfogú üzbég lány szobrát, úgy vettem észre, hogy jól haladt a munkával, amióta nem láttam, a csípőjét és a lábát faragta a szobornak, tulajdonképpen most kezdett kiderülni, hogy ülő szobor lesz az aranyfogú üzbég lány, és az is most derült ki, hogy a tengerparton fog ülni, tengerparti sziklából faragja őt Simokovics úr, az üzbég lány hátravetett fejjel az égre és a tengerre nevet egyszerre aranyfogaival, miközben a lábát farag-

ják. Simokovics úr fekete nadrágban, fehér ingben és fekete nyakkendőben ügködött a vésővel és a kalapáccsal, és kissé gyöngyözött a homloka. Mellette egy fehér és egy fekete kandúr macska ült, a macskák merőn nézték a tenger hullámain, lehet, hogy Paolót, az olasz cápát lesték.

Dél körül, kissé verítékezve ébredtem fel a fehér lepedős ágyban, lezuhanyoztam, aztán lementem a konyhába ebédelni. Örültem, hogy Simokovics úr ismét megjelent álmomban, és örültem, hogy fekete nyakkendőt hord, ez a mi szállodánkban azt jelentette, hogy pisztolya is van, és nem tartozik az elítéltek közé, sőt éberén vigyáz a nyakkendő nélküliekre, és az étteremben étkezik. Gyorsan megebédeltam a konyhában, végre kimehettem az épületből, és a fenyőfák között elindultam a strand felé. A fenyőfák tűlevelei között kabócák vagy micsodák cserregtek vagy hegedültek, mindenesetre sokkal rekedtebben hegedültek, mint az alföldi tücskök, és sokkal hangosabban. A szálloda vendégei, az igazságügy és a belügy kiváló dolgozói családtagjaikkal akkor jöttek fel ebédelni, senki sem kérdezte meg tőlem, hogy nyakkendő nélkül miért kószálok a fenyőfák között, így hát lementem a strandra, amely sziklás strand volt, barna és szürke sziklák rekesztették el a sós vizet a fenyőfáktól és a kabócáktól, a sziklákon tarka törülközők és gumipárnák heverték, akármelyik sziklából ki lehetett volna faragni az aranyfogú üzbégi lány szobrát. Sóvárogva néztem a tengert, szerettem volna megfü-

rödni benne, de a Bagoly megmondta, hogy a raboknak tilos fürödniük, megkerestem tehát az újságáros bódét. A strand mellett állt, pléhtetején csillogott a napfény, nagyon meleg lehetett odabent. Fekete hajú, kissé szögletes arcú dalmata lány ült bent az újságok mögött, rózsaszín kombinében. Bedugtam a fejem, és azt mondtam:

– Egy évvel ezelőtt már találkoztam egy kombinés újságáros lánnyal. Nagyon kedves volt hozzám és szép dolgokról beszélt.

– Mit mondott? – kérdezte a lány.

– Megmutatta, hogy hol van a börtön.

A fekete hajú dalmata lány elnevette magát, és akkor láttam, hogy az egyik metszőfoga aranyból van.

– Ismerem egyszer egy aranyfogú lányt – mondtam. – Ékszerésműhelyben dolgozott, aranyat tisztogatott naphosszat, és aranyfogai voltak. Egyszer majdnem bevallotta, hogy szerelmes belém. Szerintem szerelmes is volt, de túlságosan szemérmes ahhoz, hogy bevallja.

– Egyszer biztosan be fogja vallani – mondta a dalmata lány.

– Sohasem fogja bevallani – mondtam. – Szomorú véget ért szegény. Lehet, hogy majd mesélek róla egyszer. Maga miért ül itt kombinében? Miért nem húz fürdőruhát, és miért nem ugrik bele időnként a tengerbe?

– A strandon csak a szálloda vendégei fürödhetnek – mondta a lány. – Egyébként a fivérem sem en-

gednék meg, hogy fürdőruhában áruljam az újságokat vagy hogy együtt fürödjem a turistákkal.

– A rózsaszín kombinéhoz mit szólnak a fivérei?

– Nem tudják, hogy kombinéra vetkőzőm itt, a bódében. Megpofoznának, ha megtudnák, és maga is rosszul járna, ha tudnák, hogy kiguvadt szemmel bámul rám, amikor kombinében vagyok.

– Hány fivére van, és mivel foglalkoznak azon kívül, hogy magára vigyáznak? – kérdeztem.

– Három fivérem van, és tengerész mind a három – mondta a lány. – Rengeteg laza erkölcsű nővel találkoztak útjaikon, és azt akarják, hogy én tisztességes lány maradjak.

– Biztos vagyok benne, hogy maga tisztességes lány fog maradni örök életében – mondtam. – A testvéreitől azonban akkor sem ijedek meg, és nagy élvezettel nézem a rózsaszín kombinéját.

A lány elpirult, és igen szép volt kipirult arccal, megpróbáltam kedvesen rámosolyogni, és átnyújtottam neki az újságok listáját. Gyorsan ideadta az újságokat, én meg visszamentem a szállodába, és elosztottam a sajtóterméket a szobákban, a listán az is pontosan fel volt tüntetve, hogy melyik szobába milyen újság jár. A vendégek akkor még az étteremben ebédeltek, és csendesen viselkedtek.

Igazat mondott a Bagoly, ebben a szállodában mindenki csendesen és fegyelmezetten viselkedett. A vendégek pontosan megszabott időben jártak étkezni az étterembe és fürödni a strandra, az elitél-

tek lelkiismeretesen végezték a munkájukat és nem járhattak le a strandra, de így is általában mindenki elégedettnek látszott. Jómagam is nagyjából elégedett voltam, a fehér ingemhez kaptam fekete nadrágot, délelőttönként leginkább Simokovics úrról álmodtam, továbbra is nyakkendősen faragta az üzbég lány szobrát, a két kandúr macska szinte szoborszerűen figyelte a tengert, a szőrük nagyon puhának és selymesnek látszott ott, a tengerparti, kemény sziklák között, és én tudtam, hogy addig nem mozdulnak el helyükről, amíg Simokovics úr be nem fejezi a szobrot. Ebéd után elmentem az újságokért, szellemeskedtem a kedves dalmata lánnyal, arra gondoltam, hogy jó volna udvarolgatni neki, de feltételeztem, hogy az elítélteknek udvarolni is tilos. Délután heverésztem vagy a szálloda folyosóin tébláboltam, figyeltem a fegyelmezett életvitelt, éjszaka pedig majdnem büszkén ültem a portán, vigyáztam az éjszakai rendre, és italokat vittem a szobákba, ha egyik-másik vendég italt rendelt éjfél után. Megfigyeltem, hogy a belügy kiváló dolgozói általában sört vagy bort rendelnek, ha nem tudnak elaludni, az igazságügyi dolgozók viszont a tömény italokat kedvelik inkább. A vendégkönyvemben mindig megnéztem, hogy kik rendelnek italt. Néha fellapoztam Pascal *Gondolatait*, és néha Bagollyal is beszélgettünk a *Gondolatokról*, de ő főleg aludni szeretett éjfél után, úgyhogy általában egyedül voltam a *Gondolatokkal*. Időnként unatkoztam, és ilyenkor szívesen olvastam volna

a verseimet, de a börtönversekkel teleírt kisvonalas füzeteket Istenfélő Dánielnél hagytam, azt mondta, ő majd megőrzi őket, és alkalomadtán, ha jobb idők jönnek, esetleg bemagolják a verseimet a Lírikusok, és rendeznek egy pazar szavalóestet a borjúkarámban. Amikor unatkoztam, már majdnem megbántam, hogy Istenfélő Dánielnél hagytam a kisvonalas füzeteket, de azért nem bántódtam túlságosan a dologon, mert az az igazság, hogy a börtönversek azért mégsem hiányoztak túl gyakran.

A tengerben viszont nagyon szerettem volna megfürödni. Ahogy múltak a napok és a hetek, egyre jobban vágyódtam a tengervízbe, és ahogy múltak a hetek és láttam, hogy a szállodában mindenki fegyelmezetten viselkedik, egyre inkább nekibátorodtam, és elhatároztam, hogy a tilalom ellenére is megfürdöm a tengerben. Kifigyeltem, hogy az étterem este tíz órakor bezár, ezután a vendégek fegyelmezetten felvonulnak szobáikba, fél órával később a személyzet tagjai is nyugovóra térnek, a nyakkendősök és a nyakkendő nélküliek egyaránt. Egyedül a Bagoly üldögél éberen a portán. Számomra tehát maradt nyugodalmas másfél óra.

Egy éjszaka fél tizenegy körül levettem a fehér lepedőt az ágyamról, összehajtottam, a hónom alá csaptam, leosontam a szolgálati lépcsőkön, kimentem a hátsó bejáraton, és a sötét lombú fenyőfákat kerülgetve lefutottam a tengerhez. Megálltam a sziklák között, itt már nem láthatott meg senki, de én láttam

a csillagokat a tengerben, egészen közel voltak hozzám abban a nagy vízben. Levetkőztem, és belevetettem magam a tengerbe. Szétrebbentek körülöttem a csillagok, amit őszintén sajnáltam, de még így is nagyon jól éreztem magam a tiszta, sós vízben, hatalmas karcsapásokkal úsztam, és reméltem, hogy Paolo, az olasz cápa ma éjszakára hazament az olasz partokhoz, vagy legalábbis alszik valahol, mert a cápák is bizonyára aludni szoktak néha. Messzire úsztam a parttól, akkor eszembe jutott az Elvtárs, akiről Simokovics úr azt mesélte, hogy olyan messzire úszott, hogy nem tudott visszatérni, és belefulladt a tengerbe, a víz alá került szegény, pedig a háború óta a tágasságba szökött, azért is úszott olyan nagyon messzire. Visszafordultam a part felé, mert nem akartam az Elvtárs sorsára jutni, és mert ha szerencsém van, esetleg még az üz-bég lány is megvár a parton. Az üz-bég lány nem várt, senki sem várt rám, a fürdés azonban nagyon jólesett, beburkolóztam a fehér lepedőbe, leültem a sziklák közé, a tenger vize megnyugodott és visszaköltöztek belé a csillagok, felnéztem az égre, most mozdultak el másodszor a csillagok, amióta a börtönben voltam, félrecsúsztak az égen, akárcsak azon az estén, amikor a Lírikusok először tartottak szavalóestet a borjúkárámban. Vagyis majdnem boldog voltam.

Megszáradtam a fehér lepedőben, felöltöztem, visszaosontam a szállodába, és már éjfél előtt a portán voltam, és a megszokottnál is lelkesebben beszélgettem a Bagollyal Blaise Pascal *Gondolatairól*, de ő

megint elálmosodott, fogta a pisztolyát, és visszavonult az irodába aludni.

Ettől kezdve minden éjjel megfürödtem a tengerben, és éjfél után az italokat is a megszokottnál nagyobb lelkesedéssel vittem az álmatlanságban szenvedő vendégeknek, a belügy kiváló dolgozóinak a sört és a bort, az igazságügy kiváló dolgozóinak pedig a töményet. A vendégeken nem látszott, hogy észreveték volna lelkesedésemet, leginkább csak átvették az italokat, megköszönték, de nem beszélgettek velem, a Szigonyossal váltottunk időnként néhány szót, de vele sem túl sokat, általában rosszkedvű volt, mert az utóbbi időben nem találkozott Paolóval a víz alatt.

Csupán egy tanárnő elegyedett velem szóba, de ennek sem örültem túlságosan. A tanárnő egy éjszaka két pohár konyakot kért a huszonhetes szobába. Megnéztem a vendégekönyvben, a szobában a Legfelsőbb Bíróság egyik kiváló tagja lakott tanárnő feleségével. Felvittem a két konyakot a szobába, a tanárnő fürdőköpenyben fogadott, negyven-negyvenöt éves korú, szemüveges asszony volt, és engem arra a bírónőre emlékeztetett, aki kerékpárlopás ügyében ítélezett felettem, és aki olyan volt, mint egy jóságos tanítónő, akihez szívesen járnak iskolába a gyerekek. Ehhez a tanárnőhöz is biztosan szívesen jártak iskolába a gyerekek.

– A férjem szívbeteg – mondta, majdnem menetetőzve, a tanárnő. – Rosszul érzi magát, a konyak talán könnyít rajta.

Bementem a szobába, a férj, a Legfelsőbb Bíróság dolgozója eléggé rogygyantan ült az ágy szélén, vagy húsz évvel idősebb lehetett a feleségénél, és igen sápadt volt. Átadtam neki az egyik poharat, belekortyolt, de még mindig boldogtalannak látszott.

– A konyak biztosan segíteni fog – mondtam. – Én rajtam is mindig segít.

– Maga is szívbeteg? – kérdezte a szemüveges tanárnő, és elvette tőlem a másik poharat.

– Néha megfájdul a szívem – mondtam. – Leginkább éjszakánként, amikor azt álmodom, hogy vár rám valaki, de az a valaki mindig eltűnik, amikor a közelébe érek.

– Ilyenkor konyakot szokott inni?

– Vagy pedig ócska pálinkát. Még az is segít rajtam. A konyak pedig garantáltan segít.

– Hol várják magát? – kérdezte a tanárnő.

– Egy nagy víz partján – mondtam. – De mire a partra úszom, már nem vár senki. Ilyenkor néha fáj a szívem.

– Az elítélteknek tilos kimenniük a szálloda épületéből és a tengerben fürödni – mondta a tanárnő, bár az arca továbbra is jóságos maradt.

Óvatosan körülnéztem a szobában, az ablakok a tenger felé nyíltak, és ez egyáltalán nem tetszett nekem.

– Én csak álmodom a nagy vízről – mondtam.

– Meg arról is csak álmodom, hogy vár rám valaki.

A Legfelsőbb Bíróság kiváló bírója kiitta a konyakját, visszaadta az üres poharat, és valamelyest ki-

pirult az arca, már nem látszott olyan rogyantnak, mint amikor bejöttem.

– A konyak tényleg segített – mondta a tanárnő, és ő is ivott a poharából. – Maga pedig legyen óvatos éjszakánként! Vigyázzon a szívére!

Kissé rossz érzéssel mentem ki a szobából, azon az éjszakán a továbbiakban bele sem néztem Pascal *Gondolataiba*, csak ültem a portán, főleg a forgóajtót bámultam, és azon gondolkodtam, hogy a tanárnő vajon ki szokott-e nézni éjjelente a szobája ablakán. Még másnap este is szorongva surrantam le a tengerhez, csak a vízben nyugodtam meg, furcsamód itt már biztonságban éreztem magam, és majdnem megértettem a néhai Elvtársat, aki túl messzire úszott be a tengerbe. Én nem úsztam be túl messzire, visszafordultam még időben, lassan, kényelmesen úsztam vissza a part felé, és akkor hirtelen megláttam, hogy valaki áll a sziklák között, és a fehér lepedőmet tartja maga elé, mint valami nagy kötényt. Lehetett volna akár az aranyfogú üzbég lány is, de az üzbég lánynak nem volt szemüvege. A tanárnő állt a parton, úgy éreztem, nagy bajba kerültem. Amikor a part közelébe értem, összehúztam magam a vízben, és csak annyit tudtam kinyögni:

– Meztelen vagyok.

– Jöjjön ki nyugodtan, nem nézek oda – mondta a tanárnő, és elfordította a fejét.

Kiugrottam a sziklák közé, gyorsan beleburkolóztam a lepedőbe, és azt mondtam:

– Ha beárul, végem van. Percek alatt visszavágnak innen a börtönbe.

– Nem fogom beárulni – nyugtatott meg. – Azért jöttem le, mert látni akartam, ahogyan úszik a part felé. Régóta tudom, hogy éjszakánként lejár ide fürödni.

Valamennyire megnyugodtam, leültem a víz széléhez, és ezt mondtam:

– Álmaimban egy aranyfogú üzbég lány szokott várni a parton fehér lepedővel, de mire a közelébe érek, mindig eltűnik. Ilyenkor megfájdul a szívem és igen boldogtalan vagyok.

– Látott már valaha egyáltalán üzbég lányt? – kérdezte a tanárnő, és leült mellém.

– Csak álmomban. Üzbegisztán nagyon messze van.

– Tudom, hogy hol van Üzbegisztán. Földrajztanárnő vagyok.

– Van két öreg barátom – mondtam. – Legalább százévesek már, de szerencsére örökké fognak élni. Ők megjárták Üzbegisztánt, elmentek egészen Buharába. Vittek magukkal egy csomó aranyat, és szétosztották az üzbég lányoknak. Azóta rengeteg gyönyörű, aranyfogú üzbég lány sétál esténként Buhara főterén, ahol egy magas kőoszlop áll, ennek a tetejéről valamikor a halálra ítélt bűnözőket dobálták le a kikövezett térre. De most már nem ott végzik ki a halálraítélteket, a téren szép üzbég lányok sétálnak, akik imádják az aranyholmit.

– És egy aranyfogú üzbég lány magát is meglátogatja álmaiban?

– De sohasem vár meg – mondtam szomorúan.
– Eltűnik előlem és fájdtja a szívemet.

– Én megvártam – mondta a földrajztanárnő.

– Hálás is vagyok érte – mondtam. – Szeretném,
ha minden este megvárna itt a sziklák között.

Átöleltem a vállát, most is fürdőköpeny volt rajta,
a fürdőköpeny alatt meg, azt hiszem, csak a bőre. Le-
lökte a kezemet és félrehúzódott tőlem.

– Nem ezért jöttem – mondta, és ellenségesen vil-
logtatta a szemüvegét. – Bármilyen furcsán hangzik
is, én még ma is szeretem a beteg és öreg férjemet.
Nagyon rendes ember.

– Elnézést – hebegtem. – Igazán nem akartam
megbántani.

A földrajztanárnő lehajtotta a fejét, hallgatott egy
ideig, aztán rám nézett, és már nem csillogott ellensé-
gesen a szemüvege.

– Egyszer, nagyon régen, volt egy szép nyaram
– mondta. – Egy fiú minden éjjel átúszta értem a Du-
nát. Én vártam a parton, szárazra töröltem, aztán le-
ültünk egymás mellé és néztük a vizet. Nagyon szerel-
mesek voltunk.

– Mi történt, amikor elmúlt a nyár?

– Elment valaki mással. Tulajdonképpen jellem-
telen alak, kis svihák volt. De azért jólesik visszaemlé-
kezni, hogy valamikor minden éjszaka átúszta értem
a Dunát. Nem könnyű átúszni azt a nagy folyót.

– Tudom – mondtam. – Jól ismerem a Dunát. És
én is szeretek a víz mellett üldögegni.

– Vissza kell mennem a szállodába – mondta a földrajztanár-nő. – Nem hagyhatom magára sokáig a férjemet. Lehet, hogy lejövök ide máskor is.

– Szeretném, ha minden éjszaka lejönne – mondtam. – Maga miatt fogom átúszni minden éjszaka a tengert.

– Ne legyen patetikus! – mondta a földrajztanár-nő. – Öreg vagyok én már ehhez.

– Van egy barátom – mondtam. – Istenfélő Dánielnek hívják. Költő és szeszcsempész. Ő szokott néha ilyen patetikusan beszélni, főleg a művészetekről. Néha majdnem hinni is lehet neki.

– Lehet, hogy majd én is megpróbálok hinni magának – mondta a földrajztanár-nő. Felkelt, és elindult a szállodába.

– Jöjjön el minden éjszaka! – szóltam utána, és tényleg szerettem volna, ha eljön minden éjszaka. Tulajdonképpen szép asszony volt a földrajztanár-nő, és örültem volna, ha fehér lepedővel vár rám minden éjszaka a tengerparton.

Felöltöztem, és én is visszamentem a szállodába, már éjfél előtt felváltottam a portán a Bagolyt, aminek ő megörült, és én is jókedvű voltam. Sőt akkor éjjel még a Szigonyos is jókedvű volt. Amikor felvittem neki a szokásos hideg sörét, lelkesen közölte velem:

– Ma végre felbukkant ismét Paolo. Messzire volt tőlem, nem tudtam átdöfni a szívét, de az a fontos, hogy tudom, hogy újra itt van. Előbb-utóbb el fogom kapni.

– Időnként felnyársalhatna néhány kisebb halat is – mondtam. – Unalmas lehet egész nap a víz alatt kémlelni és Paolóra várni.

– Soha életemben nem vadásztam kis halakra és kis vadakra – mondta büszkén. – Mindig a nagy ragadozókat irtottam. Lőttem már medvét, farkast, vadkant nem is egyet. Legutóbb egy óriási vadkant öltem meg a folyó mellett, az ártéri erdőben. Jezdimirnek neveztem el, mert Jezdimirnek hívták azt a borostás arcú háborús bűnöst, akit valamikor régen szintén egy folyó mellett öltem meg, egyetlen lövéssel. Sajnos ma már egyre kevesebb a nagy ragadozó, a magamfajta vadásznak alig akad dolga. De most újra megjelent Paolo.

– Figyelmeztetni kellene a vendégeket, hogy cápa úszkál a strand közelében – mondtam.

– Figyelmeztettem őket, de nem hittek nekem – mondta a Szigonyos. – Majd ha kilövöm Paolót, akkor elhiszik. Fel fogom hozni a dögöt ide, a szobámba, beleteszem a fürdőkádba, és akkor bárki megnézheti.

– A cápák vajon alszanak-e éjjel? – kérdeztem.

– Nem hiszem – mondta a Szigonyos. – A nagy ragadozók jóformán sohasem alszanak, és éjjel a legveszélyesebbek.

Ez sem rontotta el a kedvemet, vidáman mentem vissza a portára, a földrajztanárnőre gondoltam, és jóformán egyáltalán nem törődtem Paolóval.

Másnap éjszaka a földrajztanárnő ismét kijött a tengerpartra, és fehér lepedővel várt a sziklák között.

És kijött oda még vagy tíz este egymás után. Mindig akkor jelent meg, amikor én már a vízben voltam, türelmesen várt, amíg kiúsztam, én meg boldogan mentem felé, majdnem olyan boldog voltam, mint-ha az aranyfogú üzbec lány várt volna rám. A földrajztanár nő mindig félrefordította a fejét, amikor ki-léptem a vízből, gyorsan beburkolóztam a lepedőbe, aztán leültünk egymás mellé, én lepedőben, ő fürdő-köpenyben, néztük a vizet, és a földrajztanár nő arról mesélt nekem, hogy valamikor régen, fiatal lány ko-rában a Duna partján lakott, egy szép, régi házban, a ház domboldalon épült, és minden este lement a fo-lyó mellé, nézte a vizet és a gyéren kivilágított hajó-kat, integetni is szokott a hajósoknak, de azok nem láthatták őt a sötétben. Én meg leginkább Buharáról meséltem neki: a világ legkeményebb köveivel borí-tott térről, a nyüzsgő piacról, ahol az aranyfogú üz-bec lányok sajtot árulnak és még több aranyfogról álmodnak, a sivatagról és a sivatagi rókákról, meg a homokszínű buharai macskákról. Közben igen gyak-ran arra gondoltam, hogy milyen hülye vagyok. Ahe-lyett, hogy hanyatt dönteném az asszonyt, én a siva-tagi rókákról fecsegek. De nem mertem hozzányúlni, és azért alapjában véve még így is jól éreztem magam.

Aztán egy este hozzám bújta a földrajztanár nő.

– Holnap elutazunk a férjemmel – mondta. – És ma este azért jöttem ki, hogy átöleljen.

Átöleltem a vállát és megcsókoltuk egymást. A tenger hangosan csobogott a lábunknál, a szik-

lák mintha megnőttek volna mellettünk, én meg gyorsan kibújtam a fehér lepedőből, a földrajztanárnőt pedig kezdtem kihámozni a fürdőköpenyből. Gyorsan, kapkodva dolgoztam. Talán túl gyorsan, mindenesetre valamit elronthattam, mert az asszony egyszer csak megfogta a csuklómat, és azt mondta:

– Ne... ne rontsuk el! Eddig olyan szép volt minden...

Persze nem hallgattam rá, továbbra is a fürdőköpeny alatt matattam, de ő komolyan gondolta, amit mondott. Megmerevedett, és elhúzódott tőlem.

– Nézzük szépen csöndben ezt a nagy vizet! – mondta. – Ha szerencsénk van, esetleg egy hajó is felbukkan a távolban. Majd integetünk neki.

Hajó nem bukkant fel, nem volt kinek integetnünk, és én elég szerencsétlenül éreztem magam.

– Haragszik rám? – kérdezte később az asszony.

– Nem – mondtam lógó orral. – Nagyon szépek voltak ezek az estéink.

– Szerettem itt üldögelni magával a sziklák között és a vizet nézni – mondta.

– Az egyik öreg barátom kőfaragó – mondtam sóhajtván. – Megkérem majd, hogy jöjjön el ide és valamelyik sziklából faragjon egy szobrot. Egy aranyfogú üzbég lány szobrát. A szobor mellé majd kifarag egy világatlasz-félét is. Hadd lássa mindenki, hogy az üzbég lány foglalkozására nézve földrajztanárnő, és várja, hogy valaki kiússzon hozzá a tengerből.

– Nagyon rendesen viselkedett velem – mondta a földrajztanárnő kissé elcsukló hangon. – Minden éjszaka átúsztam értem a tengert.

– Én sem viselkedtem jellemtelen svihák módjára – mondtam, bár ezért egyáltalán nem voltam büszke magamra.

– Búcsúzzunk el szépen egymástól! – mondta az asszony. – Éjfél után majd lemegyek a portára, és megiszunk egy üveg pezsgőt.

– Várni fogom – mondtam, és arra gondoltam, hogy a pezsgőzésből nagy bajom származhat, ha valaki észreveszi, de én is szerettem volna szépen elbúcsúzni a földrajztanárnőtől.

Ezúttal együtt mentünk vissza a szállodába, a szolgálati lépcsőkön osontunk fel, az asszony a második emeletre, én a padlásra.

Éjfél után lejött hozzám a portára. Bementem az étterembe, a hűtőszekrényből kivettem egy üveg pezsgőt, és két pohárral a portáspulthoz vittem. Senki sem mozdult a szállodában, a Bagoly békésen aludt az irodában, a vendégek is békésen megvoltak szobáikban. A földrajztanárnő majdnem bocsátnatkérően mosolygott rám, és elpirult az arca, mint egy kamaszlánynak. Töltöttem a poharakba, és azt mondtam neki:

– Magát bizonyára nagyon szeretik a gyerekek az iskolában.

– Miből gondolja?

– Elpirul az arca, ha megsajnálja a gyerekeket.

Még jobban elpirult, ivott a pezsgőből, és azt mondta:

– Tényleg szeretnek a gyerekek. Állítólag jó tanár vagyok.

– Én is szeretnék egyszer jó tanár lenni – mondtam. – Kopasz fejű parasztgyerekeket szeretnék tanítani egy tanyasi iskolában.

– Miért éppen tanyasi iskolában?

– Szeretem a tágasságot. Meg hallottam egy történetet egy néptanítóról, aki szintén tanyasi iskolában tanított, ő is szerette a tágasságot, és amikor eljött a tengerre, olyan messzire beúszott a vízbe, hogy nem tudott visszatérni a partra, és belefulladt a tengerbe.

– Vigyázzon magára éjszakánként, amikor beúszik a tengerbe – mondta az asszony.

– Én mindig visszatérek a partra – mondtam. – Az üzbég földrajztanárnő fog várni kőbe vésve minden éjszaka.

Csörgött a telefon, a Szigonyos kérte a hideg sört. Pokolba kívántam a Szigonyost, kiittam a pezsgőt a pohárból, és felvittem neki egy üveg hideg sört.

A Szigonyos mogorván és nagyon bánatosan üldögélt a szobájában, és bánatosan közölte velem:

– Megöltem Paolót.

– Gratulálok – mondtam.

– Menj be a fürdőszobába!

Bementem a fürdőszobába. A fehér fürdőkádban hatalmas, szürkésfekete hal hevert, az oldalán csúnya seb tátongott. Megnéztem közelebbről, és akkor lát-

tam, hogy Paolo nem cápa. Nem ismerem a tengeri halakat, Paolóról sem tudtam megállapítani, hogy milyen fajta hal, de biztos voltam benne, hogy nem cápa, sok cápát láttam már filmen és képeken, megismertem őket az uszonyukról és a szájukról.

– Ez nem cápa – szoltam ki a Szigonyosnak.

– Nem cápa – hagyta rám a Szigonyos.

– De majdnem akkora, mint egy cápa – vigasztaltam. – Majdnem akkora, mint egy vadkan.

– Kisebb – mondta kurtán a Szigonyos. Nem hagyta magát megvigasztalni.

Megsimogattam Paolo nyálkás hátát, a nagy hal csapott egyet a farkával.

– Hé! – kiáltottam. – Paolo még él!

– Nem él – mondta a Szigonyos. – Pontosan szíven döftem.

– Mozgatja a farkát – mondtam.

A Szigonyos felpattant, és besietett hozzám és Paolóhoz a fürdőszobába.

– Nem él! – mondta dühösen. – Egyetlen lövéssel végeztem vele.

Megsimogattam ismét a nagy hal hátát, és az ismét csapott a farkával.

– Tényleg él – hüledezett a Szigonyos.

– Nehéz célozni a víz alatt – próbáltam újból megvigasztalni. – Így is remek lövés volt, Paolo hamarosan ki fog múlni.

A Szigonyos mereven nézte Paolót, és az arca már majdnem zöld volt a bánattól.

– Haza kellene mennem – sóhajtotta. – Nincs itt már semmi keresnivalóm. – Gondolkozott egy kicsit, majd hozzáfűzte: – Az a baj, hogy otthon sincs semmi keresnivalóm. Jezdimirt már megöltem. Egyetlen lövéssel leterítettem...

– Azóta újabb vadkanok nőttek nagyra otthon, a folyó melletti erdőben – mondtam.

– Egyik sem nő már akkorára, mint Jezdimir – mondta a Szigonyos.

Csöndesen magára hagytam a haldokló Paolóval, és visszamentem a portára, a földrajztanárnőhöz. Kipirult arccal szopogatta a pezsgőt, én is töltöttem magamnak.

– Egy nagy fekete hal haldoklik egy fehér fürdőkádban – mondtam, és magasba emeltem a poharamat.

Ekkor lövés dörrent a fejünk fölött. Meglepetten néztünk fölfelé, a földrajztanárnőnek egyszerre sápadt lett az arca. Még egy lövés dörrent. A pultra tettem a poharamat, és felrohantam az első emeletre. Ajtók nyíltak ki az emeleten, és álmos, kócos emberek néztek ki a szobákból. Berontottam a tizennégyes szobába. A Szigonyos az ágyán hevert, a fejéből vér szivárgott, elég sok vér. A pisztoly az ágy mellett volt, a szőnyegen. Öklendezve tántorogtam be a fürdőszobába. Paolo csöndesen nyugodott a fürdőkádban, az ő fején is lyuk volt, de az ő fejéből alig szivárgott a vér.

A szoba pillanatok alatt megtelt pizsamás emberekkel, az igazságügy és a belügy kiváló dolgozói pil-

lanatok alatt megállapították, hogy a Szigonyos meghalt. Odamentem hozzájuk, és azt mondtam:

– Előbb megölte Paolót, aztán végzett magával.

– Ki az a Paolo? – kérdezte valaki.

– Egy nagy hal. Egy olasz cápa. Ott van a fürdőkádban.

Mire megint lementem a portára, a földrajztanár-nő már eltűnt. Magával vitte a pezsgősüveget és a két poharat is. Így aztán nem lett semmi bajom az éjszakai pezsgőzésből.

XI.

A földrajztanárnő elutazott rozoga férjével, aki a Legfelsőbb Bíróság kiváló dolgozója volt, és én nagyon egyedül maradtam abban a tengerparti, kocka alakú szállodában. Éjjelenként továbbra is lejártam a tengerre fürödni, de néhányszor majdnem elsírtam magam, amikor kiúsztam a partra és a sziklák között nem várt senki. Beburkolóztam a hófehér lepedőbe, ültem egyedül a sziklák között, és úgy éreztem, hogy most már itt, a nagy tenger mellett is vastagodni kezd a tenyeremen a bőr. Akkor határoztam el, hogy megpróbálom becserkészni a kissé szögletes arcú, de könnyen piruló újságáros lányt, akinek volt egy aranyfoga. Tudtam, hogy veszélyes dolog lenne, ha sikerülne, de egyáltalán nem bíztam benne, hogy a módfelett tisztességes dalmata lány komolyan szóba áll egy magamfajta elitéttel, viszont mégis tennem kellett valamit, mert egyre inkább hiányzott a földrajztanárnő, a tenyeremen meg tényleg vastagodni kezdett a bőr, és most nem voltak itt körülöttem a szelíd borjak, hogy puhára nyalják a bőrömet.

Így aztán egy szép, meleg, nyár végi napon megint bedugtam a fejem az újságosbódé ablakán. A lány most is kombinében ült ott, a rózsaszín kombiné nedvesen a testére tapadt, az arca is csillogott, nagyon meleg volt a bódében, de a lány mégis mosolygott, megmutatta aranyfogát, és kissé zavartan azt mondta:

– Hamarosan vége lesz a nyárnak. És akkor néhány hétre hazajönnek a fivéreim a hajóval.

– Nem félek a fivéreitől – mondtam. – Szeretem nézni magát, amikor kombinéban ül, de azt nem szeretem, hogy ebben az ócska bodegában szenved. Továbbra is az a véleményem, hogy a sziklákon kellene ülnie, a tenger mellett, ott lehűtené az arcát a kellemes tengeri légáramlat.

– Mondtam már, hogy nem mehetek a turisták közé.

– Éjszaka is kiülhetne a sziklákra. Akkor nincsenek itt a turisták.

– Félnék itt éjszaka egyedül.

– Nem lenne egyedül – mondtam. – Én is maga mellett ülnék.

A dalmata lány riadtan hátrakarta a fejét, mintha valami gorombaságot mondtam volna neki.

– A fivéreim megölnének, ha ilyesmit csinálnék – mondta. – Magának pedig úgysem szabad kijönnie a szállodából.

– Egy ilyen lány miatt bármikor kiszököm a sziklákhöz – mondtam.

– Csakhogy nekem nincs semmi dolgom éjszákánként a sziklákon – mondta a lány, és összerántotta a száját, és akkor már nagyon piros volt az arca.

– Emlékszik, hogy megígértem egyszer, hogy majd mesélek egy aranyfogú lányról, aki talán szerelmes volt belém, de rossz véget ért szegény? – kérdeztem.

– Emlékszem.

- Mikor mesélhetek róla?
- Amikor akar.
- Most is?
- Most is.

A fejem még mindig bent lógott a bódében, a hajam lassan nedvesedni kezdett. Ebben a kissé kényelmetlen testhelyzetben fogtam hozzá a történethez:

– Az aranyfogú lány egy ócska fészkerhez hasonló műhelyben dolgozott, a szármalmas műhely a piactér mellett van, és egy öreg, szakállas, bölcs zsidó aranyműves a tulajdonosa, aki azonban nem zsidósapkát, hanem üzbég sapkát hord a fején. A műhelye pedig nagyon csalóka műhely. Alatta ugyanis egy hatalmas pince van, és a pince tele van arannyal, ezüsttel és drágakövel. Az aranyfogú lány tulajdonképpen a pincében dolgozott, itt csiszolta fényesre a drága ékszereket, felvitte őket az öreg, bölcs zsidónak, az meg jó pénzért eladta az ékszereket, és megint sok aranyat vásárolt. A lányt elárasztotta az arany a pincében, de ő örült ennek, mert szerette az arany fényét, kedvelte az öreg zsidót is, mert az is kedves volt őhozzá, ő csináltatta neki a gyönyörű aranyfogakat is. Szóval naphosszat ott fényesítgette az ékszereket az aranyfogú lány, a feje fölött időnként hallotta a piacozó emberek lábdobogását, a leghevesebb lábdobogást akkor hallotta, amikor egy bérkocsis fényes nappal megerőszkolt egy kofaasszonyt. Akkor még sikoltozás is lehallatszott a pincébe, de a bérkocsist csakhamar elvezették a rendőrök, a kofaasszonyok is megnyugodtak, nem

sikoltoztak tovább, az aranyfogú lány pedig mélységesen elítélte a bérkocsis méltatlan cselekedetét, és szeretne volna megvigasztalni a megerőszakolt kofaaszszonyt, de hát ékszereket kellett csiszolnia a pincében. Ettől kezdve kissé nyomasztónak érezte a pincét, így hát esténként kísétált a folyópartra, messze a várostól, ott száraz gallyakat gyűjtött össze, tüzet gyújtott a folyó mellett, leült a tűz mellé, nézte a tüzet és a vizet, és nézte a hajókat, amelyek általában messziről jöttek és messzire mentek, és időnként megszólaltatták a hajókürtöt, amikor a lobogó tüzet látták. A hajósok is magányos emberek, ezért kölcsönösen üzengettek egymásnak tűzzel és hajókürttel, és talán vigasztalták is egymást.

Én a folyó túlsó partján laktam, figyeltem rá, hogy a másik parton minden este tűz gyullad ki, és egy éjszaka átúsztam a folyót, hogy megnézzem, ki világít éjszakánként. Hideg vízű, nagy folyó az, nehéz átúszni, de megérte, mert az aranyfogú lány megengedte, hogy mellé üljek és hogy megmelegedjek a tűznél. Ettől kezdve minden este átúsztam a folyót, együtt gyűjtöttünk faágakat, együtt gyújtottunk tüzet, összebújva üldögtünk a tűz mellett, a lány aranyfogai gyönyörűen csillogtak a tűz fényénél, vigasztaltuk az úszó hajósokat, ők meg a hajókürttel vigasztaltak minket, bár nekünk akkor már nem volt szükségünk vigasztalásra, én szerelmes voltam az aranyfogú lányba, és azt hiszem, hogy ő is szerelmes volt belém, biztosan bevallotta volna egyszer ott a tűz mellett, ami-

kor egymáshoz bújva üzengettünk a hajósoknak. Egy éjszaka azonban valahonnan a hátunk mögül a sötétből váratlanul öt vagy hat rossz arcú fickó bukkant elő. Előbb csak röhögve bámultak bennünket, aztán pimasz és trágár megjegyzésekkel illettek bennünket, és azt mondták, hogy meg fogják erőszakolni az aranyfogú lányt. Felugrottam, egy vastag faággal fejbe csaptam az egyik rossz arcú fickót. Nyomban összeesett. A következő pillanatban viszont a többiek leütöttek engem, és nekiestek a lánynak. Az aranyfogú lány beleugrott a folyóba, és vízbe fulladt, mert nem tudott úszni. Én meg nem tudtam rajta segíteni, mert féláljultan feküdtem a földön. Mellesleg az a fickó, akit fejbe csaptam, meghalt.

– Maga tehát ezért van most börtönben? – kérdezte tágra nyílt szemekkel az újságáros lány.

– Ezért – mondtam szomorúan, és kihúztam a fejem a bódéból, a hajam nagyon vizes és csapzott volt.

– Nem lett volna szabad elítélniük. Maga csak az aranyfogú lányt akarta megvédeni.

– Nem sikerült megvédenem – mondtam még szomorúbban. – Most aztán álmomban folyton megjelenik az aranyfogú lány, nem szól semmit, csak szemrehányóan és vádlóan néz rám, mintha engem okolna a haláláért. Az a legszörnyűbb, hogy álmomban én sem tudok megszólalni, pedig sok mindent szeretnék megmagyarázni.

– Magát nem okolhatja a haláláért – mondta a dalmata lány.

Mély lélegzetet vettem, ismét bedugtam a fejem a bódéba, és megpróbáltam kissé érzélgősen suttozni:

– Minden éjjel fél tizenegykor kijövök a sziklákra, beugrom a vízbe, messzire beúszom a tengerbe, és mindig azt remélem, hogy mire visszatérek a partra, vár majd rám valaki, akinek elmagyarázhatom, hogy én még mindig szeretem az aranyfogú lányt, és szeretek minden lányt, akinek aranyfoga van és aki hajlandó leülni velem a nagy vizek mellé.

A dalmata lány gyanakvóan ráncolta veritékező homlokát, de azért mégis azt mondta:

– Szép lehetett ott a folyó mellett, a tűznél üldögelni.

– Szép volt – mondtam. – Itt nem gyújthatok tüzet, és egyedül ülök a sziklákon. Hajók sem járnak errefelé, nem vigasztalnak meg kürtjeikkel a magányos hajósok. És még az is megeshet, hogy egy éjszaka a tengerben felfal Paolo, az olasz cápa.

– Miféle cápa?

– Az olasz partokról rendszeresen ide jár egy hatalmas cápa, megtámad mindent a vizeinkben. Paolónak hívják.

– Ezt az a félőrült rendőrfőnök találta ki, aki öngyilkos lett – mondta majdnem dühösen a dalmata lány. – Szígonnyal úszkált a tengerben, és mindenkit a cápával ijesztgetett. Paolo nem létezik.

– Talán nem is volt olyan őrült a rendőrtiszt – mondtam. – Azt állította, hogy többször is látta Paolót. De én azért továbbra is beúszom a tengerbe minden éjjel.

Ezek után felnyaláboltam a vendégeknek járó újságokat, és reménykedve mentem vissza a mellékbejáraton át a szállodába. Ugyanitt surrantam ki reménykedve éjjel fél tizenegykor a strandra, most is fehér lepedőt hoztam magammal, a lepedőt leterítettem egy sziklára, én meg vízbe vettem magam, beúsztam a tengerbe, de állandóan a part felé tekintgettem. Hiába, a dalmata lány nem jött ki a sziklákra, egyedül voltam akkor is, amikor kiúsztam a vízből, egyedül ültem, lepedőbe burkolva, a sziklán, pedig úgy éreztem, hogy elég szomorú történetet meséltem el az újságáros lánynak, igazán megsajnálhatott volna.

Másnap, amikor elmentem az újságokért, csak annyit mondtam neki, hogy az aranyfogú lány ismét meglátogatott álmomban, és már nemcsak szemrehányóan és vádlóan, hanem haragosan nézett rám.

Az újságáros lány nem szólt semmit, csöndesen ült és izzadt rózsaszínű kombinéjában, és akkor éjszaka sem várt meg a tengerparton. A harmadik napon már, nagyon bánatosan, azt mondtam neki, hogy úgy érzem, az aranyfogú lány meg fog gyűlölni, ezt pedig nem tudnám elviseli. Azon az éjszakán kijött a strandra. Akkor érkezett, amikor én még a vízben úszkáltam, lekuporodott a sziklára, a fehér lepedő mellé, és riadtan félrefordította a fejét, amikor látta, hogy meztelenül merülök fel a tengerből. Gyorsan beburkolóztam a lepedőbe, meghatódva ültem le mellé, és azt mondtam:

– Az életemet mentette meg. Elhatároztam, hogy holnap éjjel addig úszkállok a tengerben, amíg

szét nem tép Paolo, az olasz cápa. Tulajdonképpen így akartam öngyilkos lenni. De ezek után nem leszek öngyilkos. Paolótól nem félek. Orrba verem, ha megtámad.

– Paolo nem létezik – mondta fáradtan a lány, és kissé remegve ült mellettem. – Féltem idefelé jövet. Kerékpárral jöttem, az erdei úton, és féltem a sötétben. Most is félek.

– Ne féljen! – nyugtatgattam. – Megvédem mindenkitől. Az aranyfogú lányt nem tudtam megvédeni, de magát megvédem. Hiszen megmentette az életemet. Nem látta meg az őr a bekötőútnál?

– Nem. Ő a szálloda területét őrzi. Az újságárus bódé nincs a szálloda területén.

– Most a szálloda strandján vagyunk – mondtam. – Tulajdonképpen börtönben vagyunk, ahol az elítélteknek nem szabad nyakkendőt hordaniuk, de azért mi nem félünk senkitől. Tudnia kell azonban, hogy az elítéltek valamennyien tegezik egymást. Hogy hívnak?

– Zoranának.

– Szép név – mondtam. Minden névre ezt mondtam volna. – Írni fogok egy szép verset *Zorana* címmel. Mert én verseket is írok néha, még hozzá nem is rossz verseket.

– A fivéreim egyszer meghívtak hozzánk vendégségbe egy spanyol tengerészt, aki verseket szavalt nekem – mondta Zorana. – Egy szót sem értettem a versekből, ezért később inkább gitározott. Minden

spanyol tud gitározni. De a nevemet nem tudta kiejteni. Szoránának hívott. Azt hiszem, a spanyolok nem tudják kiejteni a z hangot.

– Lehet – mondtam. – A spanyolok alapjában véve indulatosak és szeszélyesek. Lehet, hogy kiiktatták beszédjükből a z hangot. Viszont csodálatos templomaik vannak. Fehér kőből faragott templomaik. Tulajdonképpen a spanyolok és az üzbégek a leghíresebb kőfaragók a világon.

– Téged hogy hívnak? – kérdezte Zorana.

Megmondtam a nevem.

– Ez milyen név? – kérdezte.

– Magyar. Mi magyarok gyönyörűen ki tudjuk ejteni a z hangot. Ezért fogok verset írni hozzád.

Ekkor már kissé unni kezdtem a beszélgetést, nem szerettem volna Zoranából is földrajztanárként csinálni, így hát elszántan átöleltem a derekát. Nem tiltakozott. Megcsókoltam az arcát, ez ellen sem tiltakozott. Csókolózni kezdtünk, és én buzgón matattam a keblei körül. Amikor már úgy éreztem, hogy kellőképpen megdolgoztam, azt mondtam:

– Kemények ezek a sziklák. Menjünk be a fenyőfák közé!

– Nem – mondta határozottan. – Itt akarok ülni, a sziklákon, és a tengert nézni. Hátha valahol messze egy hajó is feltűnik.

– A hajók a tenger közepén úsznak, a hajósok nem látnak és nem vigasztalnak bennünket. Vigasztaljuk mi ketten egymást. Menjünk a fenyőfák közé!

– Ha azt akarod, hogy máskor is eljöjjek, akkor maradjunk itt a víz mellett.

Azt akartam, hogy máskor is eljöjjön, ott maradtunk hát a víz mellett, a sziklákon, csókolóztunk, de más nem történt. Éjfél előtt Zorana felült a kerékpárjára, és a sötét fenyőerdőn keresztül visszakarikázott a falujába. Mosolyogva néztem utána, és azon gondolkodtam, hogy itt, a szálloda körül miért csak fenyőfák vannak, miért nincsenek pálmafák, hiszen a tenger mellett vagyunk. A faluban talán vannak pálmafák.

Visszasurrantam a szállodába a mellékbejáraton keresztül, és pontosan éjfélkor vidáman így üdvözöltem Bagolyt a portán:

– „Az ember jellemzése: függés, függetlenség-vágy, igény.”

– Ez mi? – kérdezte a Bagoly.

– Blaise Pascal százhuszonhatodik gondolata.

Most is a pulton hevert Pascal könyve, fellepozta, megkereste a százhuszonhatodik gondolatot, és amikor megbizonyosodott róla, hogy pontosan idéztem, érthetetlen módon elkedvetlenedett, és azt mondta:

– Fáradt vagyok ma éjjel, nincs kedvem Blaise Pascalról beszélgetni.

Kivette pisztolyát a pult alól, és pisztolyostul visszavonult az irodájába aludni, engem otthagyt a portán Blaise Pascal *Gondolata*ival. Nem is bántam, hogy nincs kedve beszélgetni. Jókedvű voltam, és terveket akartam szövögetni a következő éjszakára, mert biztos voltam benne, hogy Zorana ismét eljön

a sziklákra. Blaise Pascal könyvét békén hagytam, merengve szövögettem a terveimet, és reggelre úgy éreztem, hogy elég jó ötletekkel vágok majd neki az éjszakának.

Ezen az éjszakán nem fehér lepedőt, hanem vas-tag, puha takarót vittem le a strandra. Zorana még nem volt ott, de tudtam, hogy el fog jönni, lustán be-úsztam a tengerbe, és mire kijöttem, Zorana tényleg ott ült már a sziklán, a takaró mellett. Takaróba burkolóztam, átöleltem, és megkérdeztem tőle:

– Udvarolt neked az a spanyol tengerész, aki nem tudta kiejteni a nevedet?

– Megpróbált udvarolni – mondta Zorana –, de a fivéreim gyorsan leintették. A fivéreim azt szeretnék, ha egy gazdag külföldi turistához mennék férjhez.

– Itt nincsenek gazdag külföldi turisták – mondtam. – Ebben a szállodában a hazai belügy és igazságügy kiváló dolgozói üdülnek.

– A faluban épül egy szép, új szálloda – mondta Zorana. – A fivéreim majd elintézik, hogy tavasztól már ott dolgozzam. Ott majd lesznek gazdag külföldi turisták, és ott nem lesz olyan meleg, mint ebben a bádögfedelű bódében.

– Hagyjuk a gazdag külföldi turistákat – mondtam. – Valamennyien szélhámosak és sokat hazudnak. Tulajdonképpen egyik sem gazdag, csupán hengegnek az ártatlan és naiv dalmata lányok előtt. Én viszont egyenes ember vagyok, nem szoktam hazudni. Amint letöltöm a büntetésemet, elviszlek innen a

nagy folyó mellé, hatalmas tüzet gyújtunk ott minden este, és vigasztaljuk a magányos hajósokat.

– A fivéreim nem örülnének ennek. Ők azt szeretnék, ha...

– A fivéreid bele fognak nyugodni a dologba, ha megtudják, hogy milyen rendes ember vagyok.

– A folyó mellett ránk támadhatnak valami rossz arcú fickók, mint az aranyfogú lányra is.

– Szerzek magamnak egy pisztolyt – mondtam.

– És egy dupla csövű vadászpuskát. Többé senkinek sem engedem meg, hogy bántsa azokat, akiket szeretek. A pisztoly és a vadászpuska állandóan ott lesz a kezem ügyében, a tűz mellett. És ezenkívül tisztas távolban ott lesznek még a Lírikusok is, akik majd szebbnél szebb verseket szavalnak nekünk az éjszakában.

– Kik azok a Lírikusok?

– A barátaim. Nagyon jóra való fiúk. Késekkel és bicikliláncokkal járnak éjszakánként, ezenkívül verseket szavalnak, és senkitől sem félnek. Bárki ellen megvédenek bennünket. És ők is imádják a tüzet.

Zorana hosszasan elgondolkozott, talán azon gondolkodott, hogy majdnem házasságot ígértem neki, de azért mégsem egészen.

– Szép lenne tüzet gyújtani a nagy folyó mellett – mondta később.

– Nagyon szép lesz – bizonygattam. – A lángok magasra csapnak, a boldogtalan hajósok megszólaltatják a hajókürtjeiket, a Lírikusok a hozzád írt ver-

seimet fogják szavalni, a folyó pedig ilyenkor szinte megáll a két part között, és teljesen kisimul a vize.

Zorana hallgatott, és szorosan hozzám bújt. Gyöngéden felállítottam a szikláról, és elindultunk a fenyőfák közé. Jött velem engedelmesen. A fenyőfák alatt leterítettem a vastag, puha takarót, és végre összszefeküdtünk. Sokáig szerettük egymást, kis híján elkéstem az éjjeli váltást, de azért mégis a portára értem az utolsó pillanatban, a Bagoly nem fogott gyanút, bár még mindig kedvetlen volt, talán azért, mert ő nem tudta olyan pontosan idézni Blaise Pascalt, mint én, pedig ő régebb óta olvasta a *Gondolatokat*.

Ettől kezdve gyönyörűek lettek a nyár végi éjszakák. Teljesen elfelejtettem, hogy a tenyeremen valaha is vastagodott a bőr, Zorana minden éjjel megvárt a strandon, amikor kiúsztam a tengerből, egy ideig a sziklákon üldögéltünk, én szerelmes együgyűségeket mondogattam neki, ő meg az öreg üzbég-zsidó arannyal teli pincéjéről kérdezősködött, utána mindig bevonultunk a fenyőerdőbe.

Aztán hirtelen vége lett a nyárnak. Elhallgattak a kabócák a fenyőfák között, hűvös szél fújt esténként, éjszaka már nem úsztam be a tengerbe, Zoranának is takarót vittem ki a sziklákra, mindketten takaróba burkolózva néztük a vizet, és két takaróba burkolóztunk a fenyőfák alatt. A szálloda vendégei is kicserélődtek. A belügy és az igazságügy napbarnított kiváló dolgozói hazautaztak, helyükbe lassúbb mozgású, asztmás, tüdőbeteg és szívbántalmakkal küszködő belügyesek és

igazságügyesek jöttek, akik sokat köhögtek éjszakánként, és csak ritkán rendeltek tőlem italt, de ha mégis leszóltak a portára, leginkább édes likőröket és édeskés borokat kértek. Bizonyára nappal is sokat köhögtek, de én ezt nem hallottam, mert az új vendégek általában takarókba burkolózva üldögéltek a strand szikláin, és légfürdőztek, akárcsak Zorana és én éjjelenként.

Közben hazaérkeztek Zorana fivérei egyik hosszú hajóútrujukról, és Zorana azt mondta, hogy amíg itthon lesznek, nem maradhat el későig, mert fivérei gyanút fognának, és abból nagy baj lenne. Előbbre hoztuk hát a találkáinkat, Zorana mindjárt sötétedés után kibiciklizett a strandra, én is kiszöktem a szállodából vacsora után, bár ebből is nagy baj lehetett volna, ha valaki észreveszi; ekkor még nagy volt a nyüzsgés az étteremben, a konyhában és a földszinti folyosón, szerencsére a belügy és az igazságügy beteges dolgozói főleg a maguk bajaival törődtek, a nyakkendő, pisztolyos személyzet ilyenkor el volt foglalva a vendégek ajnázásával, a nyakkendő nélküli elítélteknek meg általában dolguk volt. Továbbra is boldogok voltunk tehát Zoranával, nem zavart bennünket senki.

Egyik éjszaka azonban, amikor a fenyőfák alatt fekvünk két vastag, puha takaróba göngyölve, tompa robbanás hallatszott a falu irányából. Riadtan felültem, Zorana pedig szomorúan megjegyezte:

- Megmondta ezt Ivo már régen, hogy így lesz.
- Ki az az Ivo, és mit mondott meg már régen?
- kérdeztem idegesen.

– Ivo az egyik bátyám. És megmondta, hogy az új szálloda kazánháza az első próbaüzemelésnél fel fog robbanni, mert szakszerűtlenül szerelték össze a központi fűtés kazánját. Ivo hajógépész, ért az ilyesmihez.

– Ezek szerint a kazánház robbant fel?

– Egész biztosan – mondta szomorúan Zorana.

– Nyilván megrongálódott a szálloda épülete is, nem tudom, rendbe hozzák-e tavaszig.

– Legfeljebb majd később jönnek a gazdag külföldi turisták – mondtam. – De ez bennünket úgyszemint érdekel, hiszen mi elmegyünk a nagy folyóhoz, és édesvízben fogunk fürödni. Az édesvízű folyókban sokkal kellemesebb fürödni, mint a sós vízben, mert a sós víz csípi és kiszáritja az ember bőrét.

– És tüzet is gyújtunk a folyó mellett – mondta csöndesen Zorana.

– Természetesen tüzet is gyújtunk a folyó mellett

– nyugtattam meg.

Megnyugodott, tulajdonképpen nem is volt ideges, csak szomorú, és akkor este mindvégig szomorú maradt, sajnálta a szép, új szállodát. Lehet, hogy nem hitte el, hogy tényleg magammal akarom vinni az édesvízű nagy folyó mellé.

Abban viszont igaza volt, hogy az új szálloda kazánháza robbant fel. Két nappal később, amikor éjfélkor felváltottam a Bagolyt a portán, egy jámbor képű, kecskeszakállas fiatalembert találtam az előcsarnokban, az egyik fotelben ült, kissé mereven, és majdnem bocsánatkérően mosolygott felém.

– Az elvtárs gépészmérnök és bírósági szakértő
– súgta a fülembe a Bagoly. – A központi fűtésre specializálta magát. Őt küldték ide, hogy kivizsgálja az új szálloda kazánházában történt robbanás okát.

– Miért nem alszik ilyenkor? – kérdeztem, mert nem tetszett, hogy ott ült a közelemben és bocsánatkérően mosolygott felém. – Azt hittem, a bírósági szakértők alszanak éjszaka.

– Álmatlanságban szenved – suttogetta a Bagoly.

– Miért nem megy el akkor éjjeli portásnak? Mért lett gépészmérnök?

– Kérdezd meg tőle! Lehet, hogy egész éjszaka itt fog ülni.

Azzal a Bagoly visszavonult az irodájába, én meg ott maradtam a jámbor kecskeszakállúval, aki továbbra is mosolygott. Kedvetlenül visszamosolyogtam, és a pokolba kívántam, szerettem volna egyedül lenni és szerettem volna Zoranára gondolni. Azt hiszem, akkor már szerelmes voltam a kissé szögletes arcú dalмата lányba. A bírósági szakértő azonban nem akart mozdulni a fotelijéből, kicsit később majdnem félénken megkérdezte tőlem:

– Nem zavarom, ha itt üldögélek még egy ideig?

– Egyáltalán nem zavar – hazudtam. – Hallom, hogy álmatlanságban szenved. Én is álmatlanságban szenvedek, ezért lettem éjszakai portás.

– Én nem szenvedek álmatlanságban – mondta a bírósági szakértő. – Én félek. Nem merek elaludni.

– Fél? Mitől fél?

– Én vizsgálom ki a kazánrobbanás okait.
– Tudom – mondtam. – De emiatt nem kell félnie.
– A kazánt a helybeli kontárok szerelték össze, és rosszul szerelték össze. Ezért robbant föl.

– Ezt mondja Ivo is.

– Ki az az Ivo?

– Egy nemzetközi kazánszakértő – mondtam.
– Bejárta az egész világot, és mindenütt a kazánokat tanulmányozta. Erről a kazánról már régen megmondta, hogy fel fog robbanni, mert szakszerűtlenül szerelték össze.

– Igaza van a nemzetközi szakértőnek. Én is megállapítottam mindjárt, hogy miért robbant fel a kazán, de még napokig itt kell maradnom, hogy mindent kivizsgáljak. Közben megfenyegettek.

– Kik?

– A falusi kontárok, akik összeszerelték a kazánt. Igen durva emberek. Azt mondták, agyonvernek, ha a jelentésemben azt írom, hogy az ő rossz munkájuk miatt robbant fel a kazán. Márpedig én nem tudok hazudni.

– Ne is hazudjon! – mondtam. – És ne féljen! A szállodához vezető utat egyenruhás őrszem vigyázza egy hatalmas pisztollyal. Ezenkívül még több őr van a szállodában, most ugyan alszanak, de nagyon éberen alszanak. És Bagolynak is van pisztolya. Ha idegen tenné be a lábát a szállodába, én felkeltem Bagolyt, és ő minden teketória nélkül lelövi a betolakodót. Szóval azt akarom mondani, hogy ez egy biztonságos hely.

– Én nem vagyok harcias ember – mondta a bírósági szakértő.

Ott volt előttem a pulton Blaise Pascal könyve, találomra belelapoztam, és felolvastam a négyszázhuszonhetedik gondolatot:

– „Az ember nem tudja, hol a helye. Nyilvánvaló, hogy eltévedt, hogy lebukott, de képtelen újra meg-
lelni igazi helyét, ezért most mindenütt szorongva és
eredménytelenül keresi, áthatolhatatlan sötétségben.”

– Milyen könyv ez? – kérdezte a bírósági szakértő.

– Blaise Pascal *Gondolatai*. Nagyon tanulságosak.
Ha akarja, olvassga, amíg itt üldögel.

– Szeretnék beleolvasni – mondta a bírósági
szakértő.

Odavitttem neki a könyvet, és ő belemélyedt, ettől kezdve nem panaszkodott, hogy fél a durva természetű kazánszerelőktől. Hallgatott, és én ezt is akartam elérni, nyugodtan elmélázhattam és Zoranára gondolhattam, elhatároztam, hogy valamikor majd tényleg verset fogok írni hozzá. Három óra körül a bírósági szakértő már nagyon elálmosodott, visszaadta Pascal *Gondolatait*, és elment lefeküdni, bár még akkor is félt, láttam a szemén.

A következő éjjeleken is ott üldögejt velem az előcsarnokban, olvasta a *Gondolatokat*, keveset beszélt, teljesen megszoktam már, hogy ott van, Zorana pedig továbbra is eljött minden este a strandra, összebújva ültünk a sziklákon, aztán még jobban összebújtunk a fenyőerdőben. De egyszer csak hirtelen vége lett ezeknek a szép estéknek.

Egy este, amikor a tenger mellett ültünk Zoranával puha takarókba burkolózva és én sok-sok aranyfogat ígértem neki, a sziklák mögül hirtelen felbukkant négy fehér ruhás tengerész. Hárman közülük szép szál legények voltak, majdnem akkorák, mint Istenfélő Dániel, a negyedik alacsony, zömök fickó volt, engem Bogyóra, arra a falusi vagányra emlékeztetett, akit Halálfejű Józsi leszúrt egy esős novemberi éjszakán. Odajöttek hozzánk, és szótlanul megálltak előttünk.

– Ezek kicsodák? – kérdeztem Zoranát, holott jól tudhattam, hogy kicsodák.

– A fivéreim – rebegte Zorana.

Lassan felálltunk, ledobtam magamról a takarót, és azt mondtam Zoranának:

– Úgy tudtam, hogy csak három testvéred van.

– Három testvérem van – mondta Zorana.

– Akkor ez a kis köpcös bizonyára az a spanyol tengerész, aki nem tudja kimondani a nevedet.

– Nem vagyok spanyol – mondta a zömök tengerész. – Viszont hatalmasakat tudok ütni.

– Elkurvultál, Zorana – mondta bánatosan az egyik szép szál fivér. – Összeadtad magad egy börtöntöltelékkel. Agyon fogjuk verni ezt a gazembert.

– Ivo, Ante, ne bántsátok! – kérlelte őket Zorana.

– Nagyon rendes fiú! El fog venni feleségül.

– Ez? – meredt rám a másik szép szál fivér. – Nem fog elvenni feleségül, mert most mindjárt szarrá verjük.

– A tengerészeknek igen szegényes a szókincsük – mondtam. – És kedvelik a trágár kifejezéseket.

– Fogd be a szádat, te mocskok! – förmedt rám a harmadik fivér.

Éreztem, hogy tovább nem várhatok. Ökölbe szorítottam a kezemet, és teljes erőből a Bogyóra hasonlító tengerész arcába vágtam, mert ő volt négyük közül a legellenszenvesebb. Alig mozdult hátra a feje, bár az orra szétlapult, és éreztem, hogy kifröccsen a vére.

Megperdültem, és futni kezdtem a szálloda felé. A négy tengerész a sarkamban lihegett. Most nem a mellékbejárat, hanem a főbejárat felé rohantam. Berontottam az előcsarnokba, a tengerészeket egy pillanatra megállította a forgóajtó, de csak egy pillanatra. A szemem sarkából láttam, hogy Bagoly csodálkozva kapja fel a fejét, a kecskeszakállas, jámbor képű bírósági szakértő ijedten felugrott a fotelból, és magasba emelte mindkét kezét, de ez sem segített rajta, az egyik fivér futás közben egyetlen ökölcsapással a falhoz kente. Bemenekültem az étterembe, ahol még vacsorázott néhány kehes belügyi és igazságügyi dolgozó, akik meglepő nyugalommal nézték rohanásmat és a tengerészek betörését. A főpincér eléjük ugrott, a tengerészek leütötték. Ekkor előkerült Damir és még néhány fehér inges és fekete nyakkendős beosztott, és parázs verekedésbe kezdtek a négy tengerésszel. Nem tartott sokáig a verekedés, mert éles csatánással eldőrent egy pisztoly.

Bagoly állt az étterem ajtajában, fenyegetően villogtatta szemüvegét és fenyegetően meresztette pisztolyát a tengerészekre.

– Senki se mozduljon! – kiáltotta.

Nem mozdult senki. Véres arcú emberek nézték Bagolyt és a pisztolyát, és várták, hogy mi fog történni. Egyenruhás őrök jelentek meg, és elvezették a tengerészeket. Az egyik fivér hangosan visszakiáltott:

– Úgyis agyon fogjuk verni azt a szarházit!

Odamentem Bagolyhoz, és csöndesen azt mondtam neki:

– A tengerészek kedvelik a trágár szavakat.

Bagoly mélabúsan végigmért.

– Menj fel a szobádba, és csomagolj össze, ha van mit összecsomagolnod! Visszavisznek a börtönbe. Alighanem sötétzárkába kerülsz.

Ekkor megláttam, hogy a jámbor bírósági szakértő még mindig ájultan fekszik az előcsarnokban.

– Fel kellene ébreszteniünk – mondtam Bagolynak.

– Hozz egy üveg szódát! – mondta Bagoly.

A söntés mögül elvettem egy üveg szódát, az előttem heverő kecskeszakállas fiatalemberhez mentem, és szódavizet fröcsköltem az arcába. Megmozdította a fejét, kinyitotta a szemét, és halálos rémülettel nézett rám. Azt hiszem, meg volt róla győződve, hogy a négy tengerész őmiatta tört be a szállodába, őt akarták agyonverni a kazánrobbanásról megírandó jelentése miatt. Nem volt kedvem megmagyarázni neki, hogy mi is történt tulajdonképpen.

XII.

Ugyanaz a bicegő sofőr vitt vissza a börtönbe, aki annak idején a tengerpartra hozott, de most megbilincselte a kezemet, úgy ültetett be maga mellé a tehergépkocsi fülkéjébe, a pisztolytáskáját kikapcsolta, és nagyon dühösen nézett rám. Kora hajnalban indultunk, hideg volt a fenyőerdőben, áthajtottunk Zorana faluján, itt végre láttam pálmafákat, a pálmafák is fázósan összehúzták leveleiket, és én azon gondolkodtam, hogy vajon mit csinálnak Zoranával a fivérei, bizonyára napokig gyalázni fogják, amiért összeadta magát egy magamfajta börtöntöltelékkel, az is lehet, hogy megpofozzák egyszer-kétszer, ezektől a dalmata tengerészekről minden kitelik, bár megeshet, hogy börtönbe csukták őket, hiszen tiltott területre törtek be, amikor engem üldöztek, hogy agyonverjenek, néhány embert leütöttek, szóval abban reménykedtem, hogy börtönben ülnek.

A sofőr dühösen és gyorsan hajtott a kanyargós úton, kidülledt szemekkel rohant neki a kopár hegyeknek, a kopár hegyek között még hidegebb volt, mint a tenger mellett, megbilincselte kezeimet két térdem közé szorítottam, összehúztam magam, amennyire tudtam, de még így is fáztam, és szerettem volna beszélgetni a sofőrrel, ő azonban nem volt beszédes természetű, és most egyébként is dühös volt rám valamiért, nem tudtam pontosan, hogy miért. Egyre magasabbra kapaszkodtunk fel a hegyekbe, a teherautó bömbölt, mert a sofőr itt is gyorsan

hajtott, dülöngéltem jobbra-balra, felkavarodott a gyomrom, a tenger teljesen eltűnt mögöttünk, a sós tengeri levegő sem érződött, hideg, majdnem hószagú levegő csapódott be a büdös vezetőfülkébe. Nagyon magasan jártunk már, amikor a sofőr végre megszólalt.

– Sötét, hideg magánzárkába fognak csukni – mondta kárörvendően. – Vinnyogni fogsz kínodban, mint a bőregér.

– A tenger mellett gyönyörű éjszakáim voltak – próbáltam vagánykodni, holott igencsak nyomorultul éreztem magam.

– Hagytad, hogy a legjobb barátom megölje magát – horkant fel a sofőr. – Pedig figyelmeztettelek, hogy viselkedj vele tisztességtudóan.

– Tisztességtudóan viselkedtem a Szigonyossal – mondtam. – Mindig előre köszöntem neki, minden éjszaka felvittem a szobájába egy üveg jéghideg sört és jó vadászatot kívántam neki másnapra. És sokat beszélgettem vele Paolóról, az olasz cápáról.

– Nekem is emlegette, hogy egy nagy, gonosz cápára vadászik – mondta valamivel csöndesebben és emberibb hangon a sofőr. – Mindig veszélyes vadakra szeretett vadászni.

– Paolónak hívták azt a nagy, gonosz cápát – mondtam. – És olasz volt. Ő okozta a Szigonyos halálát.

– Hogyan?

– Egy szép napon elkapta Paolót és megszigonyozta. Felcipelte a szobájába, bevitte a fürdőszobába és belerakta a fürdőkádba. Csakhogy ekkor kiderült,

hogy Paolo nem cápa, és talán nem is olasz. Egy jóindulatú, nagy, fekete hal volt, amely szomorúan haldoklott a fehér fürdőkádban, mert a Szigonyosnak nem sikerült egyetlen lövéssel megölnie.

– Hát igen – sóhajtotta még csöndesebben a sofőr.

– Nagyon büszke volt a vadásztudományára.

– Így aztán pisztollyal fejbe lőtte a nagy, fekete halat, aztán fejbe lőtte magát is. Önérzetes ember volt.

– Azt mondják róla, hogy bolond volt.

– Önérzetes ember volt – hajtogattam, mert úgy gondoltam, hogy ezzel kissé megvigasztalom a sofőrt.

– Te hol voltál, amikor fejbe lőtte magát?

– Lent a portán. Pezsgőt ittam.

– Fegyenceknek tilos szeszes italt fogyasztani – förmedt rám a sofőr.

– Búcsúzkodtam valakitől – mentegetőztem. – Egy nagyon kedves személytől búcsúztam el éppen.

– Rengeteg szabálytalanságot követtél el – mondta szigorúan a sofőr. – Szeszes italt fogyasztottál, kijártál a tengerre fürödni, és rendszeresen paráználkodtál éjszakánként a strandon.

– Szerettem azt a lányt – mondtam. – El akartam venni feleségül. De azok a bigott fivérei elrontottak mindent.

– Egy fegyenc ne ígérjen házasságot senkinek!

– Egy év múlva kiszabadulok a börtönből – mondtam.

– Nem biztos, hogy egy év múlva kiszabadulsz. Rengeteg szabálytalanságot követtél el. Hónapokig

fogsz sötét magánzárkában vinnyogni, mint egy bőregér a huzatos templomtoronyban. Lehet, hogy meghosszabbítják a büntetésedet. Szerintem megérmelnéd, mert megmenthetted volna a barátom életét, ha akarod.

– Nem lehetett megmenteni.

– Dehogynem. Megmagyarázhattad volna, hogy Paolo mégis olasz cápa.

– A Szigonyos jobban értett a tengeri halakhoz, mint én, és jól tudta, hogy a megszigonyozott Paolo nem cápa.

– Meg lehetett volna győzni, hogy Paolo igenis olasz cápa – erősködött a sofőr. – A barátom mindig hajlott az okos szóra. Annak idején, a háborúban is meggyőztük, hogy álljon át a csetnikektől hozzánk.

Erre nem tudtam mit mondani, a sofőr pedig már ismét dühös volt rám. Összeszorította a száját, és még gyorsabban hajtotta a teherautót, mint eddig. Zörögve, füstölögve szeltük a kanyarokat, lassan magunk mögött hagytuk a kopár hegyeket, felbukkantak az erdős hegyoldalak. Dél felé járhatott az idő, kezdtem megéhezni, nem bántam volna, ha megállunk valahol ebédelni, esetleg ugyanazon a helyen, ahol hónapokkal ezelőtt a tenger felé menet megálltunk hegyi bárányt enni, most is szívesen fizettem volna báránysültet, bár nem voltam benne biztos, hogy ilyenkor ősszel lehet-e még bárányt találni a hegyekben, de jó lett volna birkahús is, pénzem mindenestre volt még abból, amit Istenfélő Dánieltől kaptam, hiszen a ten-

gerparti szállodában nem költöttem semmire, napközben ingyen kaptam az ételt, éjjel meg annyi italt ihattam, amennyit akartam, meg kell azonban mondanom, hogy nem éltem vissza a helyzetemmel, ritkán iszogattam éjszakai ügyelet közben, inkább Pascal *Gondolatait* lapozgattam vagy egyéb kellemesebb dolgokról álmodoztam. Tehát volt pénzem, csakhogy a sofőr nagyon haragudott rám a Szigonyos halála miatt, nem mertem neki az ebédet emlegetni, vesztül hajtott a sűrű erdőben, és már az erdős hegyekből is kikeveredtünk, amikor végre megállt egy vedlett falú kiskocsmá előtt.

Kiszálltunk, először a vécére mentünk, de a sofőr még ekkor sem vette le kezemről a bilincset, és a pisztolytáskáját sem gombolta be, veszélyes vagy legalábbis megbízhatatlan és felelőtlen embernek tartott, azután vásárolt három szendvicset, kettőt magának, egyet nekem, visszatuszkolt a teherautóba, és már is rohantunk tovább. Zötyögő teherautóban ettük a szendvicset, a sofőr evés közben, fél kézzel is gyorsan vezetett, és a továbbiakban sem szólt hozzám egy szót sem. Az volt az érzésem, hogy egész életében haragudni fog rám, ami nagyon bántott, mert tényleg nem akadályozhattam meg a Szigonyos öngyilkosságát.

Alkonyodott, amikor a börtönhöz tartozó birtokra értünk. Itt lelassítottunk, mert az út szélén teherautók álltak, a gyümölcsösökben, a mezőkön és az állattenyésztő telepeken dolgozó rabok akkor gyülekeztek, hogy visszamenjenek a börtönbe. Egyszer

csak észrevettem, hogy Radoman lépdel az egyik tehergépkocsi felé. Kinyitottam az ajtót, és rákiáltottam:

– Radoman!

Radoman bambán rám nézett, és csodálkozva széttárta a karját.

– Magánzárkába visznek! – kiabáltam. – Mondd meg a Halálfejűnek!

A sofőr lefékezett, és elővette a pisztolyát.

– Csukd be az ajtót, mert lelőlek, mint egy kutyt! – mondta fogcsikorgatva. – És ne ordítozz!

Becsuktam az ajtót, a sofőr visszatette a pisztolyát a táskájába, rákapcsolt, és elhúzott a veszteglő teherautók mellett. Gyorsan beértünk a börtön udvarába, megálltunk az udvar közepén. Egy börtönőr ballagott oda hozzánk unottan, a sofőr kiszállt a teherautóból, odabicegett hozzám, és magyarázott nekem valamit. A börtönőr elment, aztán csakhamar visszatért két másik börtönőrrel, az egyiknek valamilyen rangjelzése volt. Ekkor engem is kiszállítottak a fülkéből, leszedték a kezemről a bilincset, és az egyik börtönőr, akinek nem volt semmilyen rangja, bekísért a melós rabok épületébe. Csöndes volt az épület, a rabok még nem tértek vissza a birtokról, hosszú folyosókon mentünk végig, aztán az egyik folyosó végén megálltunk egy vastag faajtó előtt, a börtönőr kinyitotta, a faajtó mögött rácsos ajtó volt, azt is kinyitotta, és belökött egy szűk, sötét és hideg cellába. Rám zárta mind a két ajtót, és én ottmaradtam a nagy sötétben és a nagy csöndben.

Fáztam. Kis batyut hoztam magammal a tengerpartról, néhány ruhanemű volt benne, köztük a vörös pulóver, amely már régen halványlilára fakult, ezt magamra húztam, de még így is fáztam. Körültapogattam a cella falait, beleütköztem egy ágyba. Sodronyos ágy volt, rajta két pokróc. Ekkor már valamennyire megszokta a szemem a sötétséget, azt is észrevettem, hogy magasan a mennyezet alatt egy kis ablakrés is van, ezen beszüremlett némi halványkék világosság, de nem sok, mert már odakint is sötét volt. Belecsavargóztam a pokrócokba, ledőltem az ágyra, és arra gondoltam, milyen jó meleg volt a tenger mellett, abban a padlásszobában, erre megint fájni kezdtem, mire elhatároztam, hogy nem gondolok semmire. Fáradt voltam a hosszú úttól, aludni akartam.

Elaludtam, és azon nyomban álmodni kezdtem. A régi álmom tért vissza, Simokovics úr és a félig kifaragott aranyfogú üzbég lány. A szép üzbég lány a tengerparton mosolygott kőbe vésve, csak hogy a továbbiakban megváltozott az álmom, Simokovics úr most nem tudta folytatni kőfaragó munkáját, mert a félig kész szobrot négy fehér ruhás tengerész állta körül, és nem engedték Simokovics urat az üzbég lány közelébe, Simokovics úr vésővel és kalapáccsal megpróbált a szobor közelébe férkőzni, de a tengerészek elállták az útját. Én mindezt a tengerből néztem. Úsztam a tengerben a part felé, szerettem volna gyorsan úszni, hogy segítsék Simokovics úrnak, de valahogy nem haladtam, ügyetlenül kapálóztam a sós és hideg

vízben. Aztán észrevettem, hogy megjelenik a parton Hegedűs Marcella néni is, és megpróbál tüzet gyújtani, talán azért, hogy fényjeleket adjon nekem a sziklákról, de a tűz nem lobbant fel, pedig ha valaki tudott tüzet gyújtani, az Hegedűs Marcella néni volt. Szóval kínlódtam abban a nagy sós vízben, néztem a zord tengerészeket, a szerencsétlenkedő Simokovics urat és Hegedűs Marcella nénit, amikor egyszer csak felbukkant mellettem a Szigonyos, az egykori rendőrfőnök. Szomorúan megjegyezte, hogy egy nagy, fekete hal úszik utánunk, de a nagy, fekete hal nem cápa. Én rémülten bizonygattam neki, hogy igenis cápa az a nagy, fekete hal, még hozzá olasz cápa, és Paolónak hívják, kérleltem a Szigonyost, hogy döfje szíven a hegyesre reszelt szigonnyal, mert különben széttép bennünket Paolo. A Szigonyos csak szomorúan rázta a fejét, azt magyarázta, hogy sajnos kivesztek már az igazán veszélyes ragadozók, így hát neki nincs mire vadásznia, tulajdonképpen nincs is miért élnie, nincs semmi dolga ezen a világon, én meg közben rémülten ordítottam, hogy szigonyozza már meg Paolót, az olasz cápát, mert az engem akar felfalni.

Felébredtem, vacogva ültem fel a sodronyos ágyon, és igaza lett a barátságtalan sofőrnek, aki a börtönbe hozott: vinnyogtam a sötétben, mint egy megkínzott bőregér. Ezután már nem mertem elaludni, csak feküdtem égő szemmel, Zoranára gondoltam, sajnáltam a szegény dalmata lányt, sajnáltam magamat is, és éreztem, hogy vastagodik a bőr a tenyere-

men, és azt is tudtam, hogy ezentúl egyre vastagabb lesz a bőröm.

Reggel valamennyire kivilágosodott a cellám, reggelire teát és egy darab kenyeret kaptam, utána egész nap toporogtam a homályos, szűk cellában, néha ledőltem az ágyra, de nem mertem elaludni, délben valami levesfélét adtak enni, este pedig ismét teát és kenyeret. Így teltek a következő napok is, fáradt voltam és elkeseredett, még soha életemben nem aludtam olyan keveset, mint ott, a magánzárkában. Ha pedig mégis elaludtam rövid időre, mindig ugyanazt az álmodtam, Paolo, az olasz cápa üldözött, hogy darabokra tépjen, a sziklás tengerparton meg Simokovics úr hiába próbálkozott az aranyfogú üzbég lányhoz férkőzni, és Hegedűs Marcella néni sem tudott tüzet gyújtani. Most tényleg szenvedtem szegény Kovács Júlia haláláért.

Talán két hétig voltam a magánzárkában, amikor egy sötét este szélesre tárták előttem a rácsos ajtót és a vastag faajtót, a börtönőr kurtán rám parancsolt, hogy menjek ki. Ismét csendes folyosókon mentünk végig, a rabok már aludtak, engem a börtönőr kivezetett az udvarra. Az udvaron egy teherautó állt, a börtönőr betuszkolt a sofőr mögé. A mellettem lévő ülésen is ült valaki, de a sötétben nem láttam, hogy kicsoda. A sofőr indított, lassan kigördültünk a börtön udvaráról. Ekkor megszólalt a mellettem ülő ember, magyarul.

– Nos, Rómeó, milyenek a dalmata Júliák?
Istenfélő Dániel volt.

Majdnem sírva borultam a vállára.

– Dániel... – hebegtem érzékenyülve, de aztán megembereltem magam, és azt mondtam: – Te kecsketejen nevelkedett sötét gazember! Előbb is kimentettél volna a magánzárkából. A bőröm már olyan vastag, mint egy százéves bivalyé.

– Magad is ostoba bivaly módjára viselkedtél – mondta gorombán Dániel. – Elküldtünk a gyönyörű tengerpartra, egy pálmaerdő kellős közepébe, és te mindent elrontottál egy gyanús erkölcsű dalmata lány miatt.

– Fenyőerdőben voltam – magyaráztam –, a dalmata lány pedig egyáltalán nem volt gyanús erkölcsű, szerettük egymást, és verset fogok írni róla.

– Egész biztosan rossz verset fogsz írni róla.

– Jó verset fogok írni – mondtam. – Mindig is jó verseket írtam. Erről jut eszembe: előadtátok a bőrönverseimet?

– Nem. Továbbra sem szabad verseket szavalunk, mert ezzel nyugtalanságot keltenénk a fegyencek körében. Viszont az üzlet virágzik. Rengeteg pálinkát szállítunk Kucsuknak, és a rabok is sokat megvesznek tőlünk. A Lírikusok remekül dolgoznak. És ezentúl te is dolgozni fogsz.

– Mi lesz a dolgom?

– Tűzgyújtás.

– Tűzgyújtás?

– Igen. És a tűz állandó táplálása száraz akácfahasábokkal.

– Szörnyű álmaim voltak a magánzárkában – mondtam. – Marcella néni is mindig megjelent álomban, megpróbált tüzet gyújtani, de sohasem sikerült neki.

– Hazudnak az álmok – mondta Dániel. – Marcella néni a befagyott folyón is tüzet tudott volna gyújtani.

– Hova megyünk tulajdonképpen? – kérdeztem.

– A Villába.

– Azt mondják, az nagyon jó hely.

– Persze hogy jó hely – mondta Dániel. – A pincéje azonban meglehetősen bűdös, s te ott fogsz tevékenykedni.

– A pincékben klausztrófóbiások lesznek az emberek.

– A magánzárkában még inkább klausztrófóbiások lesznek az emberek. És megvastagodik a bőrük.

– Ha kiszabadulok a börtönből és befejezem az egyetemet, keresek majd magamnak egy tanyasi iskolát, és ott fogok tanítani – mondtam. – Napközben beállok a búzatáblákba és a messzeséget nézem, éjszakánként pedig a csillagoknak integetek és élvezem majd a nagy tágasságot.

– Közben nem ártana a betűvetésre is megtanítani a tanyasi gyerekeket.

– Gyönyörű dolgokról mesélek majd a tanyasi gyerekeknek.

– Én is kiterveztem már, hogy mit csinálók, ha kiszabadulok a börtönből – mondta Dániel. – Iz-

galmas dolgokat akarok csinálni. A tanyasi iskolák unalmasak.

– Megígérttem egy szemüveges földrajztanárnőnek, hogy tanyasi iskolába megyek tanítani – mondtam.

– A szemüveges földrajztanárnőbe is szerelmes voltál?

– Igen.

Megérkeztünk a Villához. Kiszálltunk a terepjáróból, sötét volt, a sötétben csak annyit láttam, hogy a Villa igen nagy ház, de nem nézelődhettem sokáig, mert Istenfélő Dániel a Villa oldalához vezetett, és kinyitott egy súlyos faajtót. Majdnem ugyanolyan ajtó volt, mint a börtönben a cellák ajtajai. Az ajtó mögött lépcső vezetett lefelé. Lentről halvány, sárga fény szűrődött a lépcsőkre, és erős cefreszag érződött. Lebotorkáltunk a lépcsőkön, a cefreszag egyre orrfacsaróbb lett, egy gyéren megvilágított, hatalmas pincébe érkeztünk. A pince közepén Halálfejű Józsi állt, és igen szemrehányóan nézett rám.

– Sok gondot okozol nekünk, fiú – mondta rosszkedvűen. – Verseket írsz, vagy szerelmes leszel, márpedig az ilyesmiből leginkább baj származik.

– Lírai alkat vagyok – mondtam.

– A lírai alkatú fegyencek előbb-utóbb magánzárkába kerülnek.

– Vagy egy cefrebűzös pincébe – mondtam.

– Csak ide tudtunk kihozni – mondta Halálfejű Józsi. – Ennek is örülhetsz.

– Örülök neki. Viszont máris elkábultam ettől a bűztől. A sok erjedő gyümölcs akár meg is fojthatja az embert.

– Vannak szellőzőnyílások a pincén – mondta Dániel. – Itt még nem fulladt meg senki, és te is életben maradsz, légy nyugodt.

– A Villa körül ne mutakozz sokat! – mondta Halálfejű Józsi. – Elég rossz híred van felsőbb körökben, jobb, ha nem lát senki. Szóval maradj nyugton itt, a pincében, ha már magad is nagyon bűzlesz majd a cefrétől, felviszlek hozzám, a gondnoki szobába, van ott egy zuhanyozó, és majd tisztára mosod magad.

– Jól van – sóhajtottam. – Hol kell tüzet gyűjtanom?

– Előbb nézz körül! – tanácsolta Dániel. – Ez nem közönséges pince, ez egy tisztességes szeszfőzde.

Elindultam körülnézni. A hatalmas pince jobb oldalán két nagy pálinkafőző kazán állt, ezekből egészen magasan a boltív alatt fémcsövek íveltek át a másik oldalra, egy kis betonmedence-félébe. A kazánok körül Halálfejű Józsi két tagbaszakadt testőre ügyködött, azt hiszem, tisztogatták a kazánokat. A kazánok után egy becsukott ajtó következett, amiről nem tudhattam, hogy hova nyílik, azután pedig vashordók sorakoztak a fal mellett, ezekből áradt a cefrebűz, ezekben erjedt a gyümölcs a pálinkához. A pince végébe értem, ide már alig jutott a sárga fényből, csak annyit láttam, hogy pokrócok vannak leterítve a földre, elég sok pokróc. Visszafordultam. A pince bal oldalán elő-

szőr egy vízcsapot láttam mosdókaagylóval, aztán rengeteg befonott üvegkorsót, nyilván ezekben tárolták a kifőzött pálinkát. És itt volt a medence is, majdnem színültig vízzel, a kazánok csövei a vízbe merültek, mintha ott megvékonyodtak volna, meggörbültek, és ismét előbukkantak a medence oldalából. Olyanok voltak, mint a rövidre fűrészelt puskacsövek. Alattuk zománcos vödörök álltak, üresen. A medence mellett még egy, a másik kettőnél kisebb kazán volt, ennek a csöve is belemerült a vízbe, és szintén előbukkant a betonfalból, de ebből a csőből pálinka csordogált egy szintén zománcos vödörbe. A kis kazán előtt két ember üldögélt, az egyiket megismertem, Mitar volt, a Daráló egykori főnöke. Karvastagságú faágakkal fűtötte a kazánt, és nagyon odafigyelt a tűzre, és odafigyelt a vödörbe csordogáló pálinkára is, mert egy üvegcsövet rakott bele a vödörbe, az üvegcső hasas lázmérőre emlékeztetett, mert gömb volt a közepén, és Mitar, miután megvizsgálta a furcsa lázmérőt, elégedettnek látszott. Mitar mellett üveges tekintetű fiatalember ült, kezében vizespohárral, de a vizespohárból nem vizet ivott.

– Megnéztél mindent? – kérdezte Dániel.

– Megnéztem – mondtam. – Hol kell tüzet gyújtanom?

– A két nagy kazánban – mondta Dániel. – Minden reggel tüzet gyújtasz, aztán tüzelgetsz estig. A kazánokat előzőleg természetesen megtöltitek jófajta cefrével. A cefre felforr, nemes párája felszáll a cső-

vekben, a vízben lehül és folyékonnyá válik, kifolyik a vödrökbe. De ez még csak amolyan vizenyős, savanyú pálinka, amit mi vodkának hívunk.

– A vodka tudtommal remek orosz ital – mondtam.

– Ez nem remek orosz ital, hanem vízízű pálinka, amelytől minden jóérzésű ember megvetően elfordítja a fejét – magyarázta Dániel. – Csakhogy ezt a híg lötytyöt aztán kézbe veszi Mitar, és még egyszer átfőzi az ő kis kazánjában, és ekkor kapjuk az igazi pálinkát. De ez már nem a te dolgod. A te dolgod az, hogy a tűzre ügyelj.

Halálfejú Józsi két testőrére mutatott.

– Vancso és Emir majd segédkeznek a pálinkafőzésben. Minden reggel bekészítik a tűzifát, a hordók-ból átmeregetik a gyümölcsöt a kazánokba, és egyéb munkálatokat is elvégeznek. Ha időnként Józsi mellé szólítja őket a kötelesség, akkor ti ketten Mitarral intézitek a dolgokat. Ilyenkor több munkátok lesz, de kibírjátok. Szaktanácsokért fordulj bizalommal Mitarhoz, mindent tud a pálinkáról, már legalább húsz éve idült alkoholista.

– Amikor börtönbe kerültem, el akarta venni tőlem a vérvörös pulóveremet.

– Azóta megjavult – mondta Dániel. – Őt is magánzárkából emeltük ki, és ezért nagyon hálás nekünk. Barátkozzatok össze, és barátkozzál meg ezzel a két szép szál legénnyel is, elég sokáig együtt fogtok tevékenykedni itt a pincében, éjjel is egymás mellett alusztok a pince végében, a sok pokróc között.

– Azt hiszem, most már mindent megmagyaráztunk lírai alkatú barátunknak – mondta Halálfejű Józsi, és indulni készült felfelé a pincéből.

– Hová nyílik az az ajtó a kazánok mögött? – kérdeztem.

– Egy másik pincébe – mondta Dániel. – Ott rendeztünk be nektek, szeszipari dolgozóknak egy illemhelyet, ezenkívül még sok-sok vashordó van ott, ezekben tároljuk a már egyszer kifőzött cefrét, aztán feldúsítjuk cukorral és egyébekkel, és még egyszer kifőzzük.

– Nem csodálom, hogy az öreg Gereben Mihálynak megfájdukt a feje a pálnkátoktól – mondtam.

– Sok fegyencnek megfájdukt már a feje a pálnkánktól – mondta Dániel. – Előtte azonban valameddig jókedvűek és boldogok voltak, és ez megér egy kis fejfájást.

– Vége van a gyümölcsszezonnak – tette hozzá mélabúsan Halálfejű Józsi. – A szüret is befejeződött. És nekünk is élni kell valamiből.

– Érdekel még valami? – kérdezte Dániel.

– Igen. Ki az a merev tekintetű úr ott, Mitar mellett?

– Ő az Árva Gyerek – mondta Halálfejű Józsi. – A kiváltságos rabok közé tartozik, és itt lakik a Villában.

– Miért árva és miért kiváltságos?

Halálfejű Józsi intett Istenfélő Dánielnek, hogy magyarázza meg. Istenfélő Dániel megmagyarázta:

– Azért árva, mert szüleit megölték a háborúban a gonosz megszálló fasiszták. Ő ezek után árvaházakban nevelkedett és sanyarú gyermekkorra volt. De amikor

felnőtt, az új rendszer nem feledkezett meg róla. Felfutatták, egy étolajgyár igazgatója lett, és nem is irányította rosszul a gyárat, ezenkívül együtt vadászott a politikusokkal, egyebek között a mi börtönigazgatónkkal is, akivel nagyon összebarátkozott. Csakhogy közben sikasztgatott. Kezdetben keveset lopott, ezt még elnézték neki, de azután egyre többet lopott, így végül börtönbe vágták. A börtönigazgatónak azonban továbbra is jó barátja maradt, és a Villában helyezte el. Ezért kiváltságos. Árva Gyerek azonban itt sem érzi jól magát, ismét úgy érzi, mintha árvaházban volna, és ettől nagyon lehangolódik, azért hát minden este lejön ide a pincébe és méregerős pálinkát iszik. Mitar kazánjából ugyanis kezdetben igen magas szesztartalmú folyadék csorog, később ez felhígul, Mitar megkeveri és leméri az erejét a vödörben, és rendes pálinkát kotyvaszt belőle. De Árva Gyereknek ez túl gyenge, ő az első eresztésből akar inni, minden normális ember ettől a méregtől kinyúlna, mint egy döglött öszvér, Árva Gyerek azonban talpon marad, sőt megvigasztalódik tőle, bár nem nagyon.

Odamentem Árva Gyerekhez, leguggoltam eléje, és azt mondtam:

– Én is árva gyerek vagyok. Egy elhagyatott kunyhóban találtak rám idegen emberek a háború alatt. Kecsketejen neveltek fel.

Egy pillanatra értelem csillant üveges szemeiben, és szomorúan azt mondta:

– Én szemétdombokon turkáltam és krumplihéjon éltem sokáig. Aztán rám találtak a rokonaim, de

ezek gonosz rokonok voltak, beadtak az árvaházba, ahol mindennap répalevest ettünk.

– A kecsketej sem jobb a répalevesnél – mondtam. – Különösen, ha éveken keresztül mást sem kap az ember.

– Hazug disznó! – sziszegte a hátam mögött Dániel. – Ellopod az életrajzomat!

Visszamentem Istenfélő Dánielhez és Halálfejű Józsihoz.

– Rengeteg árva gyerek van ebben a börtönben – mondtam. – Miért ne léphetnék be én is közéjük!

– De miért az én bőrömbe akarsz bújni? – kérdezte Dániel. – Én nőttem fel kecsketejen, és mondhatom, hogy a kecsketej nagyon tápláló. Sokkal jobb étel, mint a répaleves.

– Árva Gyerek ezt nem tudja.

Istenfélő Dániel fáradtan legyintett.

– Nem bánom, legyen a tiéd a kecsketej! A verseidet is visszaadhatom.

– Megvannak még?

– Megvannak.

– Maradjanak nálad – mondtam. – Itt átvennék a cefreszagot, ami nagy kár lenne, mert gyönyörű versek. Egyszer még büszke leszel rá, hogy te őrizted meg az első börtönverseket.

– Vissza kell mennem a börtönbe – mondta Dániel. – A sofőr már bizonyára ideges odafönt, és pisztoly van nála.

– Itt minden sofőrnek pisztolya van – mondtam.
– Az egyik majdnem belém lőtt, amikor visszahozott a tengerpartról.

– Menjünk! – mondta Halálfejű Józsi. – Időnként majd meglátogatunk.

Elindultak fölfelé a lépcsőkön. Utánuk szóltam:

– Radoman jelentette, hogy a tengerpartról a magánzárkába hoztak?

Halálfejű Józsi visszafordult.

– Nem tudom, hogy hívják. Állítólag bankrabló a fickó.

– Radomannak hívják – mondtam. – Nagyon rendes fiú. Bevehetnétek a szeszkereskedelembe.

– Majd meglátjuk – mondta Halálfejű Józsi, és azazal elmentek.

Álldogáltam és nézelődtem egy ideig a pince közepén, aztán odamentem Mitarhoz, és megkérdeztem tőle:

– Még mindig tetszik a vörös pulóverem?

Mitar végignézett rajtam, és majdnem szánakozva azt mondta:

– Nem tetszik. Nem vörös már. Nagyon elkoszlódott.

– Most szívesen neked adnám.

– Nem kérem – mondta Mitar. – Menj és csinálj magadnak fekhelyet, feküdj le és aludd ki magad, mert reggel korán kelünk! Dolgoznunk kell, mert a nép igényli a pálinkát.

Elballagtam a pince sötétebb végébe, Halálfejű Józsi két testőre már megvackolt magának és lefeküdt.

Én is összeszedtem néhány pokrócot, fekhelyet készítettem, mint annak idején, a borjúistállóban, lefeküdtem és betakaróztam. Végre nem fáztam, a pincében sokkal melegebb volt, mint a magánzárkában. A cefrebúztól kábultan gyorsan elaludtam, nem tudom, hogy az Árva Gyerek mikor ment fel a Villába és hogy Mitar mikor tért nyugovóra. És végre nem álmodtam Paolóról, a vérszomjas olasz cápáról. Semmiről sem álmodtam azon az első éjszakán.

Reggel arra ébredtem, hogy a testőrök a két kazánt töltik cefrével. Vödörökkel merték a cefrét a vashordókból, és öntötték bele a kazánba, közben éktelenül zörögtek. A tűzifát már előzőleg bekészítették. Felkeltem, megmosdottam, megvártam, amíg a testőrök megtöltik a kazánokat, akkor begyújtottam mindkét kazánba.

Ettől kezdve úgy teltek a napjaim, ahogyan azt Isitenfélő Dániel elmondta. Naphosszat üldögéltem a pálinkafőző rézkazánok előtt, raktam és néztem a tüzet, a puskacsőszerű csövekből pedig folydogált a savanyú vodka, amiből Mitar lepárolta a pálinkát, és a zomancozott vödörből a fonott korsókba töltötte. Időnként ismeretlen rabok jelentek meg a pincében, és elvitték a megtöltött korsókat. Rendszeresen étkeztünk, ugyanazt az ételt kaptuk, amit a Villa lakói, és ez jobb volt, mint az a rabkoszt, amit a marhatenyésztő telepen ettünk. Árva Gyerek szintén rendszeresen megjelent, minden este, bánatosan jött le a lépcsőkön, mindig köszöntem neki, ő visszaköszönt, leült Mitar kazánjára.

hoz, a vizespohárba csorgatott az erős eresztésű pálinkából, lassan iszogatott, és aztán már csak üveges tekintettel meredt a semmibe, és ekkor már nem látszott olyan bánatosnak, mint amikor a lépcsőkön jött lefelé.

Előfordult, hogy a két testőrnek el kellett kísérnie Halálfejű Józsit a körútjaira, ilyenkor mi ketten Mitaral töltöttük meg a kazánokat. Ez elég ragacsos munka volt, bemocskolt bennünket a bűzös cefre, és mi magunk is bűzlöttünk, de valahogy ezt is megszoktam, tulajdonképpen állandóan kábult voltam egy kicsit, nem érdekelt semmi, megelégedtem azzal, hogy nézem a kazánokban égő tüzet, és nem gondoltam semmire. Istenfélő Dániel általában hetente egyszer, amikor a pálinkáért behajtott pénzt hozta Halálfejű Józsinak, lejött hozzám, és elmesélte, hogy továbbra is jól megy az üzlet, Radomant is bevették maguk közé, és Radoman nagyon ügyesnek mutatkozik, ennek örültem, de ilyenkor sem beszéltem sokat, mert nem volt mit mondanom. Halálfejű Józsi is nagyon rendszeren viselkedett velem, néha felvezetett a szobájába, és ott lezuhanyozhattam. Az egész Villából belülről csak Józsi szobáját és zuhanyozófülkéjét láttam. A kinti világban pedig azt észleltem, hogy egyre hidegebb lesz, és azt láttam, hogy a hó is kezd szállingózni. A börtönbe még egyszer megjött a tél.

Odalent, a pincében kifogytunk az első erjesztésű cefréből, már csak a feldúsított fáradt cefrét főztük, de ez senkit sem zavart, Árva Gyereket sem, továbbra is lejárt hozzánk esténként és itta a cukrozott mérget,

engem sem zavart, hogy ócska, vacak pálinkát csinálunk, mert amióta a pincében voltam, egyáltalán nem kívántam és nem is ittam pálinkát.

Tüzeltem, és bámultam továbbra is a tüzet. Ezt csináltam éjszakánként álmomban is. A cefreszagtól elmosódó álmaim voltak, különböző helyeken ültem a lobogó tűz mellett, és mintha vártam volna valakit, de ez nem biztos, mindenesetre nem jött soha senki, egyedül maradtam a tűznél, és kissé elhagyatottnak éreztem magam. Talán ezért maradt vastag a bőröm a pincében is, de már ezt is majdnem megszoktam.

Aztán egy este Halálfejű Józsi nem azért jött le hozzám, hogy elvigyen zuhanyozni. Töprengve leült mellém a rézkazán elé, és csöndesen megkérdezte:

– Van neked ismerősöd a Legfelsőbb Bíróságon?

– Nincs.

– Kell hogy legyen – mondta Halálfejű Józsi. – Valaki a Legfelsőbb Bíróságról igen serényen szorgalmazza, hogy bocsássanak szabadon példás magaviseletet miatt.

– Engem?

– Téged.

Erre már felkaptam a fejem, és gondolkozni kezdtem. Eszembe jutott a tengerparti szálloda.

– Egyszer konyakot vittem egy szívbeteg bírónak, és ettől mintha helyre ugrott volna a szíve. De nem beszélgettem vele, csak a feleségével.

– Sokat beszélgetél a feleségével? – kérdezte Halálfejű Józsi.

- Elég sokat.
  - Férfiasan viselkedtél vele?
  - Igen.
  - Leteperted?
  - Természetesen – hazudtam.
  - Hát akkor innen ered a kezdeményezés – állapította meg Halálfejű Józsi. – Az asszonyka felbiztatta a férjét, hogy szorgalmazza a szabadon bocsátásodat!
  - Ezek szerint előbb szabadulok...
  - Nem – rázta a fejét Halálfejű Józsi. – A börtön vezetősége nagyon jól tudja, hogy milyen példásan viselkedtél. Szétverettél egy tengerparti szállodát. Az igazgató a nevedet sem akarja hallani.
  - Szólhatnál neki az érdekemben.
  - Kihozattalak a magánzárkából. Ez volt a legtöbb, amit elérhettem. Ahhoz, hogy szabadon bocsásson, nem pálinkát, hanem aranyat kellene csinálnom ebben a pincében, és meztelen táncosnőket kellene hozatnom neki a Villába, amikor a kiváltságos rabokkal mulatozik.
- Hátrafordultam Mitarék felé. Mitar most is gondosan ügyelt a tűzre, az Árva Gyerek pedig most is üveges szemekkel nézett a semmibe.
- Árva Gyerek jó barátja az igazgatónak – mondtam. – És ő tudja, hogy én is szegény árva gyerek vagyok.
  - Árva Gyerek használhatatlan – mondta Halálfejű Józsi, és felállt.
  - Szerintem már régen elfelejtette, hogy te is árva gyerek vagy. Teljesen lemerevedik, és az erős pálinka

mindent kitöröl a fejéből. De azért nem rossz dolog az, ha valaki iránt a Legfelsőbb Bíróságról érdeklődnek.

Halálfejú Józsi elment, én meg megpróbáltam szembenézni Árva Gyerekkel, de azt hiszem, ő nem látott engem. Mégis odamentem hozzá, és azt mondtam:

– Mi, árva gyerekek egész életünkben kecsketejen élünk és pincékben penészedünk.

– Krumplihéjon élünk és árvaházakban lakunk

– mondta Árva Gyerek.

– Én állandóan dohos pincékben éltem – mondtam. – Nevelőszüleim dúsgazdag ékszerészek voltak, de igen mostohán bántak velem. Volt egy hatalmas pincéjük, telis-tele aranyékszerekkel, és nekem állandóan a pincében kellett ülnöm és az aranyékszereket kellett fényesítenem. Közben csak kecsketejet kaptam, reggel, délben, este. A pince fölött egy táncterem volt, a város fiatalsága hétvégén ide járt táncolni, ilyenkor hallottam a zenét és az ütemes lábdobogást, nagyon szerettem volna felmenni a vasalt nadrágú fiúk és a kipirult arcú lányok közé, minden ujjamra aranygyűrűt szerettem volna húzni, az aranygyűrűk csillogtak volna odafent, és én táncoltam volna a kipirult arcú lányokkal, aztán eladtam volna az aranygyűrűket, és meghívtam volna vacsorára és egy jófajta italra a lányokat. A pincének azonban súlyos, vastag ajtaja volt, és ezt mindig rám zárták, csak akkor nyitották ki, amikor kecsketejet hoztak és elvitték a fényesre csiszolt ékszereket. Én meg sohasem adhattam el aranygyűrűket, és sohasem volt pénzem.

– Életemben egyetlenegyszer volt sok pénzem – mondta Árva Gyerek. – De azt is elvették tőlem, és elküldtek ebbe az árvaházba.

– Ki kell jutnom végre a pincéből – mondtam. – Éjszaka nyomasztó álmaim vannak, és a rézkazánokat is aranykazánoknak látom, de ezek az aranykazánok sem az enyéim.

– Az árva gyerekeken senki sem akar segíteni – mondta az Árva Gyerek.

– Segítsünk akkor mi egymáson – mondtam. – Talán kijuthatnék végre a pincéből, ha valaki szólna egy jó szót az érdekemben a börtönigazgatónál.

– Nekünk árva gyerekeknek nincs hatalmunk ebben a gonosz világban – mondta Árva Gyerek báatosan.

Akkor otthagytam, de elhatároztam, hogy a továbbiakban nem hagyom békében. A következő este is mindig odamentem hozzá, és mindig elmondtam a történetemet az arannyal teli pincéről. Árva Gyerek merev testtartásban és merev tekintettel hallgatott, néha mondott valamit a saját sanyarú életéről is, de úgy láttam, nem hatódott meg az én sanyarú életsorsom hallatán. Ennek ellenére tovább meséltem neki minden este ugyanazt a történetet, és egyre többet beszéltem az aranyékszekrekről és a sok pénzről, amiből nekem sohasem jutott semmi.

Egy este együtt jött le a pincébe Halálfejű Józsi és Istenfélő Dániel. Ünnepeles arccal jöttek, nem néz-

tek rám, Mitarhoz mentek, és Istenfélő Dániel megkérdezte tőle:

– Milyen a pálinkád?

Mitar a vödörbe tette a hasas lázmérőt, figyelmesen megvizsgálta, és azt mondta:

– Huszonöt grados.

– Ez kell nekünk most – mondta Dániel. – Adjál három poharat.

Mitar előkerített három vizespoharat, és átadta Istenfélő Dánielnek, ő pedig telemerete a poharakat pálinkával, és odajött hozzám Halálfejű Józsival. Az egyik poharat a kezembe nyomta.

– Igyál! – mondta.

– Nem kívánom a pálinkát – szabadkoztam. – Amióta ebben a bűzös pincében vagyok...

– Igyál! – förmedt rám Dániel.

Kortyoltam a vizespohárból, és elállt a lélegzetem a méregerős, cukros pálinkától. Levegőért kapkodtam, amikor Istenfélő Dániel azt mondta:

– Holnap hazamész.

Gyorsan nyeltem még egyszer a pálinkából, és akkor hirtelen, először, amióta a cefrebűzös pincében élttem, kitisztult az agyam.

– Micsoda? – kérdeztem.

– Holnap hazamész – ismételte Dániel. – Az igazgató aláírta az elbocsátó papírjaidat.

– Igaz ez? – fordultam Halálfejű Józsihoz.

– Igaz – mondta. Kezet nyújtott, és kezet ráztunk.

– Nem tudom, hogy csináltad, de jól csináltad.

– Áldott legyen minden földrajztanárnő ezen a világon, és áldott legyen minden árva gyerek ezen a világon – mondtam könnybe lábadt szemmel.

Istenfélő Dániel átölelt, megveregette a hátamat, és azt mondta: – Várjál meg odakint! Viszem majd a verseidet is.

– Idd ki a pálinkádat, és gyerünk mosakodni! – mondta Halálfejű Józsi. – Sikáld le magadról a cefrebűzt, illatosan menjél ki a szabad világba!

Kiittam a vizespohárból a méregerős pálinkát, és akkor felmentünk a Villába, Halálfejű Józsi szobájába. Levetkőztem, és bementem a zuhanyozófülkébe. Sokáig álltam a vízszugár alatt, és éreztem, hogy ismét vékony és rugalmas lesz a bőröm.

Másnap hazaengedtek a börtönből.

XIII.

Néhány nappal karácsony előtt érkeztem haza, az utcákon térdig ért a hó, és fehérek voltak a házak. Kétévi börtönre ítélték, ebből tizenöt hónapot ültem le, szerencsésnek mondhattam magam, és én szerencsésnek is éreztem magam, és továbbra is azt kívántam, hogy áldottak legyenek a földrajztanárnők és az árva gyerekek. A cefreszagot teljesen kiszívta belőlem a téli hideg, kitisztult a fejem is, és a börtön utáni első otthoni éjszakán már megint nem voltam álmos, kimentem az utcára, és arra gondoltam, hogy jó volna tüzet gyújtani azon a helyen, ahol valamikor Hegedűs Marcella néni főzte a kukoricát, ennyivel igazán tartoztam Hegedűs Marcella néninek gonosz álmaim miatt, amikor a szegény kis öregasszony még a tengerparton, a meleg sziklákon sem tudott tüzet gyújtani, pedig nagyon igyekezett, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy vigasztaló jeleket küldjön nekem a hideg magánzárkába. Aztán mégsem gyújtottam tüzet, mert tudtam, hogy apámék ezt rosszállották volna, és az utcabeliek is furcsán néztek volna rám, amiért haszontalanul pazarolom a tűzifát kint, az utcán, a hideg téli éjszakában. Ők semmit sem tudtak az álmaimról, nekem pedig bele kellett szoknom ismét a szabad életbe. Így hát csak álldogáltam a házunk előtt, élveztem, hogy a sötét éjszakában is fehér körülöttem a világ, és abban reménykedtem, hogy felbukkan valahonnan

Simokovics úr, vele szívesen elbeszélgettem volna az álmaimról, de Simokovics úr nem bukkant fel, bizonyára másfelé járta az utcákat, nyilván nem is tudott arról, hogy én hazajöttem a börtönből.

Karácsony estéjén összejött az egész család a szülői házban, vagyis bátyáimék eljöttek hozzánk feleségeikkel és gyerekeikkel, csak a nővérem nem jött el, ő messze volt tőlünk, a hegyek között, ahol talán még nagyobb volt a hó, mint nálunk, és ahol az őslakók bizonyára még akkor sem voltak hajlandók jegyet váltani a vonatra, hanem ingyen utaztak, ami annak idején nagyon lehangolta apámat. De akik eljöttek, azok jókedvűek voltak, és örültek neki, hogy kiszabadultam, és meséltettek velem a börtönről. Főleg a tengerpartról és a tengerről meséltem nekik. A nagyszoba közepén plafonig érő karácsonyfa állt, fenyőillatot árasztott, és én fenyőerdőről és kabócákról beszéltem hosszasan, meg az üdítő éjszakai fürdőzésekről, Pálóról, a cápáról azonban nem tettem említést. Pálmafákról is meséltem, holott pálmafákat csak akkor láttam, amikor megbilincselve vittek vissza a tengerpartról a börtönbe, és akkor is csak néhány percig, de most azt meséltem, hogy a verőfényes napokon széles levelű pálmafák alatt heverészttem és hosszú lábú, fürdőruhás dalmata lányokban gyönyörködtem, mert úgy gondoltam, hogy ezzel is örömet szerzek a családomnak karácsony estéjén. Örült is mindenki, hogy ilyen jó dolgom volt a börtönben, és rengeteg aprósüteményt ettünk meg akkor együtt.

Simokovics úr karácsony napján jelent meg. Hóna alatt zsákvászonba burkolt, ormótlan csomagot hozott, és boldog ünnepet kívánt. Bementünk a szobámba, leültünk, Simokovics úr kibontotta a zsákvásznat. Körülbelül negyven centiméter magas, durván kifaragott kőszobor bukkant elő. Egy szürke kőkockán ülő, szürke, meztelen nő volt, nyilvánvalóan nő volt, terjedelmes fenékkal és dús keblekkel. Szélesre húzott szájjal és kissé gonoszul nevetett, fogai sárgára voltak festve.

– Mi ez a rücskös szörnyeteg? – kérdeztem hebehurgyán és tapintatlanul.

– Ő az aranyfogú üzbég lány – mondta Simokovics úr, és látszott rajta, hogy nagyon megsértődött. – A szeme is ferdére lett kifaragva, igazán ráismerhetnél volna. Az üzbég lányok valamennyien ferde szeműek.

Jobban megnéztem a sátánian vigyorgó üzbég lányt, a szeme tényleg ferdén állt.

– Maga csinálta a szobrot? – kérdeztem.

– Nem – mondta Simokovics úr. – Én festőművész vagyok, nem szobrász. Az egyik kőfaragó barátomat kértem meg, hogy faragja ki az üzbég lányt, és ő megcsinálta a kedvemért. A szobor fogait befestette aranyozott festékkel.

– Sajátos stílusa van a barátjának – fogalmaztam most már óvatosabban és tapintatosabban.

– Tulajdonképpen művész az illető – mondta Simokovics úr. – Szobrászművész. Napközben sírköveket és emléktáblákat farag, de esténként szobrokat

csinál a műhelyében, és mondhatom neked, hogy nagyon érdekes szobrokat.

Megragadtam a kőszobrot, és az asztalra tettem. Nehéz szobor volt, nagyot koppant az asztalon, megvizsgáltam közelebből a dús kebleket, és majdnem biztos voltam benne, hogy Simokovics úr faragta ki a szobrot, amitől legalább annyira meghatódtam, mint amikor a tengerparti szálloda padlásszobájában fehér lepedőt láttam az ágyon.

– Meg fogok barátkozni az üzbég lánnyal – mondtam. Hosszasan nézegettem tovább, és próbáltam megbarátkozni vele. Nehezen ment. Az üzbég lány elnézett mellettem ferde szemével, és mintha gúnyosan nevetett volna az aranyozott festékekkel bemázolt fogaival.

– Gyorsan kijöttél a börtönből – mondta Simokovics úr.

– Példásan viselkedtem odabent – mondtam. – Tiszteltem előjáróimat, tiszteltem az előírásokat, tűrtem a megaláztatásokat és szenvedtem szegény Kovács Júlia haláláért. Megérdemeltem, hogy előbb hazaengedjenek. Fulladoztam már a börtönben. Amióta itthon vagyok, minden éjszaka kiállok a házunk elé, nézem a hosszú, fehér utcát, és nagyon boldognak érzem magam, mert az utca egyik végén sem látok börtönőröket.

– Mit akarsz csinálni? – kérdezte Simokovics úr.

– Dolgoznom kellene valamit. És közben tanulni is. Szeretném befejezni az egyetemet.

– Ha akarod, elintézem, hogy visszavegyenek a régi munkahelyedre.

– Nagyon hálás lennék. A börtönben is éjszakai portás voltam néhány hónapig. Szerettem a munkámat, és Blaise Pascal *Gondolatait* olvastam. Igaz, egy éjszaka pezsgőt ittam, de ez rendkívüli éjszaka volt, ilyesmi többé nem fog előfordulni, éjszakai portásként ezentúl csak teát fogok inni, és majd készülök az egyetemi vizsgákra.

– Éjszakánként majd betérek hozzád teázni – mondta Simokovics úr.

– Mindenkor szívesen látom – biztosítottam. – Elbeszélgetünk Üzbegisztánról és a börtönről, azután pedig tanulni fogok minden áldott éjszakán, és ha elvégeztem az egyetemet, keresek magamnak egy tanyasi iskolát, és megtanítom betűvetésre a bámészkodó tanyasi gyerekeket.

– Nem kell elmenned tanyasi néptanítónak – mondta Simokovics úr. – Egyetemi diplomával taníthatsz valamelyik városi iskolában is.

– Zöldellő búzamezők között akarok sétálni, és az ég alatt röpködő madarakat akarom nézni.

– Manapság már csak a varjak röpködnek a tanyasi iskolák fölött, éjszakánként pedig a baglyok kuvikolnak.

– A varjakat és a baglyokat is szeretem – mondtam.

– Ebben nem tudok segíteni – mondta Simokovics úr. – Nem ismerek egyetlen tanyasi embert sem.

– Én sem ismerek tanyasi embereket – mondtam.

Simokovics úr elgondolkozott, megnézte a vi-csorgó üzbégi lányt az asztalon, aztán hirtelen felragyogott az arca.

– A Nagypiacra sok tanyasi asszony jár – mondta.
– Tojást árulnak meg bontott csirkét és pulykát. Ha jól megy nekik az üzlet, betérnek az öreg Simonhoz, és pecsétgyűrűt vásárolnak a férjüknek meg arany fülbevalókat a lányaiknak. Néha a menyeknek is.

– Barátkozzon meg a tanyasi asszonyokkal – javasoltam. – Én is meg fogok barátkozni az üzbégi lánnyal. A tanyasi asszonyok esetleg diófás festményeket is vásárolnának. A tanyákon is a szobák falát fel kell díszíteni valamivel. Erre pedig a diófás festmények a legmegfelelőbbek.

Simokovics úrnak még jobban felragyogott az arca, és azt mondta:

– Összebarátkozom a tanyasi asszonyokkal. Néha majd vásárolok tőlük egy-egy pulykát vagy tyúkot, és megmagyarázom nekik, hogy csinosítaniuk kell a tanyákat. A varjak és a baglyok nem elégíthetik ki a tanyasi emberek igényeit. Ehhez pecsétgyűrűk és festmények is kellenek.

– Körülbelül másfél év múlva diploma lesz a kezében – mondtam.

– Másfél év alatt rengeteg tanyasi ismerősöm lesz – mondta Simokovics úr, aztán, kissé váratlanul, hozzáfűzte. – A börtönélet és a szabad élet között az a különbség, hogy az egyik helyen pezsgőt, a másik helyen teát isznak.

– Jó teákat fogok főzni – ígértem.

– Akkor hát elmegyek, és intézkedem, hogy fölvegyenek ismét éjszakai portásnak – mondta Simokovics úr.

Simokovics úr elment, és intézkedett.

Az új esztendő első éjszakáján már régi helyemen, a portásfülkében ültem, és láttam átkelni a két kandúrt a havas úttesten. A kandúrok mintha megöregedtek volna egy kicsit, amíg én a börtönben voltam, lesoványodtak, és lomhábban keltek át az úttesten, mint azelőtt, de azért megtartották régi szokásaikat, megjelentek minden éjszaka a portásfülke előtt, és elsuhantak a nagy szeméttelp felé. Simokovics úr is megjelent minden éjszaka, ilyenkor teát főztem, és teázgattunk a portásfülkében, Simokovics úr pedig Buharáról mesélt, legtöbbet a buharai üzbég lányokról, akiknek nagyon szép hamvas az arcbőrük, egyáltalán nem csúfítja el őket a kegyetlen sivatagi nap. Én a börtönről meséltem, Simokovics urat leginkább a pálinkafőzés érdekelte, ezért a pálinkafőzés fortélyait magyarázgattam neki hosszasan. És közben sokat tanultam éjszakánként. Komolyan készültem az egyetemi vizsgákra. Otthon lassanként megbarátkoztam a kőbe faragott üzbég lánnyal, az volt az érzésem, hogy időnként már barátságosan mosolyog rám sárga fogaival, és mintha biztatott volna, hogy csak tanuljak szorgalmasan, hasznom lesz még a tanulásból az életben. Ezt is elmondtam Simokovics úrnak, láttam, hogy ezzel örömet okoztam neki, ezek után talán

megbocsátotta, hogy első látásra annyira leszóltam a rücskös kőszobrot.

Napközben időnként Kucsukhoz is ellátogattam. Kucsuk ilyenkor leült mellém valamelyik asztalhoz, és halkán elmondta, hogy a Lírikusok nagyon jól dolgoznak a börtönben, rendszeresen küldik a pálinkát. Halkan beszélt, mert figyelő suhancok ültek a többi asztaloknál, úgy láttam, hogy új banda kezd kialakulni a Lírikusok területén, és úgy láttam, hogy a bandavezér Halmosi Róbert lesz. Halmosi Róbertet sohasem kedveltem. Nem szerettem a Róbert nevet, és emellett sunyi fickó volt, már gyerekkorában gyümölcsöt lopott a kertekből, sőt, egyszer Hegedűs Marcella nénitől is megpróbált főtt kukoricát lopni, de amikor a forró vízbe mártotta a kezét, felordított fájdalmában, az ordításra kifutott a házból Istenfélő Dániel, és nagyon megpofozta Halmosi Róbertet. Halmosi Róbert azóta felnőtt, de nekem most nem tetszett, és nem hittem, hogy be tudná tölteni Istenfélő Dániel helyét.

Tavasszal azonban mégis ügyködni kezdett az új banda. Ismét megjelentek a külföldi rendszámú teherautók Kucsuk cukrászdája előtt, nem olyan gyakran és rendszeresen, mint a Lírikusok idejében, de azért jöttek, és Halmosi Róberték idegesen, kapkodva rámosták ki őket, korántsem olyan ügyesen, mint a Lírikusok, mindenesetre nagyon igyekeztek. Egy este átjött hozzám a portásfülkébe Halmosi Róbert. Barátságatlan arccal fogadtam, kissé zavartan forgolódott, és a fejem mellé nézett, kifelé az ablakon.

– Innen nagyon szépen látni, hogy mi történik a cukrászda előtt – mondta.

– Igen – hagytam rá.

– Sokszor nézted innen a Lírikusokat éjszakánként.

– Igen.

– Minket is láthatsz mostanában.

– Nem figyelek oda. Más dolgom van.

– A Lírikusoknak segítettél – mondta Halmosi Róbert.

– A Lírikusok barátaim.

– Szerezhetnél új barátokat.

– Nincs rájuk szükségem. Nagyon jól megvagyok a régi barátaimmal. Kedvelem őket, mert szeretik a költészetet.

– Hallgattam néhányszor a Lírikusokat – mondta Halmosi Róbert. – Patetikusan szavalnak. A mai életből kiveszett a pátosz. A Lírikusok ideje lejárt.

– Én hallgattam a Lírikusokat a börtönben szavalni. Igen erőteljesen mondták a verseket.

– Börtönben vannak. Mi pedig kellemetlenkedni is tudunk, ha akarunk.

– A Lírikusok egyszer kijönnek a börtönből. És ők tudnak csak igazán kellemetlenkedni. Sok mindent megtanultak a börtönben.

Halmosi Róbert a telefonra nézett, és azt mondta:

– Innen bármikor följelenthetsz bennünket.

– Megtehetném, de nem teszem – mondtam. – Nem szeretem a besúgókat. Bár titeket sem kedvellek túlságosan. Idegesen és kapkodva dolgoztok. Pedig a szesz-

csempészés komoly munka. Sokkal komolyabb, mint főtt kukoricát lopni egy öregasszony kondérjából.

Halmosi Róbert sarkon fordult és elment, és ettől kezdve békében hagyott. Végigtanultam a tavaszt, júniusban leraktam néhány vizsgát. Az egyetemen figyelembe vették régi dolgozatomat Thomas Mannról, és ez sokat segített a vizsgákon. A nyarat is végigtanultam, szeptemberben is vizsgáztam, és ősszel már elkezdtem készülődni a diplomavizsgálathoz. Tél elején hazajöttek a Lírikusok és a Mágánások, a vizsgálati fogsággal együtt kitelt az idejük a börtönben. Istenfő Dániel és a Herceg még a börtönben maradt, ők ketten fél évvel többet kaptak, mint a többiek.

Egy éjszaka meglátogatott Kapossy Tamás és Lakner Feri. Hoztak egy üveg pálinkát, azt mondták, hogy Istenfő Dániel küldi, és hogy ezt nem a feldúsított, fáradt cefréből főzték. Megvártuk Simokovics urat, négyen megittuk a pálinkát, tényleg jó pálinka volt, akkor éjszaka nem tanultam. Ellenben megemlítettem Simokovics úrnak a tanyasi kofákat és azt is, hogy hamarosan diplomázni fogok az egyetemen. Simokovics úr dicsérte a tanyasi kofákat, azt mondta, hogy kellemes és barátságos asszonyok, sok festményt megvettek tőle, és Leviathan-Lukić Simontól is vásároltak pecsétgyűrűket, mert nyáron és ősszel gazdagon termett gyümölcs és zöldségféle. Simokovics úr még azt is elmondta, hogy több levelet írt Istenfő Dánielnek a börtönbe, néhány jó tanácsot adott neki a börtön utáni életre vonatkozóan, de a jó tanácsok-

ról nem beszélt nekünk, Simokovics úr továbbra is szeretett titokzatoskodni. Szóval jól éreztük magunkat azon az éjszakán, a későbbi éjszakák is békések voltak, a külföldi teherautók a havas télben nem jöttek Kucsuk cukrászdája elé, Halmosi Róbert bandája csöndesen unatkozott a cukrászdában, a Lírikusok és a Mágások otthon unatkoztak, én serényen tanultam és teáztam Simokovics úrral, éjszakánként odakint csak a két kandúr mozgott, ők is hangtalanul.

Egy napon azután beállított a házunkba két becsületes képű parasztember. Hasonlítottak arra a becsületes képű, öreg parasztemberre, aki megpofozott, amikor kitörtem Kovács Júlia nyakát, csakhogy fiatalabbak voltak, és az egyiknél egy dupla csövű vadászpuska volt. Bevezettem őket a szobámba, bemutatkoztak. Az egyiket Tarján Istvánnak, a másikat, akinél a vadászpuska volt, Kamarás Jánosnak hívták. Leültek, megnézték az üzbég lányt az asztalon, és egy kicsit mintha megriadtak volna tőle. Kamarás János megkérdezte:

– Maga csinálta ezt a szörnyűséget?

– Nem – mondtam. – Egyik jó barátom faragta ki, én kértem meg rá. A szobor tulajdonképpen egy jókedvű üzbég lány, és én szeretem a jókedvű üzbég lányokat.

– Igaz, hogy maga tanyasi iskolában szeretne tanítani? – kérdezte Tarján István.

– Igaz – mondtam. – Régóta vágyódom a tanyavilágba, a búzamezők és a kukoricaföldek közé. Tágas-

ságra vágyódom, mert mostanában eléggé beszorultam a falak közé.

– A mi iskolánk körül megtalálhatja a búzamezőket és a kukoricatáblákat – mondta Kamarás János.

– Hol van az iskolájuk?

Megmagyarázták. Tarján István még azt mondta:

– Szép kis iskola a miénk, rendszeresen kimeszeljük, és tanítólakás is van benne.

– Most ki tanít az iskolában? – kérdeztem.

– Egy fiatal tanítónő – mondta. Tarján István. – Jó tanítónő, szeretjük is, de ő fél ott kint, a tanyavilágban. Nagy a csönd körülötte. Kihúzza még ezt a tanévet, de azután elmegy tőlünk. Akkor pedig nagy bajba kerülünk, ez az egyetlen magyar iskola arrafelé, és ha nem lesz tanítónk, bezárják az iskolát, és a gyermekeink szétszóródnak a környező falvakban.

– Hamarosan elvégzem az egyetemem – mondtam.

– Az új tanévben átveszem a gyerekeiket, és sok szép dolgot fogok mesélni nekik. És én nem félek a csöndtől.

– Rendben van – mondta Tarján István. – Jól fogja magát érezni közöttünk. Igazán hálásak leszünk, majd meglátja.

Előrenyújtotta jobb kezét, keményen kezét ráztunk, Kamarás János pedig megkérdezte tőlem:

– Szeret vadászni?

– Nem tudom. Még sohasem vadásztam. De ismertem két szenvedélyes vadászt. Az egyik medvékre, farkasokra és vadkanokra vadászott, sőt még egy cápát is megölt. Utána főbe lőtte magát. A másik is-

merősöm is nagyvadakra szeretett vadászni, de mostanában nem vadászhat, mert börtönben ül és méreg-erős pálinkát vedel literszáma.

– Mi apróvadra vadászunk – mondta Kamarás János. – Vadnyulakra, fácánokra, fürjekre és foglyokra. És nem akarunk öngyilkosok lenni, sem börtönbe kerülni. Télen, vadászat közben, forralt pálinkát szedtünk inni.

– Lehet, hogy időnként majd magukkal tartok – mondtam.

Kamarás János kezembe nyomta a dupla csövű vadászpuskát.

– Ezt magának hoztuk ajándékba – mondta. Zsebébe nyúlt, és hat puskagolyót vett elő, azokat is átadta. – Kézzel töltött golyók – magyarázta. – Ez igen régi puska, és csak kézzel töltött golyókkal lehet lőni vele. Mire eljön hozzánk, majd csinálunk még golyókat.

A puskát és a golyókat gondosan az asztalra helyeztem, az üzbég lány lába elé.

– Mindig vágytam egy dupla csövű vadászpuskára – mondtam. – Nagyon köszönöm. Egyszer régen megígérttem egy riadt szemű fiatal lánynak, hogy dupla csövű vadászpuskával fogom megvédeni a gonosz emberektől. De akkor még nem volt puskám, és nem tudtam megvédeni a lányt.

A becsületes képű parasztemberek felálltak, és ismét keményen kezét ráztunk.

– Nyáron kimeszeljük a lakását – mondta Tarján István. – És várjuk szeptemberre. A vadászpuskát okvetlenül hozza magával.

Elmentek, és én nagyon elégedett voltam. Örültem, hogy találtam magamnak egy szép tanyasi iskolát a búzamezők és a kukoricatáblák közepén, és hogy szép dolgokra okíthatom majd az ámuló tanyasi gyerekeket. Rámosolyogtam az üzbég lányra, ő visszamosolygott aranyozott fogaival, mint aki tudja, hogy a dupla csövű vadászpuskával őt is meg fogom védeni a gonosz emberektől.

Ezek után már nemcsak éjszakánként tanultam a portásfülkében, hanem tanultam otthon is, az üzbég lány mellett, a vadászpuska pedig ott hevert készenlétben az üzbég lány lába előtt. Sok okosan megírt könyvet elolvastam, és tudtam, hogy biztosan sikerül a diplomavizsgám. Aztán tél vége felé hazajött a börtönből Istenfélő Dániel.

Este terjedt el a hír, hogy Istenfélő Dániel Kucsuk cukrászdájában van, és hogy a Lírikusok is ott gyülekeznek. Elsiettem én is Kucsuk cukrászdájába, a Lírikusok már valamennyien ott voltak, összetoltak három asztalt és körülülték, meglepetésre közöttük volt Simokovics úr is, Istenfélő Dániel az asztalfőn ült. Kissé távolabb, ugyancsak csoportba verődve, Halmosi Róbert bandája ült, idegesen mocorogtak a székeken és szúrós pillantásokat vetettek a Lírikusokra. Odamentem Istenfélő Dánielhez, a vállára tettem a kezem, és azt mondtam:

- Mi árva gyerekek mindent túlélünk.
- Azért, mert kecsketejen nevelkedtünk és segítjük egymást ebben a gonosz életben – mondta Dániel.

Ezután felállt Istenfélő Dániel és lassan odasétált Halmosi Róbert bandájához. Megállt előttük, és szé-
liden azt mondta:

– Ti még fiatalok vagytok, gyerekek. Ezért sokat
kell aludnotok, hogy nagyra nőjete. Most menjete
szépen haza, és térjete nyugovóra.

– Megnőttünk már – mondta Halmosi Róbert.

– Tűnés innen, méghozzá nagyon gyorsan! – ri-
vált rájuk Dániel. – Komolyan akarok beszélgetni a
barátaimmal, és lehet, hogy verseket is szavalunk még
ma éjjel. Ti pedig nem értete a költészethez.

Halmosi Róberték felálltak, és igen harciasaknak
látszottak. A Lírikusok is felálltak. Halmosi Róberték
akkor elindultak az ajtó felé. Istenfélő Dániel elmoso-
lyodott, és utánuk szólt:

– Nem kell túlságosan megijedni, gyerekek. Az
alkoholt meghagyjuk nektek. De ha időnként ver-
seket akarunk szavalni, elvárom tőletek, hogy haza-
menjetek aludni.

Halmosi Róberték megvigasztalódva mentek ki a
cukrászdából, Kucsuk pedig becsukta és bezárta utá-
nak az ajtót. Aztán leült közénk, Istenfélő Dániel is
elfoglalta a helyét az asztalfőn.

– Miért engeditek át a szeszcsempészést ezeknek
a kis nyikhajoknak? – kérdezte felháborodva Kapossy
Tamás.

– Mi előkelőbb dolgokkal foglalkozunk majd
– mondta Dániel.

– Mivel? – kérdezte Kapossy Tamás.

– Arannyal – mondta Dániel.

– Arannyal? – kérdezték többen is.

– Igen – mondta Dániel. – Simokovics úr, aki kiváló festő, szép leveleket írt nekem a börtönbe, és megkért, hogy ha kiszabadulok, keressem fel öreg barátját, Leviathan-Lukić Simon ékszerészt. Ma délelőtt érkeztem haza, és azonnal az ékszerészhez mentem. Mondhatom nektek, hogy Leviathan-Lukić Simon nagyon jóságos és bölcs öreg zsidó. Egyből megkedveltem. Főleg azért, mert szerteágazó kapcsolatainak vannak a nagyvilágban és rengeteg pénzt tud csinálni az aranyból. Dollárt és nyugatnémet márkát. A mi dolgunk csupán az lesz, hogy szép, drága ruhákban beutazzuk a világot, hozzunk és vigyünk egy kis aranyat, és a belső zsebünkbe tegyük a dollárokat és a nyugatnémet márkákat. Igaz, hogy most jöttünk ki a börtönből, kissé nehéz lesz útlevelet kapnunk, de ezt is el lehet intézni. Azután pedig jön a pénz. A pénzből juttatunk majd Simokovics úrnak is, hogy elrepülhessen Indiába és megnézhesse a Tádzs Mahalt, amely gyönyörű építmény, üzbég kőfaragók csinálták nagyon régen.

– Veszélyes dolog az aranycsempészás – mondta Lakner Feri. – Túl sok kockázattal jár.

– A börtönben is sokat kockáztattunk – mondta Dániel. – Vásárra vittük a bőrünket néhány üveg ócska pálinkáért.

– Most nem vagyunk börtönben – mondta Lakner Feri.

– Nem? – kérdezte Dániel.

Erre elég sokáig hallgattunk mindannyian. Később Kucsuk szólalt meg:

– Nekem is vannak kapcsolataim a világgal. Főleg Törökországgal. Ott is lehet aranyat szerezni. Valamennyi pénzzel én is beszállnék az üzletbe.

– Mindig kedveltem a török cukrászokat, mert okosak és mert kitűnő süteményeket készítenek

– mondta Dániel, aztán rám nézett.

– Te velünk tartasz?

– Nem – mondtam.

– Miért? – kérdezte Dániel.

– Elszegődtem néptanítónak egy tanyasi iskolába. Egy fehérre meszelt tanyasi iskolába, ahol majd gyönyörű dolgokra fogom okítani a tanyasi gyerekeket.

– Hamarosan felszámolják az efféle iskolákat

– mondta Dániel.

– Meg fogom védeni az iskolát.

– Mivel? – kérdezte Dániel.

– Van egy dupla csövű vadászpuskám és hat tőltényem.

– Attól tartok, hogy ez kevés lesz – mondta Dániel.

– Tulajdonképpen miért akarsz te mindenáron abba a tanyasi iskolába menni? – kérdezte Lakner Feri.

– Azért, mert nagyon szép iskola. Két hatalmas diófa áll előtte, az iskolaudvart pedig akácfa veszik körül. Tavasszal majd gyönyörködöm a fehér akácvirágokban, téli éjszakákon pedig diót török és verseket írok a tágasságról és a szabadságról. Ezenkí-

vül valamikor megígértem egy földrajztanárnőnek, hogy tanyasi iskolában fogok tanítani. Nagyon rendes földrajztanárnő volt, azt is tudta, hogy hol van Üzbegisztán, és hogy hol élnek a jókedvű üzbég lányok.

– Jól van – hagyta rám kedvetlenül Dániel.
– Okítsd a tanyasi gyerekeket az életre! Szükségük lesz rá a mai világban. Majd mi is segítünk neked. Szavalóestet tartunk a tanyasi iskolában, és elszavaljuk a tanyasi gyerekeknek a börtönverseid.

– Megőrizted a verseimet? – kérdeztem.

– Igen – mondta Dániel.

– Kezdhettek tanulni őket – mondtam.

– Én is elmegyek egyszer abba a tanyasi iskolába – mondta Simokovics úr. – Lefestem a két hatalmas diófát.

– Akkor hát mindent megbeszéltünk – mondta Dániel, és hátradőlt a székében. Kucsukhoz fordult:
– Hozzon valami jófajta italt!

Kucsuk felpattant, hozott három üveg skót whiskyt, és poharakat rakott elénk. Iszogattunk, nevetgeltünk és a börtönről beszélgettünk. Istenfélő Dániel biztosította Kucsukot, hogy Halálfejú Józsi továbbra is rendszeresen fogja neki szállítani a pálinkát a börtönből.

Nekem később el kellett mennem a munkahe-lyemre, a szemközti portásfülkébe. Akkor este megint nem tanultam, néztem Kucsuk cukrászdájának kivilágított ablakait, és biztos voltam benne, hogy a Lírikusok nagyon jókedvűek, bizonyára verseket is sza-

valtak azon az éjszakán. Hajnalban mentek haza, nem sokkal utánuk én is hazamentem, fáradtan és nyugodt lélekkel feküdtem ágyba.

Börtönről álmodtam. Igaz, hogy csak arról a vacak falusi börtönről, amely egy rogyadozó fészker csupán, de súlyos vasajtó van rajta, és azt a vasajtót rám zárták egyszer, egy késő őszi éjszakán. Fáztam és rosszul éreztem magam azon az éjszakán, és álmomban is rosszul éreztem magam. Amikor fölébredtem, émelygett a gyomrom és ideges voltam. Tudtam, hogy rosszat jelent, ha börtönről álmodom. És azóta is börtönről álmodom mindennap. Pedig biztos vagyok benne, hogy jól döntöttem, amikor visszautasítottam Istenfélő Dániel ajánlatát, hogy vegyek részt az aranycsempészsben. Az aranycsempészs sok pénzt hozhat az embernek, de nagyon veszélyes munka. Gyerekeket okítani pedig szép és tisztességes munka, s én tényleg gyönyörű és hasznos dolgokra akarom okítani az ámuló tanyasi gyerekeket.

Mégis börtönről álmodom mostanában.

Tartalom

I.	5
II.	34
III.	57
IV.	84
V.	100
VI.	124
VII.	145
VIII.	165
IX.	189
X.	218
XI.	260
XII.	281
XIII.	308

Kalota Művészeti Közhasznú Alapítvány
Napkút Kiadó Kft.

1027 Budapest, Fazekas u. 10–14.

Telefon: (1) 787-5889

Mobil: (70) 617-8231

E-mail: napkut@gmail.com

Honlap: www.napkut.hu

Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
Borítóterv: Kesperü Piroska

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978 615 6283 70 2

– A tenyeremen vastagodni kezdett a bőr – mondtam.

– Az én tenyeremen is vastagodik néha a bőr – mondta Józsi. – Menjünk a borjakhoz!

Odamentünk a borjak karámjához, Józsi benyújtotta a kezét a szálfák között. Percekig tartotta így a kezét, és nem tudtam, hogy ez mire jó. A borjak bután bámultak ránk, ők sem tudták, hogy mit akar Józsi, a Halálfejű. Aztán megmozdult az egyik borjú, lassan odajött hozzánk, és elkezdte nyalni Józsi tenyerét. Aztán odajött egy másik borjú is.

– Nyújtsd be a kezedet! – mondta Józsi.

Benyújtottam a jobb kezemet, a borjú meg elkezdte nyalni a tenyeremet. Érdes nyelve volt a borjúnak, úgy éreztem, mintha ráspollyal reszelnék a bőrömet, sohasem gondoltam volna, hogy a borjaknak ilyen érdes nyelvük van. Szegény lenyúzott, sebes vállamban enyhült a fájdalom. A tenyeremen pedig megpuhult lassan a bőr. Később benyújtottam a karámba a bal kezemet is.

2490 Ft

9 786156 283702